
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2015

červen 2016

OBSAH

Shrnutí vývoje v roce 2015.....	3
1. Makroekonomická situace a vnější vztahy	5
1.1. Makroekonomická situace	5
1.2. Fiskální situace	7
1.3. Devizový trh	9
2. Prostředky použitelné na finančním trhu.....	11
3. Struktura úspor domácností.....	13
4. Institucionální pohled na finanční trh	14
4.1. Počty subjektů na finančním trhu	14
4.2. Garanční schémata.....	15
4.3. Finanční arbitř	16
4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí.....	17
5. Úvěrové instituce a ostatní poskytovatelé financování aktiv.....	18
5.1. Stabilita bankovního sektoru	18
5.2. Aktiva bankovního sektoru	21
5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru	23
5.4. Vývoj úrokových sazeb	24
5.5. Vklady a úvěry klientů bank	26
5.6. Zadluženost domácností	28
5.7. Hypoteční trh	29
5.8. Stavební spořitelny.....	33
5.9. Družstevní záložny.....	38
5.10. Nebankovní poskytovatelé financování	41
6. Kapitálový trh	43
6.1. Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR	47
6.2. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv	51
7. Pojišťovnictví	55
7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění	56
7.2. Hospodaření pojišťoven	57
7.3. Zprostředkování pojištění	58
8. Penzijní systém.....	60
8.1. Penzijní společnosti.....	61
8.2. Důchodové spoření	62
8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.....	63
9. Aktivity MF a legislativa v oblasti finančního trhu.....	70
9.1. Aktivity na evropské úrovni.....	70
9.2. Aktivity na globální úrovni.....	76
9.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu	77
9.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu	83
9.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu	87
Seznam tabulek.....	88
Seznam grafů.....	89
Seznam zkratk	90
Příloha 1: Legislativa finančního trhu.....	94
P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	94
P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu	94
P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen	96
P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury.....	97
P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů	98
Příloha 2: Doplnující tabulky	101

Data uvedená v této zprávě byla z uvedených pramenů stažena v období duben – květen 2016.

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2015

Makroekonomická situace a devizový trh	Reálný hrubý domácí produkt ČR v roce 2015 meziročně vzrostl o 4,2 %, kdy dominantní roli hrála především domácí poptávka. Saldo běžného účtu platební bilance k HDP dosáhlo, stejně jako v roce 2014, kladné hodnoty, a to 0,9 %. V průběhu roku 2015 se meziroční míra inflace pohybovala pod inflačním cílem ČNB a ke konci roku vykázala růst o 0,1 %. Koruna ke konci roku 2015 meziročně posílila vůči euru o 2,5 % na hodnotu 27,0 CZK/EUR, vůči dolaru naproti tomu oslabila o 8,7 % na 24,8 CZK/USD. Měnový kurz tak zůstal po celou dobu nad jednostranným kurzovým závazkem.
Fiskální situace	Hospodaření vládního sektoru v roce 2015 skončilo rekordně nízkým deficitem ve výši 18,7 mld. Kč, což odpovídá 0,4 % HDP. V meziročním srovnání došlo ke snížení deficitu ve vztahu k HDP o 1,5 p.b. Dluh vládního sektoru dosáhl hodnoty 41,1 % HDP a druhým rokem tak pokleslo zadlužení ve vztahu k HDP.
Prostředky použitelné na finančním trhu	Celkový objem prostředků vzrostl během roku 2015 o 4,1 % na hodnotu 4,8 bil. Kč. Největší absolutní nárůst zaznamenaly vklady u úvěrových institucí, které nadále zůstaly nevýznamnější položkou. Relativně se nejvíce zvýšil objem prostředků umístěných v investičních fondech.
Struktura úspor domácností	Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu vzrostly meziročně o 7,4 % a dosáhly objemu v hodnotě 3 bil. Kč. Odliv nastal opět u termínovaných vkladů (-0,3 %) a stavebního spoření (-7,1 %). Naopak růst zaznamenaly netermínované vklady (11,0 %) a znatelně se rovněž zvýšily úspory domácností v investičních a penzijních fondech (24,5 %, resp. 10,6 %).
Subjekty finančního trhu	Z hlediska institucionální struktury finančního trhu došlo jen k drobným změnám v počtech subjektů. Významnější změny ve struktuře se udály především prostřednictvím převzetí, fúze nebo akvizice. Spojením společností patřících do finanční skupiny Generali vznikla největší investiční společnost působící na českém kapitálovém trhu – Generali Investments CEE. V bankovním sektoru získala v roce 2015 povolení k provozování činnosti pobočka Bank of China a prostřednictvím fúze se svou dceřinou nebankovní společností Cetelem vstoupila na český trh pobočka BNP Paribas Personal Finance, naopak český trh opustila pobočka rakouské privátní banky Meindl Bank.
Bankovní sektor	Celkový objem aktiv bankovního sektoru vzrostl o 3,0 % a na konci roku 2015 dosáhl 5,5 bil. Kč. Udržela se tak dynamika růstu z roku 2014. Hospodářský výsledek před zdaněním dosáhl 80,9 mld. Kč, což představuje meziroční růst 6,3 % a nejvyšší hodnotu hospodářského výsledku v historii. Celkový kapitálový poměr bankovního sektoru se udržel vysoko nad regulačním minimem, když vzrostl na 18,4 %.
Úrokové sazby	Základní sazbu (2T repo) ČNB ponechala celý rok 2015 na úrovni 0,05 % a nadále dodržovala tzv. kurzový závazek, což drželo tržní úrokové sazby na nejnižších hodnotách v historii. RPSN z nových úvěrů na spotřebu klesla o 2,5 p.b. na hodnotu 12,4 %. Nákladovost úvěru na bytové nemovitosti se dostala na historická minima (RPSN ve výši 2,7 %).
Vklady a úvěry	Objem klientských bankovních vkladů vzrostl o 2,5 % a na konci roku 2015 dosáhl 3,5 bil. Kč. V případě bankovních úvěrů došlo k nárůstu objemu o 5,6 % na 2,8 bil. Kč. Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech se meziročně mírně snížil o 0,3 p.b. na 5,8 %, a pokračoval tak v dlouhodobé oscilaci kolem 6 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům je v ČR dlouhodobě stabilní a převyšuje 125 %.
Hypoteční trh	Objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů, který v roce 2015 činil 87,1 mld. Kč, byl ve srovnání s rokem 2014 o 20,2 % nižší. Celkově se objem hypotečních úvěrů vyšplhal na 1,26 bil. Kč. Klientsky nejoblíbenější hypoteční úvěry s fixací od 1 roku do 5 let meziročně narostly o 19,0 % na 716,7 mld. Kč.
Stavební spořitelny	Ve srovnání s rokem 2014 došlo v roce 2015 k růstu objemu nových úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny o 22,7 % na 45,8 mld. Kč, zatímco ostatní

veličiny setrvale klesaly. V roce 2015 bylo založeno 373,1 tis. ks nových smluv, celkově tak stavební spořitelny evidovaly 3,5 mil. smluv ve fázi spoření. Celková naspořená částka v průběhu třetího roku poklesu pokořila hranici 400 mld. Kč, když její výše ke konci roku 2015 činila 384,2 mld. Kč.

Družstevní záložny

V sektoru spořitelních a úvěrních družstev nedošlo v roce 2015 k výrazným změnám. Stejně jako v roce 2014 bylo na trhu zastoupeno 11 družstevních záložen, kdy 2 největší představovaly dle výše bilanční sumy 64 % sektoru. I přes meziroční pokles počtu členů došlo k meziročnímu nárůstu aktiv o 3,4 %. Celkově však lze pozitivně hodnotit pokles podílu úvěrů v selhání na celkových pohledávkách na 18,8 %, nárůst podílu rychle likvidních aktiv na celkových aktivech na 27,4 % a meziroční růst celkového kapitálového poměru na hodnotu 15,8 %.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX zaznamenal meziroční růst 1,0 % a pohyboval se v rozmezí 919,7 až 1 058,4 bodu. V průběhu roku 2015 došlo ke změně trendu obchodní aktivity s akciemi, kdy po dlouhodobém poklesu vzrostl objem burzovních obchodů ve výši 9,4 %. Druhý nejvýznamnější segment, tj. obchodování s dluhopisy, vykázal pokles v burzovním obchodování, a to ve výši 38 %.

OCP a správa aktiv

Objem obchodů s cennými papíry v sektoru OCP poklesl meziročně o 36,4 % na 59 bil. Kč. Nejvíce došlo k poklesu u nebankovních OCP, kteří uzavřeli o 20,7 bil. Kč méně obchodů, následovali bankovní OCP s poklesem obchodů o 13,1 bil. Kč a nejmenší pokles zaznamenaly investiční společnosti ve výši 14,1 mld. Kč. Objem majetku svěřený správcům aktiv v roce 2015 meziročně vzrostl o 2,2 % na celkových cca 1,2 bil. Kč, kdy většina finančních skupin zaznamenala růst spravovaného majetku.

Investiční fondy

Během roku 2015 vzrostl objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování o 20,4 %, resp. o 65,3 mld. Kč v absolutním vyjádření. Na konci roku 2015 bylo celkem ve fondech investováno 385,3 mld. Kč. Z toho hodnota majetku v zahraničních fondech vzrostla během roku 2015 o 22,2 mld. Kč, tj. o 13,9 % a domácí fondy zaznamenaly nárůst o 43,2 mld. Kč, tj. o 26,9 %. Větší podíl domácích fondů byl způsoben nejen jejich popularitou, ale i tím, že se několik fondů přesunulo ze zahraničí do ČR. Největšímu absolutnímu přílivu prostředků se v roce 2015 těšily smíšené fondy, kterým vzrostl majetek o 35,2 mld. Kč, následovaly je fondy akciové s růstem 13,6 mld. Kč. Objem spravovaných aktiv fondy kvalifikovaných investorů v roce 2015 poklesl o 3,7 mld. Kč na 68,5 mld. Kč.

Pojišťovny

Sektor pojišťoven mírně klesl. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo 153,4 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 2,9 %. Růstu ve výši 4,9 % bylo dosaženo v neživotním pojištění a naopak poklesu o 12,3 % v případě životního pojištění. Z pohledu hospodářského výsledku dosáhl pojistný trh velmi příznivého výsledku ve výši 11,4 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 85 %.

Důchodové spoření

Počet účastníků v důchodových fondech se kvůli deklarovanému ukončení II. penzijního pilíře zvýšil pouze o 1 323 osob na celkových 84,5 tis. osob. Prostředky účastníků důchodového spoření dosáhly ke konci roku 2015 výše 3,14 mld. Kč.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

V rámci účastnických a transformovaných fondů III. penzijního pilíře byly ke konci roku 2015 evidovány prostředky v celkové výši 349,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 10,3 %. Počet účastníků ve III. penzijním pilíři opět poklesl, a to o 160 tisíc na 4,64 mil. osob. Průměrný měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění se mírně zvýšil na 589 Kč, průměrný měsíční účastnický příspěvek v doplňkovém penzijním spoření činil 722 Kč, stejně jako v roce 2014. Podíl smluv, u kterých přispívá zaměstnavatel, v roce 2015 mírně vzrostl na 19,4 %. Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře činila 6,8 mld. Kč.

Legislativa finančního trhu

V oblasti české legislativy byl v roce 2015 schválen nový zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu. Dále došlo k novelizaci pravidel pojištění vkladů a byl schválen zákon o ukončení II. penzijního pilíře. Na evropské úrovni se prioritními tématy staly legislativní návrhy spojené s vytvářením Unie kapitálových trhů a Evropského systému pojištění vkladů. Publikovány byly nové směrnice o platebních službách a o distribuci pojištění.

1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE A VNĚJŠÍ VZTAHY

1.1. Makroekonomická situace¹

Česká ekonomika v roce 2015 pravděpodobně uzavřela zápornou produkční mezeru. Hrubý domácí produkt (HDP) reálně vzrostl o 4,2 %. Ekonomický výkon měřený hrubou přidanou hodnotou (HPH) se v témže období reálně zvýšil o 3,6 %. Rozdíl v tempech HDP a HPH byl dán růstem inkasa spotřebních daní ovlivněným nízkou srovnávací základnou v roce 2014. Na zvýšení HPH se podílela všechna odvětví národního hospodářství s nejvýznamnějším podílem zpracovatelského průmyslu. Výkonnost růstu české ekonomiky byla v roce 2015 výrazně vyšší, než byl průměr EU, eurozóny i USA.

Tabulka 1.1: Tempo růstu reálného HDP

Roční (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	2,3	2,0	-0,9	-0,5	2,0	4,2
EU 28	2,1	1,8	-0,5	0,2	1,4	1,9
Eurozóna (EA 12)	2,1	1,6	-0,9	-0,3	0,9	1,6
USA	2,5	1,6	2,2	1,5	2,4	2,4

Pramen: Eurostat

Dominantní roli v růstu HDP hrála domácí poptávka. Růst HDP byl za celý rok 2015 podpořen především tvorbou hrubého kapitálu a výdaji na konečnou spotřebu domácností i vlády. Růst investic byl pozitivně ovlivněn dočerpáním zdrojů z prostředků EU, nákupem zbraňové techniky, ale také uvolněními měnovými podmínkami a příznivým sentimentem soukromých firem. Nárůst spotřeby domácností plynul z rostoucího disponibilního důchodu, zvyšující se důvěry spotřebitelů a výborné kondice trhu práce. Růst obrátu v zahraničním obchodě oproti roku 2014 zpomalil, avšak stále si uchoval značné tempo. Čistý vývoz v roce 2015 přispěl ve výdajovém pojetí k růstu HDP mírně negativně.

S růstem ekonomiky rostla poptávka po práci. Celková zaměstnanost se zvýšila o 1,4 % při růstu počtu zaměstnanců o 2,2 % a poklesu počtu podnikatelů o 2,3 %. Nejvýznamněji přispěl k růstu počtu zaměstnanců zpracovatelský průmysl. Míra ekonomické aktivity v kategorii 15–64 let se tak meziročně zvýšila o 0,5 p.b. na 74,0 %. Při mezinárodním srovnání míra nezaměstnanosti klesla v průměru o 1,1 p.b. a s 5,1 % nadále patří k nejnižším v Evropě. S rostoucí poptávkou po práci se zvýšila průměrná mzda o 3,4 %.

Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje na konečnou spotřebu (změna, %, stálé ceny)	0,8	-0,7	-1,5	1,2	1,6	2,8
Domácnosti (změna, %, stálé ceny)	1,0	0,3	-1,5	0,7	1,5	2,8
Vládní instituce (změna, %, stálé ceny)	0,4	-3,0	-1,8	2,3	1,8	2,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu (změna, %, stálé ceny)	1,3	1,1	-3,2	-2,7	2,0	7,3
Míra nezaměstnanosti VŠPS (průměr období, %)	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,1
Inflace (CPI, průměr období, %)	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3
Inflace v eurozóně (HICP, průměr období, %)	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0
Inflace v USA (HICP, průměr období, %)	2,4	3,8	2,1	1,2	1,3	-0,7

Pramen: ČSÚ, MPSV, Eurostat

Nízkou inflaci ve výši 0,3 % způsobily především vnější faktory, zejména výrazný pokles cen ropy a s ním související pokles cen výrobců v eurozóně. Administrativní opatření působila na růst spotřebitelských cen jen mírně. Domácí ekonomika již vykazovala jisté proinflační tlaky, když pravděpodobně došlo k uzavření produkční mezery. Inflace se i přesto držela hluboko pod dolním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Ceny průmyslových výrobců se pod vlivem klesající ceny ropy výrazně snížily. Při základní refinanční sazbě na technické nule pokračovala ČNB v režimu užití měnového kurzu jako dalšího nástroje měnové politiky. K obraně svého jednostranného závazku musela ve druhé polovině roku přímo intervenovat na devizovém

¹ Na základě dat zveřejněných k 31. 3. 2016.

trhu. 3M sazba PRIBOR setrvala na hodnotě 0,3 %, mírný pokles zaznamenaly klientské úrokové sazby. Výnosy českých vládních dluhopisů se pohybovaly na extrémně nízkých hodnotách.

Tabulka 1.3: Srovnání vývoje inflace a klíčových sazeb centrálních bank

2015	Míra inflace (meziroční v %) ²			Klíčová úroková míra centrální banky (v %) ³		
	ČR	eurozóna	USA	ČR	eurozóna	USA
leden	0,1	-0,6	-0,1	0,05	0,05	0,00–0,25
únor	0,1	-0,3	0,0	0,05	0,05	0,00–0,25
březen	0,2	-0,1	-0,1	0,05	0,05	0,00–0,25
duben	0,5	0,0	-0,2	0,05	0,05	0,00–0,25
květen	0,7	0,3	0,0	0,05	0,05	0,00–0,25
červen	0,8	0,2	0,1	0,05	0,05	0,00–0,25
červenec	0,5	0,2	0,2	0,05	0,05	0,00–0,25
srpen	0,3	0,1	0,2	0,05	0,05	0,00–0,25
září	0,4	-0,1	0,0	0,05	0,05	0,00–0,25
říjen	0,2	0,1	0,2	0,05	0,05	0,00–0,25
listopad	0,1	0,1	0,5	0,05	0,05	0,00–0,25
prosinec	0,1	0,2	0,7	0,05	0,05	0,00–0,25

Pramen: ČSÚ, ČNB, Eurostat, ECB, Fed, OECD

Ekonomika eurozóny zaznamenala v roce 2015 mírné zrychlení růstu reálného HDP na 1,6 %. Ekonomické výsledky byly stimulovány propadem cen ropy a slabým eurem, vedle toho však negativně působil vliv nejistot v globální ekonomice. Nejdůležitějším růstovým faktorem byly výdaje na konečnou spotřebu domácností podpořené růstem reálného disponibilního důchodu. Růst vládní spotřeby se rovněž zrychlil, v některých zemích i díky zvýšeným výdajům na bezpečnostní opatření a výdajům spojeným s migrací. Příspěvek tvorby fixního kapitálu k ekonomickému růstu zůstal limitovaný vzhledem k méně příznivé globální situaci. Příspěvek čistého vývozu k růstu byl přibližně nulový. Hospodářské oživení se začalo velmi pozvolna projevovat také na trhu práce, i když ekonomický růst byl příliš pomalý na to, aby vykompenzoval předchozí ztráty pracovních míst. Průměrná míra nezaměstnanosti eurozóny na úrovni 11,0 % zůstává vážným sociálním problémem i přes pokles o 0,6 p.b. proti předchozímu roku. Průměrná cenová hladina se v roce 2015 proti předchozímu roku nezměnila. V reakci na nulovou inflaci nedosahující inflačního cíle centrální banky ani při hlavních referenčních sazbách na 0,05 % ECB dále prohlubovala expanzivnost své měnové politiky pomocí netradičních nástrojů. V prosinci 2015 snížila depozitní sazbu dokonce na -0,3 % a rozšířila program nákupu cenných papírů zajištěných aktivy. Vlivem rozdílného nastavení měnových politik kurz eura vůči americkému dolaru během roku 2015 postupně s drobnými výkyvy oslaboval z 1,23 USD/EUR v prosinci 2014 na 1,09 USD/EUR v prosinci 2015.

Růst reálného HDP v USA dosáhl v roce 2015 tempa 2,4 % a zopakoval tak hodnotu z roku 2014. K růstu přispívala především spotřeba domácností a investice do fixního kapitálu. Export byl negativně ovlivněn kombinovaným efektem posílení USD a zhoršení vnějšího prostředí. V domácí ekonomice propad cen energií poskytl vítaný impuls pro soukromou spotřebu, na druhé straně však zbrzdil rozvoj využití nových technologií těžby ropy a zemního plynu. Příznivá ekonomická situace se odrazila na trhu práce, na kterém akcelerovalo vytváření nových pracovních míst zejména v sektoru služeb, což umožnilo pokles míry nezaměstnanosti na úroveň 5 % koncem roku. Fed na růst americké ekonomiky, dobrou kondici trhu práce a narůst jadrové inflace reagoval v polovině prosince 2015 prvním zvýšením úrokových sazeb od roku 2007 o 0,25 p.b. na úroveň 0,25 až 0,50 %. Fed však v celém roce 2015 pokračoval v rolování držných dluhopisů dosahujících splatnosti a reinvestování inkasovaných splátek jistin z jím držných agenturních dluhových nástrojů a cenných papírů krytých hypotékami.

² V ČR a USA vyjádřena meziročním přírůstkem CPI, v eurozóně vyjádřena meziročním přírůstkem HICP.

³ Vztaheno k prvnímu kalendářnímu dni v příslušném měsíci.

Tabulka 1.4: Vnější vztahy

Roční (mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bilance zboží	40,4	75,5	123,8	167,0	219,5	210,7
Bilance zboží k HDP (% , běžné ceny)	1,0	1,9	3,1	4,1	5,2	4,7
Běžný účet	-141,8	-84,8	-63,3	-21,8	7,5	41,4
Běžný účet k HDP (% , běžné ceny)	-3,6	-2,1	-1,6	-0,5	0,2	0,9
Kapitálový účet	37,6	12,7	53,0	82,4	32,3	106,1
Finanční účet	-122,3	-74,8	11,7	68,3	63,1	193,8

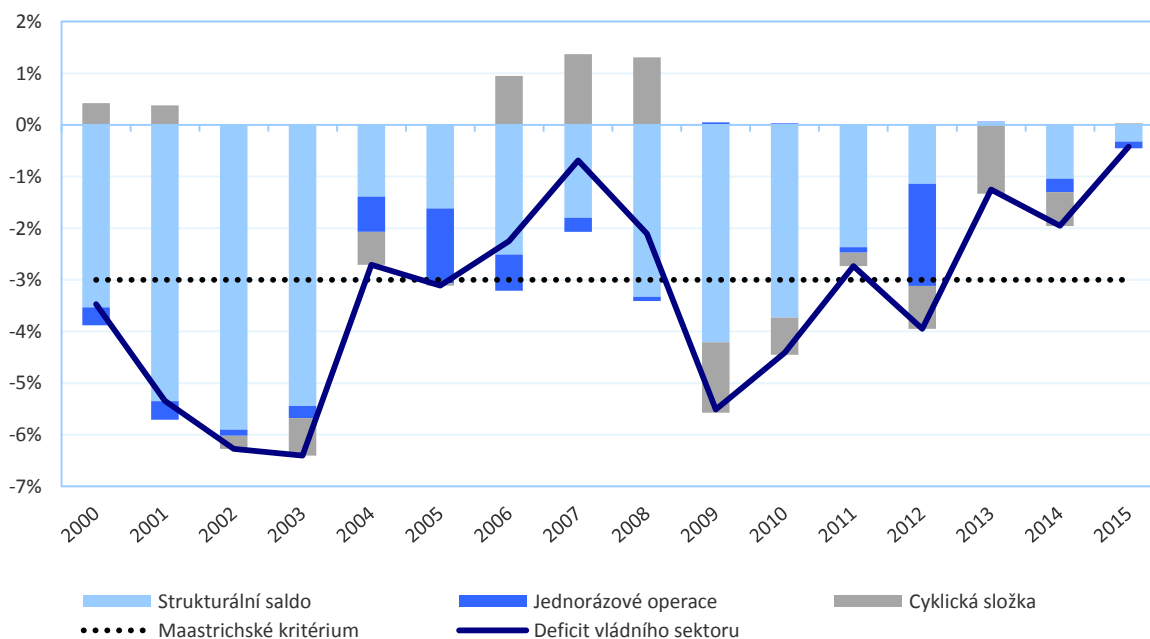
Pramen: ČNB

Vnější rovnováha České republiky vyjádřená poměrem salda běžného účtu platební bilance k HDP dosáhla v roce 2015 podruhé od roku 1993 kladné hodnoty, a to 0,9 %. Rozhodující vliv mělo snížení deficitu bilance prvotních důchodů. Zhoršení přebytku bilance zboží bylo více než kompenzováno zlepšením bilance služeb. Bilance druhotných důchodů byla téměř vyrovnaná, což rovněž znamenalo mírné meziroční zlepšení. Vývoj salda běžného účtu je v souladu s vývojovým stupněm české ekonomiky a nezakládá rizika vzniku makroekonomických nerovnováh. Na finančním účtu byl v roce 2015 vykázán čistý odliv finančních zdrojů (čisté půjčky do zahraničí) ve výši 193,8 mld. Kč. Čistý odliv prostředků byl zaznamenán u přímých zahraničních investic, kde české investice do zahraničí o 27 mld. Kč převýšily zahraniční investice do tuzemska a dosáhly 87 mld. Kč. Reinvestovaný zisk do tuzemských firem přitom tvořil 105 mld. Kč, rezidenti reinvestovali do zahraničí 28 mld. Kč. Saldo finančních derivátů skončilo přebytkem 5 mld. Kč. Na rozdíl od roku 2014 došlo v roce 2015 k čistému přílivu finančních prostředků u portfoliových investic ve výši 164 mld. Kč. Jednalo se o optimalizaci struktury bilancí bank na straně pasiv v souvislosti s nově platnými regulatorními požadavky (Fond pro řešení krize). Devizové intervence ČNB na obranu kurzového závazku (27 CZK/EUR) vedly ke zvýšení rezervních aktiv o 351 mld. Kč.

1.2. Fiskální situace

Na základě aktuálních údajů Českého statistického úřadu skončilo hospodaření vládního sektoru v roce 2015 rekordně nízkým deficitem ve výši 18,7 mld. Kč, což odpovídá 0,4 % HDP. V meziročním srovnání došlo ke snížení deficitu o 1,5 p.b.

Graf 1.1: Vývoj deficitu vládního sektoru (v % k HDP)

Pramen: MF, ČSÚ

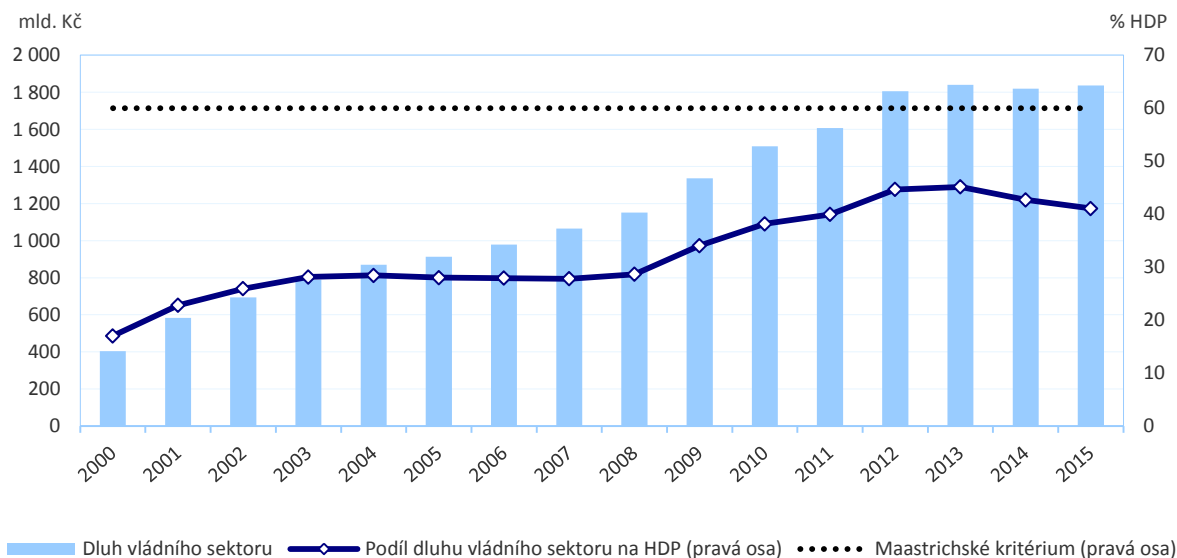
Za nízkým deficitem vládního sektoru stojí vyšší přebytky hospodaření místních rozpočtů (více než 24 mld. Kč), což bylo částečně zapříčiněno nerealizovanými kapitálovými výdaji hlavního města Prahy (rozpočtové provizorium na začátku roku, zpoždění ve výkupu pozemků a delší výběrová řízení). Další zlepšení salda bylo dáno mimořádným příjmem Fondu pojištění vkladů, který je vykazován v sektoru vládních institucí,⁴ ve výši cca 0,1 % HDP v návaznosti na konkurzní řízení a ukončené soudní spory.

Při meziročním srovnání lze podtrhnout velmi příznivý výběr daní a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění. Výběr sociálních příspěvků překonal rozpočtovanou výši v roce 2015 a na akruální bázi dokonce předčil i růst makroekonomické základny v podobě objemu mezd a platů. Výnos nepřímých daní vzrostl o více než 9 %, a to díky výběru daně z přidané hodnoty i spotřebních daní. V případě daně z přidané hodnoty byl výrazně překonán původní odhad, a to i přes zavedení druhé snížené sazby na léky, knihy a dětskou nenahraditelnou výživu od počátku roku. Relativně solidní nárůst zaznamenaly i přímé daně (o cca 4,3 %), jejichž dynamiku brzdila diskreční opatření, jako např. opětovné zavedení slevy na dani u pracujících důchodců či podpora rodin s více dětmi. Celkově výběr daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o více jak 95 mld. Kč, čímž byl vytvořen dostatečný prostor pro krytí výdajových potřeb. Nad rámec uvedeného došlo k doposud historicky nejvyššímu čerpání evropských prostředků (myšleno použití prostředků konečným příjemcem) od vstupu ČR do EU. Na příjmové straně byl nárůst akruální dotace z EU (růst pohledávky vůči EU) o více jak 84 %.

Na výdajové straně se financování projektů EU projevilo mj. rekordně vysokými celkovými investičními výdaji. Podařilo se tím akcelarovat robustní investiční aktivitu s výrazným prorůstovým efektem do HDP. Tvorba hrubého fixního kapitálu sektoru vládních institucí byla rovněž ovlivněna finančním leasingem nadzvukových letounů JAS-39 Gripen. Další velmi pozitivní vývoj pramenil z rekordního poklesu úrokových výdajů vládního sektoru (o téměř 8 mld. Kč).

Spotřeba vládních institucí vzrostla o 4,8 %, což bylo spojeno s běžnými výdaji souvisejícími s dočerpáváním staré finanční perspektivy, ale i růstem mezd a platů. V neposlední řadě byly v roce 2015 negativně ovlivněny výdajové kapitálové transfery vrácením daně z darovaných emisních povolenek ve výši přibližně 4,5 mld. Kč. V hotovostním vyjádření vratka daně sice snižuje inkaso majetkové daně, v akruální metodice podle standardu ESA 2010 je však zachycena jako kapitálový transfer.

Graf 1.2: Vývoj dluhu vládního sektoru

Pramen: MF, ČSÚ

Dluh vládního sektoru v roce 2015 dosáhl hodnoty 41,1 % HDP. Druhým rokem tak dochází k poklesu zadlužení ve vztahu k HDP. Primárním důvodem byl v čase téměř konstantní vývoj státního dluhu. Rekordně nízké výnosy u státních dluhopisů po celé délce výnosové křivky jsou způsobeny především přebytkem volné likvidity na mezibankovním trhu z důvodu uvolněné měnové politiky ČNB a ECB a vlivem časově omezeného režimu

⁴ V dubnové notifikaci deficitu a dluhu vládních institucí v roce 2015 za rok 2014 došlo k sektorovému zatřídění Českomoravské záruční a rozvojové banky, Exportní garanční a pojišťovací společnosti a Fondu pojištění vkladů do vládního sektoru. Revize již publikovaných ukazatelů ČSÚ ohledně deficitu a dluhu v letech 2011 až 2013 proběhla směrem dolů.

jednostranného kurzového závazku (více o nízkých úrokových sazbách státních dluhopisů v kapitole 6 – Kapitálový trh nebo v publikaci MF: Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2015). Úroveň dluhové kvóty je v bezpečné vzdálenosti jak od kritéria pro dluh v Paktu o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu schvalovaného národního dluhového pravidla. Z hlediska struktury finančních instrumentů dluhu vládního sektoru tvoří největší podíl dluhové cenné papíry (především střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy). Jejich objem meziročně vzrostl o 25,3 mld. Kč (relativně o 1,6 %) na hodnotu 1 648,3 mld. Kč. Naopak klesl dluh v podobě oběživa a vkladů (o 4,6 mld. Kč) a půjček o 3,6 mld. Kč.

Tabulka 1.5: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů

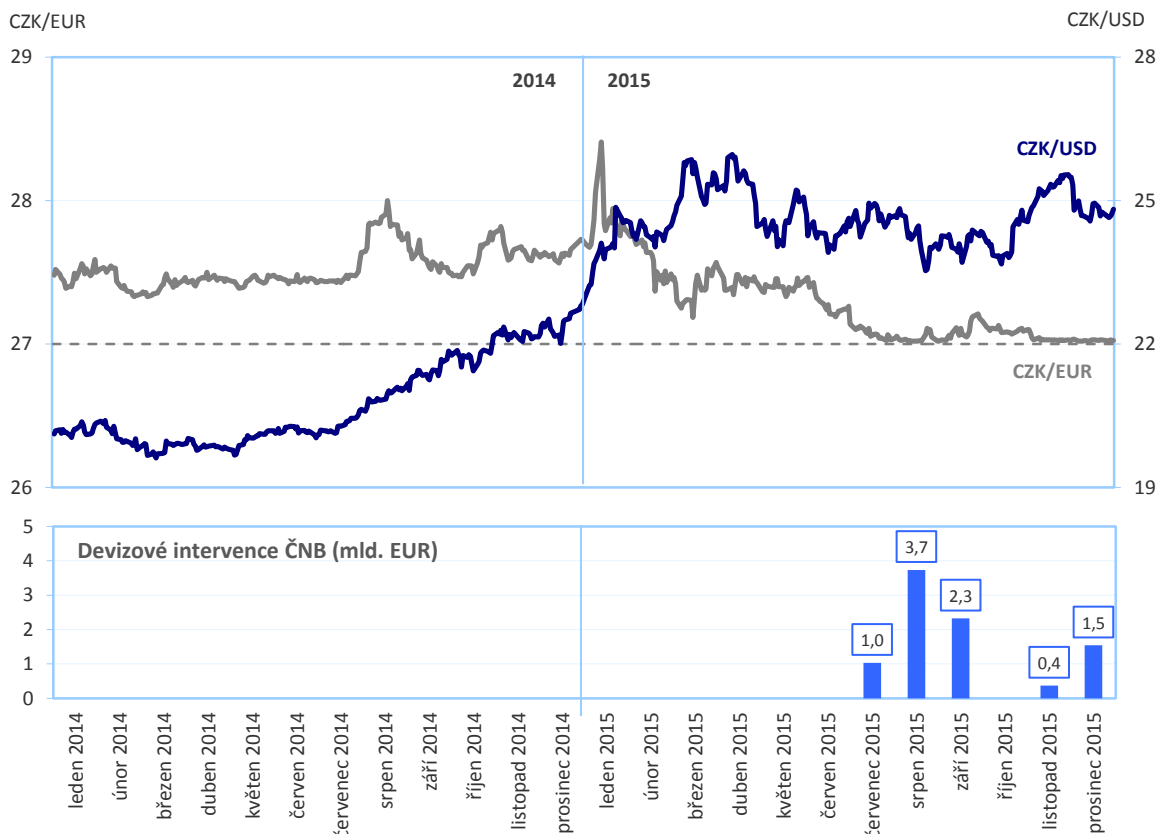
K 31.12. (mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
Dluh vládního sektoru	1 508,5	1 606,5	1 805,4	1 840,4	1 819,1	1 836,2	0,9
z toho: oběživo a vklady	6,0	3,3	8,4	6,8	10,0	5,3	-46,4
dluhové cenné papíry	1 321,9	1 408,2	1 603,5	1 639,1	1 623,0	1 648,3	1,6
půjčky	180,7	195,0	193,5	194,5	186,2	182,6	-1,9

Pramen: MF, ČSÚ

1.3. Devizový trh

Rok 2015 se nesl v duchu pokračujícího jednostranného kurzového závazku ČNB, který byl stanoven 7. 11. 2013. Tento kurzový závazek má za následek občasně přímé i nepřímé (resp. slovní) devizové intervence s cílem zabránit posílení koruny pod úroveň 27 CZK/EUR. Po celý rok se tak měnový kurz pohyboval v pásmu cca 27,0 až 28,4 CZK/EUR, kdy na počátku prvního pololetí byl měnový kurz pod vlivem globálních událostí – především opuštění kurzového závazku švýcarského franku a situací v eurozóně. Ve druhé polovině roku 2015 pak došlo k těsnému přiblížení k hranici pásma 27 CZK/EUR, kdy byla ČNB přinucena provést intervence v souhrnné výši 9 mld. EUR (cca 243 mld. Kč).

Graf 1.3: Kurz koruny k hlavním měnám

Pramen: ČNB

Kurz koruny vůči americkému dolaru zaznamenal výrazný růst, resp. koruna výrazně oslabila vůči americkému dolaru, a to především z důvodu kvantitativního uvolňování prováděného Evropskou centrální bankou a rozdílné výkonnosti americké a evropské, resp. české ekonomiky. Slabší euro, obdobně jako slabší koruna, by mělo pomoci ke zvýšení konkurenceschopnosti evropských firem v porovnání s ostatními státy (především USA, Japonsko, Čína). Zároveň, opět obdobně jako česká koruna, by slabší euro mělo pomoci k utlumení deflace, která byla podpořena i nízkými cenami ropy a ropných produktů, jež trvají od července 2014.

Tabulka 1.6: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku

Kurz ke konci roku	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
vůči euru (CZK/EUR)	25,1	25,8	25,1	27,4	27,7	27,0	-2,5
vůči americkému dolaru (CZK/USD)	18,8	19,9	19,1	19,9	22,8	24,8	8,7
vůči maďarskému forintu (CZK/100 HUF)	9,0	8,2	8,6	9,2	8,8	8,6	-2,6
vůči polskému zlotému (CZK/PLN)	6,3	5,8	6,2	6,6	6,5	6,3	-2,3
vůči britské libře (CZK/GBP)	29,1	30,9	30,8	32,9	35,6	36,8	3,5
vůči čínskému renminbi (CZK/CNY)	2,8	3,2	3,1	3,3	3,7	3,8	3,9
vůči japonskému jenu (CZK/100 JPY)	23,1	25,8	22,1	19,0	19,1	20,6	8,0
vůči ruskému rublu (CZK/100 RUB)	61,3	61,8	62,5	60,5	38,3	33,5	-12,5

Pramen: ČNB

Změny vůči měnám v regionu (viz tabulka 1.6) nebyly tak dramatické jako oslabení koruny vůči americkému dolaru. Koruna vůči zlotému posílila o 2,3 % na 6,3 CZK/PLN a vůči forintu posílila dokonce o 2,6 % na 8,6 CZK/100 HUF. Naopak k odlišnému vývoji došlo vůči významným světovým rezervním měnám, kdy vůči britské libře a japonskému jenu česká koruna oslabila o 3,5 %, resp. 8 %. Nelze současně opomenout měny významných importních a exportních partnerů, kdy česká koruna depreciovala vůči čínskému renminbi o 3,9 % na celkovou hodnotu kurzu ke konci roku 3,8 CZK/CNY. Naopak vůči ruskému rublu došlo k výrazné apreciaci ve výši 12,5 % na hodnotu 33,5 CZK/100 RUB ke konci roku 2015.

Tabulka 1.7: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám

Průměrný kurz	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
vůči euru (CZK/EUR)	25,3	24,6	25,1	26,0	27,5	27,3	-0,9
vůči americkému dolaru (CZK/USD)	19,1	17,7	19,6	19,6	20,7	24,6	18,6
vůči maďarskému forintu (CZK/100 HUF)	9,2	8,8	8,7	8,7	8,9	8,8	-1,3
vůči polskému zlotému (CZK/PLN)	6,3	6,0	6,0	6,2	6,6	6,5	-0,9
vůči britské libře (CZK/GBP)	29,5	28,3	31,0	30,6	34,2	37,6	10,0
vůči čínskému renminbi (CZK/CNY)	2,8	2,7	3,1	3,2	3,4	3,9	16,3
vůči japonskému jenu (CZK/100 JPY)	21,8	22,2	24,6	20,1	19,6	20,3	3,5
vůči ruskému rublu (CZK/100 RUB)	62,9	60,2	63,0	61,4	54,9	40,6	-26,1

Pramen: ČNB

Z hlediska průměrných kurzů, tedy indikátoru zohledňujícího vývoj napříč rokem 2015 (viz tabulka 1.7), došlo k výrazné depreciaci české koruny vůči americkému dolaru ve výši 18,6 %, vůči čínskému renminbi ve výši 16,3 % a vůči britské libře ve výši 10 %. Naopak česká koruna v průměru posílila ve vztahu k ruskému rublu o cca 26,1 %. Změny u japonského jenu a ostatních sledovaných evropských měn, tj. euru, maďarskému forintu a polskému zlotému byly minimální a pohybovaly se do cca 4 %.

Vzhledem k prohlášení Bankovní rady z března 2016, že ČNB neukončí režim používání devizového kurzu jako nástroje uvolňování měnové politiky dříve než v roce 2017, se nedá předpokládat výrazná změna měnového páru CZK/EUR. Naopak kurz koruny vůči americkému dolaru má potenciál k dalšímu růstu z důvodu stabilního ekonomického růstu v USA a kvantitativního uvolňování v eurozóně, což by mohlo významně ovlivnit měnové kurzy české koruny vůči hlavním světovým měnám prostřednictvím nepřímého ovlivňování jednotné evropské měny.

2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

Objem prostředků použitelných na finančním trhu⁵ dlouhodobě roste, nicméně roční přírůstky přesahující 10 % v období 2004 až 2007 vystřídalo od roku 2008 přibližně poloviční tempo růstu (4 až 6 %). Během roku 2015 vzrostl objem prostředků o 191,0 mld. Kč (4,1 %) na hodnotu cca 4,8 bil. Kč.

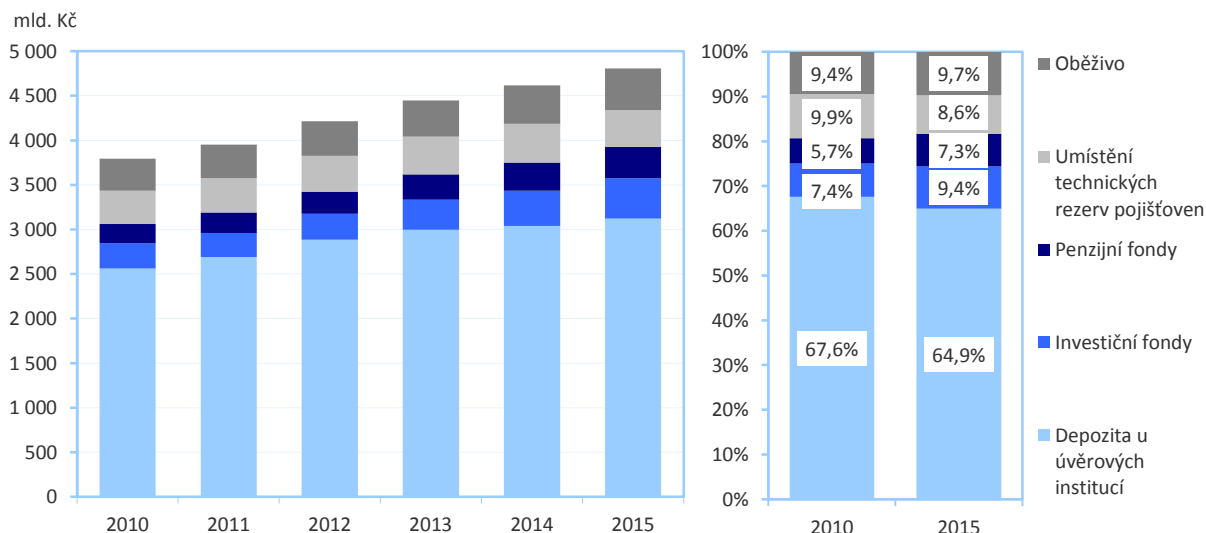
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

K 31.12. (mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Depozita u úvěrových institucí ⁶	2 563,5	2 690,0	2 883,9	2 995,8	3 041,5	3 122,1	80,6	2,7
z toho stavební spoření	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2	-29,4	-7,1
Investiční fondy	281,5	270,2	291,8	339,9	392,2	453,8	61,7	15,7
Penzijní fondy	216,1	232,1	246,6	282,3	318,6	352,6	33,9	10,6
Umístění techn. rezerv pojišťoven	373,7	381,2	403,1	424,1	431,6	411,6	-20,1	-4,7
Oběživo	357,5	377,9	388,9	405,4	432,2	467,1	34,9	8,1
Celkem	3 792,3	3 951,3	4 214,4	4 447,6	4 616,1	4 807,1	191,0	4,1

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Ve srovnání s rokem 2014 již nenastal během roku 2015 nejvyšší nárůst absolutní úrovně prostředků v kategorii investičních fondů (ve fondech kolektivního investování a fondech kvalifikovaných investorů), ale u objemově nejvýznamnější položky, tj. depozit u úvěrových institucí, jako tomu bylo i v letech 2010 až 2013. Přesto ale prostředky umístěné v investičních fondech zaznamenaly opět nejvyšší relativní nárůst, i když již ne tak vysoký jako v roce 2014. Stále se tedy do jisté míry projevuje skutečnost, že investiční fondy v současném prostředí velmi nízkých úrokových sazeb umožňují účastníkům dosahovat na finančním trhu vyšších výnosů. Velmi nízkými sazbami je zřejmě způsoben i vyšší roční relativní přírůstek oběživa oproti roku 2014. Poměrně výrazný meziroční procentuální růst zaznamenaly jako v předchozím roce také prostředky umístěné ve fondech v rámci II. a III. penzijního pilíře. Naopak objem prostředků umístěných v technických rezervách pojišťoven a naspořená částka v rámci stavebního spoření v roce 2015 poklesly.

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Poznámka: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2010 a 2015.

⁵ Tento agregátní ukazatel je jedním ze způsobů vyjádření velikosti finančního trhu s tím, že se zaměřuje na tzv. zprostředkovatelský finanční trh. Zahrnuje prostředky fyzických i právnických osob, které jsou umístěny na finančním trhu prostřednictvím finančních produktů úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních společností (dříve penzijních fondů), nástrojů kolektivního investování či drženy v hotovosti. Naopak nezahrnuje přímé investice do cenných papírů.

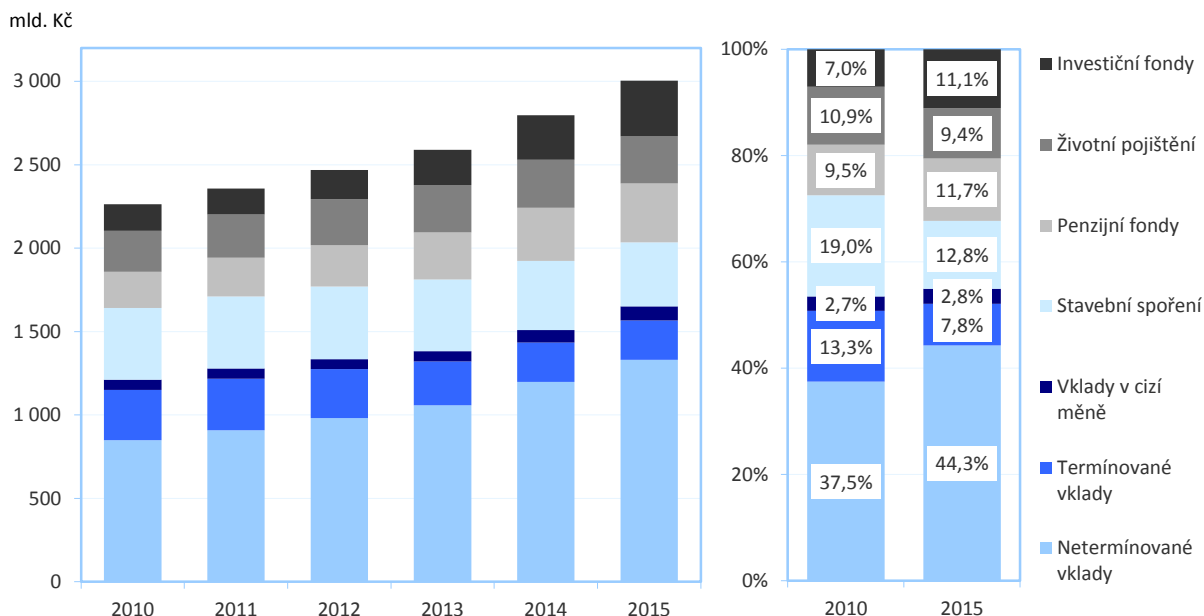
⁶ Zahrnují korunové vklady klientů (rezidentů a nerezidentů) u bank (vč. stavebních spořitelny, bez ČNB) a družstevních záložen.

Z vývoje objemu prostředků v jednotlivých kategoriích v období 2010 až 2015 lze vysledovat následující tendence. Při pohledu na pravou část grafu 2.1 je patrné, že vzrostl podíl prostředků umístěných v penzijních fondech (z 5,7 % na 7,3 %) i investičních fondech (z 7,4 % na 9,4 %). Naopak poklesl podíl depozit u úvěrových institucí (o 2,7 p.b.). Ovšem k jeho razantnějším poklesům došlo až během roku 2014 a 2015, neboť v předchozích letech se stabilně nalézal na úrovni kolem 68 %. Podíl oběživa se během sledovaného období pohyboval v rozmezí 9,1 % až 9,7 % a podíl umístění technických rezerv pojišťoven na celkových prostředcích se od roku 2010 každoročně mírně snižoval až na 8,6 % v roce 2015.

3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu⁷ v posledních letech postupně narůstaly. Výjimkou nebyl ani rok 2015, kdy meziročně vzrostly o 7,4 %, a dosáhly tak celkového objemu ve výši 3,0 bil. Kč.

Graf 3.1: Struktura úspor domácností

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Poznámka: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2010 a 2015.

V roce 2015, stejně jako předchozí rok, nedošlo z hlediska zastoupení jednotlivých produktů ve struktuře úspor domácností k výrazným změnám (do 2,0 p.b.). Netermínované vklady, které již dlouhodobě každoročně vykazují růst, byly v roce 2015 produktem, který dosáhl největšího absolutního nárůstu (132 mld. Kč). Naopak odliv prostředků nastal již čtvrtým rokem u termínovaných vkladů. Položkou, která také dlouhodobě ztrácí na významu, jsou úspory ve stavebním spoření. Meziročně došlo k poklesu jejich podílu na celkových úsporách o 2,0 p.b. a za sledované období 2010 až 2015 dokonce o 6,2 p.b. Důvodem je klesající atraktivnost stavebního spoření (podrobnosti v kapitole 5.8). V roce 2015 došlo opět k nárůstu podílu vkladů v cizí měně, ovšem oproti roku 2014 již s nižší intenzitou. Přestože se zastoupení produktů bankovních institucí (vklady a stavební spoření) na celkové struktuře úspor snížilo od roku 2010 o 4,8 p.b., drží domácnosti v těchto produktech stále většinu svých úspor – cca 68 %.

Úspory domácností v investičních fondech se opět meziročně významně zvýšily, a to o 65,5 mld. Kč (o 24,5 %), což představuje o 8,6 mld. Kč vyšší nárůst než v roce 2014. Přestože je od roku 2012 zřetelný posilující trend přesunu úspor do nástrojů kolektivního investování, který se projevil v nárůstu podílu prostředků držených domácnostmi v investičních fondech na celkové struktuře úspor o cca 4,5 p.b. na 11,1 %, nedosahuje nadále tento podíl své předkrizové úrovně z roku 2007 (12,6 %).

Podíl prostředků umístěných domácnostmi do fondů v rámci II. a III. penzijního pilíře vzrostl během roku 2015 o 0,3 p.b. V pětiletém horizontu pak tento segment trvale získával na významu s tím, že na konci roku 2015 v něm bylo umístěno 11,7 % úspor domácností. Podíl pojištěn jako správce úspor domácností u rezervotvorných produktů životního pojištění poklesl meziročně o 0,9 p.b. a oproti roku 2014 se objem úspor v rámci životního pojištění mírně snížil i v absolutním vyjádření. V dlouhodobém horizontu pak od roku 2012 podíl životního pojištění na úsporách domácností s narůstající intenzitou klesá.

Podrobnější rozbor jednotlivých sektorů přináší kapitoly 5 až 8.

⁷ Zahrnuje prostředky domácností, které jsou umístěny na finančním trhu v rámci finančních produktů bankovních institucí, pojišťoven, penzijních a investičních společností. Nejsou sledovány přímé investice domácností do cenných papírů, komodit či nemovitostí.

4. INSTITUCIONÁLNÍ POHLED NA FINANČNÍ TRH

4.1. Počty subjektů na finančním trhu

V průběhu roku 2015 došlo ve většině sektorů finančního trhu jen k drobným meziročním změnám v počtech subjektů. Tyto změny nepředstavovaly výrazné odchylky měnící strukturu českého finančního trhu. Zejména v nejvýznamnějších sektorech, tj. u bank a pojišťoven, je pro nové zájemce o vstup do odvětví předpokladem pro úspěšné provozování činnosti především odpovídající kapitálové vybavení, které je podmínkou pro vybudování nezbytného hmotného a personálního zázemí. Relativně administrativně jednodušší způsob, jak rychle vstoupit na domácí finanční trh, resp. jak si upevnit nebo posílit svou pozici na něm (např. zvýšení tržního podílu), je převzetí, resp. koupě již existujícího subjektu nebo jeho části formou fúze nebo akvizice. Tento trend ilustrují nedávno vydaná povolení ČNB např. Raiffeisenbank k převzetí retailové části Citibank, Allianz pojišťovně k akvizici části skupiny Wüstenrot – životní a neživotní pojišťovny nebo k uskutečnění fúze ČP Invest investiční společnosti se správcem aktiv Generali Investments CEE. Spojením společností patřících do finanční skupiny Generali vznikla největší investiční společnost působící na českém kapitálovém trhu.

Vývoj počtu subjektů na českém finančním trhu za období posledních šesti let je zachycen v následujícím přehledu.

Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úvěrové instituce						
Banky	41	44	43	44	45	46
z toho pobočky zahraničních bank	19	21	20	21	22	23
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	14	14	13	12	11	11
Kapitálový trh						
Obchodníci s CP a pobočky zahr. obchodníků s CP	53	58	61	64	58	62
Investiční fondy s právní osobností	47	58	77	88	83	91
Investiční společnosti	23	21	21	24	26	28
Podílové fondy	150	157	165	176	191	195
Fondy kvalifikovaných investorů	33	40	48	56	53	55
Fondy kolektivního investování	117	117	117	120	138	140
z toho standardní	37	37	40	41	50	53
speciální	80	80	77	79	88	87
Investiční zprostředkovatelé	9 051	10 070	8 810	7 670	7 554	7 464
Vázaní zástupci ⁸	11 251	14 730	20 045	25 821	26 056	26 659
Penzijní fondy / společnosti	10	9	9	10	9	8
Pojišťovnictví						
Pojišťovny	53	54	53	52	53	55
z toho pobočky zahr. pojišťoven	17	18	18	18	20	23
Zajišťovny	1	1	1	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	115 713	137 486	147 971	156 217	163 204	169 024

Pramen: ČNB – JERRS, ARAD

V bankovním sektoru nově získala povolení od ČNB k provozování činnosti pobočka Bank of China (Hungary), která mezi bankami z kontinentální Číny patří z hlediska velikosti sítě mezinárodního zastoupení k jedné z největších (pobočky v 38 zemích). Česká pobočka obdržela oprávnění k činnosti v červenci 2015, avšak oznámila, že činnost pro veřejnost zahájí až v průběhu roku 2016. V roce 2015 na tuzemský bankovní trh vstoupila prostřednictvím fúze se svou dceřinou nebankovní společností Cetelem také pobočka francouzské banky BNP Paribas Personal Finance SA. Naopak český trh opustila pobočka rakouské privátní banky MEINL BANK Aktiengesellschaft. Dále v souvislosti s četnými politickými aktivitami ve prospěch rozvoje

⁸ Nezahrnuje vázané zástupce penzijních společností.

ekonomické spolupráce s Čínou byl zaznamenán zvýšený zájem několika dalších čínských bank o působení na českém finančním trhu.

Mírné nárůsty počtu převážně většiny subjektů v oblasti kapitálového trhu naznačují, že tento trh prochází opětovným oživením po světové krizi na finančních trzích.

V případě zprostředkovatelů investičních služeb pokračuje trend započatý změnou legislativy, kdy novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu v roce 2011 redefinovala zprostředkovatelské kategorie. Z investičních zprostředkovatelů druhého stupně se stali vázaní zástupci evidovaní v samostatném registru. Počty vlastních investičních zprostředkovatelů se proto od roku 2012 redukuje na nižší úroveň a naopak roste počet vázaných zástupců.

U penzijních společností došlo jen k drobné změně, kdy samostatné společnosti pro fondy III. penzijního pilíře skupiny Conseq vzájemně fúzovaly a nadále již vystupuje pouze jediná, a to Conseq penzijní společnost.

Počet subjektů v sektoru pojišťoven se zvýšil o PRVNÍ KLUBOVOU pojišťovnu přinášející netradiční koncept založený na tzv. peer-to-peer pojištění⁹, kterou kapitálově zastřešuje investiční skupina RSJ. MetLife pojišťovna se transformovala na pobočkovou formu se samostatnými pobočkami pro životní a neživotní pojištění a nově na trhu začala působit pobočka Colonnade Insurance spadající pod kanadský Fairfax Financial Holdings, která přebrala veškeré pojišťovací aktivity QBE Group v rámci střední a východní Evropy. Naopak D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s. ukončila v roce 2015 svoji činnost. Na trhu však nadále působí D.A.S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR.

Subjekty působící na finančním trhu ČR v rámci svobody volného pohybu služeb na základě tzv. jednotného evropského pasu doplňují a rozšiřují finanční produkty nabízené subjekty s licenci od domácích orgánů. Jejich počty v rámci sektorů úvěrových institucí a pojišťoven každoročně rostly, v případě investičních společností a fondů měl během sledovaného období spíše tendenci k celkové stagnaci. V posledních dvou letech však také v případě investičních fondů došlo ke zřetelnému nárůstu jejich počtu. Protože tyto subjekty nemají vykazovací povinnost vůči ČNB, nelze zjistit přesný rozsah jejich aktivit. Z některých dílčích poznatků lze však usuzovat, že nabídka služeb a produktů není většinou zacílená na širokou retailovou klientelu, ale naopak je většinou úzce specializovaná pouze na určitý úzký segment trhu. Přestože rozsah jejich působnosti je svým způsobem omezený, jsou již tyto subjekty pokládány za integrální součást finančního trhu ČR, která zvyšuje jeho konkurenceschopnost a přispívá k širší a komplexnější produktové nabídce.

Vývoj počtu subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu za sledované období šesti let je uveden v následujícím přehledu (viz tabulka 4.2).

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu

K 31. 12.	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úvěrové instituce	290	302	329	337	353	385
Pojišťovny	665	695	714	743	789	824
Investiční fondy	1 315	1 214	1 157	1 165	1 268	1 340
Investiční společnosti	46	47	46	45	47	46

Pramen: ČNB – JERRS

4.2. Garanční schémata

Součástí finančního trhu v ČR jsou dva garanční systémy, které posilují ochranu jak střadatelů, resp. investorů, tak také zprostředkovaně finančních institucí a následně i celého trhu před negativními důsledky insolvence některého ze zapojených subjektů. Oba systémy jsou v základních aspektech harmonizovány na úrovni celé EU.

Pojištění vkladů bylo v roce 2015 zabezpečováno Fondem pojištění vkladů (FPV). FPV má preventivní funkci pro úvěrové instituce (snižuje riziko panických výběrů vkladů z úvěrových institucí veřejností) a sanační funkci pro vkladatele. V případě, kdy ČNB oznámí, že některá z úvěrových institucí zapojených do FPV není schopna dostát svým závazkům, vyplatí FPV všem oprávněným fyzickým a právnickým osobám 100 % jejich vkladů, a to

⁹ Koncept je postaven na vzájemných vazbách mezi pojistníky, kteří vkládají vybrané pojistné do společného fondu. Z něho pak mají možnost získat jako benefit část zisku pojišťovny. Koncept klade větší důraz na odpovědnost pojištěnců a členové skupiny musí mít stejný typ pojištění.

vč. úroků, až do výše korunového ekvivalentu 100 000 EUR.¹⁰ Výplata náhrad musí být zahájena do 20 pracovních dní od vydání tohoto oznámení. Od 1. 6. 2016 se tato lhůta zkracuje na 7 pracovních dnů. Pojištěny jsou veškeré pohledávky z vkladů vč. úroků vedených při splnění požadavků na identifikaci vkladatele v české nebo cizí měně, evidovaných jako kreditní zůstatky na účtech či vkladních knížkách nebo potvrzených vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem. Aktuálně probíhá výplata náhrad vkladů u Metropolitního spořitelního družstva (do 27. 1. 2017) a u WPB Capital, spořitelního družstva (do 14. 10. 2017). Vyplácející bankou je v obou případech Česká spořitelna.

Výše příspěvku bank do FPV do konce roku 2015 činila 0,04 % z průměrného objemu pojištěných pohledávek z vkladů vč. úroků za příslušné kalendářní čtvrtletí. V případě stavebních spořitelen byla výše příspěvku poloviční. Z důvodu vyšší rizikovitosti došlo od ledna 2015 k navýšení příspěvků družstevních záložen na dvojnásobnou míru oproti bankám.¹¹ Během roku 2015 FPV vyplatil cca 235 mil. Kč a ke konci roku finanční rezervy FPV představovaly 28,8 mld. Kč.

Od roku 2016 je pro banky, družstevní záložny a stavební spořitelny zaveden systém rizikově vážených příspěvků. Poplatky institucí, povinně zapojených do systému pojištění vkladů, musí nově zohledňovat míru rizika úpadku instituce. Od ledna 2016 v ČR nově funguje Garanční systém finančního trhu, který představuje komplexní systém ochrany vkladatelů a podpory stability na finančním trhu. Jeho součástí je FPV. Garanční systém navíc zastřešuje i nově vzniklý Fond pro řešení krize.

Garanční fond obchodníků s cennými papíry (GFOCP) zabezpečuje záruční systém, ze kterého se vyplácejí náhrady zákazníkům obchodníka s cennými papíry, který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům. Tento fond tedy nekryje riziko ztráty hodnoty investice do cenných papírů. Náhrada se zákazníkovi poskytne ve výši 90 % částky vypočtené v souladu s příslušnými ustanoveními zákon o podnikání na kapitálovém trhu, nejvýše však v částce odpovídající korunovému ekvivalentu 20 000 EUR, a to do 3 měsíců od ověření ohlášeného nároku.

Hlavním zdrojem majetku GFOCP jsou, obdobně jako je tomu u FPV, příspěvky zapojených subjektů, tedy obchodníků s cennými papíry a investičních společností obhospodařujících majetek klientů. Vzhledem k tomu, že krytý zákaznický majetek zůstává (na rozdíl od vkladů krytých FPV) v rukou obchodníka jen po relativně krátkou dobu, zato však opakovaně, je výše ročního příspěvku stanovena ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za uplynulý rok. GFOCP inkasoval v roce 2015 příspěvky od 42 subjektů ve výši 147,2 mil. Kč. Ke konci roku 2015 činil stav prostředků ve fondu 872,5 mil. Kč. Nicméně čistá pozice fondu je záporná, neboť fond eviduje závazek splatit dříve přijaté návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu v objemu 1,1 mld. Kč. Objem vyplacených náhrad během roku 2015 činil 0,6 mil. Kč.

4.3. Finanční arbitř

Z finančního arbitra (FA) se od jeho vzniku v roce 2003, kdy byl příslušný rozhodovat pouze některé spory spotřebitelů nebo podnikatelů z platebního styku, postupně stává mimosoudní orgán řešení sporů spotřebitelů s finančními institucemi napříč celým finančním trhem. V roce 2015 byl FA příslušný řešit spory mezi finančními institucemi a jejich zákazníky, zejména spotřebiteli, a to v oblasti poskytování platebních služeb, nabízení, zprostředkování nebo poskytování spotřebitelského úvěru, v oblasti kolektivního investování, při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění nebo ze směnářského obchodu.

Řízení před FA je bezplatné, zahajuje se na návrh navrhovatele. Pravomocný nálezn FA je soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu. V případě nesouhlasu je možné podat proti rozhodnutí FA žalobu o nahrazení nálezu FA rozhodnutím soudu.

FA v roce 2015 přijal 962 návrhů na zahájení řízení a počet celkem přijatých a vyřízených dotazů veřejnosti dosáhl tří tisíc dotazů. Meziročně se počet zahájených řízení zvýšil o 35 %. Nejčastějším předmětem projednávaných sporů i vyřizovaných dotazů bylo životní pojištění a spotřebitelský úvěr.

¹⁰ Od 1. 1. 2016 jsou nově pojištěny i dočasně vysoké vklady nad 100 000 EUR plynoucí z příjmů ve specifických životních situacích, např. z prodeje soukromé nemovité věci sloužící k bydlení, rozvodového vyrovnání, inkasa pojistného plnění pro případ úrazu, nemoci, invalidity nebo smrti, dědictví, výplaty jednorázové důchodové dávky, odstupného při propuštění ze zaměstnání nebo náhrady újmy způsobené trestným činem.

¹¹ Upraveno změnou zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

Ve více než dvou třetinách projednaných sporů dosáhly strany sporu za aktivní účasti FA smíru. Pokud jde o soudní přezkum rozhodnutí, instituce předložily soudům rozhodnutí FA v počtu jednotek. Z dosud skončených přezkumů vyplývá, že soudy spíše potvrzují rozhodnutí FA.

FA zpřístupňuje ve Sbírce rozhodnutí na svých internetových stránkách svá zásadní rozhodnutí v plném znění (bez uvedení identifikačních údajů navrhovatelů). Cíl, který Sbírka rozhodnutí sleduje, je předvídatelnost rozhodovací činnosti finančního arbitra.

Úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti finančního arbitra plní Kancelář finančního arbitra.

4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí

Napříč dílčími sektory finančního trhu došlo v roce 2015 k meziročnímu nárůstu kladných hodnot výsledků hospodaření před zdaněním (viz tabulka 4.3). Tempo růstu se však lišilo. Nejvyššího absolutního i relativního růstu dosáhly pojišťovny, které meziročně zvýšily svůj výsledek hospodaření před zdaněním o 5,1 mld. Kč (tj. o 58,9 %) na hodnotu 13,8 mld. Kč. Druhým relativně nejvíce růstovým segmentem byly penzijní společnosti, jejichž hospodářský výsledek vzrostl o 0,3 mld. Kč (tj. o 47,5 %) na celkovou hodnotu 0,8 mld. Kč. Z hlediska absolutní částky výsledku hospodaření byl nejvýznamnější sektor bank (80,9 mld. Kč). Tento sektor zaznamenal druhý nejvyšší nárůst objemu hospodářského výsledku (o 4,8 mld. Kč). Relativně však vzrostl jeho hospodářský výsledek nejnižším tempem (o 6,3 %). Investiční společnosti i nebankovní OCP zvýšili svůj hospodářský výsledek shodně o 0,1 mld. Kč (o 10,5 %, resp. 6,7 %).

Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí

K 31.12. (v mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Banky	65,6	63,4	76,7	73,3	76,1	80,9	4,8	6,3
Nebankovní OCP (vč. zahraničních poboček)	1,7	0,7	0,7	1,1	0,9	1,0	0,1	6,7
Pojišťovny	24,5	11,4	15,0	13,2	8,7	13,8	5,1	58,9
Penzijní společnosti	-	-	-	-0,3	0,5	0,8	0,3	47,5
Investiční společnosti	0,3	0,3	0,4	0,6	0,7	0,8	0,1	10,5

Pramen: ČNB – ARAD

Během roku 2015 bylo na finančním trhu zaměstnáno v průměru 71 tisíc zaměstnanců, což je o 0,3 % více než v roce 2014. K nejvyššímu absolutnímu nárůstu počtu zaměstnanců, ve výši 417, došlo u nebankovních peněžních institucí. Růst je patrný také u bankovních peněžních institucí. Naopak pokles průměrného počtu zaměstnanců nastal v případě finančních leasingových společností, penzijních fondů a společností a též i pojišťoven.

Tabulka 4.4: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí

Průměr za období	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Bankovní peněžní instituce	38 124	39 124	39 923	39 375	39 105	39 216	111	0,3
Nebankovní peněžní instituce ¹²	14 320	13 855	14 251	14 598	15 272	15 689	417	2,7
Finanční leasingové společnosti	2 638	2 586	2 457	2 277	2 064	2 020	-44	-2,1
Penzijní fondy/společnosti	446	470	529	629	550	521	-29	-5,3
Pojišťovny	14 270	14 260	14 464	14 213	13 993	13 768	-225	-1,6
Celkem	69 798	70 295	71 624	71 092	70 984	71 214	230	0,3

Pramen: ČSÚ

¹² Do ukazatele ČSÚ zahrnuje úvěrní a spořitelní družstva, holdingové společnosti, investiční společnosti, investiční fondy, leasingové společnosti, zastavárny, nebankovní poskytovatele úvěrů, směnárny, makléře, faktoringové společnosti, obchodníky s cennými papíry, investiční poradce a zprostředkovatele a pojišťovací agenty a makléře.

5. ÚVĚROVÉ INSTITUCE A OSTATNÍ POSKYTOVATELÉ FINANCOVÁNÍ AKTIV

Tato kapitola se primárně věnuje problematice úvěrových institucí, tedy bank (většina částí), včetně stavebních spořitelů (část 5.8) a družstevních záložen (část 5.9). Pozornost je věnována i dílčím tématům, jako jsou úrokové sazby (část 5.4) a vklady a úvěry (část 5.5). Závěr kapitoly (část 5.10) se pak zabývá vývojem segmentu nebankovních poskytovatelů financování. Tento dílčí sektor totiž nabízí produkty, které jsou poměrně blízkým substitutem k bankovním úvěrům a v případě poskytnutí retailovým klientům vstupují do ukazatele celkového zadlužení domácností.

Vzhledem k významu domácností jako klíčového klientského segmentu je samostatná část (5.6) věnována vývoji jejich zadlužení, a to jak u bankovních, tak i nebankovních poskytovatelů financování, jak jej vykazuje ČNB.

5.1. Stabilita bankovního sektoru

Při ohlédnutí za rokem 2015 lze konstatovat, že bankovní sektor v ČR vykazoval podobně jako v letech předchozích celkově stabilní výsledky. Ve větší míře než v předchozích letech přitom ke zlepšování hodnot některých ukazatelů přispívalo hospodářské oživení. To se projevovalo jak u úvěrové aktivity a v tendenci ke zvyšování kvality úvěrů v klíčových segmentech (vč. domácností a nefinančních podniků), tak i v nárůstu celkové ziskovosti sektoru. Kromě toho přetrvávalo působení dlouhodobých faktorů, které přispívaly k celkové stabilitě sektoru, a to již od doby tzv. světové finanční krize po roce 2008 a nestability v eurozóně. Mezi ně i nadále patří mimo jiné celkově vysoká a rostoucí míra kapitálové přiměřenosti sektoru jako celku, dlouhodobě nízká závislost na zdrojích financování z mezibankovního trhu a s tím související vysoký podíl krytí klientských úvěrů klientskými vklady, značný podíl retailových úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitostem a relativně nízký podíl klientských úvěrů poskytnutých v cizích měnách, a to zejména v případě domácností.

Stejně jako v předchozích letech pokračoval i v roce 2015 ukazatel kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru jako celku v růstu. Již dlouhodobě je přitom jeho hodnota významně nad základními regulačními požadavky.¹³ Ke konci roku 2015 dosáhl celkový kapitálový poměr hodnoty 18,4 % (meziročně nárůst o 0,4 p.b.). Bankovní sektor v ČR jako celek tak opětovně navýšil velikost kapitálového polštáře, který by mohl být využit na krytí případných neočekávaných ztrát v budoucnu. Mírný meziroční pokles úrovně celkového kapitálového poměru vykázal bankovní sektor v posledních šesti letech jen jednou (na konci roku 2011, a to o 0,2 p.b.). Nicméně v delším horizontu lze pozorovat jeho významný a setrvalý nárůst. Při srovnání hodnoty tohoto ukazatele v roce 2015 se stavem v době tzv. světové finanční krize (v prvním čtvrtletí roku 2008) došlo k jeho nárůstu asi o polovinu (o více než 6 p.b.). Tehdy činil celkový kapitálový poměr 12,2 %. Obecně však platí, že růst kapitálového poměru, resp. kapitálové přiměřenosti může být způsoben nejen růstem objemu kapitálu (kapitál Tier 1 meziročně vzrostl o více než 6 %), ale i poklesem celkového objemu rizikových expozic. Důležité je proto i jejich nastavení.

Určité rozdíly existují ve výši celkového kapitálového poměru napříč skupinami bank tak, jak je dle jejich velikosti a zaměření člení ČNB. Hodnota ukazatele pro segment tzv. velkých bank se i z důvodu jeho relativní váhy pohybovala nejbližší hodnotám za sektor jako celek (18,1 %). Segment tzv. malých bank má tendenci vykazovat spíše podprůměrné hodnoty (15,8 %) a segment středních bank pak hodnoty spíše vyšší, než je průměr za celý sektor (19,8 %). Jen mírně podprůměrnou hodnotu vykazují stavební spořitelny (17,7 %). Je však třeba upozornit, že odlišná hodnota ukazatele kapitálového poměru nutně nemusí plně vypovídat o budoucí odolnosti, neboť na každý segment mohou v budoucnu působit odlišná rizika různě intenzivně. Současně je však třeba zdůraznit, že jednotlivé subjekty v rámci daných segmentů mohou pochopitelně vykazovat odlišné hodnoty tohoto ukazatele.

¹³ Požadované základní regulační minimum tradičně činí 8 % TREA (total risk exposure amount, tj. celkového objemu rizikových expozic). To však bylo v souvislosti s promítnutím aktuální verze regulačních pravidel o kapitálových požadavcích CRD/CRR navýšeno o další dodatečné kapitálové požadavky. Jedná se zejména o tzv. bezpečnostní kapitálovou rezervu (capital conservation buffer) ve výši 2,5 % TREA platnou již od roku 2014 pro celý sektor. Kromě toho přistoupila ČNB od listopadu 2014 u nejvýznamnějších bank také k zavedení rezervy ke krytí systémového rizika (systemic risk buffer) ve výši dalších (až) 3 % TREA. Celková míra kapitálového požadavku, kterou musí splňovat jednotlivé instituce proto může být vyšší.

Odolnost bankovního sektoru vůči případným negativním šokům opakovaně potvrzují výsledky zátěžových testů, které pravidelně provádí ČNB. Podle výsledků publikovaných 18. 12. 2015 (na základě údajů z konce 3. čtvrtletí 2015) by kapitálová vybavenost celého odvětví zůstala nad 8% regulačním minimem i v případě realizace spíše teoretického a méně pravděpodobného nepříznivého, tzv. zátěžového, scénáře, který předpokládá silný pokles ekonomické aktivity v ČR i v zahraničí. V takovém případě by kapitálová přiměřenost sektoru klesla pod 12 % a do situace neplnění minimálního požadavku na výši celkového kapitálového poměru (8 %) by se dostalo celkem devět bank (zhruba 15 % aktiv sektoru). Za účelem dorovnání kapitálové přiměřenosti všech bank se sídlem v ČR (tj. bez poboček zahraničních bank) do regulačního minima 8 % by pak banky ke konci testovaného období musely (v kontextu spíše teoretického negativního scénáře) navýšit regulační kapitál o zhruba 10 mld. Kč (tj. cca 0,2 % HDP). Z hlediska velikosti sektoru se dle ČNB nejedná o hodnotu, která by mohla výrazně ohrozit jeho stabilitu jako celku.

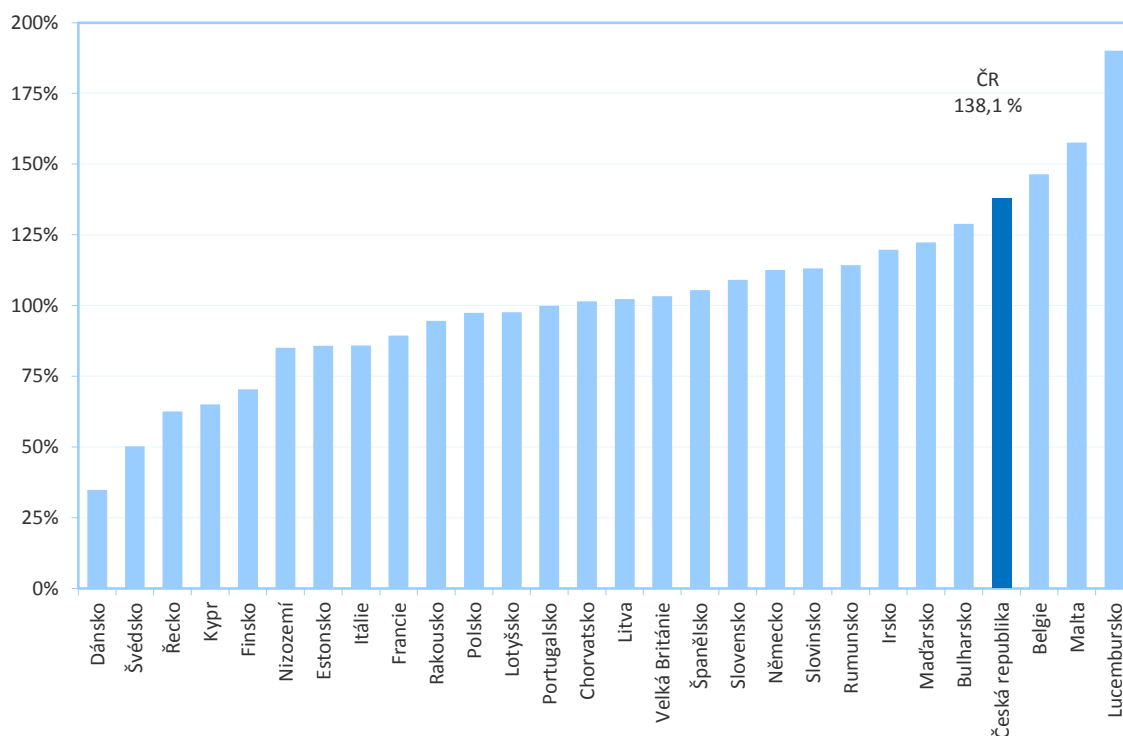
Ve světle dosavadního optimistického hospodářského vývoje a přetrvávající celkové stability bankovního sektoru je však vhodné upozornit na koncept tzv. paradoxu finanční stability. Ten v zásadě upozorňuje na riziko, že právě v období vyšší stability finančních trhů může působit zvýšená tendence jednotlivých subjektů jednat více rizikově. Paradoxně tedy v době převládající finanční stability může docházet k nárůstu zranitelnosti a nerovnováh, jejichž materializace nastane zpravidla až později, nicméně poté se může stát zdrojem finanční destabilizace. Na tato potenciální rizika tedy může být vhodné reagovat s předstihem právě v období, kdy se může systém v celku jevit jako poměrně stabilní. ČNB v poslední době ve svých prohlášeních opakovaně zmiňovala témata držby vládních dluhopisů bankovním sektorem a poskytování hypotečních úvěrů v kontextu vývoje cen nemovitostí.¹⁴

Ke stabilitě zdrojů financování a celkové vysoké likviditě sektoru jako celku obecně také přispívá jeho relativně nižší závislost na financování z mezibankovního trhu. Banky v ČR jsou totiž dlouhodobě v dominantní míře financovány prostřednictvím vkladů od klientů. Obecně přitom platí, že v obdobích akutních problémů s likviditou se potíže projeví nejprve na mezibankovním trhu, na kterém si finanční instituce půjčují navzájem. Naproti tomu vklady od klientů jsou po vypuknutí likviditní krize, v případě přetrvávající důvěry veřejnosti v systém pojištění vkladů, obvykle spolehlivějším a stabilnějším zdrojem financování. Sledovaný ukazatel poměru vkladů k úvěrům (viz graf 5.1) je v ČR dlouhodobě poměrně stabilní a ke konci roku 2015 dosahoval úrovně 138,1 % (pokles o 4,9 p.b.).¹⁵ Hodnota ukazatele tedy v případě ČR byla v podstatě na úrovni z roku 2009. Tato poměrová hodnota dokládá, že vklady získané bankami od klientů jsou v ČR podstatně vyšší než úvěry poskytnuté klientům. Z tohoto hlediska patří bankovní sektor v ČR mezi nejvíce odolné v EU. Mezi země s nejvyšší hodnotou ukazatele patří kromě ČR také Belgie, Malta a Lucembursko. Naopak dlouhodobě nejméně příznivé hodnoty tohoto ukazatele vykazuje například Dánsko a Švédsko, kde v minulosti došlo k razantnímu nárůstu úvěrů bez odpovídajícího zvýšení klientských bankovních vkladů. Z hlediska meziročního vývoje zaznamenalo nejvýznamnější zhoršení Řecko (o 15,1 p.b.). U řady zemí bylo zlepšení tohoto ukazatele v roce 2015 pokračováním obdobného vývoje v předchozím roce. K vyššímu nárůstu profinancování úvěrů vklady totiž často dochází v těch zemích, kde bankovní sektor musel v souvislosti s tzv. světovou finanční krizí po roce 2008 nebo dluhovou krizí eurozóny nebo jiným problémem projít určitou formou ozdravení nebo proměny. Jedná se například o Maďarsko (o 19,0 p.b.), Irsko (o 16,4 p.b.), Slovinsko (o 8,8 p.b.), Chorvatsko (o 6,3 p.b.), Rumunsko (o 6,0 p.b.), Lotyšsko (o 5,9 p.b.), Portugalsko (o 4,5 p.b.) nebo Itálii (o 3,8 p.b.).

¹⁴ Viz například prezentace viceguvernéra Vladimíra Tomšíka z 21. 10. 2015 na téma „Makroobezřetnostní politika a její výkon v ČNB“.

¹⁵ Pro účely mezinárodního srovnání byla použita data publikovaná ECB pro objem úvěrů a vkladů u měnových finančních institucí (s výjimkou ESCB – Evropského systému centrálních bank) a to za kategorií nefinančních institucí (se zahrnutím centrální vlády). Tyto údaje se tak v případě ČR obvykle liší od hodnoty, kterou zveřejňuje ve svých analýzách ČNB. Tento rozdíl mj. vzniká z toho důvodu, že objem vkladů a úvěrů v podobě tohoto poměrového ukazatele nezahrnuje veškeré vklady a úvěry. V případě zemí eurozóny jsou zahrnuty vklady a úvěry subjektů ze zemí eurozóny. V případě ostatních států EU jsou zahrnuty vklady a úvěry vůči domácím subjektům. Hodnota ukazatele dle údajů v systému ČNB – ARAD bývá zpravidla nižší. Ke konci roku 2015 přesahoval poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům 125 %.

Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku ve státech EU

Pramen: ECB, výpočty MF

Obecně je však obtížné napříč zeměmi nalézt univerzální interpretaci a jednoznačné vysvětlení vývoje ukazatele poměru objemu vkladů k úvěrům. Zvýšení jeho hodnoty totiž může být způsobeno nejen v zásadě příznivým nárůstem objemu vkladů, ale může být také způsobeno poklesem objemu úvěrů mj. v důsledku omezené schopnosti bank poskytovat úvěry nebo nejistoty na finančních trzích či v reálné ekonomice. Pak by zvýšení hodnoty tohoto poměrového ukazatele nemuselo být příznivým signálem. Dalším interpretačním problémem je potřeba zasazení ukazatele do širšího kontextu produktové struktury finančního trhu a struktury umístění úspor v daném státu, např. pokud by v nějaké zemi byla např. většina úspor obyvatel na stáří spravována v rámci nebankovních segmentů finančního trhu na úkor bankovních vkladů. Tyto prostředky by se pak sice do bilancí bank (a i zmiňovaného ukazatele) mohly následně dostat, ovšem pouze částečně, a to například v podobě depozit správců úspor na stáří (tj. např. penzijních fondů nebo životních pojišťoven). Navíc tyto zdroje nelze z pohledu stability financování bank stavět na roveň diverzifikovaným retailovým vkladům. Institucionální vklady se totiž týkají nižšího počtu subjektů, a mohou proto být obecně více volatilní.

Většina z výše uvedených faktorů, které by mohly vypovídající schopnost ukazatele oslabit, však do značné míry neplatí v případě ČR, kde totiž k vysoké hodnotě ukazatele nepřispělo vynucené omezování úvěrování bankami v důsledku nejistoty na finančních trzích nebo problémů bank. Naopak bankovní sektor ve svém financování mohl dlouhodobě využívat významný objem vkladů domácností, které v bankách umísťují většinu svých úspor (viz kapitola 3). Podíl vkladů domácností na celkových klientských vkladech v bankách se dlouhodobě pohybuje v intervalu 50–60 %.

V neposlední řadě je třeba připomenout, že ukazatel poměru vkladů k úvěrům hodnotí bankovní sektor jako celek, což nevyklučuje, že některé banky vykazují výrazně nižší hodnotu krytí úvěrů klientskými depozity, tudíž jsou z tohoto úhlu pohledu zranitelnější. Současně však platí, že nelze hodnotit pouze ukazatel poměru celkových vkladů k úvěrům, ale je třeba jej vnímat i v kontextu skutečnosti, že v posledních letech došlo k významnému nárůstu podílu netermínovaných vkladů.¹⁶ Financování aktiv bank tak více spoléhalo na využití zdrojů financování, jejichž doba splatnosti měla tendenci klesat.

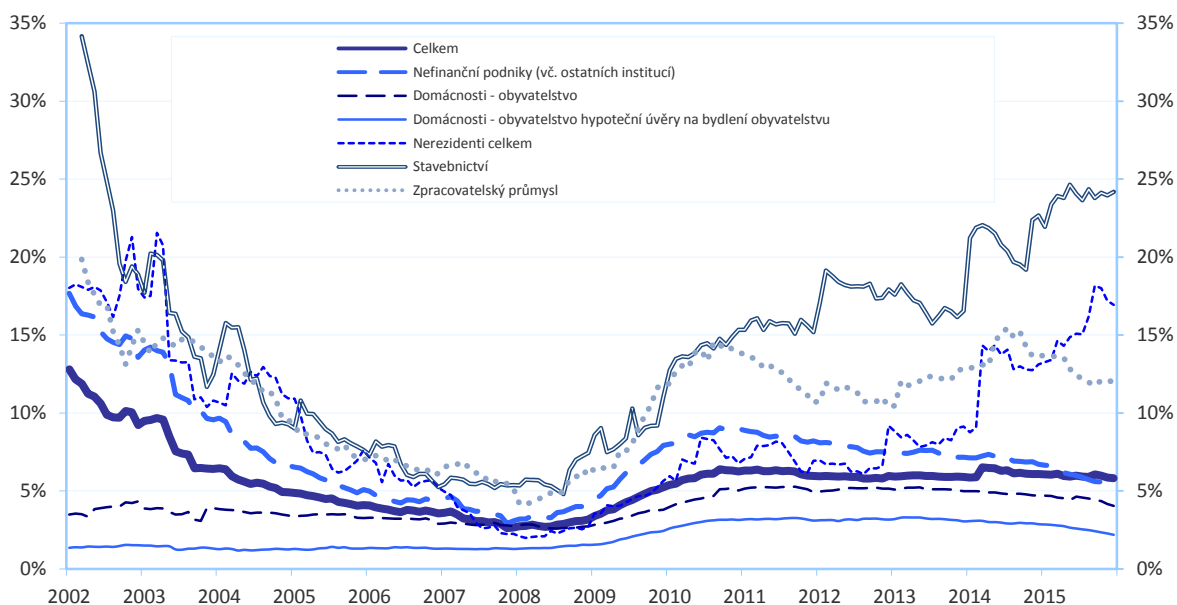
¹⁶ Viz podrobněji v kapitole 3. Struktura úspor domácností a kapitole 5.5 Vklady a úvěry klientů bank.

5.2. Aktiva bankovního sektoru

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vč. stavebních spořitelien dosáhl ke konci roku 2015 cca 5,5 bil. Kč.^{17,18} Ve srovnání s rokem 2014 došlo k udržení dynamiky růstu, když bilanční suma sektoru vzrostla během roku 2015 opět o 3 % (v roce 2014 o 3,6 %). Naproti tomu vývoj pohledávek za klienty vykázal zvýšení dynamiky (nárůst o 5,6 %, oproti přírůstku o 4,8 % v roce 2014). To může naznačovat opětovné zrychlení úvěrové aktivity. Současně však nelze při sledování vývoje úvěrové aktivity bank přehlížet vliv toho, že se některé klientské segmenty mohou financovat z vlastních zdrojů nebo jiných zdrojů financování, například emisí dluhopisů.

Kvalita aktiv bankovního sektoru jako celku sledovaná prostřednictvím ukazatele podílu úvěrů v selhání se od konce roku 2010 podstatněji neměnila. Hodnoty vykazované vždy ke konci roku se v tomto období pohybovaly kolem šesti procent. Podíl klientských úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech (poskytnutých rezidentům a nerezidentům) se ke konci roku 2015 meziročně mírně snížil na 5,8 % (o 0,3 p.b.).

Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Určité rozdíly (například v kvalitě úvěrových portfolií a tvorbě opravných položek) lze pozorovat napříč jednotlivými segmenty v rámci členění bank dle objemu aktiv. Kvalitu úvěrových portfolií, která je v tomto smyslu vzhledem k orientaci domácího bankovního sektoru na poskytování úvěrů nejvýznamnějším faktorem, ilustruje graf 5.2. K příznivému vývoji došlo v roce 2015 v případě obou významných segmentů dlužníků, tj. jak nefinančních podniků, tak i domácností (obyvatelstva). Podíl nesplácených úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům meziročně klesl na 5,7 % (meziročně o 1,0 p.b.), a v roce 2015 tak dosáhl nejnižší hodnoty od května 2009. V případě domácností (obyvatelstva) se pak podíl nesplácených úvěrů snížil na 4,0 % (o 0,7 p.b.). Z toho podíl nesplácených hypotečních úvěrů poskytnutých domácnostem (obyvatelstvu) na bydlení pak klesl také o 0,7 p.b., ale na 2,2 %. Zcela opačný vývoj zaznamenala kvalita úvěrů poskytnutých nerezidentům. V jejich případě bylo možné stejně jako během roku 2014 pozorovat razantní meziroční nárůst podílu nesplácených úvěrů (o 3,8 p.b.) na vysokých 16,9 %. O konkrétních příčinách tohoto vývoje však MF nemá specifické informace, nicméně mezi příčiny může patřit i geograficky specifický charakter tohoto segmentu z hlediska následné možnosti bank řídit příslušná rizika.

Celkově lze konstatovat, že navzdory tendenci k mírnému poklesu zůstával podíl celkových nesplácených úvěrů ke konci sledovaného období i nadále dvojnásobný ve srovnání s relativně krátkým obdobím v letech 2007

¹⁷ Dle informace ČNB provedly banky ke konci roku 2015 v souvislosti s nově platnými regulačními požadavky (ve vztahu k Fondu pro řešení krize) optimalizaci struktury bilancí. Tato skutečnost ovlivnila vývoj některých položek rozvahy a i celkové bilanční sumy.

¹⁸ Tyto hodnoty zveřejněné v rámci systému časových řad ARAD ČNB se liší od hodnot publikovaných ČNB například v rámci Zprávy o výkonu dohledu z důvodů rozdílné metodiky. Tyto odlišnosti se pak také mohou projevit například v případě ukazatelů o podílu úvěrů v selhání.

a 2008. Tehdy se totiž po krátkou dobu v některých měsících hodnota tohoto ukazatele pohybovala pod úrovní 3 %. Rok 2015 lze přitom zařadit do období oživení hospodářské aktivity, což by mělo přispívat ke zlepšování aktuálního stavu kvality portfolií již poskytnutých úvěrů. Relativně pomalý proces snižování podílu nesplácených úvěrů tedy naznačuje, že příčiny nízké kvality některých úvěrů jsou dlouhodobé, resp. patrně málo nebo s určitým zpožděním citlivé na aktuální zlepšování ekonomického vývoje. Přesto se tento ukazatel v současnosti pohyboval na mnohem nižších hodnotách ve srovnání se stavem sektoru v roce 2002, kdy čelil bankovní sektor značným problémům a tento ukazatel tehdy běžně výrazně přesahoval hodnotu 10 %.

Příznivě se celkový pokles podílu nesplácených úvěrů projevil i ve vývoji jejich dílčí struktury. Podíl specifické kategorie tzv. pochybných a ztrátových úvěrů na celkových poskytnutých úvěrech totiž klesl z 4,2 na 3,6 %.

Data za dílčí skupiny subjektů dle odvětví jejich ekonomické činnosti mohou v některých případech lépe ilustrovat specifické vývojové tendence z hlediska vývoje kvality úvěrových portfolií. Proto jsou v grafu 5.2 uvedeny i dva dílčí segmenty z kategorie nefinančních podniků. V případě zpracovatelského průmyslu došlo k poklesu podílu nesplácených úvěrů o 1,9 p.b. na 11,7 %. Naposledy přitom takto nízké hodnoty podílu v selhání vykazovaly úvěry poskytnuté tomuto sektoru v roce 2012. Naproti tomu v případně sektoru stavebnictví došlo k pokračování tendence ke zhoršování kvality úvěrů. Podíl nesplácených úvěrů tak v tomto případě vzrostl o 3,1 p.b. na 26,5 %. Nicméně z tohoto vývoje nelze z několika důvodů předem vyvozovat jednoznačné závěry. Jednak objem úvěrů poskytnutých těmto segmentům tvoří jen část úvěrů nefinančním podnikům (stav úvěrů poskytnutých zpracovatelskému průmyslu činil 245 mld. Kč, stavebnictví pak 42 mld. Kč), a to navíc za situace, kdy podíl nesplácených úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům měl celkově naopak tendenci v roce 2014 i 2015 klesat. Kromě toho vývoj kvality poskytnutých úvěrů nemusí nutně vypovídat o celkovém vývoji daného odvětví, neboť se jedná především o obraz té části podniků z daného hospodářského odvětví, které úvěry ve větším objemu v minulosti přijaly, než nutně o přehled vypovídající o nynějším stavu daného odvětví jako celku. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že objem nesplácených úvěrů v sektoru stavebnictví se meziročně nevyšil a dokonce mírně klesl. Nárůst míry nesplácených úvěrů jakožto relativního ukazatele tak může souviset s poklesem celkového objemu této kategorie úvěrů.

Z hlediska problémů potenciálně způsobených vývojem měnového kurzu je podstatné sledovat úvěry denominované v cizí měně. Ani v roce 2015 se jejich podíl na celkových úvěrech zásadně nezměnil a zůstal relativně nízký (viz údaje uvedené v textu níže). Tato dlouhodobá skutečnost má pozitivní důsledky na odolnost dlužníků vůči šokům způsobeným fluktuacemi měnového kurzu a následně na fungování reálné ekonomiky a stabilitu finančního sektoru.

Změny kurzu domácí měny totiž z důvodu nízkého podílu cizoměnových úvěrů přímo neovlivňují velikost splátek úvěrů, neboť ty není nutné přepočítávat s využitím měnového kurzu do domácí měny, ve které dlužníci (zejm. domácnosti) obvykle generují své příjmy na splácení těchto úvěrů. Se znehodnocením domácí měny nerostou splátky úvěrů denominovaných v domácí měně, ani se v důsledku toho nezhoršuje schopnost dlužníků je splácet, a neklesá tak kvalita bankovních aktiv. Podíl cizoměnových úvěrů se do roku 2013 pohyboval v případě nefinančních podniků kolem úrovně 20 %. Na konci let 2014 i 2015 však byly vykázány hodnoty vyšší – v obou letech shodně 22,8 %. V případě exportujících firem ale často platí, že příslušná cash flow na splácení těchto úvěrů jsou kompenzována příjmy z vývozu v cizích měnách, čímž je měnové riziko značně sníženo.

Celkově podíl cizoměnových úvěrů na celkových úvěrech dosáhl 18,7 % (meziročně nárůst méně než o 0,1 p.b.). Tato hodnota však byla navyšována vysokým podílem cizoměnových úvěrů v případě již zmiňovaných nefinančních podniků a také finančních institucí (30,0 %) a nerezidentů (79,8 %). K růstu podílu cizoměnových úvěrů také mohl v roce 2013 přispět (v důsledku vývoje hodnoty měnového kurzu) mj. přepočítací efekt v souvislosti se závazkem centrální banky k oslabování domácí měny. V případě domácností (obyvatelstva) je podíl bankovních úvěrů v cizích měnách dlouhodobě nižší než 2 desetiny procenta, tedy v zásadě zanedbatelný. Situace českého bankovního sektoru se proto v tomto ohledu odlišuje od stavu v řadě jiných zemí střední a východní Evropy¹⁹, kde je vyšší podíl cizoměnových úvěrů poskytnutých nejen celkově, ale i domácnostem.

¹⁹ Dle údajů v grafu publikace ESRB (Risk Dashboard, March 2016 – data ke konci roku 2015) činil podíl cizoměnových úvěrů na celkových úvěrech poskytnutých „rezidentům“ (přibližně odpovídá domácím subjektům bez tzv. měnových finančních institucí a vlády) více než 60 % v Chorvatsku, přibližně polovinu v Rumunsku a Bulharsku, více než čtvrtinu v Polsku a více než pětinu v Maďarsku. Naproti tomu hodnota tohoto ukazatele byla pro ČR nižší a jen mírně přesahovala 10 %.

5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru

Za rok 2015 dosáhl hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním zisku 80,9 mld. Kč (viz tabulka 5.1). To představuje růst o 6,3 %. Bankovní sektor tak vykázal nejvyšší hodnotu zisku za sledované období.

Vývoj čistých úrokových výnosů přispěl k růstu ziskovosti jen mírně (nárůst o 0,5 %). O rok dříve byl jejich nárůst téměř desetinásobně vyšší. Úrokové výnosy sice meziročně klesly (o 5,0 % na 150,8 mld. Kč), tempo poklesu úrokových nákladů však bylo ještě vyšší (o 17,6 % na 39,9 mld. Kč). Pokračuje tak postupný proces, kdy se klesající úroveň měnověpolitických sazeb (a očekávání jejich vývoje) projevuje v úročení jak bankovních aktiv, tak i pasiv, tj. jak v úrokových výnosech, tak i nákladech.

Naopak čisté výnosy z poplatků a provizí vykázaly pokles (o 4,8 %) na 34,3 mld. Kč. Jedná se tak o pokračování vývoje, který trvá již 5 let. Tempo poklesu však vzrostlo oproti stavu před rokem téměř na dvojnásobek. Na tomto vývoji se v roce 2015 podepsal jak růst nákladů v této oblasti, tak pokles výnosů (obojí přibližně o 3 %). Pokračoval totiž dlouhodobý trend poklesu (hrubých) výnosů z poplatků a provizí, který trvá od roku 2011 (s výjimkou roku 2013).

Mírně negativně se na vývoji zisku projevily rovněž správní náklady, které meziročně mírně vzrostly na 70,8 mld. Kč (o 0,8 %). Naopak příznivý vliv na celkovou ziskovost měl vývoj ostatních položek (v tabulce uvedeny jako položka odečítaná od zisku), když došlo k jejímu meziročnímu poklesu o 6,6 mld. Kč. V jejím rámci se projevila řada dílčích vlivů. Negativně působil pokles zisků z kurzových rozdílů a nárůst ztrát ze znehodnocení. Naopak pozitivní vliv měl zejm. růst výnosů z dividend a také zvýšení zisků z finančních aktiv a závazků k obchodování a z odúčtování finančních aktiv a závazků nevykázaných v reálné hodnotě do zisku či ztráty.

Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru

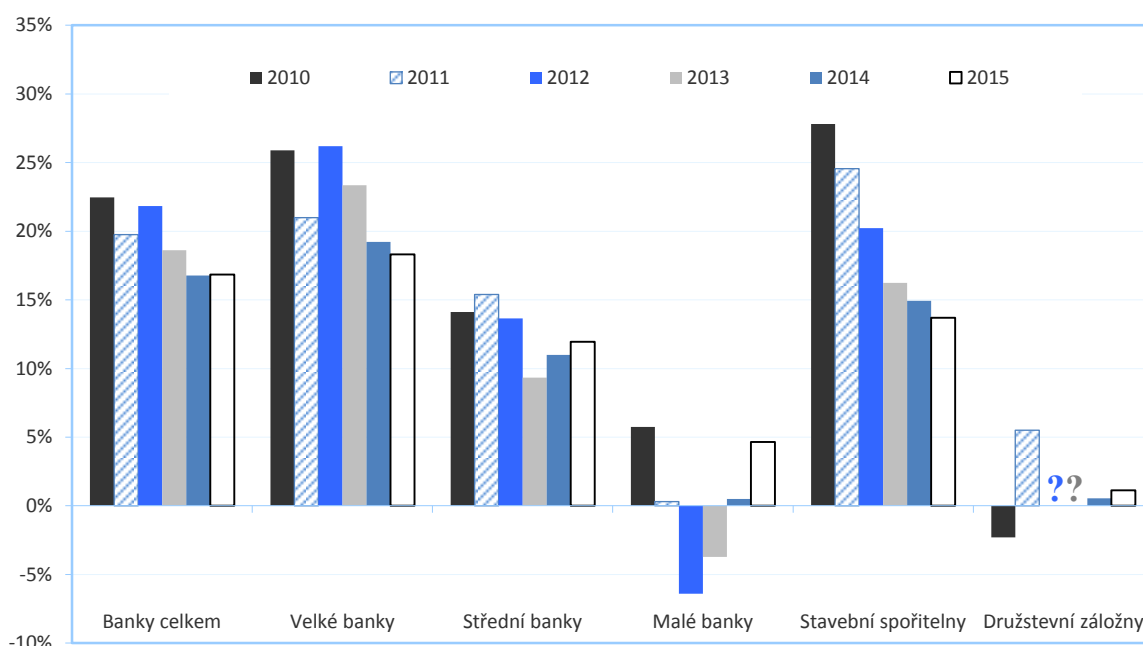
Ukazatel (v mld. Kč nebo %)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
Zisk z finanční a provozní činnosti	157,4	162,1	167,2	168,2	168,0	174,8	4,1
čisté úrokové výnosy	105,3	109,9	107,9	105,5	110,4	110,9	0,5
úrokové výnosy	167	172,3	170,4	154,8	158,9	150,8	-5,0
úrokové náklady	61,7	62,4	62,5	49,3	48,4	39,9	-17,6
čisté výnosy z poplatků a provizí	38,5	39,1	37,3	37,1	36,1	34,3	-4,8
výnosy z poplatků a provizí	48,4	50,0	49,2	49,9	49,0	47,6	-2,8
náklady na poplatky a provize	9,9	10,9	11,9	12,8	12,9	13,3	2,7
Správní náklady	62,4	66,1	66,6	65,8	70,2	70,8	0,8
Ostatní položky (položka odečítaná od zisku)	15,8	19,4	1,9	3,4	-0,1	-6,5	-
Zisk (ztráta) před zdaněním	65,6	63,4	76,7	73,3	76,1	80,9	6,3
Poměr čistých úrokových výnosů a čistých výnosů z poplatků a provizí	2,7	2,8	2,9	2,8	3,1	3,2	5,5
Podíl čistých úrokových výnosů na zisku z finanční a provozní činnosti	66,9 %	67,8 %	64,6 %	62,7 %	65,8 %	63,5 %	-3,5
Podíl čistých výnosů z poplatků a provizí na zisku z finanční a provozní činnosti	24,5 %	24,1 %	22,3 %	22,0 %	21,5 %	19,6 %	-8,5

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Poměrové ukazatele v dolní části tabulky 5.1 jsou uvedeny z toho důvodu, že umožňují lépe, resp. jinak ilustrovat relativní význam některých položek generujících zisk sektoru. Poměr čistých úrokových výnosů k čistým výnosům z poplatků a provizí v roce 2015 překročil poprvé ve sledovaném období hranici 3,2 násobku. Jedná se o pokračování trendu napříč celým sledovaným obdobím. Rozhodující význam čistých úrokových výnosů lze ilustrovat i ve vztahu k ukazateli zisku z finanční a provozní činnosti, který činil 63,5 % (pokles o 3,5 %, resp. 2,3 p.b.). Naproti tomu příspěvek čistých výnosů z poplatků a provizí k zisku z finanční a provozní činnosti dosáhl jen 19,6 %. Pokles obou poměrových ukazatelů ilustruje skutečnost, že k meziročnímu růstu zisku z finanční a provozní činnosti přispívaly stále více jiné položky než čisté úrokové výnosy a čisté výnosy z poplatků a provizí.

Jako celek vykázal bankovní sektor rentabilitu vlastního kapitálu Tier 1 na úrovni 16,8 % (meziroční nárůst o 0,1 p.b.). Zastavila se tak tendence k poklesu z předchozích let – ještě v roce 2009 byla tato hodnota o 10 p.b. vyšší (27,0 %). Mezi příčiny poklesu hodnoty tohoto poměrového ukazatele může patřit jak nárůst jmenovatele (dlouhodoběji působící navyšování kapitálu Tier 1), tak pokles čitatele (ziskovosti), a to například čisté úrokové marže. Ta totiž vzhledem k aktivům činila 1,9 %, přičemž ještě na konci roku 2010 i 2011 to bylo 2,5 %. Jak vyplývá z grafu 5.3, dlouhodobě existují mezi výsledky dosahovanými jednotlivými skupinami subjektů sektoru úvěrových institucí odlišné výsledky. Tradičně nejvyšší ziskovost (18,3 %) zaznamenal segment tzv. velkých bank²⁰. Meziročně však došlo k mírnému poklesu jeho ziskovosti (o 0,9 p.b.), od roku 2012 se však jedná o pokles 7,9 p.b. Tempo poklesu rentability stavebních spořitelen bylo podobné jako v předchozím roce (o 1,2 p.b.). Ziskovost této skupiny bank tak od roku 2010 klesla o 14,9 p.b. Tehdy byly stavební spořitelny nejvíce rentabilní částí bankovního sektoru, nyní naopak vykazují podprůměrnou relativní ziskovost (13,7 %). V případě skupiny středních i malých bank bylo možné pozorovat pokračování vývoje v předchozím roce, resp. dvou letech, z hlediska zlepšení rentability (o 1,0, resp. 4,1 p.b.), která tak dosáhla 11,9 %, resp. 4,6 %. Sektor malých bank tak podruhé od roku 2012 vykázal kladnou ziskovost. Pro srovnání je též uvedena rentabilita sektoru družstevních záložen, která činila 1,1 %.²¹

Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1

Pramen: ČNB – ARAD

5.4. Vývoj úrokových sazeb

Vývoj tržních úrokových sazeb je ovlivňován především nastavením úrokových sazeb ČNB a působením její měnové politiky. Ještě v roce 2012 centrální banka přistoupila hned k trojímu snížení klíčové 2T repo sazby (a to postupně z 0,75 % na 0,05 %). V průběhu roku 2013 již ČNB obdobné snižování měnověpolitických úrokových sazeb využít nemohla, a to z důvodu přiblížení se k nulové hranici úrokových sazeb, tj. k tzv. technické nule (pokud by ovšem nechtěla využít záporných sazeb).

Na podzim roku 2013 však ČNB přistoupila ke stanovení tzv. kurzového závazku, jehož cílem bylo oslabení kurzu domácí měny a jeho udržení na určité úrovni. Deklarovaná snaha centrální banky udržet kurz domácí měny k euru poblíž zveřejněné úrovně (resp. nepřipustit jeho posílení pod tuto úroveň) může mít nepřímo vliv na finanční trhy, a to mj. pokud jde o očekávání vývoje měnověpolitických úrokových sazeb. Je obecně

²⁰ Rozdělení bank podle bilanční sumy dle ČNB je od roku 2012 následující: velké banky s bilanční sumou nad 250 mld. Kč, střední banky s bilanční sumou 50 až 250 mld. Kč a malé banky s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč.

²¹ Pro období let 2012 a 2013 ČNB údaj pro rentabilitu družstevních záložen neuvádí, neboť v těchto letech je dle ČNB vypovídací schopnost údajů z výkazu zisku nebo ztráty ovlivněna rozdílným účetním obdobím subjektů v sektoru družstevních záložen.

předpokládáno, že po dobu působení tzv. kurzového závazku nebude centrální banka přistupovat ke zvyšování měnověpolitických sazeb. Ty by se tak mohly v kontextu veřejných prohlášení ČNB udržet na nejnižší úrovni v historii ČR po delší dobu. Přehled výše sazeb ČNB uvádí tabulka 5.2. Ve sledovaném období došlo k jednomu snížení v roce 2010 a ke třem v roce 2012. Poté se již nastavení jednotlivých sazeb ČNB neměnilo, a neměnilo se tedy ani rozpětí mezi sazbami.

Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB

(%)	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
2T repo	0,75	0,75	0,05	0,05	0,05	0,05
Diskontní	0,25	0,25	0,05	0,05	0,05	0,05
Lombardní	1,75	1,75	0,25	0,25	0,25	0,25

Pramen: ČNB – ARAD

I ve světě provádí řada klíčových centrálních bank velmi uvolněnou měnovou politiku. Jejich charakter a využití nástroje jsou však odlišné. ECB nastavení své měnověpolitické sazby pro refinanční operace v roce 2015 neměnila. Na začátku prosince však přistoupila ke snížení sazby depozitní facility z -0,3 % na -0,4 %. Oznámila také další rozšíření svého programu na nákup aktiv. Bank of England ponechala v roce 2015 i nadále svou základní úrokovou sazbu na úrovni 0,5 %, objem nakoupených aktiv pak ponechala na úrovni 375 mld. GBP. Japonská centrální banka v průběhu roku 2015 své úrokové sazby neměnila a ponechala je na úrovni 0,1 %, současně zachovala beze změny program nákupu aktiv v objemu 80 bilionů japonských jenů ročně. Ke zpřísnění svého postoje naopak přistoupil v roce 2015 americký Fed, který v prosinci zvýšil dosavadní rozpětí své základní měnověpolitické sazby o 0,25 p.b. Nové pásmo je tedy stanoveno v intervalu 0,25 až 0,5 %. Další zpřísnění nastavení jeho měnové politiky však mohou znesnadňovat případné negativní důsledky nedávného zpřísnění měnové politiky dopadající na americkou ekonomiku.

Přehled průměrných klientských úrokových sazeb v ČR v jednotlivých letech (tabulka 5.3) ukazuje na jejich nadále pokračující postupné snižování jak v případě klientských vkladů, tak úvěrů. V případě vkladů je i nadále patrné nižší úročení u vkladů nefinančních podniků oproti vkladům domácností. Absolutní výše rozpětí mezi úročením vkladů obou segmentů meziročně klesla z 0,5 na 0,4 p.b. Vzhledem k tomu, že obě sazby meziročně klesly, tak poprvé za sledované období nastala situace, kdy průměrné úročení vkladů domácností bylo oproti vkladům nefinančních podniků více než trojnásobné (0,65 % oproti 0,19 %). I nadále je tak patrná odlišná citlivost úročení vkladů těchto dvou klientských segmentů na celkový pokles úrokových sazeb v ekonomice. Zatímco u domácností jde o graduální pokles sazeb během celého sledovaného šestiletého období na přibližně polovinu, u nefinančních podniků došlo k propadu na jednu třetinu.

Průměrné úročení úvěrů poskytnutých domácnostem také v průběhu roku kleslo. V roce 2015 došlo k poklesu úročení úvěrů domácnostem na bydlení (o 0,4 p.b.) na 3,5 % a úvěrů na spotřebu o 0,6 p.b. na 13,9 %. Průměrné úročení nových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům také vykázalo pokles, a to o 0,2 p.b. na 2,8 %. Celkově lze říci, že velikost meziročního poklesu byla v roce 2015 v absolutním vyjádření buď stejná, nebo v případě úvěrů domácnostem na spotřebu vyšší. Relativně se pak tempo poklesu zvýšilo ještě více, neboť vzhledem k pokračujícímu poklesu úrokových sazeb byla nižší srovnávací základna, ze které sazby v dalším roce klesaly. Obdobně jako u vkladů je i u úvěrů ve sledovaném období (viz tabulka 5.3) patrná vyšší relativní změna úrokových sazeb u segmentu nefinančních podniků než u domácností.

Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba²²

Průměr za období (%)		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vklady	domácností	1,3	1,2	1,2	1,0	0,8	0,6
	nefinančních podniků	0,6	0,5	0,6	0,4	0,3	0,2
Úvěry	domácnostem	7,0	6,8	6,5	6,0	5,6	5,1
	na spotřebu	14,3	14,6	14,5	14,6	14,5	13,9
	na bydlení	5,3	5,1	4,8	4,3	3,9	3,5
	nefinančním podnikům	4,1	3,9	3,7	3,2	3,0	2,8

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

²² Údaje se vztahují na vklady a úvěry v CZK.

V případě úvěrů domácnostem je vhodné sledovat kromě úrokové sazby (jakožto základního měřítka ceny těchto úvěrů) také komplexnější ukazatel zahrnující i další náklady na úvěr, tj. RPSN.²³

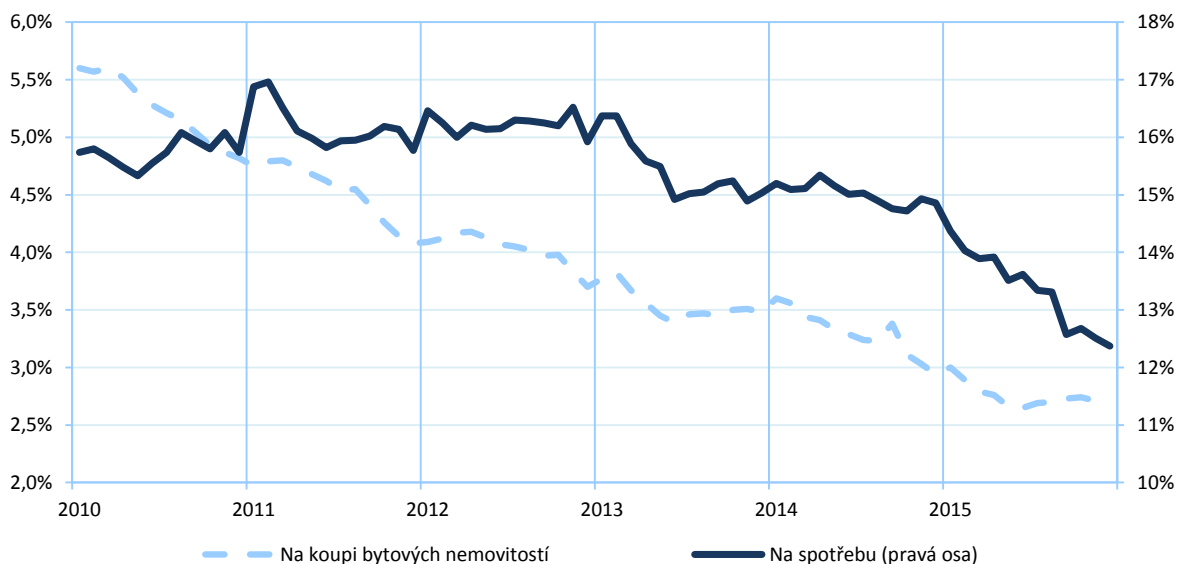
Sazba RPSN z nově poskytnutých úvěrů na spotřebu během roku 2015 zaznamenala ve srovnání s předchozími lety významný pokles (viz tabulka 5.4 a graf 5.4). V prosinci 2014 činila 14,9 % a o rok později již jen 12,4 % (pokles o 2,5 p.b.). RPSN na koupi bytových nemovitostí meziročně klesla také, ale o nižší hodnotu (0,3 p.b.) na 2,7 %. Nákladovost úvěrů na bydlení se tak dostává na nejnižší hodnoty v historii s tím, jak banky při působení vzájemné konkurence reagují na nastavení sazeb centrální banky a na vývoj na finančním trhu a v reálné ekonomice.

Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami

Nové obchody v roce 2015 (%)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Na spotřebu	14,4	14,0	13,9	13,9	13,5	13,6	13,3	13,3	12,6	12,7	12,5	12,4
Na koupi byt. nemovitostí	3,0	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7

Pramen: ČNB – ARAD

Graf 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami

Pramen: ČNB – ARAD

5.5. Vklady a úvěry klientů bank

V roce 2015 dosáhl objem klientských²⁴ vkladů 3,52 bil. Kč (růst o 2,5 %) a úvěrů 2,78 bil. Kč (růst o 5,6 %) – viz tabulka 5.5. Ve srovnání s meziroční změnou před rokem se dynamika příliš nezměnila.²⁵ V případě úvěrů mírně vzrostla (o 0,8 p.b.), naopak v případě vkladů došlo k mírnému zpomalení (nárůst o 0,4 p.b.).

Vklady domácností rostly podobným tempem jako v předchozím roce (o 5,8 %). Ve vkladech domácností se tak promítl nárůst objemu prostředků, které by jinak mohly být alokovány v jiných segmentech finančního trhu nebo v nákupu jiných aktiv či ve spotřebě. Nicméně současně platí, že rychleji rostl objem úspor domácností alokovaných v penzijních fondech (o 10,6 %) a prostředky domácností v investičních fondech (o 24,5 %).

²³ RPSN (roční procentní sazba nákladů) udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úmoru dlužné částky, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Jedná se o RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR (nové obchody).

²⁴ Do těchto údajů nejsou započteny vklady nebo úvěry vůči centrálním bankám a jiným úvěrovým institucím.

²⁵ K 31. 12. 2015 došlo k výraznému meziměsíčnímu snížení vkladů u rezidentů celkem o 149 mld. Kč a nerezidentů o 9 mld. Kč. K této výrazné změně došlo především kvůli snížení vkladů u rezidentů v sektoru vládních institucí celkem o 179 mld. Kč.

Vklady nefinančních podniků zrychlily tempo svého růstu. Meziročně vzrostly téměř o 10 % a za období pěti let pak o 45,6 %. Nárůst jejich vkladů má v zásadě obdobnou interpretaci jako v případě domácností. Tj. v agregátním vyjádření by mohl naznačovat, že firmy zvyšují objem prostředků, které by mohly případně použít k investicím v reálné ekonomice.

Z hlediska absolutní změny výše depozit zaznamenal nejvyšší nárůst, stejně jako před rokem, segment domácností (o 111,6 mld. Kč) následovaný nefinančními podniky (o 83,3 mld. Kč). Naproti tomu největší pokles zaznamenaly vklady vládních institucí (o 125,0 mld. Kč). Domácnosti tak dále zvýšily svůj více než poloviční podíl na celkových vkladech. Jejich podíl na celkových vkladech činil 2,0 bil. Kč z 3,5 bil. Kč, tedy 57,8 %. Druhým nejvýznamnějším vkladatelem zůstávají nefinanční podniky s prostředky v objemu 921,6 mld. Kč (26,2 % vkladů). Pokud jde o dynamiku vývoje vkladů, k nejrychleji rostoucím segmentům v roce 2015 patřily nefinanční podniky (o 9,9 %) a nerezidenti (o 7,0 %). Objem vkladů vládního sektoru zaznamenal podobně jako v roce 2014 významný pokles (o 36,8 % na 214,3 mld. Kč). Vklady finančních i neziskových institucí mírně vzrostly (o 2,4 resp. 3,6 %).

Z hlediska vývoje struktury vkladů dle výpovědní lhůty došlo stejně jako v několika předchozích letech k nárůstu vkladů na netermínovaných účtech (růst o 11,1 %), u termínovaných vkladů naopak došlo k poklesu o 17,2 %. Z tohoto důvodu vykázal podíl vkladů uložených na netermínovaných účtech další razantní nárůst o 5,8 p.b. na 75,5 % všech klientských depozit.²⁶ Ještě před sedmi lety přitom tento ukazatel dosahoval hodnoty jen 52,8 %. Pokračuje tak dlouhodobý trend, kdy postupně klesá podíl termínovaných vkladů.

Domácnosti dominují v posledních letech nejen jako vkladatelé, ale vzhledem k objemu úvěrů na pořízení bydlení také jako dlužníci bank. Objem bankovních úvěrů poskytnutých domácnostem zvýšil tempo svého růstu na 7,6 % a na rozdíl od předchozího roku rostl rychleji než objem vkladů (o 5,8 %). Úvěry poskytnuté domácnostem tak dosáhly 1,32 bil. Kč, což představuje 47,5 % všech klientských bankovních úvěrů (meziroční nárůst o 0,9 p.b.).

Objem úvěrů přijatých nefinančními podniky rostl stejně jako v předchozím roce pomaleji než v případě domácností (o 5,3 % na 920,9 mld. Kč). Přesto je zde patrný výrazný nárůst aktivity, neboť v předchozím roce činilo tempo růstu méně než 1 %. Z hlediska dynamiky meziročního vývoje objem úvěrů poskytnutých vládním institucím i nerezidentům mírně klesl. Kromě domácností a nefinančních podniků vykázal významný meziroční přírůstek sektor finančních institucí (o 6,7 %, 10 mld. Kč). Nejrychleji rostoucím byl sektor neziskových institucí (o 14,5 %), vzhledem k jeho velikosti se však jednalo o nárůst jen o 0,3 mld. Kč. Alternativní pohled na strukturu a vývoj úvěrů z druhového (tj. nikoli sektorového) hlediska uvádí tabulka P2.1 v příloze 2.

Tabulka 5.5: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska²⁷

K 31.12.	Vklady u bank (mld. Kč)				Úvěry u bank (mld. Kč)			
	2014	2015	Meziroční změna		2014	2015	Meziroční změna	
			abs.	(%)			abs.	(%)
Domácnosti	1 923,2	2 034,7	111,6	5,8	1 228,4	1 321,4	93,0	7,6
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	838,3	921,6	83,3	9,9	874,7	920,9	46,2	5,3
Vládní instituce	339,3	214,3	-125,0	-36,8	59,1	58,2	-0,9	-1,5
Finanční instituce	146,7	150,3	3,6	2,4	148,7	158,7	10,0	6,7
Nerezidenti	156,9	167,9	11,0	7,0	322,0	320,9	-1,1	-0,3
Neziskové instituce	30,8	31,9	1,1	3,6	2,0	2,3	0,3	14,5
Celkem	3 435,1	3 520,7	85,6	2,5	2 634,9	2 782,4	147,5	5,6

Pramen: ČNB – ARAD

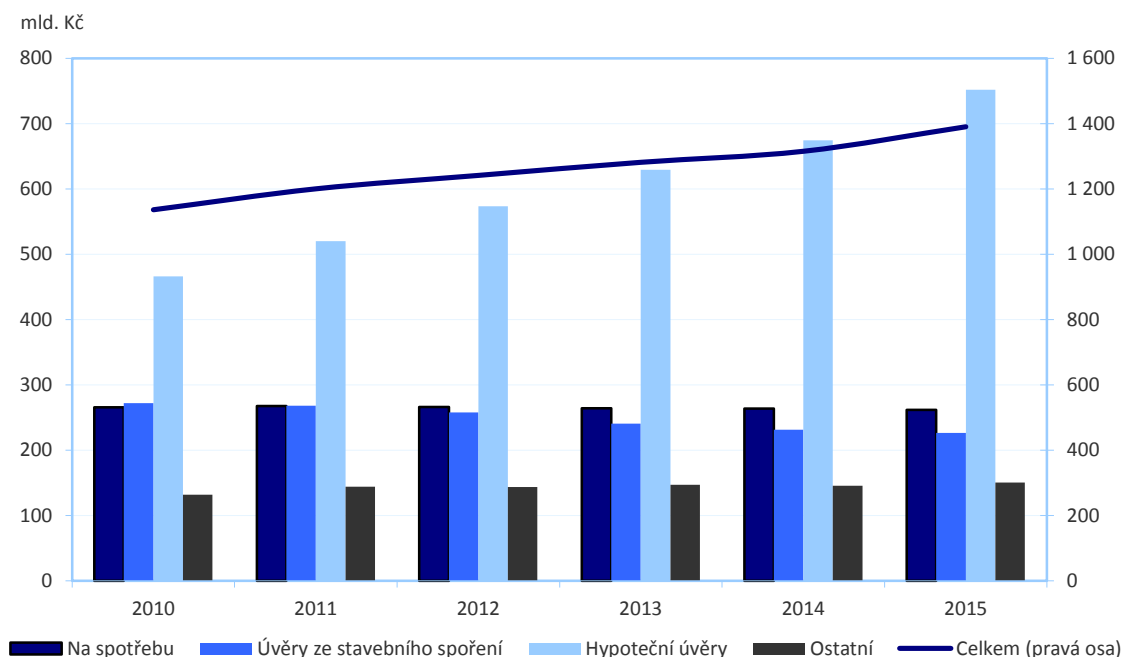
²⁶ Této problematice se věnuje z hlediska domácností také graf 3.1, jenž sleduje samostatně vklady v rámci stavebního spoření a v cizí měně.

²⁷ V tabulce jsou uvedeny vklady u bank v korunách i cizích měnách, které jsou následně přepočteny na mld. Kč. Hodnoty se tedy liší od tabulky 2.1, kde jsou uvedena pouze korunová depozita, a to navíc u všech úvěrových institucí.

5.6. Zadluženost domácností

Domácnosti jsou klíčovým klientským segmentem, který si zaslouží širší analýzu nad rámec jeho pozice vůči samotnému bankovnímu sektoru. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí²⁸ činilo ke konci roku 2015 téměř 1,4 bil. Kč (viz graf 5.5). To představuje nárůst o 75,0 mld. Kč, resp. 5,7 %, což znamená více než zdvojnásobení dynamiky oproti vývoji v předchozím roce. Podobně jako v předchozích letech vykazoval vývoj zadlužení v jednotlivých úvěrových segmentech odlišný trend, resp. dynamiku. Tempo růstu objemu hypotečních úvěrů vzrostlo na 11,4 %, což je nejvyšší tempo od roku 2011.²⁹ V případě objemu úvěrů ze stavebního spoření byl vývoj odlišný – jejich objem i nadále meziročně klesal. Pokračoval trend z předchozího roku, kdy došlo opět ke zpomalení tempa jejich meziročního poklesu. V roce 2015 totiž činil pokles 2,2 %, což bylo o 1,6 p.b. nižší tempo poklesu než v roce předchozím.

Graf 5.5: Celkové zadlužení domácností³⁰

Pramen: ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

Absolutní objem zadlužení domácností na bydlení vzrostl o 72,0 mld. Kč (o 7,9 %). To představuje téměř dvojnásobný objem nárůstu oproti roku 2014. Proti růstu celkového zadlužení působil již čtvrtým rokem mírný pokles zadlužení na spotřebu (o 0,8 %, 2,0 mld. Kč).

V absolutním vyjádření objem úvěrů ze stavebního spoření domácnostem³¹ sice meziročně klesl (o 5,1 mld. Kč), ale tento pokles byl nižší než v roce 2014, kdy činil 9,3 mld. Kč. V případě hypotečních úvěrů došlo k podstatně vyššímu nárůstu objemu.²⁹ Ten v roce 2015 představoval 77,1 mld. Kč, zatímco v roce 2014 byl nárůst o 45,3 mld. Kč. Úvěry na spotřebu pokračovaly již čtvrtý rok v trendu mírného poklesu (meziročně o 2,0 mld. Kč). Za čtyři roky pokles činil 6,2 mld. Kč, resp. 2,3 % počátečního objemu. Podíl úvěrů na bydlení na celkovém zadlužení domácností podobně jako v předchozích letech vzrostl (o 1,5 p.b.). Na konci sledovaného období se tak hodnota tohoto ukazatele přiblížila úrovni 70,4 % (0,98 bil. Kč z celkových

²⁸ Dle definice ČNB se celkové zadlužení domácností počítá prostým součtem údajů konsolidované rozvahy měnových finančních institucí (tj. součet rozvahy centrální banky a agregované rozvahy měnových finančních institucí, která je tvořena prostým součtem rozvah jednotlivých obchodních bank, fondů peněžního trhu a spořitelních a úvěrních družstev s provedením určitých úprav) a rozvahové statistiky zprostředkovatelů financování aktiv. Rozvahová statistika zprostředkovatelů financování aktiv vychází z „bilance aktiv a pasiv zprostředkovatele financování aktiv“ a dopočtů ČNB využívajících dodatečné roční údaje o celkové bilanční sumě statisticky nevýznamných subjektů.

²⁹ Tento údaj vykazuje jinou dynamiku než ukazatele využívané v kapitole 5.7., resp. 5.8., z důvodu jiné metodiky dat.

³⁰ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny zde představují součet objemu překlenovacích úvěrů a „standardních“ úvěrů ze stavebního spoření.

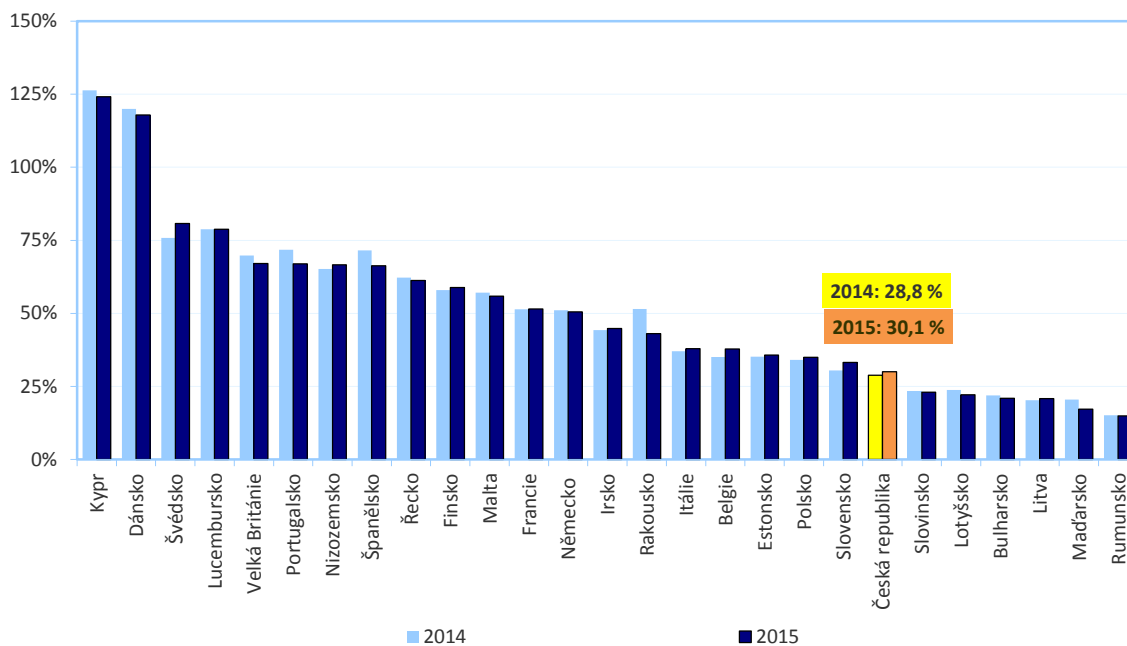
³¹ Data vychází z údajů za fyzické osoby.

1,39 bil. Kč). Příčinou tohoto vývoje byl podobně jako v předchozích letech nárůst absolutních hodnot objemu nesplacené jistiny úvěrů na bydlení a mírný pokles v případech úvěrů na spotřebu.

Jak je patrné z grafu 5.6, relativní úroveň zadlužení domácností (sledovaná na základě údajů ECB o objemu úvěrů poskytnutých domácnostem v rozvahách měnově finančních institucí, kromě ESCB) vztažená k velikosti domácí ekonomiky, která nepřímo odráží i příjmy domácností a tím jejich schopnost své finanční závazky splácet, je v ČR ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízká. V rámci tohoto způsobu měření byl vykázan mírný meziroční růst o 1,3 p.b. na 30,1 % HDP.³² Podobně jako v předchozích letech proto platí, že náklady na obsluhu závazků domácností by neměly být faktorem, který by mohl omezovat soukromou spotřebu do té míry, jako tomu může být v zemích s vyšší relativní úrovní zadlužení, například v zemích eurozóny. Jak je dále patrné z grafu 5.6, nízkou úroveň zadlužení i nadále vykazovaly také další nové členské státy ze střední Evropy. Důvodem může být relativně nedávný přechod těchto ekonomik na tržní hospodářství, kvůli kterému se doposud nestáčily nakumulovat objemy úvěrů běžné v západní Evropě.

Kromě tohoto více dlouhodobého rozdělení lze pozorovat ve vývoji relativní míry zadlužení domácností i další trendy. V průběhu let 2010 až 2015 vykazaly nejvýznamnější pokles úrovně zadlužení domácností země, které se musely potýkat v této oblasti s problémy, a to ať již v kontextu nestability vývoje finančních trhů či reálné ekonomiky nebo značného podílu zadlužení v cizích měnách a citlivosti na volatilitu měnového kurzu. Jedná se např. o země regionu Pobaltí (Lotyšsko o 23,8 p.b., Estonsko o 13,3 p.b., Litva o 7,4 p.b.), nebo některé oslabené země eurozóny (Španělsko o 15,1 p.b., Portugalsko o 12,1 p.b.), nebo země s dřívější relativně vyšší úrovní zadlužení obecně nebo též v cizoměnovém vyjádření (Maďarsko o 14,3 p.b., Dánsko o 11,9 p.b., Velká Británie o 8,5 p.b.). Naopak nejvyšší nárůst zadlužení v tomto období vykazalo Slovensko (o 10,1 p.b.), kde obdobná potřeba restrukturalizace domácího bankovního sektoru v posledních letech nenastala.

Graf 5.6: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP

Pramen: ECB, Eurostat, výpočty MF

5.7. Hypoteční trh

Aktivita na hypotečním trhu i v uplynulém období byla vysoká, když objem nových hypotečních úvěrů překročil 87 mld. Kč, avšak hodnot vykázaných v rekordním roce 2014 nebylo dosaženo. Objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů v roce 2015 byl tak ve srovnání s rokem 2014 o 20,2 % nižší. Tabulka 5.6 uvádí počet

³² Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou než je euro. V těchto případech může docházet k meziroční rozkolísanosti hodnot, pokud fluktuuje kurs domácí měny k euru, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácí měně v jednotkách společné evropské měny euro.

a objem nově čerpaných hypotečních úvěrů podle účelu pořízení.³³ Počet smluv o hypotečním úvěru, jež byly v roce 2015 uzavřeny, činil 47,5 tis., což představuje meziroční zpomalení tempa růstu z 25,8 % na 18,7 %. Převážná většina čerpaných prostředků z hypotečních úvěrů obvykle směřuje na pořízení bytové nemovitosti (72,3 % nově poskytnutých úvěrů v roce 2015). V případě bytových nemovitostí v roce 2015 také došlo k meziročnímu snížení tempa růstu jak počtu, tak objemu nových hypotečních úvěrů, když jejich objem dosáhl 63,0 mld. Kč na 42,0 tis. nově poskytnutých hypotečních smluv. Při bližším pohledu je zřejmé, že celkové snížení tempa růstu nových hypotečních úvěrů bylo způsobeno zejména poklesem tempa růstu v kategorii nebytových nemovitostí a hypotečních úvěrů na ostatní účely. Objem nově poskytnutých úvěrů v této kategorii zaznamenal v roce 2015 propad o 56,6 % oproti hodnotě dosažené v roce 2014, když činil 24,2 mld. Kč, a dosáhl tak přibližně stejného objemu jako v roce 2013.

Tabulka 5.6: Nové hypoteční úvěry (HÚ) podle účelu pořízení

	K 31.12.	2013	2014	2015	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	27,7	34,8	42,0	7,2	20,8
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	44,2	53,5	63,0	9,5	17,7
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	4,1	5,3	5,5	0,3	4,8
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	24,7	55,7	24,2	-31,6	-56,6
Celkem	počet (v tis. ks)	31,8	40,0	47,5	7,5	18,7
	smluvní jistina (mld. Kč)	69,0	109,2	87,1	-22,1	-20,2

Pramen: ČNB – ARAD

Z pohledu celkového objemu nesplacené smluvní jistiny, tj. zbytkové hodnoty hypotečního úvěru³⁴, hypoteční trh zaznamenal růst, i když s mírným poklesem meziročních přírůstků. Celkový objem hypotečních úvěrů tak dosáhl ke konci roku 2015 výše cca 1,26 bil. Kč (viz tabulka 5.7). Na základě porovnání hodnoty meziroční změny celkového objemu hypotečních úvěrů ve výši 84,6 mld. Kč a objemu nově poskytnutých hypotečních úvěrů ve výši 87,1 mld. Kč lze usuzovat, že větší objem hypotečních úvěrů byl splacen, než načerpán prostřednictvím nově uzavřených úvěrů. Čisté splácení hypotečních úvěrů bylo realizováno v kategorii hypotečních úvěrů na nebytové nemovitosti a ostatní účely, když jejich objem meziročně vzrostl pouze o 16,2 mld. Kč na 344,1 mld. Kč. V případě hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti, jejichž podíl na celkovém objemu činil na konci roku 2015 cca 72,6 %, byla však situace opačná, když jejich celkový objem meziročně narostl o 68,4 mld. Kč (nově čerpaných 63,0 mld. Kč) na 913,1 mld. Kč.³⁵

Tabulka 5.7: Celkový objem hypotečních úvěrů (HÚ) podle účelu pořízení

	K 31.12.	2013	2014	2015	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	687,0	711,0	758,0	47,1	6,6
	nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	790,4	844,7	913,1	68,4	8,1
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	81,1	97,3	100,1	2,8	2,9
	nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	286,3	327,8	344,1	16,2	4,9
Celkem	počet (v tis. ks)	768,0	808,3	858,2	49,8	6,2
	nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	1 076,7	1 172,5	1 257,1	84,6	7,2

Pramen: ČNB – ARAD

³³ Dle definice ČNB se nově poskytnutými hypotečními úvěry rozumí jakékoliv nové dohody mezi bankou a klientem, tzn. finanční kontrakty, které poprvé stanovují úrokovou sazbu a všechna nová jednání vztahující se k těmto existujícím kontraktům (jako např. refinancované hypoteční úvěry). Podíl refinancování na celkové produkci hypotečních úvěrů přitom postupně narůstá. Ke stanovení jeho přesné výše nejsou dostupná data, nicméně z jiných údajů lze usuzovat podíl v desítkách procent. S ohledem na uvedená zkrácení ukazatele objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za daný rok je jeho hlavní vypovídací hodnotou spíše ilustrace schopnosti jednotlivých poskytovatelů hypotečních úvěrů udržovat svůj tržní podíl.

³⁴ Jelikož se jedná o stav nesplacené jistiny včetně refinancování úvěrů na základě dat ČNB, z hlediska metodického přístupu nelze například nárůst ukazatele automaticky interpretovat jen jako nárůst úvěrování ze strany bank či zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry, ale může se jednat také o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky. Dále statistická metodika ČNB standardně vykazuje část úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny v rámci kategorie hypotečních úvěrů.

³⁵ Z hlediska další interpretace těchto ukazatelů je však třeba mít na paměti, že objem nově poskytnutých úvěrů může být například ovlivněn frekvencí refinancování a v celkovém objemu hypotečních úvěrů se mohou promítat kromě nově poskytnutých úvěrů a intenzity splácení úvěrů i další faktory, jako je například odepsání nesplácených úvěrů.

Struktura hypotečních úvěrů dle doby fixace je silně ovlivněna vývojem úrokových sazeb a očekáváním klientů ohledně jejich budoucího vývoje. Nejvíce v roce 2015 klienti přijímali hypoteční úvěry s fixací od 1 roku do 5 let (48,9 mld. Kč, což tvořilo 56,1 % objemu nových úvěrů), u nichž také došlo k nárůstu celkového objemu o 19,0 % na 716,7 mld. Kč. Avšak v relativním vyjádření zrychlilo tempo růstu nových hypotečních úvěrů více u kategorií s fixací od 5 do 10 let (o 31,2 % na 11,8 mld. Kč) a s fixací nad 10 let (o 24,6 % na 2,4 mld. Kč.). Ani to ale nezabránilo meziročnímu poklesu celkového objemu hypotečních úvěrů v těchto kategoriích s delší dobou fixace na 117,9 mld. Kč, respektive 120,0 mld. Kč. Silná obliba hypotečních úvěrů s pohyblivou sazbou, která byla patrná v nárůstu jejich objemu mezi roky 2013 a 2014 i v přírůstku nových hypotečních úvěrů v této kategorii v roce 2014, však v roce 2015 ochabla, když objem jejich nesplacené jistiny meziročně poklesl o 1,7 % na 302,5 mld. Kč. Tento vývoj naznačuje, že klienti očekávali, že hypoteční sazby dosáhnou svého minima a budou dále spíše růst, resp. odrážel se v něm pokles sazeb na fixaci, což zvyšuje její atraktivnost oproti úvěrům s pohyblivou sazbou.

Tabulka 5.8: Hypoteční úvěry (HÚ) podle doby fixace úrokové sazby

K 31.12.		2013	2014	2015	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Nové HÚ (mld. Kč)	Variabilně úročené a do fix. 1 roku včetně	26,1	57,2	24,0	-33,2	-58,1
	Fixace nad 1 rok a do 5 let včetně	37,9	41,1	48,9	7,8	19,1
	Fixace nad 5 let a do 10 let včetně	2,9	9,0	11,8	2,8	31,2
	Fixace nad 10 let	2,1	1,9	2,4	0,5	24,6
	Celkem	69,0	109,2	87,1	-22,1	-20,2
Nesplacená jistina HÚ celkem (mld. Kč)	Variabilně úročené a do fix. 1 roku včetně	273,0	307,6	302,5	-5,1	-1,7
	Fixace nad 1 rok a do 5 let včetně	544,9	602,5	716,7	114,2	19,0
	Fixace nad 5 let a do 10 let včetně	116,4	122,9	117,9	-5,0	-4,1
	Fixace nad 10 let	142,4	139,6	120,0	-19,5	-14,0
	Celkem	1 076,7	1 172,5	1 257,1	84,6	7,2

Pramen: ČNB – ARAD

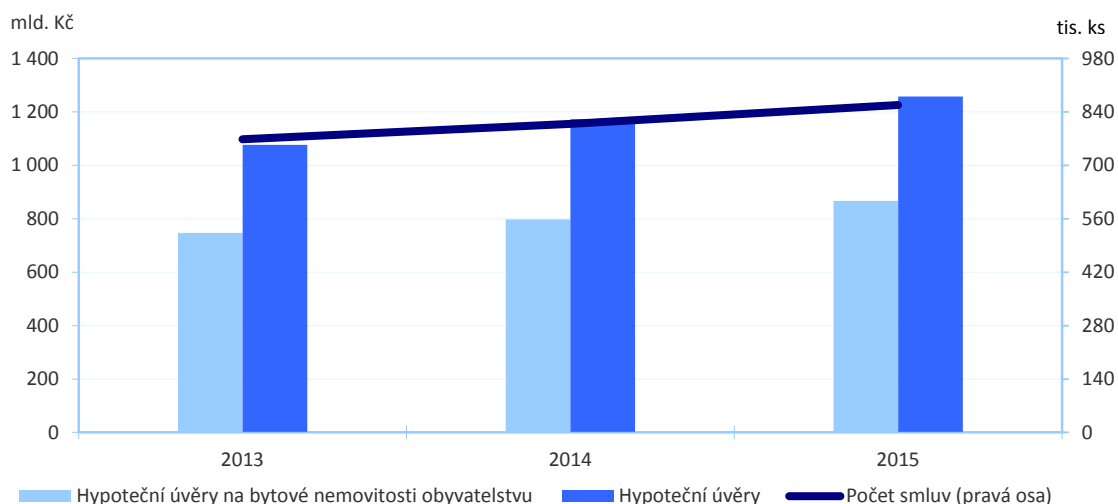
Jak dále opět ilustruje graf 5.7, vývoj souhrnných ukazatelů hypotečního trhu, tj. jak celkového objemu, tak počtu hypotečních úvěrů v uplynulých třech letech,³⁶ vykazoval setrvalý mírný růst. Tradičně dominantní kategorie příjemců – obyvatelstvo, zvýšila své zadlužení prostřednictvím celkového objemu hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti o 70,1 mld. Kč (tj. o 8,8 %) na 867,0 mld. Kč³⁷ ke konci roku 2015. Zadlužení obyvatelstva prostřednictvím hypotečních úvěrů zrychlilo tempo růstu, když mezi léty 2013 a 2014 činil rozdíl mezi objemem poskytnutých hypotečních úvěrů 50,3 mld. Kč (tj. 6,7% meziroční růst). Obyvatelstvo se dlouhodobě podílí na přijatých hypotečních úvěrech v nejvyšší míře. Měřeno podílem na celkovém objemu poskytnutých hypotečních úvěrů se v roce 2015 jednalo o 69,0% podíl. Na úvěrech na bytové nemovitosti tvořilo obyvatelstvo dokonce podíl ve výši 95,0 %. Na objemu nových smluv o hypotečním úvěru v roce 2015 činil podíl segmentu obyvatelstva 78,5 % a na počtu nových smluv o hypotečním úvěru se jednalo o 98,0% podíl.³⁸

³⁶ Tříleté sledované období bylo stanoveno z důvodu nově dostupné metodiky dat ČNB k hypotečním úvěrům od 31. 12. 2013.

³⁷ Hypoteční úvěry poskytnuté obyvatelstvu (zaměstnanci, příjemci důchodů z vlastnictví, příjemci penzí, příjemci ostatních transferů) k financování investic do bytových nemovitostí (včetně stavebních pozemků). Zahrnují i úvěry ze stavebního spoření, pokud splňují definici hypotečních úvěrů (hypoteční úvěry ze stavebního spoření). Jelikož se jedná o stav nesplacené jistiny včetně refinancování úvěrů na základě dat ČNB, z hlediska metodického přístupu nelze například nárůst ukazatele automaticky interpretovat jen jako nárůst úvěrování ze strany bank či zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry, ale může se jednat také o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky.

³⁸ V případě počtu nových smluv o hypotečním úvěru uzavřených segmentem občanů v roce 2015 se jedná o metodiku a údaje MMR. Údaje o počtech a objemech hypotečních úvěrů byly poskytnuty MMR vybranými devíti hypotečními bankami, které v úhrnu představují cca 90–95% podíl na trhu hypotečních úvěrů, a to z důvodu dotační politiky státu.

Graf 5.7: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu

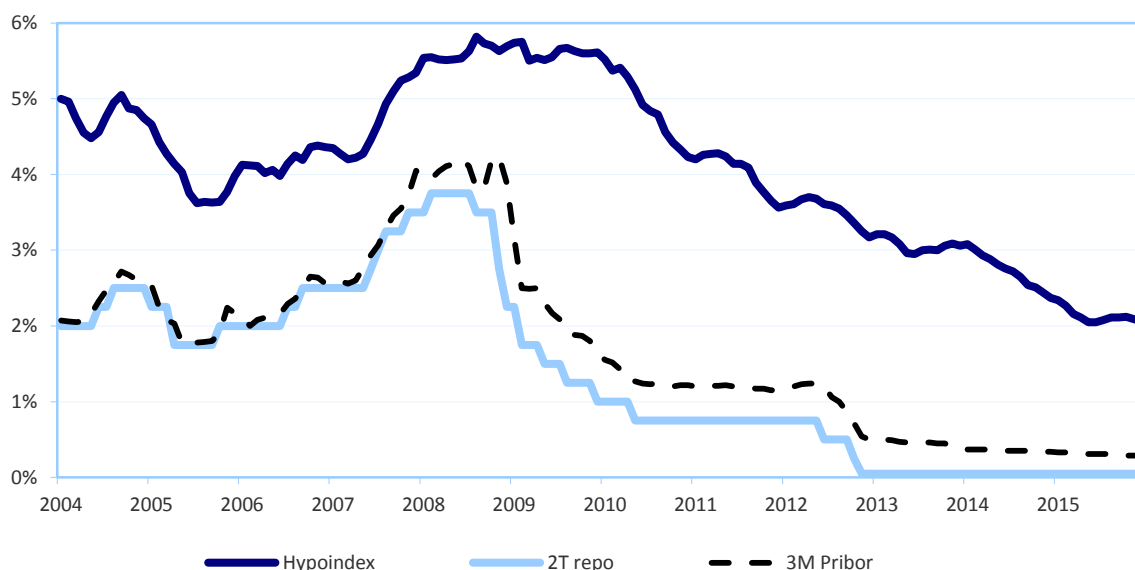

Pramen: ČNB – ARAD

V roce 2015 pokračoval pokles sazby Hypoindexu.³⁹ Velikost meziročního poklesu již byla nižší než v předchozím roce, což lze ale z části zdůvodnit tím, že se úrokové sazby v ekonomice přibližovaly nulovým úrovním. Přesto v květnu a červnu 2015 klesly úrokové sazby hypoték na nejnižší úroveň v dosavadní historii Hypoindexu (2,05 % p.a). Setrvalá nízká úroveň sazeb na historických minimech tak patřila mezi hlavní činitele působící na růst aktivity hypotečního trhu. Hodnota Hypoindexu z prosince roku 2015 ve výši 2,06 % byla o 0,31 p.b. nižší než v prosinci 2014, zatímco rozdíl aritmetických průměrů Hypoindexů z roku 2014 a 2015 byl téměř dvojnásobný (tj. 0,60 p.b.). Odráží se zde tedy rychlejší tempo poklesu sazby v průběhu roku 2014. Pro srovnání rozdíl sazeb na konci roku 2013 a 2014 činil 0,69 p.b. a rozdíl aritmetických průměrů v těchto letech byl 0,34 p.b.

Mezi dlouhodobé příčiny poklesu sazby Hypoindexu může patřit konkurence mezi poskytovateli úvěrů a zejména levnější zdroje bank v důsledku působení vysoce uvolněného charakteru měnové politiky. Vztah mezi vývojem klientských, mezibankovních a měnověpolitických sazeb ilustruje graf 5.8.

Graf 5.8: Vývoj vybraných úrokových sazeb

Pramen: Fincentrum, ČNB – ARAD

³⁹ Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypoteční úvěry pro fyzické osoby. Vahami jsou objemy poskytnutých úvěrů. Vstupní data pro výpočty poskytují tyto banky: Česká spořitelna, ČSOB, Equa Bank, Expobank CZ (dříve LBBW Bank), Hypoteční banka, Komerční banka, Moneta Money Bank (dříve GE Money Bank), Raiffeisenbank, Sberbank CZ, UniCredit Bank a Wüstenrot hypoteční banka.

Rozpětí mezi sazbou úročení nově poskytovaných hypotečních úvěrů a základní sazbou měnové politiky (tj. Hypoindexem a 2T repo sazbou) se od počátku roku 2015 zužovalo. V druhém čtvrtletí pak toto rozpětí dosáhlo historicky nejnižší hodnoty, a to 2 p.b. V druhém pololetí se sice rozdíl mezi sazbami začal prohlubovat, ale na sklonku roku se opět vrátil ke 2 p.b. Tak nízké rozpětí nebylo vykázáno ani v roce 2008, kdy byly měnověpolitické sazby podstatně vyšší (nad 3 %) a sazba Hypoindexu se přibližovala úrovni 6 %. Naopak maximální hodnota (4,6 p.b.) byla zaznamenána na konci roku 2009. Obecně je v dlouhodobém pohledu zřetelná reakce poskytovatelů hypotečních úvěrů na snižování klíčové úrokové míry centrální bankou (od roku 2008) postupným snižováním úvěrových úrokových sazeb.

Vývoj hypotečního trhu ve vztahu k obyvatelům (ve smyslu vývoje objemu poskytování nových úvěrů) by měl být i nadále podporován relativně nízkou mírou zadluženosti českých domácností a dlouhodobě nízkými úrokovými sazbami. Přitom právě příznivě vnímaný ekonomický vývoj a situace na trhu práce může přesvědčit domácnosti k doposud odkládané koupi nemovitosti na hypoteční úvěr. Snižování úrokových sazeb z vkladů blízko k nulové hranici spolu s omezenou nabídkou bezpečných investičních příležitostí vede k silící tendenci domácností využít hypoteční úvěr (resp. jeho postupné splácení) jako formu investice. Zároveň však tento vývoj a s ním spojená poptávka po nemovitostech patrně patřily v roce 2015 mezi faktory, které následně vedly k růstu cen nemovitostí (zvláště pak v případě preferované velikosti a lokality těchto nemovitostí). Dalším z faktorů nejistoty ohledně budoucího vývoje nových hypotečních úvěrů je pak také vývoj jednotlivých složek ukazatele – refinancování hypoték (u jiné instituce), znovuoobnovené kontrakty (u stejné instituce) a čisté nové obchody.⁴⁰

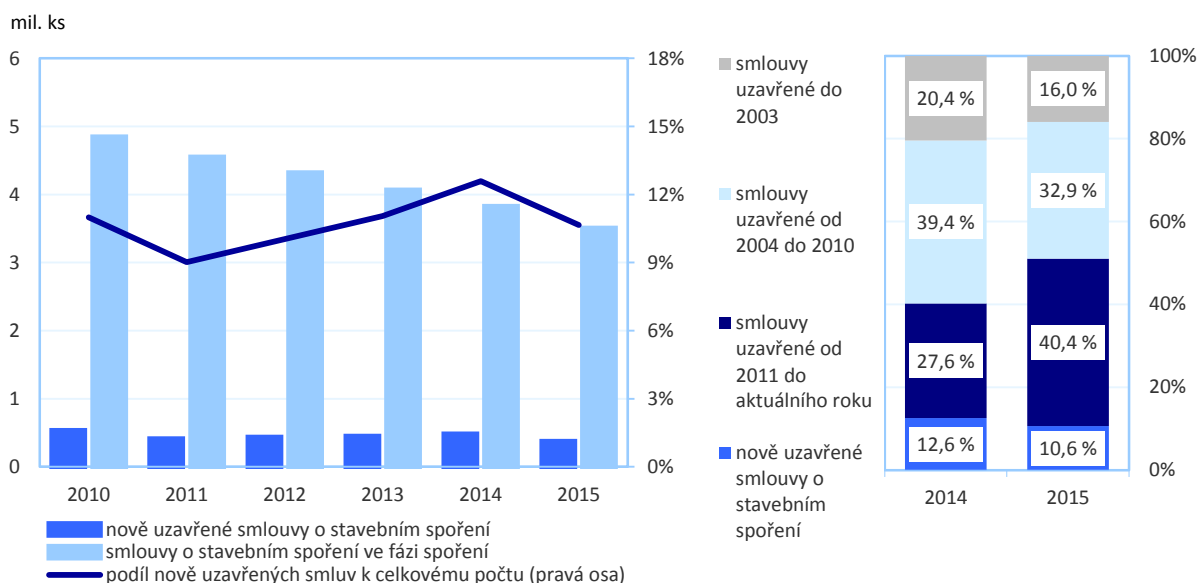
5.8. Stavební spořitelny

Stavební spoření zaznamenalo v roce 2015 odlišný vývoj v hlavních ukazatelích, než tomu bylo v předchozích letech. Oproti roku 2014 došlo k růstu objemu nově poskytnutých úvěrů, avšak počet nově uzavřených smluv o stavebním spoření naopak poklesl. Počet nově založených smluv v roce 2015 tak jen nepatrně překročil 373 tis. smluv, což představuje ve srovnání s rokem 2014 snížení o 22,5 %. Na zakládání nových smluv měl pravděpodobně negativní vliv zejména útlum zájmu účastníků uzavřít stavební spoření pro nezletilé osoby. Tento stav byl nejspíš zapříčiněn komplikovanějším výběrem prostředků z účtu stavebního spoření, které jsou evidovány na nezletilé osoby. Přestože nutnost svolení opatrovníckého soudu k nakládání s prostředky trvala již za účinnosti starého občanského zákoníku, což potvrzují i některé judikáty z dřívější doby, stavební spořitelny začaly v souladu s touto úpravou postupovat až v roce 2015.

Celkový počet smluv ve fázi spoření (viz graf 5.9) také meziročně klesl, a to o 8,4 % na 3,5 mil., čímž se ještě zintenzivnil trend poklesu z minulých let (v letech 2013 a 2014 činil méně než 6 %). Roční obnova celkového kmene smluv ve fázi spoření, tedy podíl nově uzavřených smluv na celkovém počtu smluv o stavebním spoření, se díky ztlačení počtu nových smluv rovněž snížila z 12,6 % v roce 2014 na 10,6 %. Významného meziročního nárůstu a nejvyššího podílu ve výši 40,4 %, jak je zřejmé z pravé části grafu 5.9, dosáhla skupina smluv uzavřených od roku 2011 do 2014. Smlouvy uzavřené mezi léty 2004 a 2010 (uzavírané za podmínek maximální státní podpory ve výši 3 000 Kč) a smlouvy uzavřené před rokem 2004 (uzavírané za podmínek maximální státní podpory ve výši 4 500 Kč) tvořily dohromady 48,9 % smluv ve fázi spoření. Méně než 40 % smluv ve fázi spoření přitom ke konci roku 2015 představovalo smlouvy po vázací době.

⁴⁰ Dle údajů ČNB činil podíl refinancovaných úvěrů jinou institucí na nových úvěrech na bydlení poskytnutých domácnostem a neziskovým institucím sloužícím domácnostem v roce 2015 11,6 % (12,4 % v roce 2014), podíl znovuoobnovených kontraktů u stávající instituce 27,3 % (29,9 % v roce 2014) a čistých nových úvěrů včetně navýšení 61,1 % (57,7 % v roce 2014).

Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření⁴¹

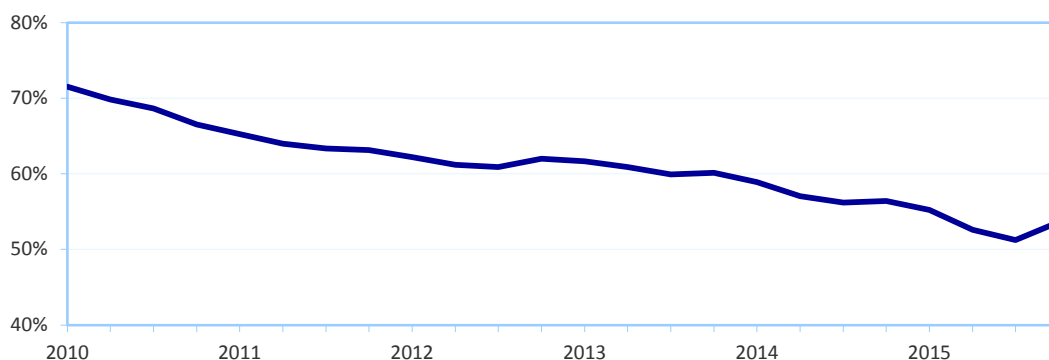

Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Celková naspořená částka v průběhu třetího roku poklesu pokořila hranici 400 mld. Kč, když její výše ke konci roku 2015 činila 384,2 mld. Kč. Meziroční pokles nabral na intenzitě a oproti předchozímu roku se téměř zdvojnásobil (na 7,1 %). Z pohledu doby splatnosti vkladů je možné ve stavebním spoření rozlišit dva druhy vkladů účastníků. Prvním typem jsou vklady, které účastníci začali ukládat v období kratším než šest let (délka tzv. vázací doby⁴²). Druhým typem jsou vklady po vázací době, což znamená, že jednotliví účastníci splnili zákonnou minimální časovou hranici pro výplatu státní podpory, a tudíž mohou téměř kdykoliv (po výpovědní lhůtě) své prostředky vybrat, tj. prostředky na účtu stavebního spoření jsou tak de facto vkladem s výpovědní lhůtou.

Jak ukazuje graf 5.10, vklady po vázací době činily na konci roku 2015 cca 53,6 % celkového objemu vkladů. Až na nárůst hodnoty tohoto ukazatele na konci roku 2015 je patrný dlouhodobý klesající trend (viz sledované období grafu 5.10). Stavební spořitelny patrně nadále pokračovaly i v roce 2015 v praxi snižování úrokových sazeb z vkladů u smluv po vázací době, které bylo jedním z předních důvodů poklesu části vkladů po vázací době v uplynulých letech, či některé přistoupily k vypovídání smluv.

Graf 5.10: Podíl objemu vkladů po vázací době

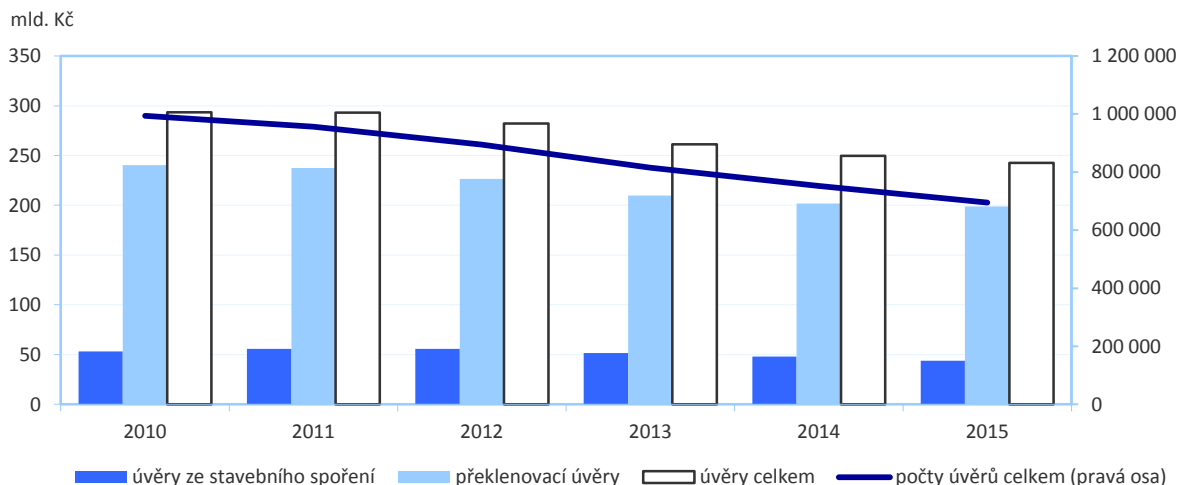
Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

⁴¹ Za dobu existence stavebního spoření došlo k dvojímu snížení státní podpory. Po dobu prvních deseti let činila státní podpora 4500 Kč. S účinností od roku 2004 činila státní podpora 3000 Kč u nově uzavřených smluv. Druhé snížení v roce 2011 však bylo aplikováno na všechny účastníky stavebního spoření. Od tohoto roku činí tedy maximální výše státní podpory 2000 Kč na účastníka.

⁴² Vázací doba je jednou z podmínek pro splnění nároku na výplatu státní podpory a představuje povinnou dobu, po kterou klient musí spořit. Od roku 2004 je stanovena ve výši 6 let, předtím činila 5 let.

Objem celkových vypůjčených prostředků prostřednictvím úvěrů od stavebních spořitelen se sice každým rokem snižuje, ale meziročně se v roce 2015 podařilo dosáhnout snížení tempa poklesu. V roce 2015 poklesl celkový objem úvěrů od stavebních spořitelen o 2,8 % na 242,7 mld. Kč, zatímco v roce 2014 se snížil o 4,5 %. Výraznějšího útlumu, ve výši 8,5 %, se opětovně dočkaly úvěry ze stavebního spoření, zatímco překlenovací úvěry poklesly meziročně jen o 1,4 %. Dále i v roce 2015 platilo, že překlenovací úvěry znamenají pro stavební spořitelny nejúspěšnější úvěrový produkt, když jejich podíl na celkovém objemu úvěrů dosáhl v roce 2015 nejvyšší hodnoty za sledované období (2010–2015), a to 81,9 %.

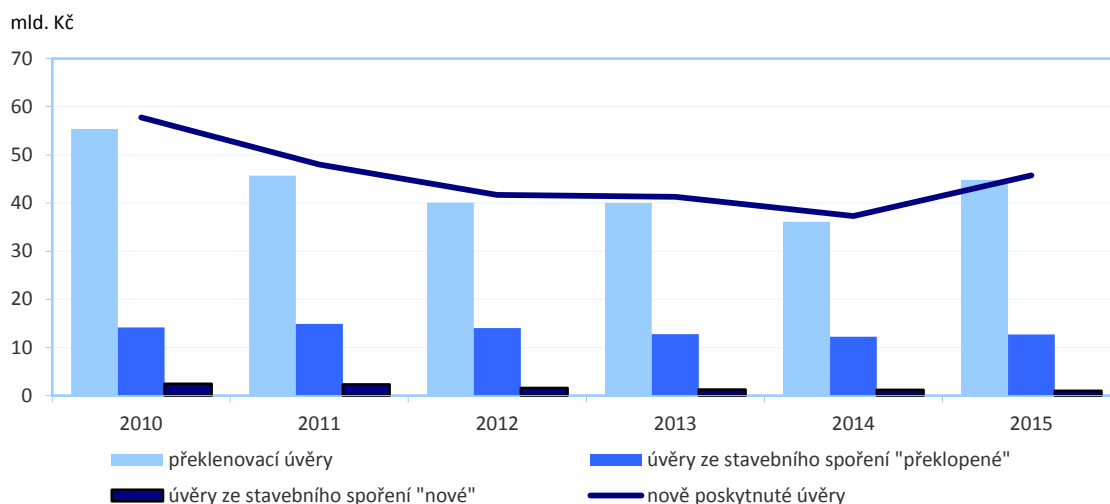
Graf 5.11: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny

Z pohledu objemu nově poskytnutých úvěrů⁴³ byl rok 2015 pro stavební spořitelny úspěšný, když se meziročně podařilo stavebním spořitelnám navýšit objem nově poskytnutých úvěrů o 22,7 % a celkově poskytnout úvěry ve výši 45,8 mld. Kč. Zároveň v uplynulém roce došlo u úvěrů od stavebních spořitelen k nárůstu průměrné výše nově čerpaného úvěru na 610 tis. Kč (v roce 2014 činila 540 tis. Kč). Jednoznačným tahounem s 97,9% podílem na nových úvěrech pak byly překlenovací úvěry, jež v roce 2015 financovaly bytové potřeby ve výši 44,8 mld. Kč. Přírůstek úvěrů ze stavebního spoření dokonce ve srovnání s rokem 2014 poklesl, když dosáhl necelé 1,0 mld. Kč.

Graf 5.12: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny

⁴³ Nově poskytnuté úvěry jsou součtem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (světle modrý sloupec v grafu 5.12) a tzv. nových úvěrů ze stavebního spoření (tmavě modrý sloupec v grafu 5.12). Speciální kategorií tvoří tzv. překlopené úvěry ze stavebního spoření (nejde o nově poskytnuté úvěry), které byly dlužníky načerpany jako překlenovací a v určitém okamžiku (po splnění podmínek pro přidělení) jsou překlopeny ve standardní úvěry ze stavebního spoření s novým splátkovým kalendářem a za obvykle výhodnějších úrokových podmínek.

I přes zvýšenou úvěrovou aktivitu na českém bankovním trhu, zaznamenaly stavební spořitelny v roce 2015 pokles celkového objemu úvěrů, i když v menší míře. Výraznější úbytek naspořené částky než celkového objemu úvěrů poskytnutých od stavebních spořitelen způsobil nárůst ukazatele podílu úvěrů k naspořené částce, který v předchozích letech naopak klesal (viz tabulka 5.9).

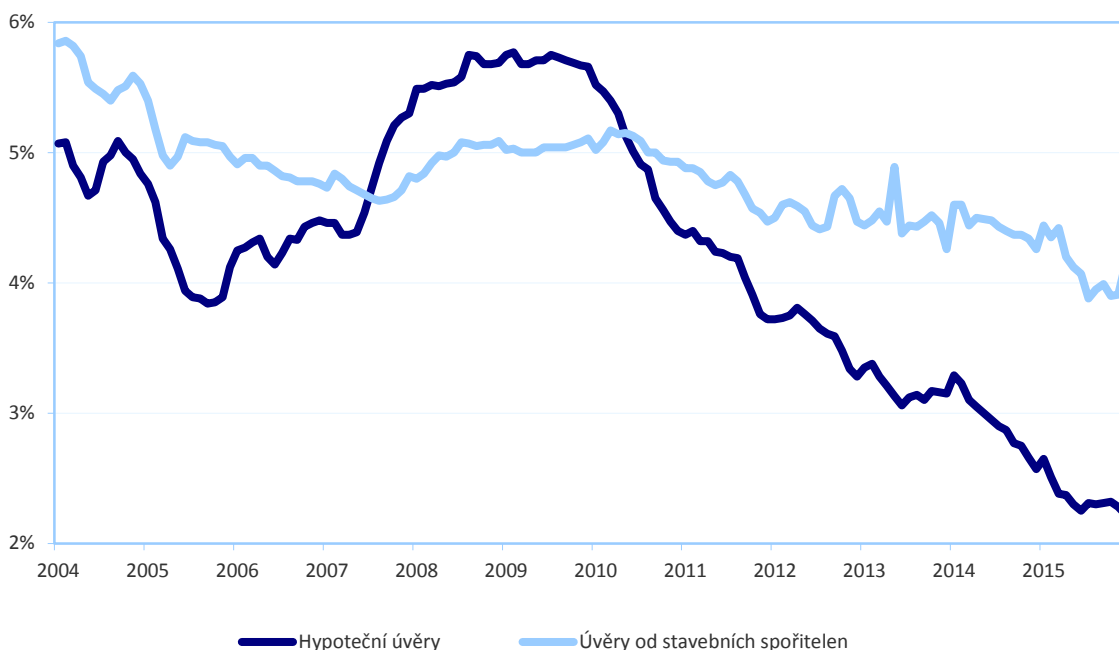
Tabulka 5.9: Hlavní ukazatele stavebního spoření

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úvěry celkem (mld. Kč)	293,4	293,1	282,2	261,4	249,6	242,7
Naspořená částka (mld. Kč)	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2
Podíl úvěry/naspořená částka (%)	68,2	67,6	64,9	60,9	60,4	63,2

Pramen: stavení spořitelny

Důležitým činitelem, jak z hlediska uzavření smlouvy o stavebním spoření, tak čerpání úvěru od stavební spořitelny, byly i v roce 2015 úrokové sazby. U nově uzavřených smluv stavebního spoření se úrokové sazby z vkladů během roku 2015 významně nesnižovaly, v případě některých stavebních spořitelen zůstaly dokonce beze změny, a ke konci roku se ve většině případů ustálily na 1 % p.a.⁴⁴, čímž i nadále výrazně konkurovalo ostatním spořicími produktům. Jak je patrné z grafu 5.13, průměrná úroková sazba z nově čerpaných úvěrů od stavebních spořitelen během roku 2015 testovala hranici 4 %, ale na konci roku se opětovně vyšplhala na 4,16 % p.a.⁴⁵ Zatímco u úrokových sazeb z hypotečních úvěrů došlo k meziročnímu snížení poklesu, úroková sazba úvěrů ze stavebního spoření klesala ve srovnání s předchozími roky více.

Graf 5.13: Vývoj úrokových sazeb z nově uzavřených úvěrů na bydlení domácností

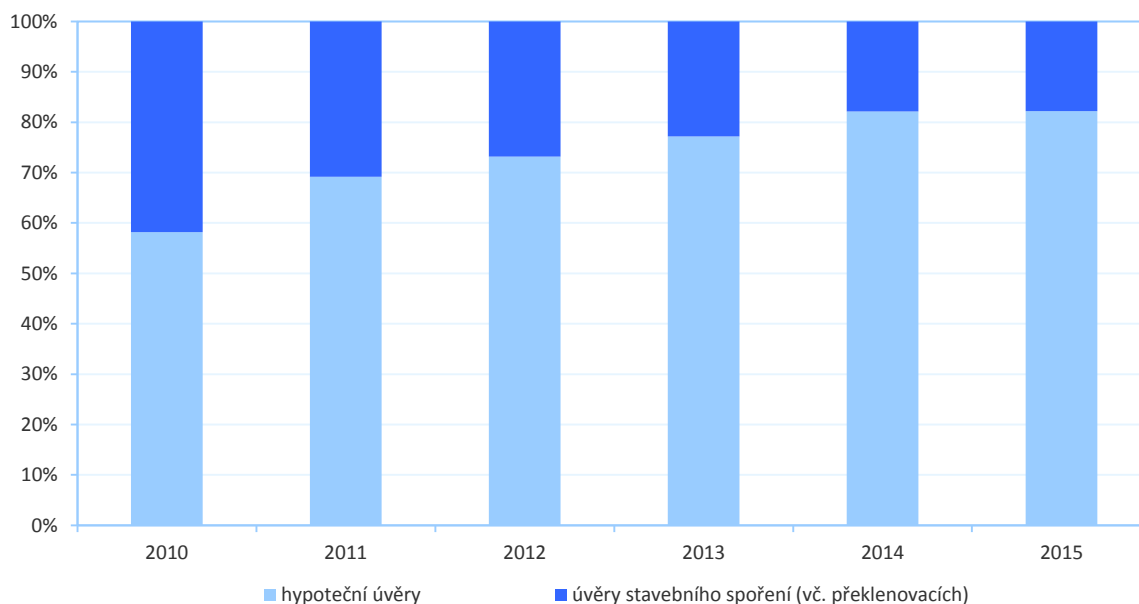
Pramen: ČNB – ARAD

Procentuální podíl objemu nových úvěrů ze stavebního spoření na objemu nových úvěrů na bydlení poskytnutých domácnostem nedoznal v roce 2015 výrazných změn, když se meziročně snížil z 17,9 % na 17,8 %. Během roku 2015 se jen nepatrně lépe v umístování úvěrů domácnostem dařilo hypotečním bankám, jejichž roční přírůstek byl ve srovnání s rokem 2014 o 22,8 % vyšší oproti 22,2% nárůstu nových úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny. Celkový objem nově poskytnutých úvěrů na bydlení meziročně vzrostl o 22,7 % na 254,7 mld. Kč.

⁴⁴ Čisté zhodnocení reflektuje úročení vkladů, výši státní podpory, výši vstupních a dalších poplatků za vedení účtu a odpovídá vzhledem ke státní podpoře optimálně zvolené výši měsíčních úložek (tj. 1 700 Kč) a spoření jen po dobu vázací doby (tj. 6 let).

⁴⁵ Linie grafu 5.5 zobrazující úrokové sazby nově čerpaných úvěrů od stavebních spořitelen zahrnuje jak úrokové sazby nově uzavřených překlenovacích úvěrů, tak úvěrů ze stavebního spoření.

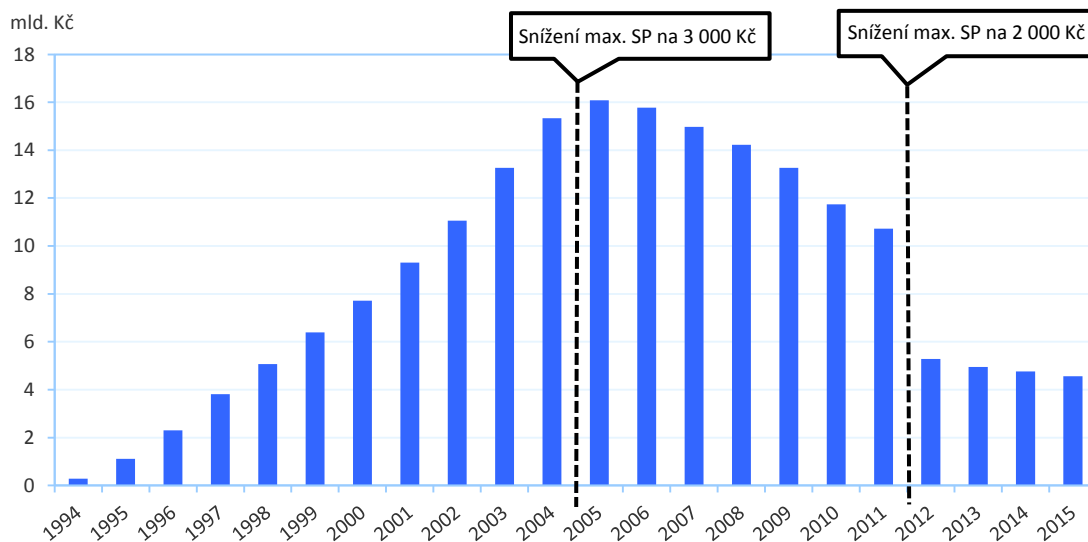
Graf 5.14: Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

Stát ve snaze podpořit financování bytové politiky a směřování úspor domácností na bytové účely vyplácí prostředky ze státního rozpočtu. V roce 2015 byla na smlouvy o stavebním spoření vyplacena státní podpora v celkové výši 4,6 mld. Kč, jedná se tak o snížení o 4,2 % oproti roku 2014. Výraznější pokles byl zaznamenán mezi lety 2011 až 2012⁴⁶ (o 50,7 %), kdy se projevilo snížení poskytované maximální roční státní podpory z 3 000 Kč na 2 000 Kč. Celkově od roku 1994 do roku 2015 vyplatil stát účastníkům státní podporu ve výši cca 192 mld. Kč (viz graf 5.15 níže).

Graf 5.15: Celkově vyplacená státní podpora

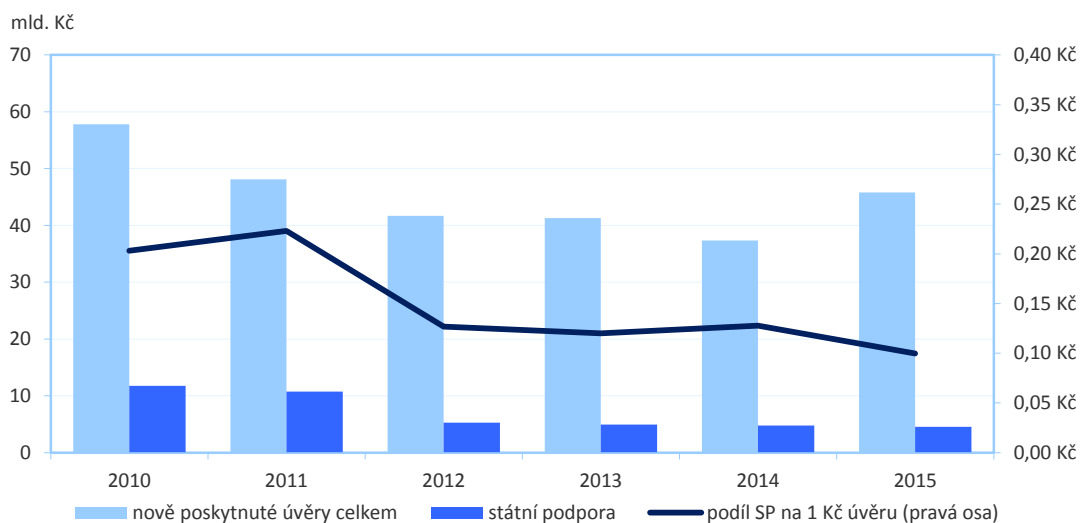

Pramen: MF

Spojnice v grafu 5.16 představuje výši státní podpory připadající na 1 Kč účelově vázaného výdaje na bytové potřeby, tedy úvěru generovaného sektorem stavebního spoření. Plošným snížením státní podpory účinným od roku 2011 bylo dosaženo výrazného zvýšení efektivity vynaložené státní podpory. V roce 2015 efektivita státní podpory ještě vzrostla, tentokrát však v reakci na setrvalé snižování počtu nových i celkových smluv o stavebním spoření, když dosáhla hodnoty 0,10 Kč.

⁴⁶ Státní podpora se vyplácí za předchozí rok zpětně, proto má účinnost opatření snížení státní podpory od roku 2011 dopad až na rok 2012. V grafu 5.15 jsou proto vyznačená snížení státní podpory posunuta o jeden rok od své účinnosti.

Graf 5.16: Podíl státní podpory na poskytnutých úvěrech

Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Podrobnější informace o sektoru stavebních spořitelen jsou pravidelně čtvrtletně aktualizovány na internetových stránkách www.mfcr.cz (viz také tabulka P2.5 v příloze 2).

5.9. Družstevní záložny

Zatímco vývoj sektoru družstevních záložen byl v předchozích letech poznamenán několika odejmutími povolení činnosti orgánem dohledu (2012 Unibon - spořitelna a úvěrní družstvo; 2013 Metropolitní spořitelna družstvo a 2014 WPB Capital), v roce 2015 došlo k určité stabilizaci. Na trhu je tak dále zastoupeno 11 družstevních záložen s tím, že dvě největší družstevní záložny představují 64 % sektoru a čtyři největší tvoří cca 85 % sektoru z hlediska výše aktiv.

Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet členů	34 003	44 687	54 402	53 594	57 179	51 185	-5 994	-10,5
Aktiva celkem (mld. Kč)	19,9	28,3	39,3	31,6	31,3	32,3	1,1	3,4
Úvěry a pohledávky (mld. Kč)	15,3	23,2	31,9	24,2	22,1	21,7	-0,4	-1,7
Vklady (mld. Kč)	17,9	25,4	34,8	27,6	27,4	27,8	0,4	1,5
Podíl poskytnutých úvěrů na přijatých vkladech (%)	85,4	91,2	91,4	87,9	80,6	78,1	-2,5	-3,2
Podíl rychle likvidních aktiv na celkových aktivech (%)	17,6	13,1	14,4	18,8	23,8	27,4	3,5	14,9
Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách (%)	8,2	13,2	7,8	19,0	22,7	18,8	-3,8	-16,9
Krytí úvěrů v selhání opravnými položkami (%)	12,8	13,8	16,4	16,6	18,8	20,8	1,9	10,1
Celkový kapitálový poměr (%)	12,2	12,1	13,3	14,3	13,5	15,8	2,3	17,0
Zisk (mil. Kč)	-38,8	122,8	303,8	-19,8	18,3	41,4	23,1	126,7
Rentabilita vlastního kapitálu (Tier 1; %)	-2,3	5,5	-	-	0,5	1,1	0,6	107,4

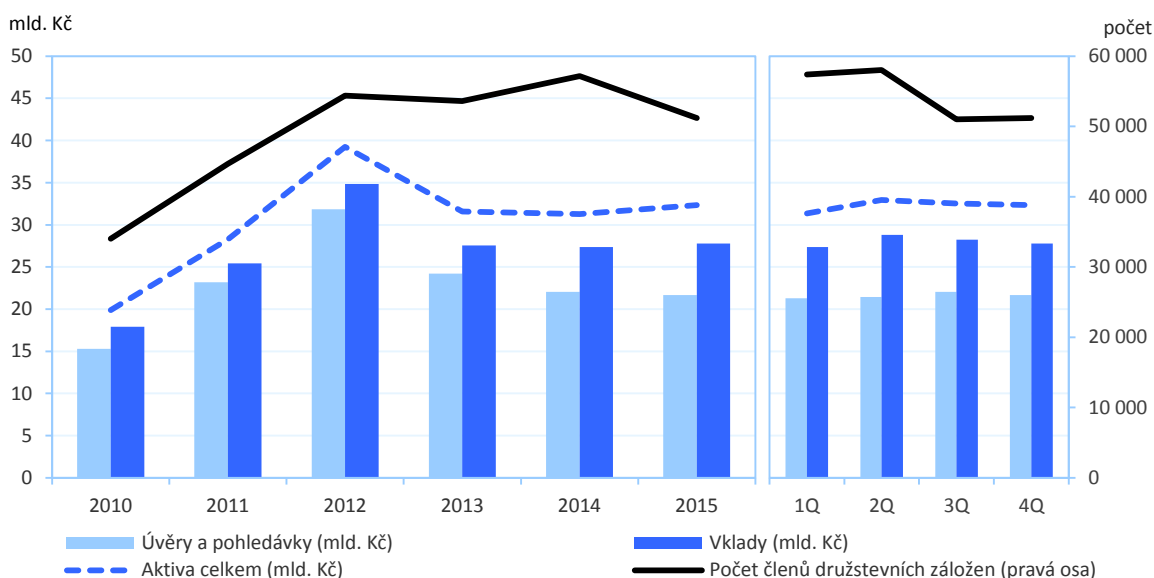
Pramen: ČNB – ARAD

Pozn.: Údaje jsou vykazovány vždy od počátku roku do konce sledovaného období. V letech 2012 až 2013 nejsou za sektor družstevních záložen dostupná a interpretovatelná data rentability z důvodu nejednotného účetního období subjektů.

Jak je ukázáno na datech v tabulce 5.10, bilanční suma sektoru vzrostla o 1,1 mld. Kč na hodnotu 32,3 mld. Kč, což činilo 0,59 % bilanční sumy bankovního sektoru ke konci roku 2015. Rovněž objem vkladů mírně vzrostl o 0,4 mld. Kč na celkový objem 27,8 mld. Kč. K tomuto nárůstu došlo především v první polovině roku 2015, kdy členové využili možnosti vložit své prostředky před zavedením nových regulačních pravidel (detaily viz níže). Na druhou stranu došlo k poklesu úvěrové činnosti, kdy úvěry meziročně klesly o 0,4 mld. Kč na celkových 21,7 mld. Kč. Pozitivní vývoj v sektoru družstevních záložen byl dále dokreslen snížením podílu úvěrů v selhání na celkových pohledávkách o 3,8 p.b. na hodnotu 18,8 %, zvýšením krytí úvěrů v selhání opravnými položkami o 1,9 p.b. na hodnotu 20,8 % a zvýšením celkového kapitálového poměru o 2,3 p.b. na hodnotu 15,8 %, což je vysoko nad legislativně danou výší kapitálového poměru. Hospodářský výsledek po zdanění celého sektoru spořitelních a úvěrních družstev dosáhl v roce 2015 hodnoty 41,4 mil. Kč, což představuje nárůst ziskovosti o 23,1 mil. Kč oproti předchozímu roku.

Významnou událostí pro sektor úvěrních a spořitelních družstev se v roce 2015 stala účinnost nových regulačních pravidel, která by měla posílit stabilitu sektoru do budoucna. Bližší analýza vývoje naznačuje, že pod vlivem změny pravidel pro vkladové produkty, především zavedením pravidla desetinasobku⁴⁷, navýšili během prvního pololetí roku 2015 členové družstevních záložen své vklady o 1,5 mld. Kč. V druhém pololetí pak došlo k mírnému poklesu a následné stabilizaci na úrovni 27,8 mld. Kč. V meziročním srovnání pak vklady vzrostly o 0,4 mld. Kč (tj. o 1,5 %).

Graf 5.17: Základní roční ukazatele sektoru družstevních záložen a čtvrtletní vývoj v roce 2015

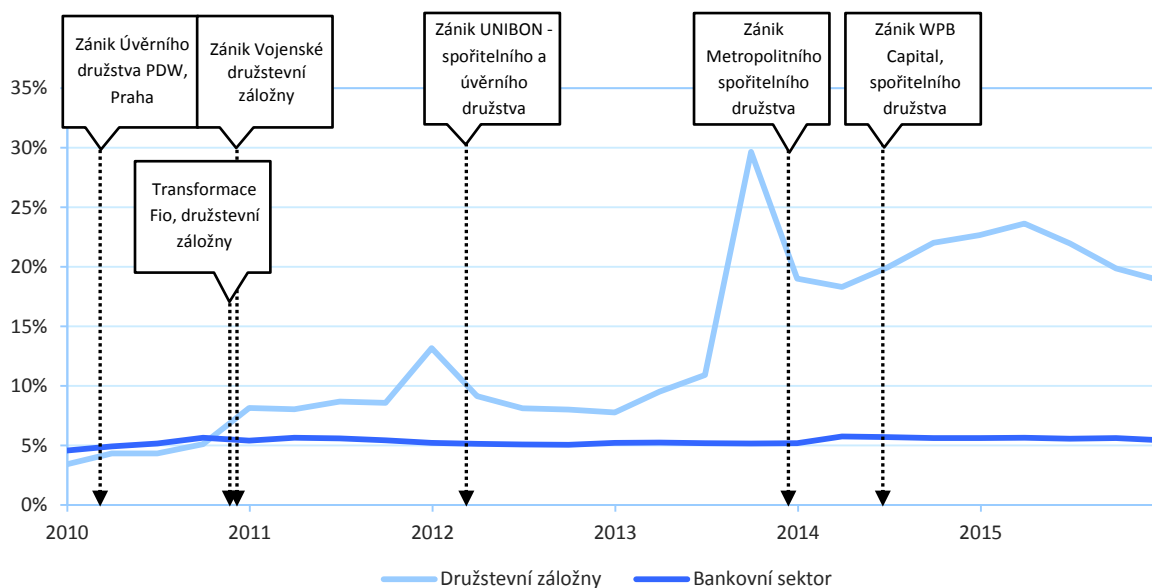

Pramen: ČNB – ARAD

I během roku 2015 byl potvrzen dlouhodobý růst sektoru družstevních záložen, který je ovlivněn skutečností, že družstevní záložny nabízí oproti bankovnímu sektoru vyšší zhodnocení vkladů při stejné úrovni krytí systémem pojištění vkladů. Současně však úvěrní a spořitelní družstva mají relativně vyšší náklady z důvodu určité fixní výše administrativních, resp. správních nákladů. Ty na konci roku 2015 činily v sektoru družstevních záložen 2,4 % z průměrných aktiv (v bankovním sektoru byl poměr 1,3 %) a 69,8 % ze zisku z finanční a provozní činnosti (v bankovním sektoru byl poměr 40,5 %). Tyto vyšší náklady v kombinaci s vysokým úročením vkladů nutí družstevní záložny investovat do více rizikových aktiv, což je hlavním důvodem vysokého podílu úvěrů v selhání, který je několikanásobně vyšší než v bankovním sektoru. V době nízkých úrokových sazeb u úvěrových institucí a rozvolnění úvěrových podmínek jsou družstevní záložny pod dalším tlakem k udržení tržního podílu.

⁴⁷ Dle novely zákona č. 87/1995, o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů nesmí od 1. 7. 2015 překročit souhrn zůstatků vkladů člena družstevní záložny spojených s úrokem nebo obdobnou výhodou desetinasobek souhrnu jeho splaceného základního členského vkladu a splaceného dalšího členského vkladu. Jinými slovy, nová depozita vložená do družstevní záložny přesahující desetinasobek souhrnu splacených členských vkladů každého člena po 1. 7. 2016 nebudou úročena. Na základní členské vklady ani na další členské vklady členů družstva se nevztahuje pojištění vkladů, za členský vklad tedy nenáleží v případě platební neschopnosti družstevní záložny náhrada z Fondu pojištění vkladů, resp. Garančního systému finančního trhu. Členové záložny však participují na zisku samotné družstevní záložny v závislosti na výši svého členského vkladu.

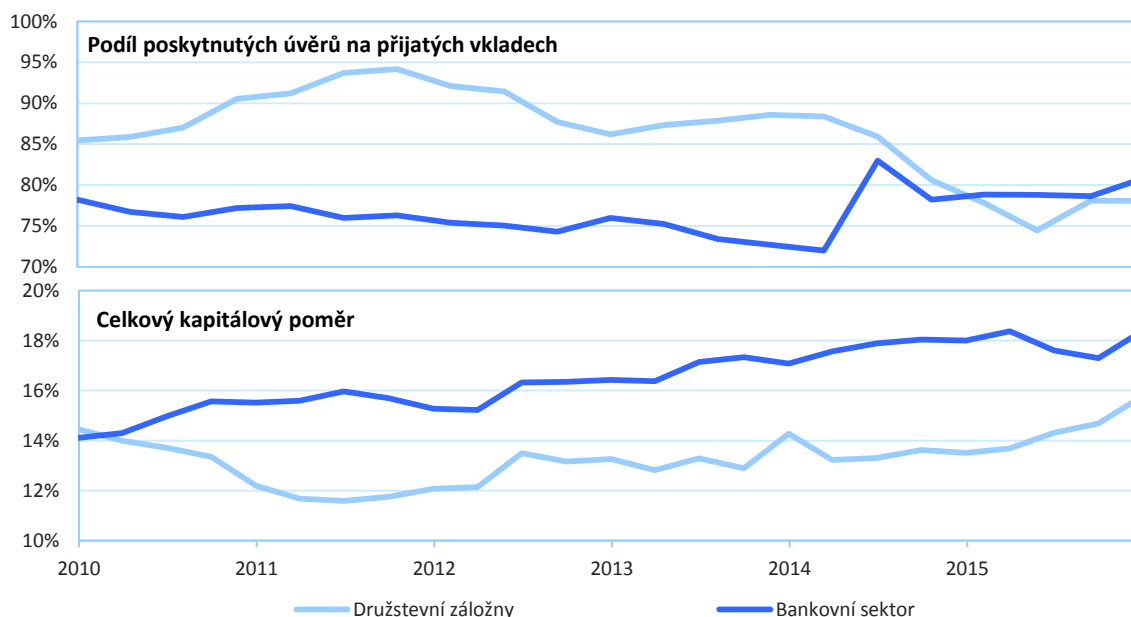
Graf 5.18: Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových pohledávkách ilustruje vývoj v sektoru, kdy rizikovost úvěrového portfolia významně rostla od poloviny roku 2012 a ke konci roku 2015 se pohybovala na relativně vysokých hodnotách (18,8 %). Současně je vidět klesající, resp. ozdravný trend v roce 2015.

Graf 5.19: Vývoj podílu úvěrů na vkladech a celkového kapitálového poměru

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Oproti předchozím rokům lze spatřit zlepšující se tendence i u dalších ukazatelů. Dlouhodobě roste celkový kapitálový poměr celého sektoru, který ke konci roku 2015 činil 15,8 % a byl jen 2,6 p.b. pod hodnotou celkového kapitálového poměru bankovního sektoru. Současně se k hodnotám dosahovaným v bankovním sektoru přiblížily i hodnoty podílu poskytnutých úvěrů na přijatých vkladech sektoru družstevních záložny a bankovního sektoru. Tento podíl v případě družstevních záložny činil ke konci roku 2015 cca 78,1 %. V neposlední řadě lze pozitivně hodnotit i vývoj rychle likvidních aktiv sektoru družstevních záložny, jejichž poměr na celkových aktivech sektoru v roce 2015 průměrně dosahoval 26,7 % (u bankovního sektoru činil průměrně 32,1 %).

5.10. Nebankovní poskytovatelé financování

Nebankovní poskytovatelé financování představují alternativu k úvěrovým institucím z hlediska možnosti získání úvěrového financování. Současně však platí, že řada z těchto subjektů je majetkově i finančně propojena s bankovním sektorem v rámci některých finančních skupin. Bilanční suma této části finančního trhu ke konci roku 2015 činila 347,8 mld. Kč (viz tabulka 5.11) a po dobu více než pěti let nedosahuje ani 10 % objemu rozvahy bankovního sektoru.

V roce 2015 velikost rozvahy tohoto sektoru vykázala pokles (o 6,8 mld. Kč, o 1,9 %). Objem aktiv tak zůstal třetí nejnižší za sledované období. Historicky nejvyšší hodnotu na konci roku zaznamenala rozvaha sektoru v roce 2008 (448,9 mld. Kč) před tím, než se v něm mohla plně projevit světová finanční krize. Během dvou let po krizi tak došlo k poklesu o více než 20 %, posledních 5 let sektor vykazoval stabilní objem rozvahy. Objem poskytnutých půjček dlouhodobě představuje nejvýznamnější položku rozvahy převyšující 70 % aktiv.

Sektor nebankovních poskytovatelů financování je zpravidla členěn do tří dílčích segmentů: na společnosti finančního leasingu, společnosti ostatního úvěrování a faktoringové a forfaitingové společnosti. Rozdělení bilanční sumy tohoto sektoru na dílčí segmenty bylo ve sledovaném období poměrně stabilní až do roku 2015, kdy zaznamenalo podstatnou změnu. Společnosti finančního leasingu, které sektoru dlouhodobě dominují, navýšily svůj podíl na bilanční sumě o 7,2 p.b. až na 80,9 %. Naproti tomu bilanční suma společností ostatního úvěrování o třetinu klesla a jejich podíl se snížil z více než 20 % na 13,5 %. Relativní podíl faktoringových a forfaitingových společností se v roce 2015 podstatněji nezměnil a nadále se pohyboval v intervalu 5 až 6 % stejně jako v posledních třech letech.

Přes skutečnost, že větší část produkce nebankovních poskytovatelů financování představují úvěrové vztahy s podnikateli, je rovněž segment retailových klientů pro tyto subjekty důležitou skupinou zákazníků. Typickými finančními produkty, které jsou v tomto případě sjednávány, jsou spotřebitelské úvěry v různých jeho formách – splátkové prodeje (financování nákupu zboží či služby), neúčelové hotovostní úvěry a půjčky, kreditní karty a revolvingové produkty.

Tabulka 5.11: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv⁴⁸

K 31.12 v mld. Kč	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
Aktiva	352,3	356,1	346,3	342,1	354,5	347,8	-1,9
Poskytnuté půjčky	260,8	266,3	256,6	246,9	255,8	256,4	0,2
Objem aktiv							
Společnosti finančního leasingu	265,2	265,1	259,3	253,1	261,4	281,5	7,7
Společnosti ostatního úvěrování	67,7	71,3	70,5	70,3	72,2	47,0	-34,9
Faktoringové a forfaitingové společnosti	19,5	19,7	16,6	18,7	20,9	19,3	-7,8
Podíl na aktivech sektoru (v %)							
Společnosti finančního leasingu	75,3	74,4	74,9	74,0	73,7	80,9	9,8
Společnosti ostatního úvěrování	19,2	20,0	20,3	20,6	20,4	13,5	-33,6
Faktoringové a forfaitingové společnosti	5,5	5,5	4,8	5,5	5,9	5,5	-6,1

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Celkový objem aktiv společností poskytujících finanční leasing v roce 2015 zrychlil tempo svého růstu (růst o 7,7 %) na 281,5 mld. Kč. Půjčky poskytnuté těmito společnostmi vzrostly během sledovaného období o 11,7 % na 204,6 mld. Kč. Tato položka tak tvořila 72,7 % aktiv tohoto dílčího segmentu. Nárůst bilanční sumy představuje potvrzení tendence k oživení v předchozím roce. Objem aktiv se tak začíná přibližovat své maximální hodnotě, která na konci roku 2008 dosáhla 309,5 mld. Kč.

Společnosti ostatního úvěrování vykázaly razantní pokles bilanční sumy meziročně o více než jednu třetinu. Pokles o 25,2 na 47,0 mld. Kč přitom následoval po období 4 let, kdy se bilanční suma segmentu podstatněji neměnila. Poskytnuté půjčky klesly v roce 2015 o 35,9 % z 54,6 na 35,0 mld. Kč. Objem krátkodobých půjček pak poklesl dokonce o více než 44 %. Tyto poklesy ukazatelů v případě společností ostatního úvěrování však lze do značné míry vysvětlit tím, že se jeden ze subjektů v průběhu sledovaného období stal bankou.

⁴⁸ Vývoj ukazatelů za nebankovní poskytovatele financování byl ovlivněn skutečností, že se v průběhu roku 2015 jeden ze subjektů segmentu společností ostatního úvěrování stal bankou.

Bilanční suma faktoringových a forfaitingových společností ke konci roku 2015 činila 19,3 mld. Kč, což představuje pokles o 7,8 %. Došlo tak k obratu vývoje v předchozích dvou letech, kdy bilanční suma segmentu rostla dvojciferným procentním tempem. Úvěrové aktivitě tohoto segmentu dlouhodobě dominují krátkodobé půjčky poskytnuté rezidentům, které tvořily 84,4 % objemu poskytnutých půjček a 73,6 % aktiv. Objem krátkodobých půjček poskytnutých nerezidentům pak představoval cca 13 % úvěrové aktivity sektoru. Oproti nárůstu o více než pětinasobek v roce 2014 však v roce 2015 došlo k růstu jen o 10,7 %.

6. KAPITÁLOVÝ TRH

Světový kapitálový trh ovlivnilo v roce 2015 mnoho často rozličných a protichůdných skutečností. Mezi ty nejdůležitější patřilo propuknutí paniky na čínských akciových trzích v červnu 2015, které bylo vyústěním obecně horších než očekávaných makro-dat z čínské ekonomiky, masivního úvěrování a vzrůstající obavy z dalšího snížení dynamiky růstu čínské ekonomiky. Čínská centrální banka na propady ekonomiky a trhů reagovala technickými opatřeními a devalvací renminbi. Další významnou skutečností bylo dramatické snížení ceny a obecně převis nabídky nad poptávkou ropných produktů (a dalších komodit). To na jednu stranu podporovalo ekonomický růst zejm. v zemích, které jsou čistými importéry surovin, a zachovávalo tržní podíly na trhu s ropnými produkty především členům organizace OPEC, kteří mají nižší náklady na těžbu, na druhou stranu pokles cen způsobil mnoha státům exportujícím komodity rozsáhlé rozpočtové a ekonomické problémy. Nelze opomenout ani turbulence na dluhopisových trzích, kdy v první polovině roku se ve vývoji řady evropských trhů odrážel proměnlivý stav řeckých veřejných financí. V červnu 2015 se Řecko dostalo do technického defaultu a výnosy jeho desetiletých státních dluhopisů prolomily na okamžik hranici 18,8 % p.a. Ve většině sledovaných zemí však docházelo k poklesu výnosů dluhopisů.

V oblasti měnové politiky bylo hlavním hybatelem kapitálových trhů lednové rozhodnutí ECB o nákupu vládních dluhopisů členských států eurozóny, spolu s dluhopisy vládních agentur a evropských institucí (tzv. kvantitativní uvolňování) ve výši 60 mld. EUR měsíčně.⁴⁹ ECB tak reagovala na hrozbu deflace v eurozóně. Naopak v prosinci 2015 Fed rozhodl o zvýšení úrokových sazeb, tzv. federal fund rates. Poprvé od roku 2008 byla základní sazba Fedu zvýšena o 0,25 p.b. na pásmo 0,25–0,50 % p.a. V neposlední řadě je nutné zmínit zrušení kurzového závazku u švýcarského franku, v rámci něhož nenechala švýcarská národní banka svou měnu klesnout proti euru pod úroveň 1,2 CHF/EUR. Skoková apreciacie kurzu výrazně ovlivnila výši splátek cizoměnových úvěrů především v Polsku, Maďarsku, Chorvatsku nebo Rakousku a ovlivňovala i instrumenty kapitálového trhu.

Celkově prostředí převládajících nízkých výnosů, expanzivní měnové politiky a hospodářského oživení přispívalo k růstu cen a valuací řady segmentů aktiv na kapitálových trzích. Aktivita na trzích v roce 2015 ale často nepokořila objemy emisí vykázané o rok dříve. To však mnohdy bylo způsobeno relativně vyšší srovnávací základnou. Nízké úrokové sazby z obvykle více bezpečných investic vedou investory k hledání výnosů jinde a rostou tak obavy z podceňování rizik. Přetrvávají také otazníky nad oceněním některých aktiv a udržitelností splácení dluhu některých emitentů (např. tzv. periferie eurozóny). Případný budoucí pokles cen aktiv způsobený například nárůstem rizikové prémie nebo nepříznivým ekonomickým vývojem by mohl být zesílen omezenou schopností trhu absorbovat prodeje z důsledku klesající likvidity obchodování. Poklesy cen aktiv na kapitálových trzích by se následně mohly negativně projevit v rozvahách subjektů mimo kapitálový trh.

Akciový trh

Globální akciové trhy, měřeny akciovým indexem MSCI World, který sleduje vývoj více než 1 600 akciových titulů 23 rozvinutých akciových trhů světa, zaznamenaly po třech letech růstu pokles 2,7 %. Při započtení dalších 23 rozvíjejících se trhů (celkem tedy 2 400 akciových titulů) lze vývoj v roce 2015 ilustrovat poklesem širšího globálního indexu MSCI All Country World ve výši 4,3 %.

Tabulka 6.1: Hodnoty globálních akciových indexů

Akciový index		2010	2011	2012	2013	2014	2015
MSCI World	k 31.12.	1 280,1	1 182,6	1 338,5	1 661,1	1 709,7	1 662,8
	změna (%)	9,6	-7,6	13,2	24,1	2,9	-2,7
MSCI ACWI	k 31.12.	330,6	299,5	339,7	408,5	417,1	399,4
	změna (%)	10,4	-9,4	13,4	20,3	2,1	-4,3

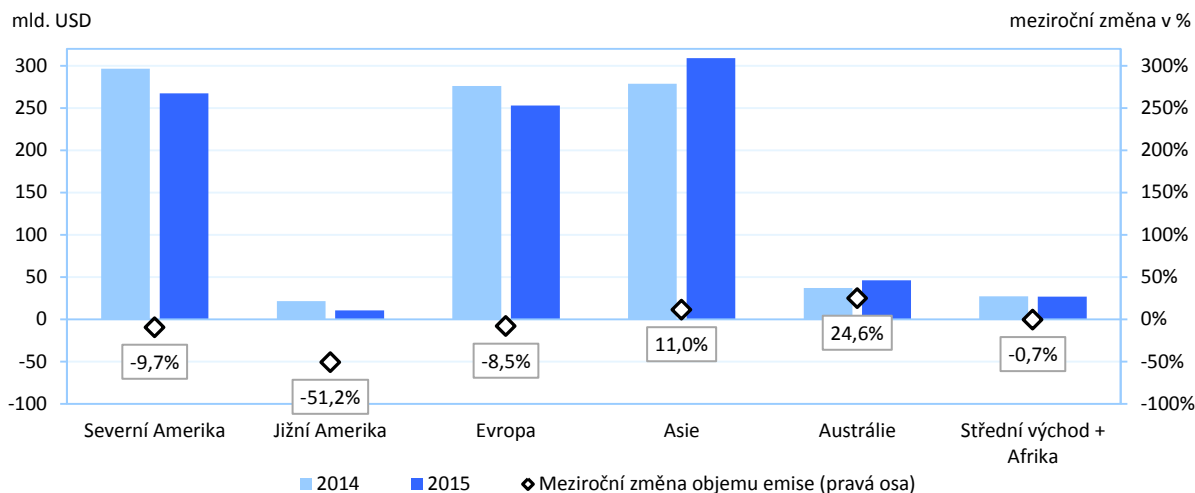
Pramen: Thomson Reuters, MSCI, výpočty MF

Z hlediska objemu emise na světových akciových trzích došlo v roce 2015 k meziročnímu poklesu o 2,5 %. Největší pokles zaznamenaly emise ve státech latinské Ameriky, které vykázaly pokles o 51,2 % na celkový objem 10,5 mld. USD. Druhý největší pokles zaznamenaly severoamerické emise, které poklesly o cca 29,0 mld. USD na 267,4 mld. USD. Obdobný pokles zaznamenaly i evropské akciové trhy. Jedinými

⁴⁹ S účinností od dubna 2016 byl objem programu navýšen na 80 mld. EUR. Od června bude navíc program rozšířen o nákup korporátních dluhopisů vydaných nebankovními společnostmi v eurozóně splňující daná kritéria. Zároveň došlo ke snížení depozitní sazby.

rostoucími akciovými trhy byla Asie vč. Japonska v objemu 30,5 mld. USD (11,0 %) a Austrálie o 9,1 mld. USD (24,6 %).

Graf 6.1: Emisní činnost na světových akciových trzích dle residency emitenta

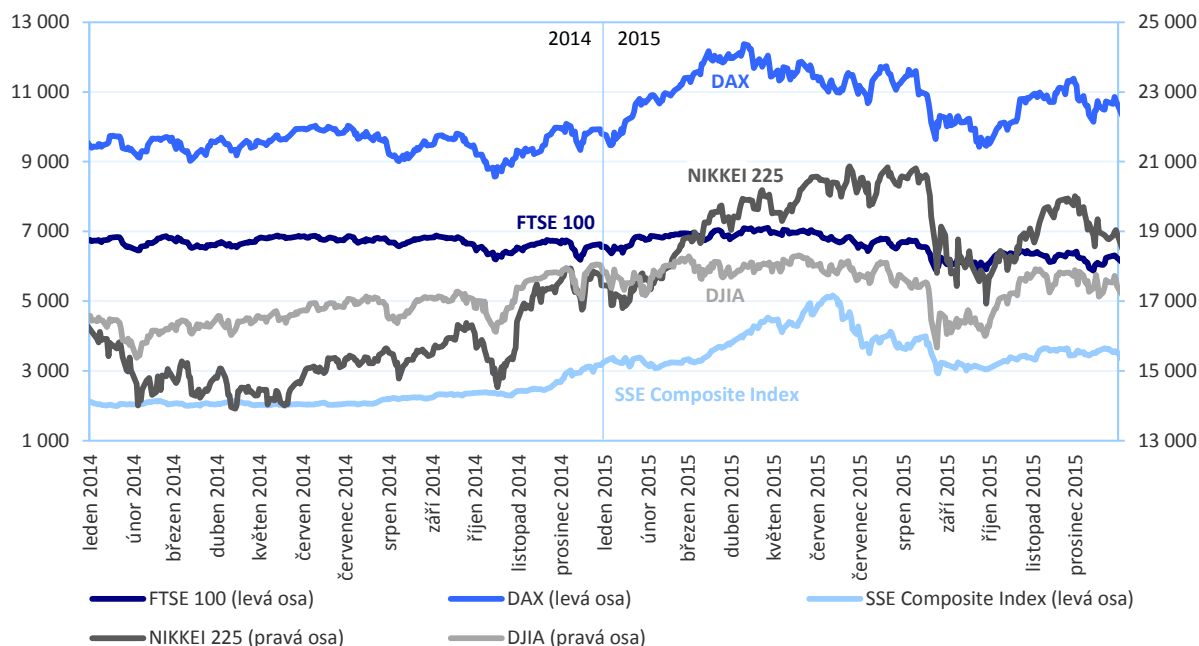

Pramen: Dealogic, výpočty MF

Nejziskovějším akciovým indexem ze sledovaných ekonomik byl v roce 2015 německý DAX, který zaznamenal meziroční růst 9,6 % s tím, že v první polovině roku dosáhl maxima ve výši 12 375 bodů. V druhé polovině roku však v souladu s celosvětovým poklesem akciových trhů došlo ke korekcím a v závěru roku index DAX skončil na hodnotě 10 743 bodů. V těsném závěsu skončil čínský SSE Composite Index s meziročním růstem 9,4 %, následovaný japonským Nikkei 225, který si připsal 9,1 %.

V záporných číslech se naopak ocitly americký a britský index, kdy Dow Jones Industrial Average (DJIA), skládající se ze 30 nejobchodovanějších amerických společností, poklesl o 2,2 % a nenavázal tak na fenomenální šestiletý vývoj v černých číslech. Naopak britský index FTSE 100 poklesl o 4,9 % a pokračoval v mírném poklesu jako v roce 2014, který činil 2,7 %. Oba poklesy byly způsobeny ve velké míře poklesy cen na komoditním trhu.

Graf 6.2: Hlavní světové akciové indexy⁵⁰

Pramen: organizátoři trhu, výpočty MF

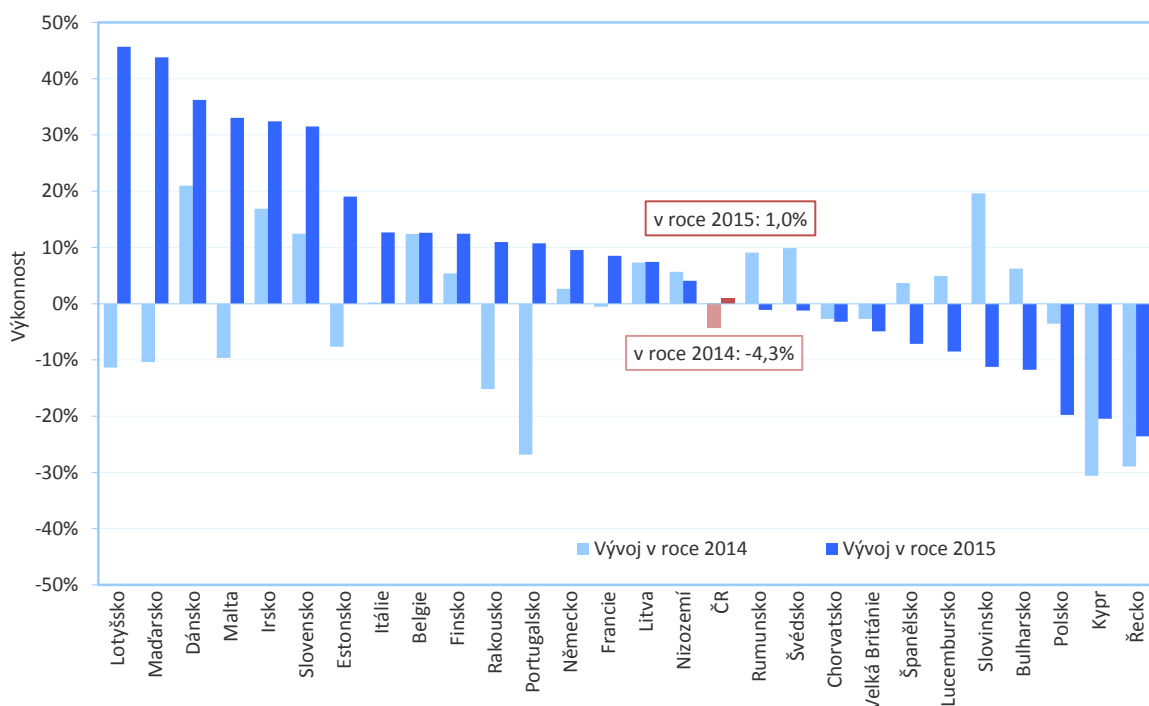
⁵⁰ Data představují denní uzavírací hodnoty indexů.

Při pohledu na evropské akciové indexy lze sledovat odlišný vývoj napříč jednotlivými státy. Nejlépe si vedl lotyšský index OMX Riga, který v roce 2015 vzrostl o neuvěřitelných 45,7 %. Druhým nejvíce rostoucím evropským indexem byl maďarský BUX, který zaznamenal růst 43,8 %. Třetím nejvíce rostoucím indexem (v roce 2014 byl tento index nejvýkonnějším evropským indexem s růstem 20,9 %) se stal dánský OMX Copenhagen 20 s meziročním růstem 36,2 %. Za zmínku stojí i vývoj maltského indexu MSE, který obrátil negativní trend roku 2014 v růst ve výši 33,0 % v roce 2015. Pátý v pořadí, s růstem však těsně za předchozími, se umístil irský index ISEQ 20, který v roce 2015 zaznamenal růst 32,4 %.

Nejhůře si naopak vedly indexy jižní Evropy. Jednalo se v první řadě o řecký ATHEX 20, který meziročně poklesl o 23,6 %, a navázal tak na dvouciferný pokles z roku 2014. Řecká burza dokonce musela v červenci 2015 na měsíc přerušit obchodování z důvodu tamějšího kritického vývoje finančního sektoru a veřejných financí. Druhý největší propad zažil kyperský index CyMAIN, a to ve výši 20,5 %, kde obdobně jako v Řecku nejvíce odepisovaly kyperské banky. Třetím nejhorším vývojem v roce 2015 si prošel polský WIG 20 s poklesem 19,7 % (viz níže).

V rámci zemí Visegrádské čtyřky, kromě již zmíněného maďarského indexu BUX (43,8 %), výrazně rostl i slovenský index SAX s meziročním růstem 31,5 %. Český index PX sice neskončil v červených číslech jako v roce 2014, ovšem dosáhl jen jednociferního růstu. Za tímto nízkým růstem stály protichůdné vlivy konstituentů, kdy solidní růst akciových titulů Erste Group Bank, Unipetrolu a společnosti Pivovary Lobkowicz Group byl snižen poklesem akciových titulů společností ČEZ, Vienna Insurance Group a Stock (viz níže). Jediný pokles v rámci Visegrádské čtyřky zaznamenal polský index WIG 20, a to o 19,7 %. Ten je přisuzován obavám v souvislosti s politickými riziky a z transferu aktiv ze soukromého penzijního systému do veřejného rozpočtu, kdy polské penzijní fondy musely v roce 2014 převést přes polovinu majetku pod polské státní sociální pojištění.

Graf 6.3: Výkonnost významných indexů burz členských států EU⁵¹

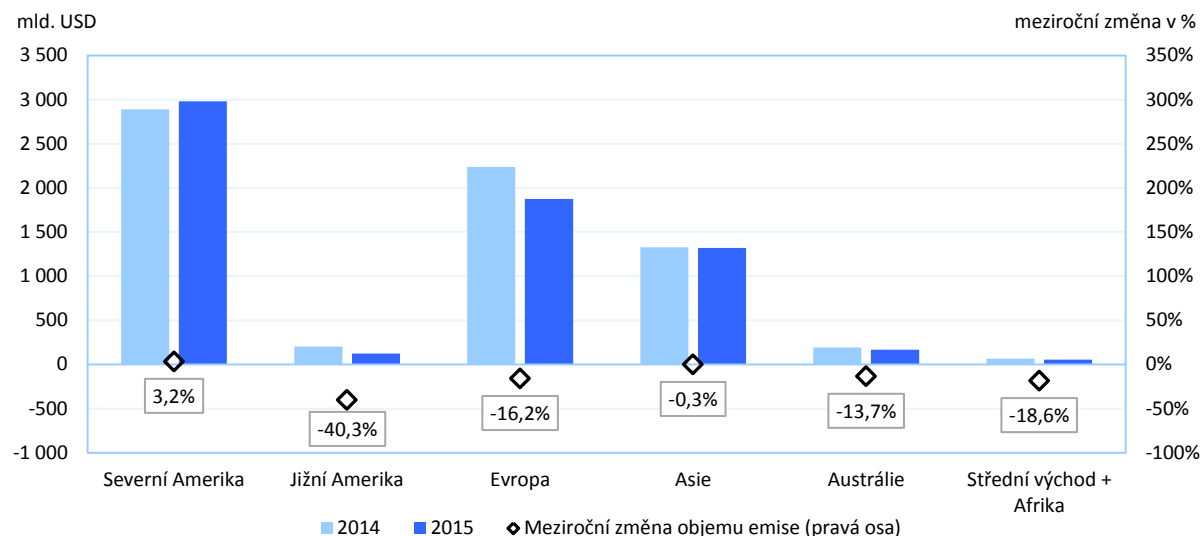
Pramen: organizátoři trhu, výpočty MF

⁵¹ Výkonnost indexů je vyjádřena na denních uzavíracích hodnotách následujících indexů ke konci daného roku v domácí měně: Belgie – BEL 20 Index, Bulharsko – SOFIX, Česká republika – PX Index, Dánsko – OMX Copenhagen 20, Estonsko – OMX Tallinn GI, Finsko – HEX25 Index, Francie – CAC 40 Index, Chorvatsko – Crobex Index, Irsko – ISEQ 20 Index, Itálie – FTSE MIB, Kypr – CyMAIN, Litva – OMX Vilnius GI, Lotyšsko – OMX Riga, Lucembursko – LuxX, Maďarsko – Budapest SE Index, Malta – MSE, Německo – DAX Index, Nizozemí – Amsterdam Exchanges Index, Polsko – SE WIG-20 Single Market Index, Portugalsko – Euronext Lisbon PSI 20 Index, Rakousko – ATX Austrian Traded Index, Rumunsko – Bucharest SE BET Index, Řecko – FTSE/ATHEX 20, Slovensko – SAX Index, Slovinsko – Stock Exchange SBI TOP Index, Velká Británie – FTSE 100 Index, Španělsko – IBEX-35, Švédsko – OMX Stockholm 30 Index.

Dluhopisový trh

Emise na světových dluhopisových trzích poklesly v roce 2015 v souhrnu o 3,9 % (cca 250,6 mld. USD). Jedinou geograficky růstovou oblastí dle objemu emise dluhopisů byla severní Amerika, kde sice kanadské dluhopisy klesly o 14,4 %, ale tento trend byl vykompenzován růstem trhu v USA ve výši 3,2 %. Celkově byl za oblast severní Ameriky zaznamenán růst o 88,7 mld. USD. Ostatní kontinenty byly do určité míry ovlivněny celosvětovým poklesem úrokových sazeb, které na jedné straně zlevnily financování na kapitálovém trhu, současně však tlačily na snížení úrokových sazeb úvěrového financování, které na rozdíl od kapitálového trhu není spojeno s určitou výší fixních nákladů (prospekt, poplatky za vedení v depozitáři atd.). Současně nižší emisní činnost ovlivnila relativní přebytek hotovosti. Největší pokles byl zaznamenán na evropských dluhopisových trzích, kdy meziročně poklesl objem emisí o 362,9 mld. USD na 1,88 bil. USD.

Graf 6.4: Emisní činnost na světových dluhopisových trzích dle residency emitenta

Pramen: Dealogic, výpočty MF

Výnosy dluhopisů, jak již bylo výše uvedeno, zaznamenaly až na výjimky pokles. Průměrné sazby desetiletých generických státních dluhopisů poklesly v řádech desítek až stovek bazických bodů. Ze sledovaných zemí nejvíce poklesly průměrné desetileté výnosy maďarských státních dluhopisů (o 138 b.b.) na 3,50 % p.a. Druhý největší pokles (o 116 b.b.) zaznamenala Itálie na průměrných 1,71 % p.a. a třetím největším poklesem se mohlo pochlubit Španělsko, kterému průměrný výnos desetiletých státních dluhopisů poklesl o 97 b.b. na 1,75 % p.a. K relativně vysokému poklesu došlo i u průměrných ročních sazeb České republiky (o 87 b.b.) na 0,72 % p.a. Absolutně nejnižší průměrné hodnoty desetiletých státních dluhopisů lze ze sledovaných zemí vidět u Japonska (0,36 % p.a.) a Německa (0,54 % p.a.). Meziroční nárůst průměrných úrokových sazeb bylo možné pozorovat například u státních dluhopisů Řecka, které vzrostly o 321 b.b. na 10,15 % p.a., dále u státních dluhopisů Ruské federace (nárůst o 194 b.b. na 11,37 % p.a.) a u brazilských státních dluhopisů (nárůst o 141 b.b. na 13,75 % p.a.).

Obecně však nelze na rostoucí výnosy státních dluhopisů pohlížet pouze negativně ve smyslu vysokých nákladů financování státních rozpočtů. Relativně vyšší výnosy jsou mnohdy vyhledávány investory, kteří jsou méně averzní vůči riziku. V neposlední řadě nelze opomenout skutečnost, že mnoho institucionálních investorů (banky, investiční a penzijní fondy) drží ve svých portfoliích značné množství relativně málo rizikových státních dluhopisů s relativně nízkým výnosem. Nízké výnosy však zvyšují cenu stávajících relativně výnosných aktiv. Při růstu úrokových sazeb, které lze v budoucnu očekávat, budou ceny těchto instrumentů v portfoliích investorů klesat, a snižovat tak zhodnocení z minulých let.

Tabulka 6.2: Výnosy desetiletých státních dluhopisů⁵²

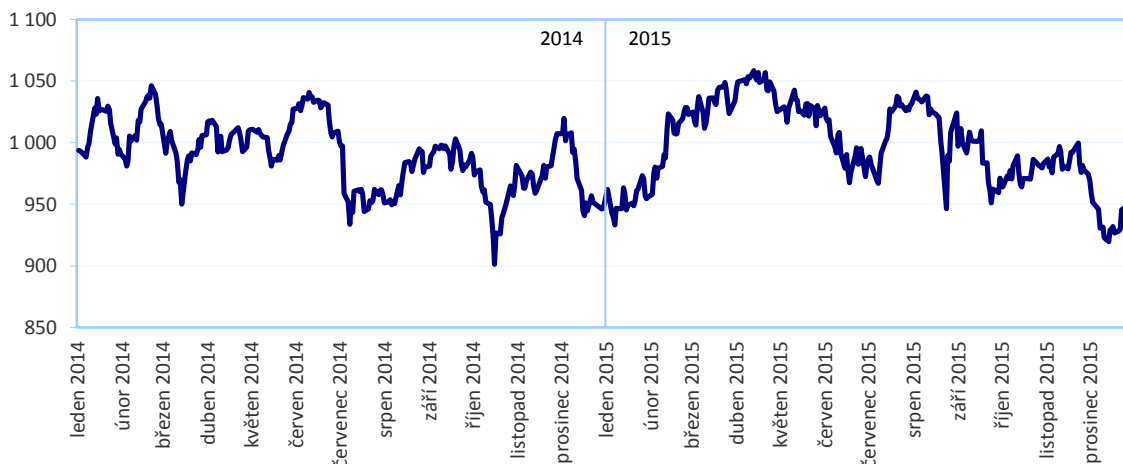
Výnos v % p.a.	Ke konci roku 2014	Ke konci roku 2015	Meziroční změna (v b.b.)	Průměr v roce 2014	Průměr v roce 2015	Meziroční změna (v b.b.)
Belgie	0,82	0,98	15,3	1,70	0,85	-84,5
Brazílie	12,43	16,49	406,5	12,34	13,75	140,8
Česká republika	0,74	0,60	-14,5	1,59	0,72	-87,1
Čína	3,65	2,86	-78,6	4,18	3,40	-77,9
Dánsko	0,84	0,95	11,4	1,41	0,73	-68,5
Francie	0,84	0,99	15,6	1,66	0,85	-81,6
Indie	7,86	7,76	-9,9	8,58	7,76	-81,7
Itálie	1,89	1,60	-29,8	2,88	1,71	-116,3
Japonsko	0,33	0,27	-5,8	0,55	0,36	-18,9
Kanada	1,79	1,40	-39,4	2,24	1,53	-71,1
Maďarsko	3,65	3,32	-33,2	4,88	3,50	-137,8
Německo	0,54	0,63	9,3	1,24	0,54	-70,0
Nizozemí	0,68	0,79	10,9	1,45	0,69	-75,4
Polsko	2,54	2,95	41,4	3,52	2,71	-80,7
Rakousko	0,71	0,90	18,6	1,49	0,75	-73,7
Ruská federace	14,09	9,74	-435,0	9,44	11,37	193,7
Řecko	9,60	8,39	-120,8	6,95	10,15	320,7
USA	2,17	2,28	10,1	2,53	2,13	-39,9
Velká Británie	1,76	1,96	20,5	2,51	1,83	-68,5
Španělsko	1,61	1,78	17,1	2,73	1,75	-97,3

Pramen: Thomson Reuters, výpočty MF

6.1. Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR

V České republice si index PX v první polovině roku připisoval zisk až 11,8 % a dosáhl hodnoty 1 058,4 bodů, ale hranice 1 060 bodů byla opět, stejně jako v roce 2014, nedosažitelná. V průběhu roku zaznamenal index obdobné výkyvy jako v roce 2014 a pohyboval se v rozmezí 919,7 až 1 058,4 bodu. Tradičně tak první polovina byla z důvodu výplat dividend a dalších faktorů zajímavější než zbytek roku. Kromě domácích faktorů reagoval trh na situaci ve světě (např. řešení veřejných financí v Řecku a obavy o stav globální ekonomiky). Za celý rok 2015 pak skončilo obchodování růstem 1 %.

Graf 6.5: Vývoj indexu PX⁵³

Pramen: BCPP

⁵² Jedná se o nabídkové výnosy (bid yields) generických desetiletých státních dluhopisů.

⁵³ Data představují denní uzavírací hodnoty indexu.

Z tabulky 6.4 je zřejmé, že index PX od roku 2012 do roku 2014 mírně klesal, avšak v roce 2015 se trend obrátil a konec roku zakončil s nepatrným růstem. Stejný zlom trendu lze pozorovat i u dalších indexů Burzy cenných papírů Praha (BCPP), tj. indexu PX-TR, který zohledňuje výplatu dividend u jednotlivých titulů a indexu PX-GLOB, který obsahuje širokou bázi titulů.

Tabulka 6.3: Hodnoty indexů PX, PX-TR a PX-GLOB⁵⁴

Akciový index		2010	2011	2012	2013	2014	2015
PX	k 31.12.	1 224,8	911,1	1 038,7	989,0	946,7	956,3
	změna (%)	9,6	-25,6	14,0	-4,8	-4,3	1,0
PX-TR	k 31.12.	1 500,8	1 181,3	1 397,9	1 389,4	1 384,9	1 455,9
	změna (%)	14,8	-21,3	18,3	-0,6	-0,3	5,1
PX-GLOB	k 31.12.	1 527,4	1 160,5	1 295,8	1 239,5	1 183,8	1 241,0
	změna (%)	9,0	-24,0	11,7	-4,3	-4,5	4,8

Pramen: BCPP, výpočty MF

Výkonnost jednotlivých konstituentů indexu PX v roce 2015 ilustruje tabulka 6.5. Mimo akciový index PX došlo k přijetí společnosti Kofola ČeskoSlovensko a.s. k obchodování na hlavním trhu (tzv. Prime Market) v září 2015. V rámci tohoto kroku však nebyla učiněna veřejná nabídka akcií, jednalo se pouze o tzv. technický listing, který souvisel s přesunem sídla společnosti z Polska do ČR. Současně bylo ke konci roku 2015 ukončeno obchodování titulu CETIN (Česká telekomunikační infrastruktura, a.s.), která vznikla v návaznosti na odštěpení (tzv. spin-off) emise O2 a v červnu 2015 s ní bylo zahájeno obchodování na volném trhu (tzv. Free Market).

Tabulka 6.4: Konstituenti indexu PX⁵⁵

K 31.12.	Tržní kapitalizace (mil. Kč)	Objem obchodů (mil. Kč)	Kurz ke konci roku 2014	Kurz ke konci roku 2015	Meziroční změna (%)
Erste Group Bank	333 525	23 557	530	776	46,4
ČEZ	239 029	59 675	591	444	-24,8
Komerční banka	188 149	53 391	4 740	4 950	4,4
Vienna Insurance Group	88 154	3 610	1 032	689	-33,3
O2 Czech Republic	77 865	13 933	233	251	7,7
UNIPETROL	29 014	2 600	131	160	22,6
Philip Morris ČR	22 963	2 415	10 820	11 999	10,9
Stock Spirits Group	10 170	310	80	51	-36,2
Central European Media Enterprises	9 099	675	69	67	-2,4
Pegas Nonwovens	6 747	4 409	640	731	14,2
Fortuna Entertainment Group	4 186	896	120	81	-33,2
Pivovary Lobkowicz Group	2 424	273	175	207	18,9
New World Resources	666	205	0,42	0,10	-76,2

Pramen: BCPP, výpočty MF

Nejvýznamnějším burzovním segmentem dle objemu obchodů zůstaly v roce 2015 akcie, kterých se zobchodovalo v celkovém objemu 167,9 mld. Kč. V průběhu roku 2015 došlo ke změně trendu obchodní aktivity s akciemi, kdy po dosavadním poklesu došlo k růstu objemu obchodů o 9,4 %. Nejobchodovanější emisí roku byly již tradičně akcie společností ČEZ, Komerční banky a skupiny Erste Group Bank. Druhým nejvýznamnějším burzovním segmentem, dle objemu obchodů, byly dluhopisy, u kterých byl v roce 2013 zaznamenán propad o více než 99 %, v důsledku nové definice burzovních obchodů v souvislosti se zavedením nového systému Xetra. V roce 2015 poklesl roční objem obchodů s dluhopisy na 5,1 mld. Kč, což byly cca 3 % celkových obchodů na BCPP.

⁵⁴ Data představují denní uzavírací hodnoty indexů.

⁵⁵ Data představují denní uzavírací hodnoty akciových titulů.

Tabulka 6.5: Objem burzovních obchodů na BCPP⁵⁶

Roční (mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	389,9	371,0	250,6	174,7	153,5	167,9	14,4	9,4
Strukturované produkty	0,2	0,1	0,1	0,1	0,6	0,3	-0,3	-53,6
Dluhopisy	529,9	628,0	594,2	1,9	8,2	5,1	-3,1	-38,0
z toho veřejný sektor	511,2	606,4	566,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
z toho podnikový sektor	5,2	3,8	9,4	1,9	8,2	5,1	-3,1	-38,0
z toho finanční sektor	12,7	17,8	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Celkem	920,0	999,1	844,8	176,8	162,3	173,3	11,0	6,8

Pramen: BCPP, výpočty MF

Z hlediska objemu mimoburzovních obchodů (OTC) došlo na BCPP k výraznému růstu v segmentu dluhopisů, které byly registrovány na BCPP. Meziroční růst ve výši 24,5 % znamenal navýšení objemu obchodů na 548 mld. Kč ke konci roku 2015. Pro porovnání tvoří burzovní obchody s dluhopisy cca 0,9 % mimoburzovních obchodů.

Tabulka 6.6: Objem mimoburzovních obchodů na BCPP

Roční (mld. Kč)	2013	2014	2015	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Akcie	11,0	5,0	4,5	-0,5	-10,2
Strukturované produkty	0,0	-	-	-	-
Dluhopisy	624,3	440,1	548,0	107,9	24,5
Celkem	635,3	445,1	552,5	107,4	24,1

Pramen: BCPP, výpočty MF

Druhá česká burza, RM-Systém, česká burza cenných papírů a.s. která se zaměřuje především na drobné a střední investory, zažila v roce 2015 stagnaci obchodování. Na jednu stranu došlo k růstu obchodů s akciemi o cca 23,1 mil. Kč, na druhou stranu došlo k poklesu obchodů s dluhopisy o 24 mil. Kč. Řádově se však obchodování na RM-Systému pohybuje níže než na BCPP.

Tabulka 6.7: Objem burzovních obchodů na RM-Systému

Roční (mil. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	6 795,4	7 795,6	5 918,0	4 709,3	3 990,6	4 013,6	23,1	0,6
Certifikáty	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Dluhopisy	39,9	24,5	2,2	14,4	32,7	8,7	-24,0	-73,4
Celkem	6 835,3	7 820,1	5 920,2	4 723,7	4 023,2	4 022,3	-0,9	0,0

Pramen: RM-S, výpočty MF

Počet registrovaných titulů obchodovaných na BCPP v roce 2015 vzrostl, a to v kategoriích akcií a strukturovaných produktů, resp. investičních certifikátů.

⁵⁶ Strukturované produkty zahrnují certifikáty a warranty.

Tabulka 6.8: Počty registrovaných emisí na BCPP

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
Akcie	27	26	28	26	23	25	8,7
Dluhopisy	106	95	98	110	116	112	-3,4
z toho veřejný sektor	22	21	20	21	24	26	8,3
z toho podnikový sektor	16	15	27	32	38	42	10,5
z toho finanční sektor	68	59	51	57	54	44	-18,5
Strukturované produkty	44	81	30	103	68	89	30,9
Celkem	177	202	156	239	207	226	9,2

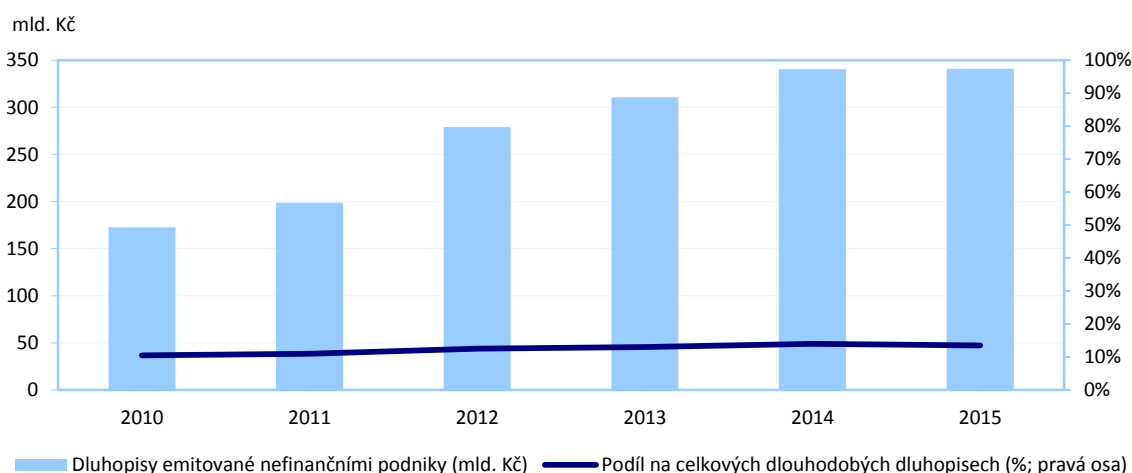
Pramen: BCPP, výpočty MF

Dlouhodobý setrvalý pokles obchodní aktivity od roku 2007 na BCPP i retailové burze RM-System (RM-S) v roce 2015 skončil a došlo k celkovému růstu burzovních i mimoburzovních obchodů. Mezi příčiny nárůstu obchodní aktivity patří nízké výnosy z ostatních aktiv, které motivovaly investory k preferenci aktiv obchodovaných na kapitálových trzích.

Budoucí vývoj obou českých burz cenných papírů je však dlouhodobě nejasný. Malý kapitálový trh v ČR bude pod stejnými vlivy jako ostatní vyspělé trhy, proto se dá očekávat, že vliv změn cen ropy a měnových kurzů způsobí zvýšenou volatilitu na světových finančních trzích, včetně těch kapitálových. Současně na počátku roku 2016 dvě největší evropské burzy – Deutsche Börse a London Stock Exchange oznámily spojení v jednu skupinu. Největší evropská burza pak bude významnou konkurencí pro lokální subjekty.

Naopak kapitálový trh by mohl podpořit dlouhodobě nízké úrokové sazby, při kterých budou investoři hledat příležitosti pro zhodnocení svých finančních prostředků. Nízké úrokové sazby a relativně stabilní ratingové hodnocení české ekonomiky by mohlo podpořit další růst dluhopisového trhu nefinančních podniků. Tyto společnosti by tak mohly více využívat jinou formu získávání peněžních prostředků než přes tradiční způsob, tj. bankovní úvěrování. Jak je ilustrováno v následujícím grafu 6.6, trh dlouhodobých korporátních dluhopisů nefinančních podniků zaznamenal růst za celé sledované období a na konci roku 2015 dosáhl objemu emitovaných dluhopisů v oběhu ve výši 340,8 mld. Kč. Jen pro srovnání lze uvést, že nefinančním podnikům byly ke konci roku 2015 evidovány bankovní úvěry ve výši 920,8 mld. Kč (viz kapitola 5.5. Vklady a úvěry klientů bank).

Graf 6.6: Vývoj dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky⁵⁷

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Power Exchange Central Europe (PXE), do roku 2009 Pražská energetická burza, je dceřinou společností BCPP a slouží k obchodování zejména derivátových kontraktů. V roce 2015 zaznamenala růst objemu burzovních

⁵⁷ Data emisí dlouhodobých dluhopisů realizovaných českými rezidenty bez ohledu na místo, způsob nebo měnu emise. Agregátní souhrn celkových dlouhodobých dluhopisů odpovídá souhrnu emisí vládních institucí, úvěrových institucí, ostatních finančních institucí a nefinančních podniků.

i mimoburzovních obchodů o 11,0 % na 875 mil. EUR. Nejvýznamnějším segmentem na tomto trhu zůstaly energetické futures s finančním vypořádáním. Tyto obchody na českém trhu poklesly o 15,3 %. Obchodování na ostatních trzích však vzrostlo o 83,6 %.

Tabulka 6.9: Objem obchodů na PXE

Roční objem (mil. EUR)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Energetické futures (ČR)	957,9	1 212,6	847,7	974,3	609,1	515,8	-93,3	-15,3
Energetické futures (ostatní trhy)	213,4	114,9	95,9	186,9	162,3	298,1	135,8	83,6
Spotové obchody	3,9	1,7	-	-	-	-	-	-
Obchody s plynem	-	-	-	-	16,8	61,1	44,3	262,8
Celkem	1 175,2	1 329,1	943,6	1 161,2	788,3	875,0	86,7	11,0

Pramen: PXE, výpočty MF

6.2. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

V sektoru obchodníků s cennými papíry (OCP) poklesl meziročně objem obchodů o 36,4 % na 59 bil. Kč. Za celým tímto výrazným, více jak třetinovým, poklesem objemu obchodů stojí společně všechny tři skupiny obchodníků. Nejvíce došlo k poklesu u nebankovních OCP, kteří uzavřeli o 20,7 bil. Kč méně obchodů, následovali bankovní OCP s poklesem obchodů o 13,1 bil. Kč a nejmenší pokles zaznamenaly investiční společnosti ve výši 14,1 mld. Kč. Disproporce poklesu byla i napříč vztahy k majetku. Pokles u bankovních OCP by generován především v položce objemu obchodů na vlastní účet, kdežto u nebankovních OCP klesl objem obchodů především v segmentu obhospodařovatelských obchodů. Dominantní pozice bankovních OCP v roce 2015 dále vzrostla, neboť v rámci celého sektoru se bankovní OCP podíleli na 78,7 % všech obchodů (v roce 2014 cca 64 % všech obchodů).

Tabulka 6.10: Vybrané ukazatele sektoru OCP⁵⁸

K 31.12. (mld. Kč)	2014	2015			Meziroční změna		
	celkem	bankovní OCP	nebank. OCP	investiční spol.	celkem	abs.	(%)
Počet licencovaných subjektů	66	28	34	9	71	5	7,6
Objem uzavřených obchodů s CP	92 829,4	46 454,0	12 482,1	62,7	58 998,8	-33 830,7	-36,4
z toho obhospodařovatelské	31 289,5	102,2	9 669,4	62,7	9 834,3	-21 455,2	-68,6
jiné než obhospodařovatelské	7 726,8	5 458,4	2 167,9	0,0	7 626,3	-100,4	-1,3
na vlastní účet OCP	53 813,2	40 893,4	644,7	0,0	41 538,1	-12 275,1	-22,8
Objem obhospodařovaných prostředků	676,8	65,9	381,7	251,5	699,1	22,3	3,3
Objem zákaznického majetku	3 330,8	3 047,2	491,8	258,8	3 797,8	467,0	14,0
Počet zákazníků (dle smluv, tis.)	1 007,8	906,1	288,7	1,0	1 195,8	188,0	18,7

Pramen: ČNB, výpočty MF

Správa aktiv

Objem majetku svěřený správcům aktiv v roce 2015 vzrostl meziročně o 2,2 % na cca 1,2 bil. Kč, kdy většina finančních skupin zaznamenala růst objemu spravovaného majetku. Největších absolutních přírůstků dosáhly skupiny Komerční banky a Československé obchodní banky. Koncentrace trhu správy aktiv po tříletém poklesu mírně vzrostla, kdy tři největší finanční skupiny ovládaly 58,1 % spravovaného majetku, což je o 1,1 p.b. více než v roce 2014.

⁵⁸ Vzhledem k tomu, že hodnota derivátových kontraktů je k dispozici pouze v hodnotě podkladového aktiva, nejsou v tabulce zahrnuty.

Tabulka 6.11: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku⁵⁹

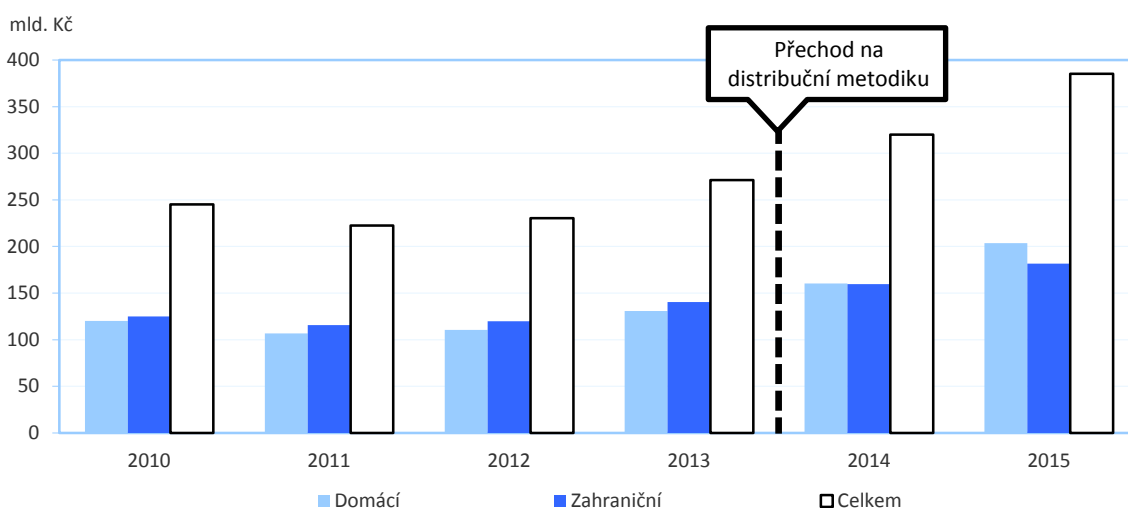
K 31.12. (mld. Kč)	2014	2015	Meziroční změna	
			abs.	(%)
Generali Investments CEE	241,5	248,5	7,0	2,9
Česká spořitelna (skupina)	219,0	224,5	5,5	2,5
ČSOB Asset Management, investiční společnost	185,7	199,8	14,1	7,6
Komerční banka (skupina)	140,2	157,0	16,8	12,0
NN (skupina)	115,0	100,8	-14,2	-12,3
AXA Investiční společnost	58,0	61,4	3,4	5,9
Conseq Investment Management	37,1	41,7	4,6	12,5
Pioneer investiční společnost	23,8	25,9	2,1	8,9
Raiffeisenbank	20,1	24,8	4,7	23,2
J&T INVESTIČNÍ SPOLEČNOST	12,6	17,8	5,2	40,9
Ostatní	80,2	55,6	-24,7	-30,7
Celkem	1 133,2	1 157,8	24,6	2,2

Pramen: AKAT, výpočty MF

Investiční fondy

Během roku 2015 vzrostl objem prostředků ve fondech kolektivního investování o 20,4 %, resp. o 65,3 mld. Kč v absolutním vyjádření. Na konci roku 2015 bylo celkem ve fondech investováno 385,3 mld. Kč. Z toho hodnota majetku v zahraničních fondech vzrostla během roku 2015 o 22,2 mld. Kč, tj. o 13,9 % a domácí fondy zaznamenaly nárůst o 43,2 mld. Kč, tj. o 26,9 %. Došlo tedy k potvrzení tendence patrné od roku 2014 vztahující se k poměru majetku, který držely zahraniční a domácí fondy. V roce 2014 došlo ke změně metodiky vykazování majetku v domácích podílových fondech, kdy do té doby data odpovídala objemu majetku spravovanému v domácích fondech. Nově jsou pak data vykazována za investice do domácích fondů na území ČR, tj. správcovský pohled je nahrazen pohledem distribučním. Přejedem na distribuční pohled však nedošlo k výrazným změnám v hodnotách objemu. Větší podíl domácích fondů byl způsoben nejen popularitou domácích fondů, ale i tím, že se několik fondů přesunulo ze zahraničí do ČR.

Graf 6.7: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu⁶⁰

Pramen: AKAT

⁵⁹ Na počátku roku 2016 došlo k revizi dat za minulé roky. To způsobilo nárůst objemu spravovaného majetku o 30,5 mld. Kč v porovnání se Zprávou o vývoji finančního trhu v roce 2014. Skupina České spořitelny představuje hodnotu spravovaného majetku České spořitelny a REICO investiční společnosti České spořitelny. Skupina Komerční banky představuje hodnotu spravovaného majetku Komerční banky a Investiční kapitálové společnosti KB. Skupina NN představuje hodnotu spravovaného majetku NN Investment Partners a ING Bank N. V., organizační složky.

⁶⁰ V roce 2016 došlo k revizi dat za rok 2014.

Jak je patrné z tabulky 6.15, největšímu absolutnímu přílivu prostředků se v roce 2015 těšily smíšené fondy, kterým vzrostl majetek o 35,2 mld. Kč, v relativním vyjádření se pak jednalo o nárůst 34,2 %. Následovaly je fondy akciové, které zaznamenaly nárůst o 13,6 mld. Kč (23,6 %). Nárůsty objemu spravovaných prostředků u smíšených a akciových fondů byly podpořeny mj. ekonomickým oživením a nízkými úrokovými sazbami, které mění preference investorů z orientace z dluhopisových trhů na ty akciové. Největší relativní nárůst majetku zaznamenaly fondy nemovitostní, a to 140,5 %. Dluhopisové a smíšené fondy si, stejně jako v roce 2014, nadále drží dominantní pozice mezi jednotlivými druhy podílových fondů a tvoří dohromady přes 65,2 % objemu celkového spravovaného majetku.

Tabulka 6.12: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů dle domicilu⁶¹

K 31.12. (mld. Kč)	2014	2015			Meziroční změna	
	celkem	domácí	zahraniční	celkem	abs.	(%)
Dluhopisové	101,3	65,4	47,5	112,9	11,6	11,4
Akciové	57,7	28,3	43,0	71,3	13,6	23,6
Strukturované ⁶²	32,1	0,3	28,0	28,3	-3,8	-11,7
Smíšené	102,9	80,4	57,8	138,2	35,2	34,2
Fondy fondů	13,2	17,0	0,2	17,3	4,1	31,0
Peněžního trhu	7,5	0,6	4,1	4,6	-2,8	-37,9
Nemovitostní	5,3	11,5	1,2	12,6	7,4	140,5
Celkem	320,0	203,5	181,8	385,3	65,3	20,4

Pramen: AKAT, výpočty MF

Pozitivní změna objemu spravovaného majetku je ovlivněna dvěma faktory – zhodnocením, kterého fondy dosáhly, a čistými prodeji. Čisté prodeje podílových listů představují změnu majetku fondů v důsledku prodeje a odkupů podílových listů, které nemají vliv na výkonnost fondu, ale jen na objem majetku. Z tabulky 6.13, která vykazuje pouze prodeje a odkupy podílových listů za domácí subjekty, je zřejmé, že z pohledu čistých prodejů a zhodnocení dopadly v absolutním vyjádření nejlépe domácí smíšené fondy. V následujících letech by mohl majetek v podílových fondech určených veřejnosti dále růst, a to zejména pokud by pokračovalo oživení ekonomiky a působení nízkých úrokových sazeb projevující se i v segmentech kapitálového trhu.

Tabulka 6.13: Čisté prodeje podílových listů domácích podílových fondů

Podílový fond (v mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dluhopisové	3,2	-1,1	3,0	0,5	3,7	6,5
Akciové	0,6	0,8	0,3	0,8	2,2	5,7
Smíšené	1,0	-1,0	0,7	3,7	8,5	17,7
Strukturované	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0
Fondy fondů	1,1	2,0	0,3	9,2	12,1	3,9
Peněžního trhu	-3,9	-8,2	-0,8	-1,0	-0,5	-0,6
Nemovitostní	0,6	0,0	0,2	1,0	0,8	4,4
Celkem	2,7	-7,5	3,6	15,3	26,7	37,6

Pramen: AKAT

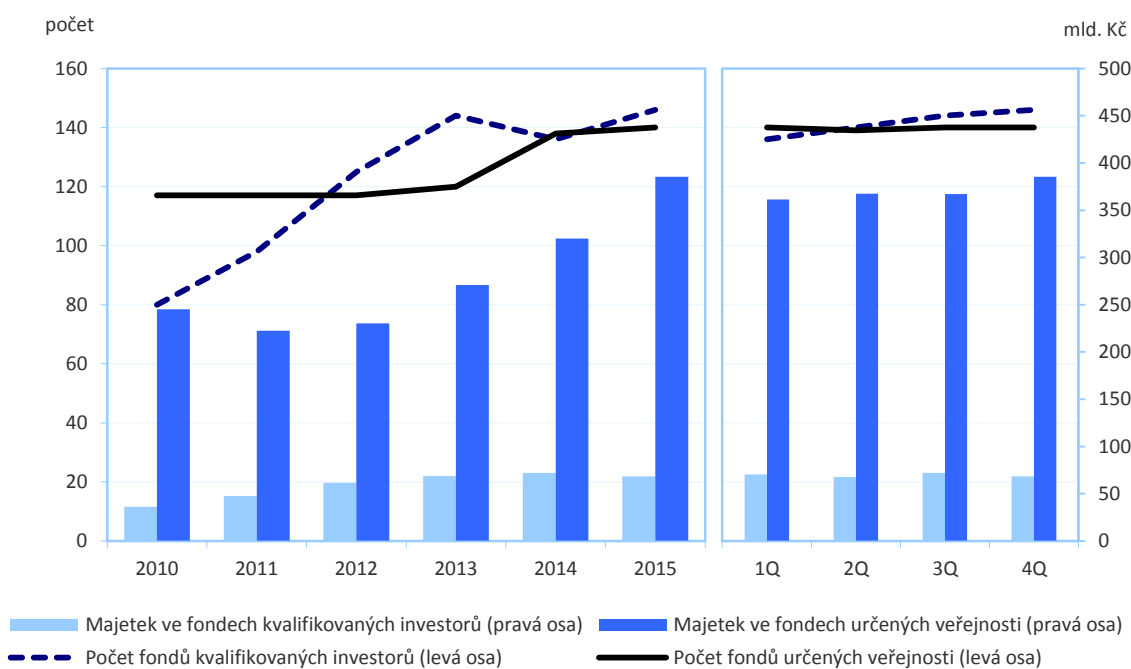
Fondy kvalifikovaných investorů

V posledních třech letech se sektor fondů, které nejsou určeny široké veřejnosti, tj. fondů kvalifikovaných investorů, vyvíjel konstantně. Ve sledovaném období šesti let vzrostl celkový počet těchto fondů o 66, avšak v posledních dvou letech pouze o dva. Objem spravovaných aktiv fondy kvalifikovaných investorů v roce 2015 poklesl o 3,7 mld. Kč na 68,5 mld. Kč a zaujímal 17,8 % objemu majetku investičních fondů. Významná část fondů kvalifikovaných investorů se zaměřuje na nemovitosti, avšak dlouhodobě roste zájem o investice ve formě tzv. private equity.

⁶¹ V roce 2016 došlo k revizi dat za rok 2014.

⁶² Strukturované fondy zahrnují také garantované a zajištěné fondy.

Graf 6.8: Struktura investičních fondů⁶³

Pramen: AKAT, ČNB

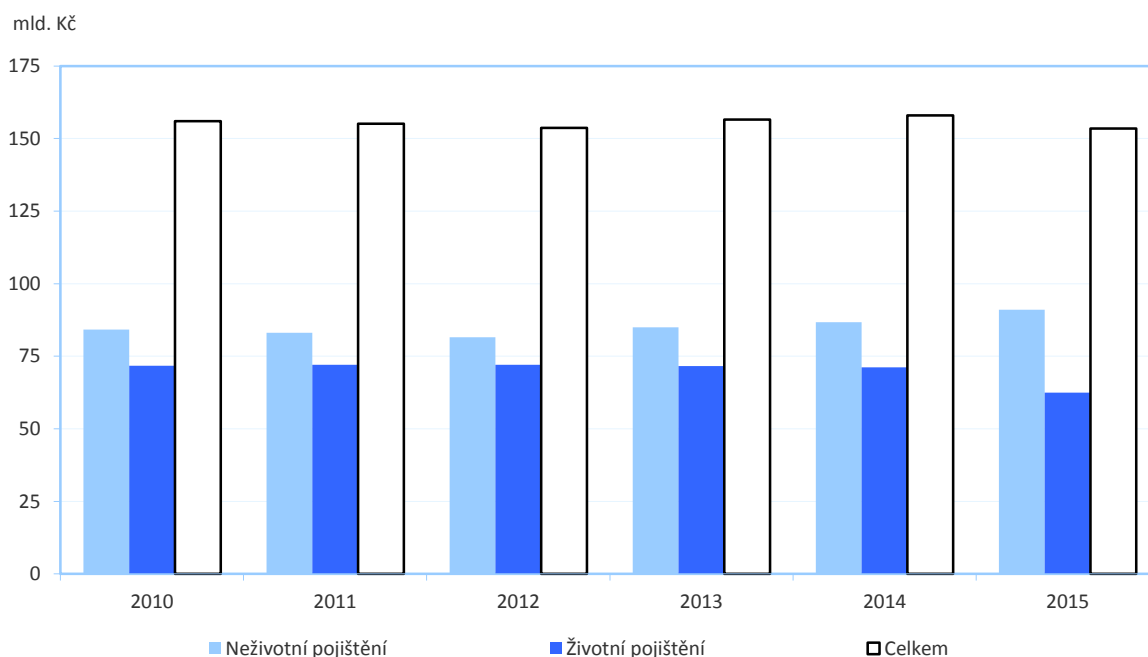
Objemy spravovaného majetku podílových fondů a fondů kvalifikovaných investorů ke konci roku 2015 dle jednotlivých distributorů jsou uvedeny v tabulkách P2.2, P2.3 a P2.4 v příloze 2.

⁶³ V roce 2016 došlo k revizi dat za rok 2014 a údaje jsou vykázány k 31.12. daného roku.

7. POJIŠŤOVNICTVÍ

Sektor pojišťovnictví lze považovat za dlouhodobě stabilní a ani rok 2015 nepředstavoval pro pojišťovny z hlediska upsaných rizik nikterak mimořádné období. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo 153,4 mld. Kč, což znamenalo meziroční pokles o 2,9 %. Zatímco vybrané pojistné v neživotním pojištění si udrželo růstový trend (růst o 4,9 %), u životního pojištění pokračoval pokles, který byl ovšem výrazně hlubší (meziročně o 12,3 %) než v roce 2014. Za uplynulé šestileté období lze sektor charakterizovat jako stagnující, neboť objem hrubého předepsaného pojistného se pohyboval v rozmezí 153–158 mld. Kč (viz graf 7.1).

Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného

Pramen: ČNB – ARAD

Vzhledem k růstové fázi hospodářského cyklu a poklesu předepsaného pojistného celková propojištěnost⁶⁴ opět mírně poklesla, a to na 3,4 % (o 0,3 p.b.). Ukazatel propojištěnosti spolu s poměrem mezi objemem životního a neživotního pojištění (41 : 59), který se opět mírně změnil v neprospěch životního pojištění, ukazuje, že pojistný trh ČR se spíše vzdaluje trendům panujícím na vyspělých evropských pojistných trzích, kde se propojištěnost pohybuje na dvou až trojnásobně vyšší úrovni a podíl životního pojištění na celkovém objemu vybraného pojistného činí přibližně dvě třetiny.

Český pojistný trh je dostatečně konkurenceschopný i teritoriálně diverzifikovaný z hlediska zahraničních vlastníků. Přibližně stejný podíl na trhu zaujímají dvě mezinárodní pojišťovací skupiny – Generali CEE Holding (Česká pojišťovna a Generali pojišťovna) a Vienna Insurance Group (Kooprativa pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna a Pojišťovna České spořitelny), které dohromady představují více než 60 % trhu. Z celkového počtu subjektů (55⁶⁵) provozovalo ke konci roku 2015 pouze životní pojištění 7 pojišťoven, 34 pojišťoven bylo vedeno jako neživotních a 14 pojišťoven bylo smíšených, tj. provozovalo jak životní tak neživotní pojištění.

Přestože pojistný trh reaguje na stav reálné ekonomiky s určitým zpožděním, nelze ani přes pokračující ekonomické oživení očekávat v budoucnu jeho výraznější nárůsty, a to zejména v jeho životním segmentu, protože se dlouhodobě nedaří odbourávat bariéry mezi klientelou a pojišťovnami, resp. zprostředkovateli nabízejícími pojistné produkty. Tyto problémy se v plné míře projevily zejména u životního pojištění, avšak v obecné rovině je možné je vztáhnout i na celý pojistný sektor. Jde zejména o celkovou komplikovanost a nedostatečnou transparentnost některých produktů, nenaplnění očekávané úrovně zhodnocení u rezervotvorných produktů a někdy i nenaplnění očekávání o výši pojistného plnění v případě pojistné

⁶⁴ Vyjadřuje poměr mezi hrubým předepsaným pojistným a nominálním hrubým domácím produktem.

⁶⁵ Včetně České kanceláře pojistitelů a bez zajišťovny.

události. V této souvislosti je však možné konstatovat, že řada pojistných smluv vykazuje tzv. podpojištěnost vzhledem ke skutečné hodnotě pojištěného majetku. Pojištění je navíc u převážné většiny veřejnosti stále vnímáno jako zbytná položka, která je snadno redukovatelná v případě nevyrovnaného rodinného rozpočtu.

7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění

Přestože celkový pojistný trh poklesl, složkou zachovávající si růstovou dynamiku bylo neživotní pojištění, jehož hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 4,9 % na 91 mld. Kč. Přes pokles celkového počtu pojistných smluv byl růst tažen zejména segmenty pojištění vozidel, a to jak havarijním pojištěním, tak pojištěním z odpovědnosti vozidla (dohromady představují cca 44% podíl neživotního pojištění) a segmentem pojištění podnikatelů.

Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu

K 31.12.	2013	2014	2015	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	27 321	28 157	27 748	-409	-1,5
z toho neživotní pojištění	19 252	20 417	20 355	-62	-0,3
životní pojištění	8 061	7 740	7 393	-347	-4,5
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	11 874	11 955	10 861	-1 094	-9,2
z toho neživotní pojištění	10 738	10 889	9 920	-969	-8,9
životní pojištění	1 137	1 066	941	-125	-11,7
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	156,6	157,9	153,4	-4,5	-2,9
z toho neživotní pojištění	85,0	86,7	91,0	4,2	4,9
životní pojištění	71,6	71,2	62,4	-8,8	-12,3
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (mld. Kč)	100,6	105,0	99,7	-5,4	-5,1
z toho neživotní pojištění	49,2	46,7	48,5	1,8	3,8
životní pojištění	51,4	58,3	51,2	-7,1	-12,2
Celková propojištěnost (%)	4,0	3,7	3,4	-0,3	-

Pramen: ČNB – ARAD

Výsledky v neživotním pojištění lze přičíst ekonomickému oživení, které se projevuje dynamikou nákupů nových a dražších vozidel i vyššími investicemi a zájmem o pojištění ze strany podnikatelů, kteří více využívají i pojištění následných škod z přerušení provozu, které mohou mít často zásadnější ekonomické důsledky, než samotná ztráta majetku. Stále oblíbenější se u podnikatelů stává odpovědnostní pojištění a sjednání krytí v rozsahu všech běžných pojistných rizik, tzv. *all – risk*.

V pojištění odpovědnosti z provozu vozidla došlo v roce 2015 k růstu pojistného, které bylo způsobeno vzestupem pojistných sazeb. Zvýšení sazeb však nebylo provedeno plošně, ale na individuální bázi. Pojišťovny pokračují v prohlubování segmentace pojistných sazeb podle rozličných kritérií. Vycházejí zejména z údajů o majiteli vozidla a z údajů o samotném typu a stáří vozidla. Rizikovější motoristé jsou penalizováni vyššími pojistnými sazbami, naopak řidiči s bezškodným průběhem zvýšení sazeb prakticky nepocítili. Hrubá výše nákladů na pojistná plnění dosáhla 13,6 mld. Kč, přičemž její meziroční růst činil 14,2 %. Vzhledem k enormnímu růstu výše odškodnění újmy na zdraví v návaznosti na platnost nového občanského zákoníku lze očekávat, že pojišťovny budou i v roce 2016 u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla pokračovat v mírném zvyšování pojistných sazeb.

Novelou zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla⁶⁶ došlo ke zrušení příspěvku neplatičů tohoto pojištění do garančního fondu České kanceláře pojistitelů, z něhož jsou hrazeny tzv. nepojištěné škody. Tento krok hodnotí trh spíše negativně, protože se tím vnesl do systému prvek nezdravé solidarity a počty nepojištěných vozidel mohou pravděpodobně opět růst. Pojišťovny v návaznosti na toto legislativní opatření musely zvýšit své odvody do tohoto garančního fondu, což vytváří další impulz ke zvyšování pojistných sazeb.

Z hlediska živelných katastrofických událostí byl rok 2015 poměrně klidný. Podle metodiky České asociace pojišťoven živly na pojištěném majetku způsobily škody za 1,3 mld. Kč a pojišťovny řešily cca 42 tis. událostí,

⁶⁶ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla.

což je o čtvrtinu vyšší počet než v roce 2014. Největší počet škod byl způsoben vichřicemi a krupobitím. Pojišťovny za posledních 6 let vyřešily v souvislosti s působením živlů okolo 418 tis. pojistných událostí a na likvidaci následků těchto katastrofických škod vyplatily 24 mld. Kč. Pro srovnání v roce 2002, kdy území ČR bylo zasaženo rozsáhlými povodněmi, celkové pojistné plnění činilo cca 37 mld. Kč. V této souvislosti je třeba připomenout, že v ČR je podle dostupných statistik pojištěno pouze kolem 60 % objektů a jen polovina domácností.

Oblast životního pojištění dosáhla v hlavních ukazatelích – hrubém předepsaném pojistném a počtech uzavřených smluv – nejnižšího výsledku za období posledních 6 let a rozhodujícím způsobem ovlivnila celkový výsledek pojistného sektoru. Absolutní počet pojistných smluv klesl o 4,5 % a počet smluv nově uzavřených se meziročně snížil o významných 11,7 % na 941 tis. smluv. Předepsané pojistné kleslo o téměř 9 mld. Kč na hodnotu 62,4 mld. Kč, což představuje meziroční snížení o 12,3 %. Enormní pokles pojistného o 27,8 % postihl produkty s jednorázově placeným pojistným, které však nejsou klasickým produktem reprezentujícím pojistnou ochranu. U produktů s běžně placeným pojistným došlo rovněž k poklesu. Tato skutečnost je o to závažnější, že běžně placené pojistné kromě ochrany před každodenními riziky představuje i dlouhodobý nástroj pro vytváření finanční rezervy občanů na stáří.

Nepříznivé výsledky v segmentu životního pojištění lze přičíst souhrnu několika faktorů. Přetrvávající netransparentnost u řady produktů životního pojištění vede k nedůvěře veřejnosti, která se promítá do sníženého zájmu o uzavírání životních pojistek. Aktuálně nízká úroková hladina rovněž omezuje atraktivitu nabídky u produktů se spořicí resp. investiční složkou. Ke zlepšení pověsti životního pojištění nepřispívá ani strana distribuce, neboť stále řada zprostředkovatelů nenapomáhá politikou častého tzv. přepojišťování k podpoře dlouhodobosti těchto produktů. Podle analýzy České asociace pojišťoven v důsledku tohoto negativního jevu je do pěti let ukončeno cca 55 % smluv životního pojištění se všemi z toho plynoucími negativy pro klienty. Jde zejména o minimální odkupné v případě smlouvy s investiční složkou a duplicitně placená provize u ostatních typů smluv. Rezervotvorná pojištění se uzavírají s perspektivou na desítky let a podle toho jsou i nákladově koncipována vč. kalkulace vyplácené provize.

Dalším faktorem, který snížil atraktivitu životního pojištění v roce 2015, byla nutnost rozhodnutí vlastníků⁶⁷ rezervotvorných smluv mezi zachováním daňové uznatelnosti nebo zachováním možnosti mimořádných výběrů u tohoto typu smluv kvůli nabytí účinnosti novely zákona o daních z příjmu, která podstatně změnila podmínky pro uplatňování daňového zvýhodnění u pojistných smluv životního pojištění. Tato novela umožnila zachovat daňové výhody jen v případě, pokud podle podmínek pojistné smlouvy není umožněna výplata jiného příjmu, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy. Změna zákona zamezuje obcházení daňové povinnosti a neplacení příspěvků na sociální a zdravotní pojištění v případě, kdy někteří zaměstnavatelé využívali příspěvky na životní pojištění jako alternativní formu platu bez řádného zdanění tohoto příjmu. U pojistných smluv umožňujících průběžné mimořádné výběry finančních prostředků nebylo tedy možné daňové výhody zachovat bez jejich změny.

ČNB přistoupila na počátku roku 2015 ke snížení maximální výše technické úrokové míry⁶⁸ z 1,9 % na 1,3 %. Toto opatření se týká pouze nově uzavřených smluv životního pojištění s garantovaným výnosem (kapitálové) a bylo reakcí na pokračující pokles úrokových sazeb na finančním trhu. Od účinnosti novely zákona o pojišťovnictví transponující směrnici Solventnost II nebude již ČNB tento nástroj v životním pojištění využívat. Nastavení výše garancí poskytovaných zákazníkům bude v odpovědnosti každé pojišťovny v rámci jejího vlastního systému řízení rizik.

7.2. Hospodaření pojišťoven

Pojistný trh dosáhl v roce 2015 velmi příznivého hospodářského výsledku po zdanění ve výši 11,4 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 85 %. Na růstu zisku se podílel zejména výsledek technického účtu k životnímu pojištění. Pojišťovny naopak vykázaly citelný výpadek výnosů z finančního umístění, který ovlivňuje obecně nízká hladina úrokových měr umocněná uvolněnou měnovou politikou většiny významných centrálních bank. Dosažený hospodářský výsledek lze pokládat za dostatečný pro další rozvoj sektoru.

⁶⁷ V období do 31. 3. 2015.

⁶⁸ Technická úroková míra představuje zaručený podíl na výnosech z finančního umístění, tj. nejde o zhodnocení celkového pojistného, nýbrž pouze podílu zhodnocení pojistné rezervy resp. spořicí složky pojistného.

Bilanční suma pojistného sektoru se meziročně nepatrně snížila o 0,8 % na hodnotu 483,7 mld. Kč, z čehož finanční umístění činilo 85 %. Kapitálová vybavenost sektoru vzrostla o 4,8 %. Naopak tvorba technických rezerv oproti roku 2014 poklesla o 3,6 % zejména z důvodu poklesu rezervy pojistného životních pojištění.

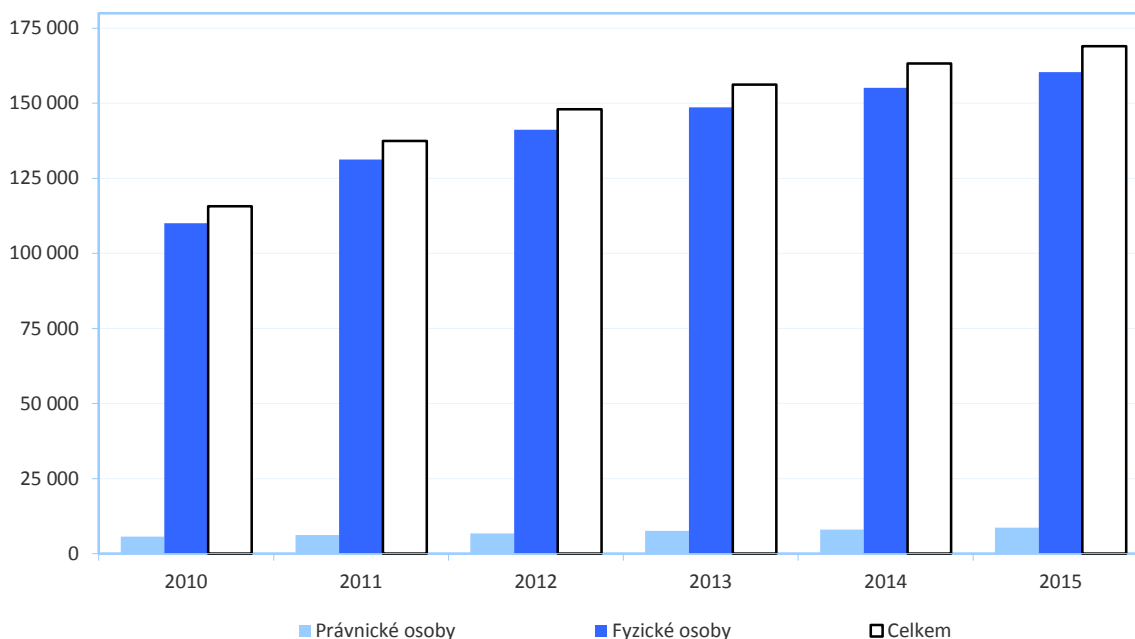
Celkové finanční umístění tuzemských pojišťoven, které je zdrojem krytí technických rezerv, dosáhlo 411,6 mld. Kč (pokles o 4,7 %) ⁶⁹. Finanční umístění musí splňovat přísná regulatorní kritéria bezpečnosti, diverzifikace a výnosnosti. Největší objem aktiv finančního umístění představují dluhové cenné papíry (69 %) a majetkové cenné papíry (21 %). Podrobná struktura finančního umístění je uvedena v samostatné tabulce P2.8 příloze 2. Disponibilní míra solventnosti v neživotním pojištění převyšuje požadovanou míru solventnosti 3,8 krát a u životního pojištění je tento poměr na téměř trojnásobné úrovni. ⁷⁰

Na hospodaření pojišťoven má přímý vliv i úspěšnost odhalování pojistných podvodů. Dle údajů České asociace pojišťoven byly v roce 2015 prokázány pojistné podvody v hodnotě 1,2 mld. Kč, což je o 100 mil. Kč více než v roce 2014. Poprvé v historii odhalily pojišťovny nejvíce případů pojistného podvodu v oblasti pojištění osob, do které vedle životního pojištění spadá také úrazové pojištění a pojištění nemoci. Jde často i o činnost organizovaných skupin, které využívají falešné zprávy od „spolupracujících“ lékařů. Dříve převládaly podvody u pojištění motorových vozidel. Z regionálního hlediska připadá nejvíce případů na Prahu, Středočeský a Ústecký kraj, nejméně na Zlínský kraj a Vysočinu. Pojišťovny se při odhalování pojistných podvodů nespolehnají jen na lidský faktor, řada pojišťoven investovala do nových softwarových systémů, které jsou schopny předem indikovat a posuzovat podezřelé případy.

7.3. Zprostředkování pojištění

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval v růstovém trendu obdobně jako v minulých letech. Ke konci roku 2015 bylo zaregistrováno přes 169 tis. zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Z grafu 7.2 je patrná výrazná převaha fyzických osob (95 %) nad právníky.

Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Nejpočetnější kategorií tvořili podřízení pojišťovací zprostředkovatelé a výhradní pojišťovací agenti, kteří dohromady představovali 88 % z celkového počtu zprostředkovatelů. Konkurenci na trhu posilovalo i téměř 5,8 tis. zprostředkovatelů ze zemí EU (viz tabulka 7.2). Zároveň však bylo téměř 19 tis. subjektům odebráno povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti, ale ve většině případů na jejich vlastní žádost.

⁶⁹ Včetně finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník.

⁷⁰ Nejblíže dostupné údaje v systému ARAD k 31. 12. 2014.

Prodeje zejména rezervotvorných životních pojištění (investiční, kapitálová) jsou rozhodujícím způsobem ovlivňovány výší provize zprostředkovatele bez toho, aby byla dlouhodobě hodnocena jeho kvalita práce. V systému prodeje životního pojištění stále přetrvává již výše zmiňované tzv. přepojišťování, kdy dochází k neodůvodněnému rušení smluv a uzavírání nových jen kvůli obdržení ziskatelské provize. V tomto ohledu lze konstatovat, že pojišťovny, které jsou současným stavem na trhu negativně dotčeny, byť se podílely na jeho spoluvytváření, zintenzivňují vlastní opatření směřující k převzetí větší odpovědnosti za kvalitu práce svých externích prodejních sítí.

Z důvodu přetrvávajících problémů v oblasti distribuce pojištění, jejichž dokladem je právě i vysoký počet registrací a s ním spojené omezené možnosti efektivního výkonu dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli, připravuje MF zcela novou právní úpravu v podobě zákona o distribuci v pojišťovnictví. Tento zákon bude současně transponovat novou evropskou právní úpravu (směrnice IDD).

Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)

Subjekt registrace k 31.12.	2014			2015			Meziroční změna (%)		
	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem
Vázaný pojišťovací zprostředkovatel	12 448	305	12 753	12 613	304	12 917	1,3	-0,3	1,3
Podřízený pojišťovací zprostředkovatel	100 601	2 963	103 564	104 601	3 254	107 855	4,0	9,8	4,1
Výhradní pojišťovací agent	38 378	333	38 711	39 659	358	40 017	3,3	7,5	3,4
Pojišťovací agent	501	944	1 445	462	931	1 393	-7,8	-1,4	-3,6
Pojišťovací makléř	151	639	790	146	634	780	-3,3	-0,8	-1,3
Samostatný likvidátor pojistných událostí	127	119	246	142	118	260	11,8	-0,8	5,7
Zahraniční pojišťovací zprostředkovatel ⁷¹	2 922	2 773	5 695	2 760	3 042	5 802	-5,5	9,7	1,9
Celkem	155 128	8 076	163 204	160 383	8 641	169 024	3,4	7,0	3,6

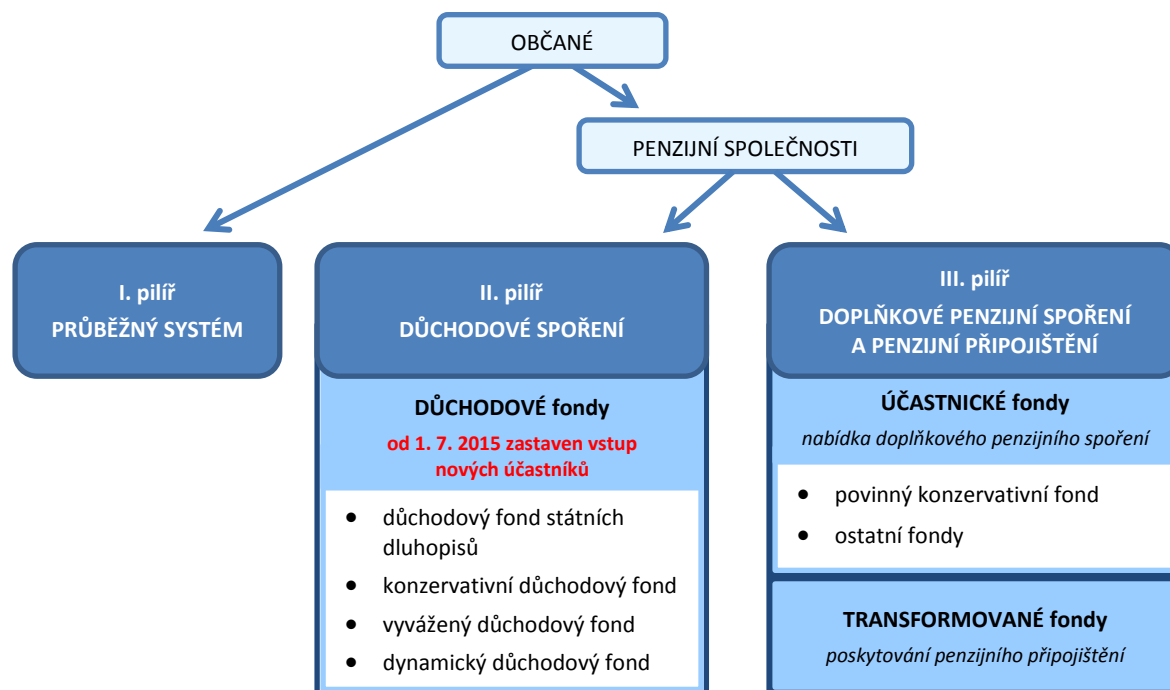
Pramen: ČNB

⁷¹ Pojišťovací zprostředkovatelé, jejichž domovský členský stát není ČR, tzv. notifikované subjekty.

8. PENZIJNÍ SYSTÉM

Penzijní systém v ČR je od počátku roku 2013 tvořen třemi pilíři, jak ukazuje následující schéma 8.1.

Schéma 8.1: Struktura penzijního systému od roku 2013

Pramen: vlastní konstrukce

I. pilíř představuje důchodové pojištění, tedy státní povinný průběžně financovaný systém. V roce 2013 byl penzijní systém rozšířen o dobrovolné důchodové spoření, které tvoří tzv. II. penzijní pilíř. Toto spoření spočívalo v přesměrování 3 % z hrubé mzdy účastníka odváděných v rámci důchodového pojištění na osobní důchodový účet vedený penzijní společností za podmínky dodatečné vlastní platby účastníka ve výši 2 % z jeho hrubé mzdy. Od 1. 7. 2015 byl vstup do důchodových fondů pro nové zájemce uzavřen, od 1. 1. 2016 v nich již není možné spořit a k 1. 7. 2016 pak důchodové fondy vstoupí do likvidace a prostředky účastníků budou vypořádány do konce roku 2016. O způsobu ukončení důchodového spoření informuje podrobněji kapitola 8.2.

III. pilíř představuje rovněž dobrovolné spoření na stáří, které stát podporuje poskytováním státního příspěvku a daňovými úlevami. Funkci III. pilíře do konce roku 2012 zastávalo pouze penzijní připojištění, které i nadále existuje jako součást III. pilíře v podobě tzv. transformovaných fondů, kam byly účastníkům penzijního připojištění automaticky převedeny jejich prostředky při zachování podmínek smluv o penzijním připojištění (zejména garance tzv. nezáporného zhodnocení, možnost výplaty výsluhové penze a podmínky ukončení smlouvy a výplaty dávek). Do systému penzijního připojištění již nelze vstupovat. Zájemci o spoření ve III. pilíři mohou nově spořit v rámci systému doplňkového penzijního spoření, kde jsou prostředky účastníků umísťovány do některého z účastnických fondů podle investiční strategie, kterou si účastník zvolil z nabídky penzijní společnosti.

V souvislosti s plánovaným ukončením důchodového spoření, tedy II. pilíře, byly v systému doplňkového spoření provedeny změny, které mají spoření ve III. pilíři ztraktivnit. Od začátku roku 2016 mohou do účastnických fondů nově vstupovat i nezletilí účastníci, věk pro nárok na výplatu některých dávek z doplňkového penzijního spoření klesl na 60 let (stejně jako je tomu u penzijního připojištění) a od daní z výnosů jsou nově osvobozeny penze vyplácené po dobu alespoň 10 let. Od roku 2017 se zvýší maximální částka, kterou si mohou účastníci III. penzijního pilíře odečíst od základu daně z příjmu, z 12 000 Kč na 24 000 Kč a navýšena bude rovněž hranice daňové úlevy pro příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření z 30 000 Kč na 50 000 Kč. S cílem podpořit nabízení doplňkového penzijního spoření došlo od roku 2016 ke zdvojnásobení maximální výše odměny za zprostředkování doplňkového penzijního spoření na 7 % průměrné mzdy, což v roce 2016 představuje cca 1 813 Kč.

8.1. Penzijní společnosti

Penzijní společnosti působí jako správci prostředků účastníků evidovaných na osobních penzijních účtech v důchodových, účastnických i transformovaných fondech. Vznikly jako nové subjekty v převážné většině přeměnou původních penzijních fondů v souvislosti s reformou penzijního systému účinnou od roku 2013, přičemž hlavním účelem jejich vzniku je zajištění bezpečnosti prostředků účastníků prostřednictvím oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů, resp. správce.

Zákon ukládal penzijním společnostem povinnost nabízet v rámci II. pilíře účastníkům 4 důchodové fondy – dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů. Pro každý z těchto důchodových fondů jsou zákonem stanoveny investiční limity. V rámci III. pilíře nabízejí penzijní společnosti povinně jeden konzervativní účastnický fond se zákonem danými investičními limity. Vedle něj však mohou nabízet spektrum dalších účastnických fondů s různou strukturou portfolia (v rámci širších limitů daných zákonem).

Jak ukazuje tabulka 8.1, ke konci roku 2015 působilo v rámci penzijního systému 8 penzijních společností. Zatímco správu prostředků v účastnických a transformovaných fondech III. pilíře prováděly všechny tyto společnosti, jen 5 z nich vykonávalo činnosti zahrnující správu důchodových fondů II. pilíře (viz 2. sloupec tabulky 8.1).

Tabulka 8.1: Počet fondů jednotlivých penzijních společností v rámci II. a III. pilíře

Penzijní společnost	II. pilíř	III. pilíř	
	Důchodové fondy	Transformované fondy	Účastnické fondy
Allianz penzijní společnost, a.s.	4	1	3
AXA penzijní společnost a.s.	-	1	3
Conseq penzijní společnost, a.s.	-	1	3
Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.	4	1	3
ČSOB Penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB	4	1	4
KB Penzijní společnost, a.s.	4	1	4
NN Penzijní společnost, a.s.	-	1	3
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.	4	1	4
Celkem	20	8	27

Pramen: APS ČR

Ke konci roku 2015 obhospodařovaly penzijní společnosti celkem 55 fondů, což je o 5 fondů méně než v roce 2014. Změny v počtu fondů se během roku 2015 odehrávaly výhradně v sektoru účastnických fondů, a to především v 1. polovině roku, kdy byly provedeny fúze několika účastnických fondů za účelem navýšení majetku ve fondech na 50 mil. Kč, kterých měly penzijní společnosti dosáhnout podle zákona u každého z fondů, s výjimkou povinného konzervativního účastnického fondu, během dvou let od jejich založení.⁷² Některé penzijní společnosti se rozhodly podmínku dosahované výše majetku vyřešit naopak vytvořením nového fondu, aby opět začala běžet dvouletá lhůta, a tento následně sloučit s podlimitním fondem. Na konci roku 2015 podmínku hodnoty majetku ve výši 50 mil. Kč splňovaly již všechny nepovinně zřizované účastnické fondy a lze tedy očekávat, že další změny v počtu fondů v roce 2016 budou zřejmě spojeny zejména s postupným ukončováním činnosti důchodových fondů v rámci II. pilíře.

Sektor penzijních společností vykázal za rok 2015 zisk z běžné činnosti před zdaněním ve výši 780,1 mil. Kč, což je nárůst o 47,5 %. Poměr kapitálu penzijních společností k jejich souhrnnému kapitálovému požadavku oproti roku 2014 opět klesl, a to o 6,1 p.b. Tento vývoj nelze považovat za příznivý zejména z důvodu budoucího rizika růstu výnosů cenných papírů, které tvoří většinu portfolia transformovaných fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi. Z důvodu zákonné garance připsání nezáporného zhodnocení v transformovaných fondech by totiž penzijní společnosti musely v případě nárůstu úrokových sazeb ze současných velmi nízkých úrovní a s tím spojeným poklesem ceny držných dluhopisů oceňovaných tržní hodnotou doplatit případnou ztrátu z vlastního kapitálu. Toto riziko se ovšem od roku 2016 snížilo kvůli mírnému zvýšení poplatků za

⁷² Většina účastnických fondů zahájila svou činnost k 1. 1. 2013.

obhospodařování a zhodnocení majetku transformovaných a účastnických fondů (kromě povinného konzervativního fondu).⁷³

Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností

Ukazatel k 31. 12. (v mil. Kč nebo %)	2013	2014	2015	Meziroční změna (%)
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním	-271,4	528,9	780,1	47,5
Kapitál celkem	9 129,5	8 322,9	8 796,0	5,7
Kapitál ke kapitálovým požadavkům v %	148,5	139,7	133,7	-4,3

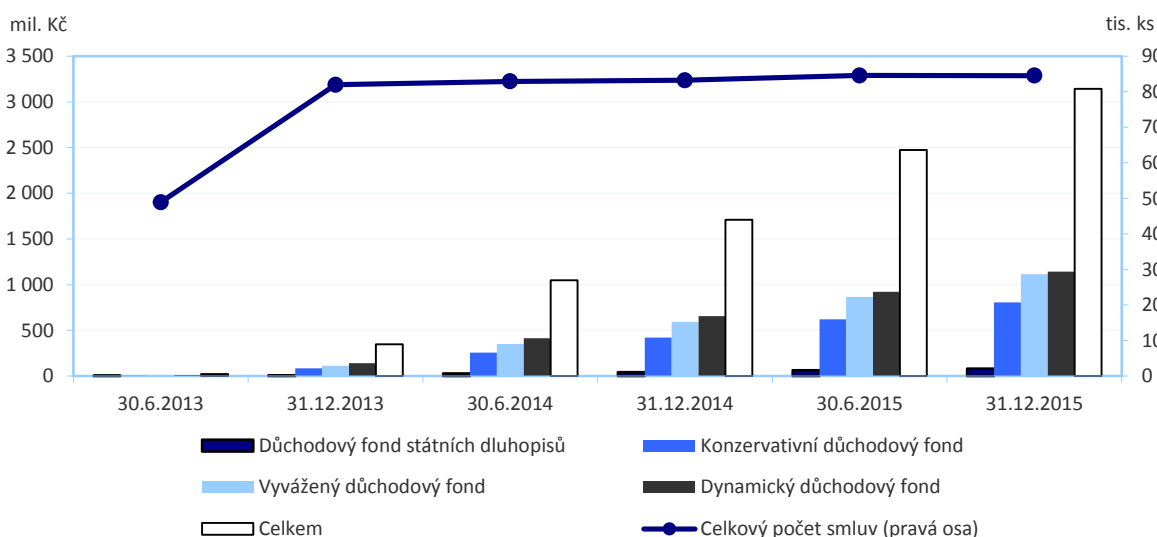
Pramen: ČNB – ARAD

8.2. Důchodové spoření

Vývoj důchodového spoření byl již od samotného začátku jeho spuštění ovlivňován tím, že někteří představitelé tehdy opozičních politických stran, po předčasných volbách v říjnu 2013 již současné vládní koalice, otevřeně projevovali svůj záměr zrušit systém důchodového spoření. O ukončení II. penzijního pilíře rozhodla vláda v listopadu 2014. Vstup nových účastníků do důchodových fondů byl zastaven na základě novely zákona o důchodovém spoření od 1. 7. 2015. Zákon o ukončení důchodového spoření vstoupil v platnost dne 28. 12. 2015 a možnost spoření v důchodových fondech byla od 1. 1. 2016 ukončena.⁷⁴ Stávající účastníci by měli do konce září 2016 své penzijní společnosti sdělit, jakým způsobem chtějí své úspory vyplatit – v hotovosti prostřednictvím poštovní poukázky, na bankovní účet, nebo převedením na svůj účet v rámci III. pilíře. Naspořené prostředky by měly být následně účastníkům vyplaceny do konce roku 2016.

Prostředky účastníků v důchodových fondech dosáhly ke konci roku 2015 výše 3,14 mld. Kč. Počet účastníků v důchodových fondech se ovšem oproti roku 2014 kvůli deklarovanému zrušení II. pilíře a zastavení možnosti vstupu v polovině roku 2015 zvýšil pouze o 1 323 osob na celkových 84,5 tis. osob. Podle umístění prostředků účastníků v jednotlivých typech důchodových fondů (viz graf 8.1) je patrné, že účastníci volili při výběru fondu spíše rizikovější investiční strategie, neboť 71,8 % všech prostředků bylo ke konci roku umístěno v dynamických a vyvážených důchodových fondech, které oproti ostatním důchodovým fondům mají ze zákona stanoveny méně přísné investiční limity a mohou například investovat i do akcií.

Graf 8.1: Objem prostředků v jednotlivých typech důchodových fondů

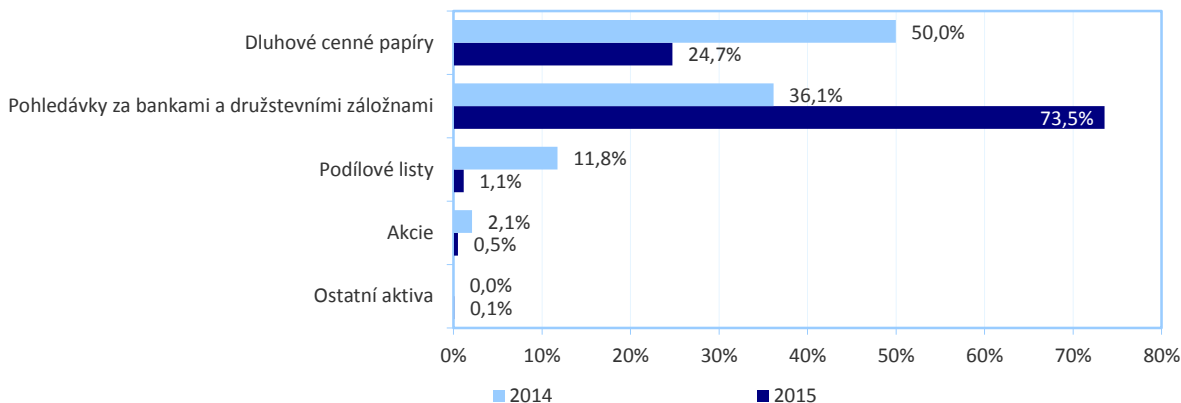
Pramen: APS ČR

⁷³ U transformovaných fondů vzrostla maximální výše úplaty za obhospodařování majetku o 0,2 p.b. na 0,8 % z celkové naspořené částky, naopak poklesl limit odměny pro penzijní společnosti za zhodnocení majetku o 5 p.b. na 10 % z ročních výnosů. U ostatních účastnických fondů se zvýšila maximální výše úplaty za obhospodařování majetku o 0,2 p.b. na 1 % z celkové naspořené částky a limit úplaty za zhodnocení majetku vzrostl o 5 p.b. na 15 % z ročních výnosů.

⁷⁴ Poslední převod 3 % z důchodového pojištění a 2 % hrubé mzdy na účet penzijní společnosti proběhl naposledy v lednu 2016 (za prosinec 2015).

Rozhodnutí o zrušení důchodových fondů a s tím spojené vyplacení prostředků účastníků, ke kterému by mělo dojít ve 4. čtvrtletí roku 2016, významně ovlivnilo strukturu majetku důchodových fondů. Penzijní společnosti již ke konci roku 2015 přesunuly velkou část prostředků v důchodových fondech do více likvidních a méně rizikových finančních nástrojů, zejména na účty u úvěrových institucí, na kterých bylo ke konci roku 2015 umístěno 73,5 % všech aktiv důchodových fondů.

Graf 8.2: Struktura aktiv důchodových fondů

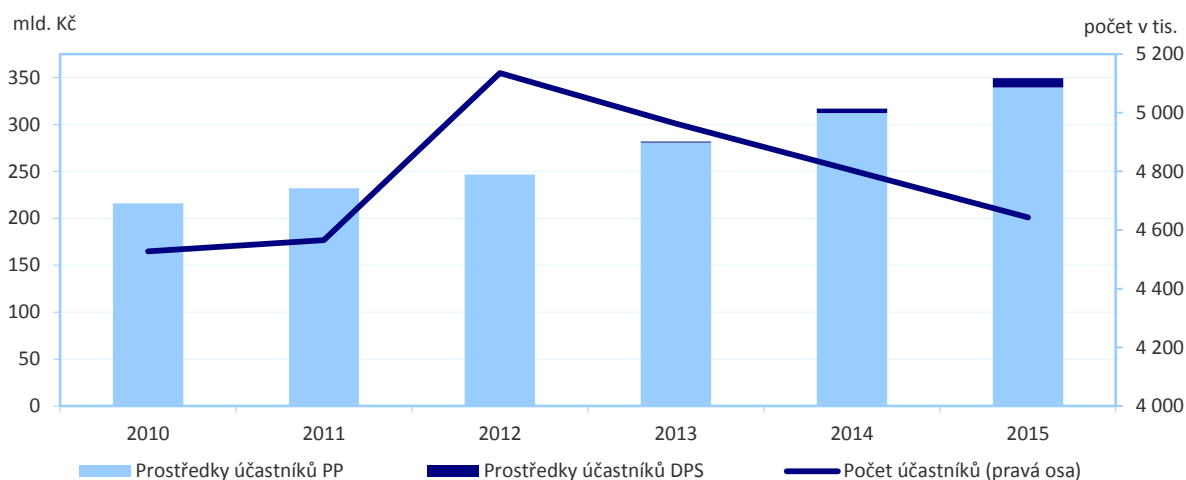
Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky v transformovaných a účastnických fondech dosáhly v roce 2015 celkové výše 349,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 10,3 %. Z toho v účastnických fondech spravovaly penzijní společnosti ke konci roku prostředky ve výši 10,1 mld. Kč, tj. 2,9 % všech prostředků III. pilíře. Většina prostředků tedy zůstává v transformovaných fondech.

Po vstupu velkého počtu nových účastníků (celkově nárůst o 569 tis. účastníků) v souvislosti s možností uzavřít smlouvu podle podmínek penzijního připojištění pouze do konce listopadu 2012 počet účastníků ve III. pilíři postupně klesá. V roce 2015 celkový počet účastníků ve III. pilíři poklesl, stejně jako v roce 2014, o 160 tisíc osob. V transformovaných fondech bylo ke konci roku 2015 evidováno 4,28 mil. účastníků a v účastnických fondech mělo své prostředky přibližně 361 tisíc osob⁷⁵. Přestože během roku 2015 vzrostl počet neukončených doplňkových penzijních spoření o téměř 143,5 tisíc, nestačil tento nárůst počtu osob v účastnických fondech pokrýt úbytek klientů v transformovaných fondech.

Graf 8.3: Prostředky⁷⁶ a počet účastníků ve III. pilíři

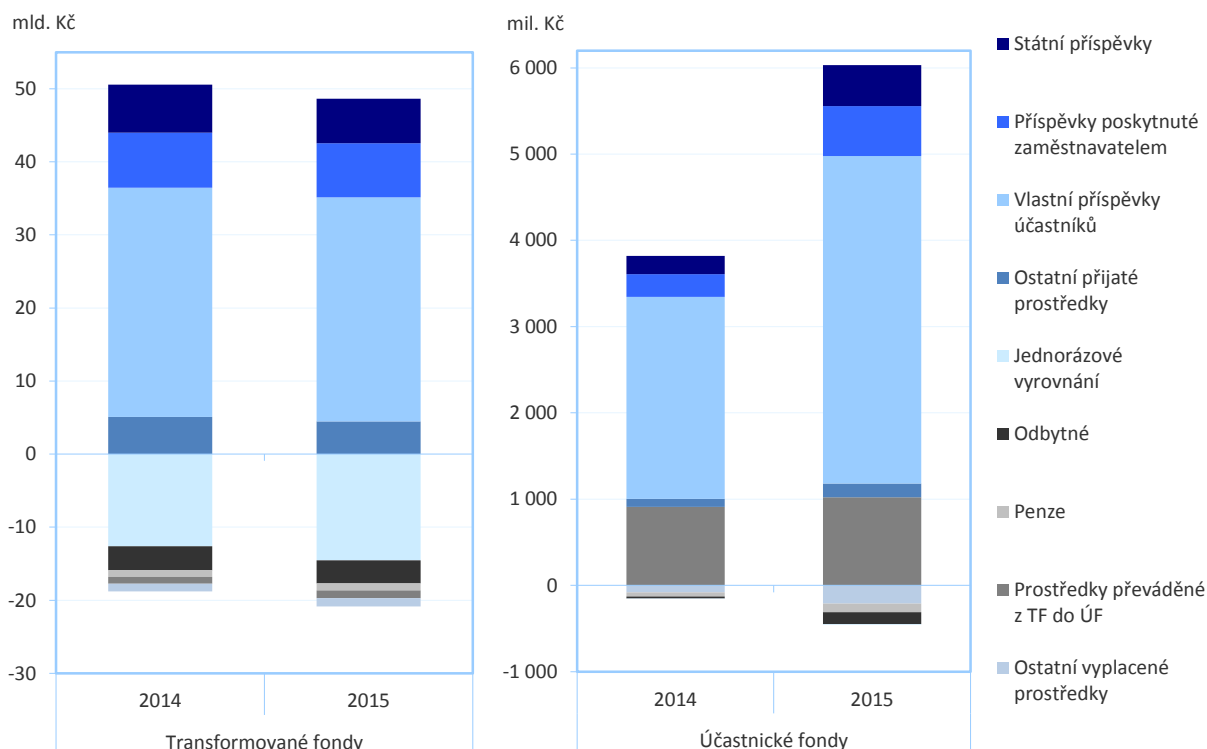
Pramen: APS ČR, MF

⁷⁵ Počet účastníků v účastnických fondech vychází z dat, která jsou MF čtvrtletně posílána jednotlivými penzijními společnostmi. Dle údajů APS ČR spořilo k 31. 12 2015 v účastnických fondech téměř 368 tisíc účastníků, dle dat ČNB 367 tisíc účastníků.

⁷⁶ V grafu znamená PP penzijní připojištění a DPS doplňkové penzijní spoření.

Zatímco transformované fondy zaznamenaly v souvislosti s jejich uzavřením pro nové účastníky opět pokles salda mezi přijatými a vyplacenými prostředky, příjmy u účastnických fondů oproti roku 2014 vzrostly o více jak 2 mld. Kč a značně převýšily objem vyplacených prostředků. Z důvodů zvyšujícího se počtu účastníků doplňkového penzijního spoření došlo k navýšení vlastních příspěvků účastníků a k celkovému zvýšení příjmů oproti roku 2014 přispěl i mírně vyšší objem převedených prostředků z transformovaných fondů. Vyplacené prostředky z transformovaných fondů mají nadále z převážné části formu jednorázového vyrovnání. Naopak u účastnických fondů převažuje ve velké míře nad jednorázovým vyrovnáním výplata penzí. Preference výplaty penzí v případě ukončení doplňkového penzijního spoření je však dána dosud krátkodobým fungováním účastnických fondů a souvisí zejména s využitím tzv. předdůchodů⁷⁷ ze strany účastníků, kteří přesunuli své prostředky z transformovaných do účastnických fondů. K výplatě pravidelných penzí mohou účastníci přestoupivší z transformovaných fondů přistoupit i z důvodu daňové optimalizace při výplatě příspěvků zaplacených zaměstnavatelem.⁷⁸

Graf 8.4: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska věkové struktury účastníků III. pilíře zůstává stabilně nejpočetnější (s podílem téměř 63 %) zastoupena tzv. střední generace (30–59 let), tj. osoby v produktivním věku se statisticky vyššími a stabilnějšími příjmy, které dávají předpoklad k vytváření finanční rezervy na stáří. Absolutně nejvyšší počet účastníků tvořili ke konci roku 2015 čtyřicátníci, kteří byli s malým odstupem následováni třicátníky. Z tabulky 8.3 je patrné, že v roce 2015 zaznamenaly největší úbytek kategorie účastníků ve věku 20–39 let. Změny počtu účastníků v jednotlivých věkových intervalech však mohou být způsobeny přesunem mezi intervaly v důsledku stárnutí účastníků. Například pokračující růst počtu účastníků ve věku 40–49 let je zřejmě důsledkem postupného přesunu účastníků ze silných populačních ročníků ze 70. let do této věkové kategorie. Věkovou skupinu, v níž došlo během roku 2015 opět k navýšení počtu účastníků, představují také účastníci ve věku vyšším než 70 let.

⁷⁷ Starobní penzi na určenou dobu, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu mohou účastníci čerpat při dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Podmínkou pro jednorázové vyrovnání je dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

⁷⁸ Smlouvy o penzijním připojištění uzavřené od roku 2000 umožňují po jejich ukončení zvolit dva způsoby výplaty naspořených peněz – jednorázové vyrovnání, nebo doživotní penzi. V případě jednorázového vyrovnání ovšem dochází ke zdanění případných příspěvků od zaměstnavatele ve výši 15 %. Pokud účastník chce získat své naspořené prostředky v relativně krátké době, aniž by musel zaplatit daň z příspěvků od zaměstnavatele, převede své prostředky před koncem smlouvy do účastnického fondu, kde v rámci systému doplňkového penzijního spoření má možnost zvolit výplatu penze na určenou dobu (minimálně na tři roky), při níž ke zdanění příspěvků od zaměstnavatele nedochází.

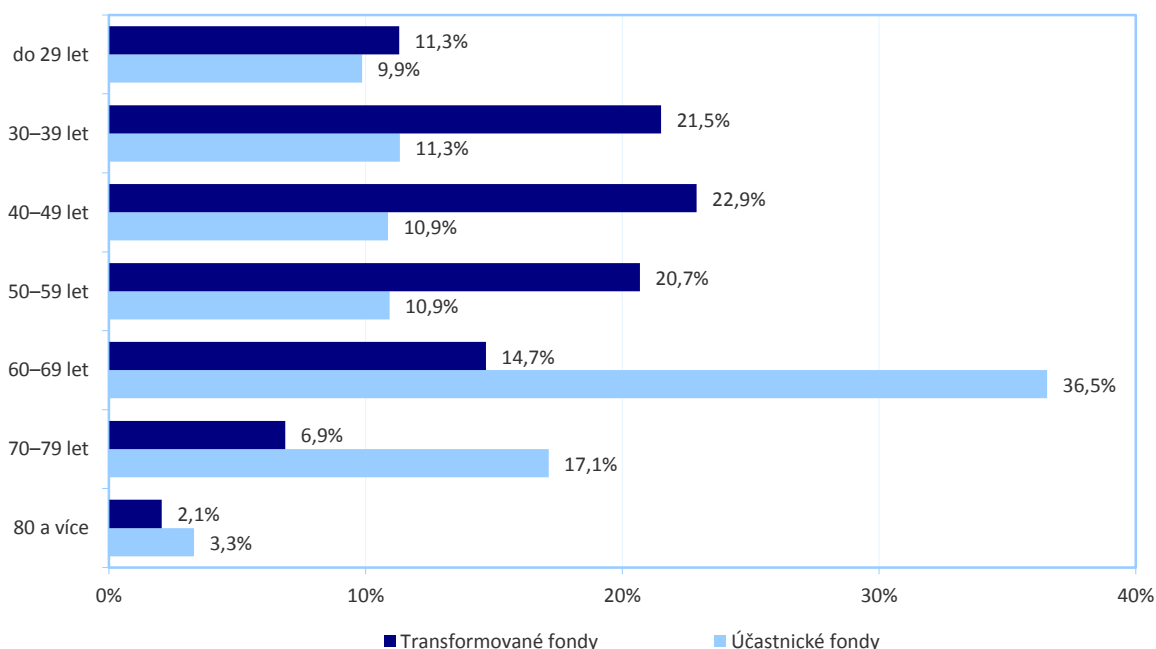
Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna	
						abs.	(%)
18–19 let	19 569	67 014	28 143	2 154	2 158	4	0,2
20–29 let	526 835	718 693	667 795	604 287	517 534	-86 753	-14,4
30–39 let	977 023	1 127 029	1 082 619	1 022 808	961 891	-60 917	-6,0
40–49 let	885 169	996 302	1 002 963	1 009 655	1 019 504	9 849	1,0
50–59 let	973 152	989 126	965 540	947 657	925 162	-22 495	-2,4
60–69 let	786 776	814 754	786 819	771 081	760 747	-10 334	-1,3
70–79 let	311 402	328 867	334 139	346 909	355 814	8 905	2,6
80 a více	85 795	93 077	95 326	98 583	100 206	1 623	1,6
Celkem	4 565 741	5 134 862	4 963 344	4 803 134	4 643 016	-160 118	-3,3

Pramen: MF

U účastnických fondů bylo před reformou předpokládáno, že vzhledem k možnosti nabízet dynamičtější investiční strategie budou oslovovat spíše lidi v nižším či středním věku. V roce 2015 uzavřelo smlouvu o doplňkovém penzijním spoření 14 tisíc nových účastníků ve věku do 29 let, což je zhruba o tisíc účastníků více než v předchozím roce. Nicméně mezi novými účastníky doplňkového penzijního spoření nadále výrazně převažují účastníci starší 60 let, kteří představovali přibližně 60 % všech účastníků, kteří v průběhu roku 2015 uzavřeli smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Oproti roku 2015 vzrostl podíl všech účastníků doplňkového penzijního spoření ve věku vyšším než 60 let o 2 p.b. na 57 %, což pravděpodobně značí zvyšující se oblibu, s jakou tito účastníci využívají doplňkové penzijní spoření jako formu investice svých volných prostředků, které mohou vzhledem k dosažení důchodového věku vybrat včetně obdržených státních příspěvků již po 5 letech spoření.

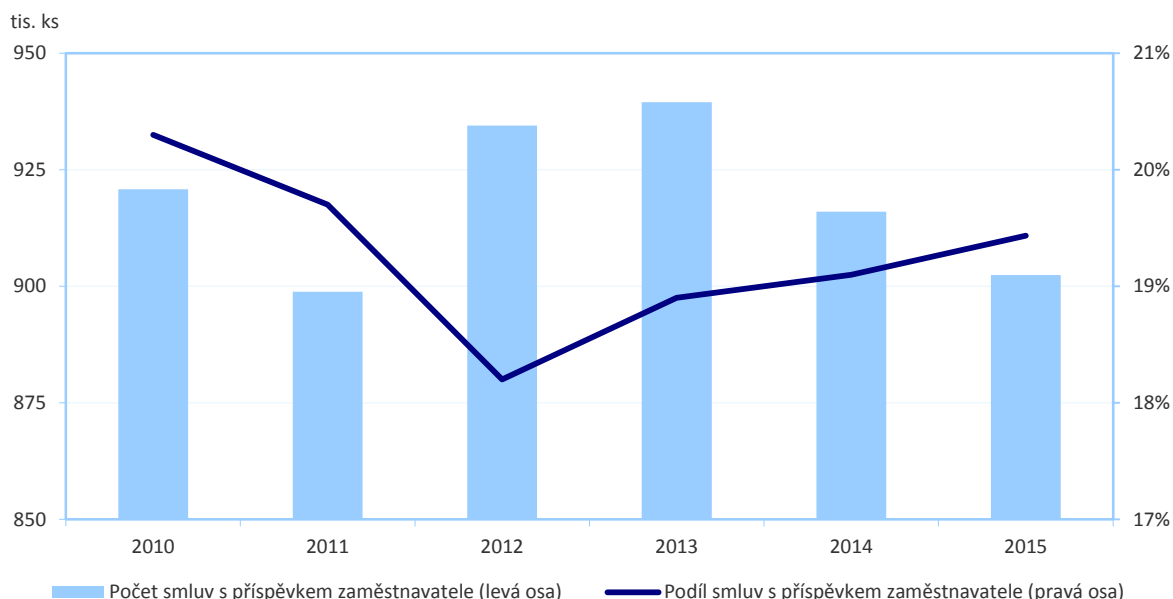
Graf 8.5: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: MF

Jak je vidět z grafu 8.6, počet účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření zaměstnavatel, v roce 2015 klesl o 1,5 % na 902 tis. V relativním vyjádření vzhledem k většímu poklesu celkového počtu účastníků však došlo k mírnému nárůstu podílu účastníků s příspěvkem zaměstnavatele o přibližně 0,3 p.b. na 19,4 %. Přesto podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele na celkovém počtu účastníků v III. pilíři zatím nedosahuje předkrizových hodnot, které přesahovaly hranici 20 %. Vzhledem k tomu, že je příspěvek zaměstnavatele často využíván jako motivační a stabilizační faktor v rámci personální politiky, objevuje se nejčastěji (v 76 % případů) u účastníků ve věkovém rozpětí 35–59 let.

Graf 8.6: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel⁷⁹

Pramen: MF

Jedním z cílů reformy III. pilíře účinné od roku 2013 bylo motivovat účastníky prostřednictvím nových podmínek vyplácení státního příspěvku a poskytování daňové úlevy⁸⁰ k pravidelnému spoření vyšších částek. Průměrný měsíční účastnický příspěvek u penzijního připojištění se v roce 2013 také skutečně velmi výrazně zvýšil (o 22,2 %) a dosáhl 568 Kč. V roce 2014 však již došlo k meziročnímu nárůstu pouze o 6 Kč a v roce 2015 o 15 Kč. Průměrná výše příspěvku u účastnických fondů sice stále dosahuje vyšších hodnot než v případě transformovaných fondů, ovšem meziročně se nezměnila a zůstala na úrovni 722 Kč. Vzhledem k nárůstu průměrného státního příspěvku u účastnických fondů byla však tato stagnace způsobena nižším využíváním daňové úlevy. Jak dokládají výše průměrných příspěvků za jednotlivá čtvrtletí roku 2015 v tabulce 8.4, u obou druhů fondů došlo stejně jako v předchozím roce k vyššímu tempu nárůstu ve 4. čtvrtletí, což je způsobeno tím, že řada účastníků provedla mimořádný příspěvek na konci roku za účelem využití daňové úlevy. Oproti roku 2014 však této možnosti využil nižší počet účastníků. Ke zvýšení průměrného měsíčního příspěvku došlo i u příspěvků zaměstnavatele, v případě transformovaných fondů o 25 Kč na 707 Kč a v případě účastnických fondů o 13 Kč na 815 Kč. Tento vývoj lze přičítat postupně se zlepšujícím ekonomickým podmínkám v podnikové sféře a je pravděpodobné, že kvůli navýšení hranice pro daňovou úlevu pro příspěvek zaměstnavatele od roku 2017 v nadcházejícím období tempo růstu příspěvku ještě zesílí.

Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných fondech (TF) a účastnických fondech (ÚF)

Průměr, Kč/měsíc	2011	2012	2013	2014	2015 ⁸¹	2015				Meziroční změna	
						1Q	2Q	3Q	4Q	abs.	(%)
Účastnický příspěvek	442	465	568	574	589	573	578	585	619	15	2,6
TF Státní příspěvek	105	108	117	119	122	121	122	123	123	3	2,5
Příspěvek zaměstnavatele	n/a	n/a	n/a	682	707	699	691	696	741	25	3,7
Účastnický příspěvek	-	-	749	722	722	694	708	711	773	0	0,0
ÚF Státní příspěvek	-	-	143	148	152	149	152	153	154	4	2,7
Příspěvek zaměstnavatele	-	-	n/a	802	815	811	792	801	857	13	1,6

Pramen: APS ČR, MF, výpočty MF

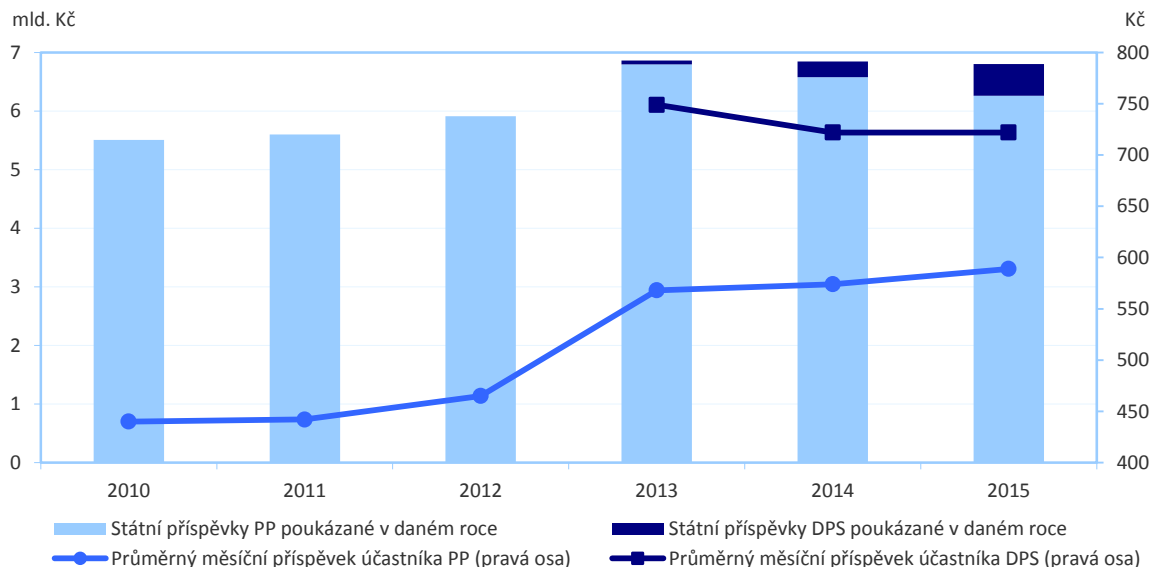
⁷⁹ Údaje k 31.12. daného roku.

⁸⁰ Od 1. 1. 2013 se zvýšila minimální částka měsíčního příspěvku účastníka, ke které je vyplácen státní příspěvek, ze 100 Kč na 300 Kč, přičemž minimální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla z 50 Kč na 90 Kč. Minimální částka měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku se zvýšila z 500 Kč na 1 000 Kč, přičemž maximální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla ze 150 Kč na 230 Kč. V souvislosti se zvýšením minimální částky pro přiznání maximální výše státního příspěvku se začala vztahovat možnost daňových odpočtů pouze na měsíční úložky od 1 001 Kč, oproti původním 501 Kč.

⁸¹ Jedná se o průměr za celý kalendářní rok 2015, proto je hodnota nižší než průměr uvedený v tabulce za 4. čtvrtletí 2015.

Přestože byl v roce 2015 vyplacen vyšší průměrný státní příspěvek na jednoho účastníka, celková přímá státní podpora v sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření klesla v důsledku snižujícího se počtu účastníků o 45 mil. Kč na konečných 6,8 mld. Kč. Z této částky připadalo 539 mil. Kč na objem státních příspěvků v účastnických fondech.

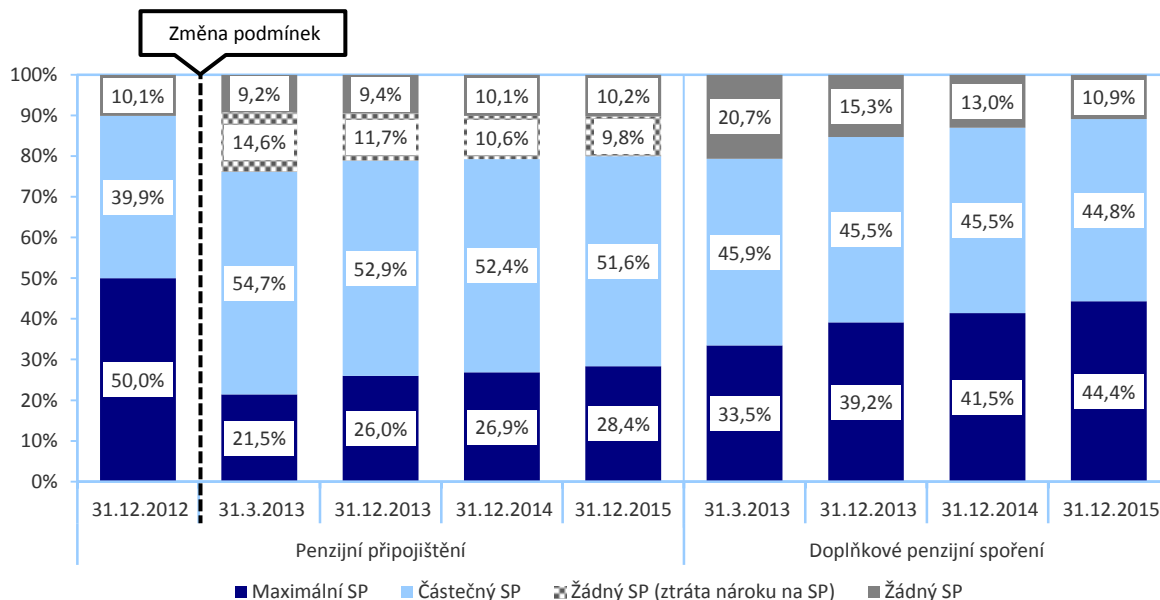
Graf 8.7: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: MF

Co se týče rozvrstvení výše státních příspěvků v kmeni smluv, je vhodné upozornit na skutečnost, že všichni účastníci doplňkového penzijního spoření vstupovali do účastnických fondů již při platnosti nových podmínek stanovení výše státní podpory, díky čemuž lze rozložení účastníků doplňkového penzijního spoření dle výše příspěvku považovat za takovou strukturu, ke které by se mohla v příštích letech částečně přibližovat i struktura účastníků v transformovaných fondech.

Graf 8.8: Podíly smluv ve III. pilíři s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP)⁸²

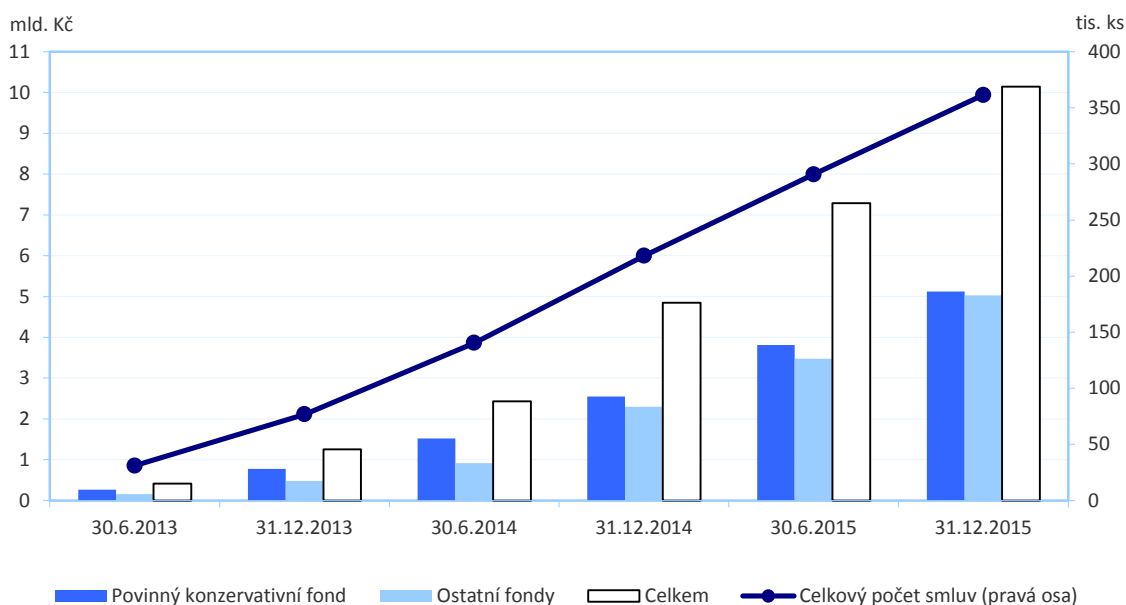
Pramen: MF

⁸² Data vycházejí z průměrného počtu smluv za jednotlivá čtvrtletí, u kterých byl v daném období evidován průměrný příspěvek účastníka v dané výši. Jedná se o průměr za 3 měsíce, který nemusí odpovídat příspěvkům v jednotlivých měsících, což způsobuje určité zkreslení dat. Do průměrného počtu účastníků nejsou zahrnuty smlouvy, které jsou stále evidované jako neukončené, ale nebyla k nim doručena žádná informace v rámci žádosti o státní příspěvek. Ztráta nároku na státní příspěvek se týká účastníků penzijního připojištění, jejichž výše měsíčního příspěvku se od 1. čtvrtletí 2013 pohybuje v intervalu 100 až 299 Kč.

Při srovnání podílů smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem, které je provedeno v grafu 8.8, by bylo možné předpokládat, že v rámci transformovaných fondů dosud zůstává prostor pro budoucí růst výše průměrného účastnického příspěvku. Nicméně k nejvýraznějším změnám v chování účastníků ohledně nastavení výše svých příspěvků došlo na konci roku 2012 a v 1. čtvrtletí roku 2013, kdy byla provedena reforma, a v budoucnu lze očekávat již jen postupné malé změny ve výši příspěvků v souvislosti s tím, jak se bude vyvíjet finanční situace účastníků.

Penzijní společnosti nabízely v roce 2015 v rámci spoření v účastnických fondech obvykle 2 až 4 různé investiční strategie od konzervativních, které zahrnují pouze investice do nejméně rizikových aktiv (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, instrumenty peněžního trhu atd.), až po dynamické (akciové) s výrazně vyšším stupněm rizikovitosti, ale zároveň i možností vyššího výnosu. Jak je vidět z grafu 8.9, oproti účastníkům v systému důchodového spoření dávali účastníci v systému doplňkového penzijního spoření přednost konzervativnímu způsobu investování, neboť z hlediska umístění prostředků účastnických fondů dominuje povinný konzervativní fond (50,5 % celkových prostředků), který má zákonem dané investiční limity a je povinná ho nabízet každá penzijní společnost poskytující doplňkové penzijní spoření. Převaha povinných konzervativních fondů v objemu prostředků nad ostatními typy fondů se sice od vzniku účastnických fondů postupně stále snižuje, je však nutné brát v úvahu, že nadále převládající averze vůči riziku patrně souvisí s věkovou strukturou účastníků (jak je popsáno výše, více jak polovina účastníků spořících si v účastnických fondech je starší než 60 let) a jejich případným využíváním systému doplňkového penzijního spoření jako střednědobé investice s garantovaným příspěvkem státu. K dalšímu snížení podílu povinného konzervativního fondu na objemu prostředků by mohl přispět nově umožněný vstup účastníkům mladším 18 let do systému doplňkového penzijního spoření. Přestože těmto účastníkům je umožněno v roce dosažení věku 18 let v případě doby spoření trvající nejméně 10 let vyplatit částečné odbytné do výše jedné třetiny hodnoty prostředků po odečtení poskytnutých státních příspěvků a příspěvků zaměstnavatele, lze očekávat, že tito účastníci by mohli vzhledem k dlouhodobému investičnímu horizontu preferovat na úkor povinného konzervativního fondu účastnické fondy s dynamičtějšími investičními strategiemi.

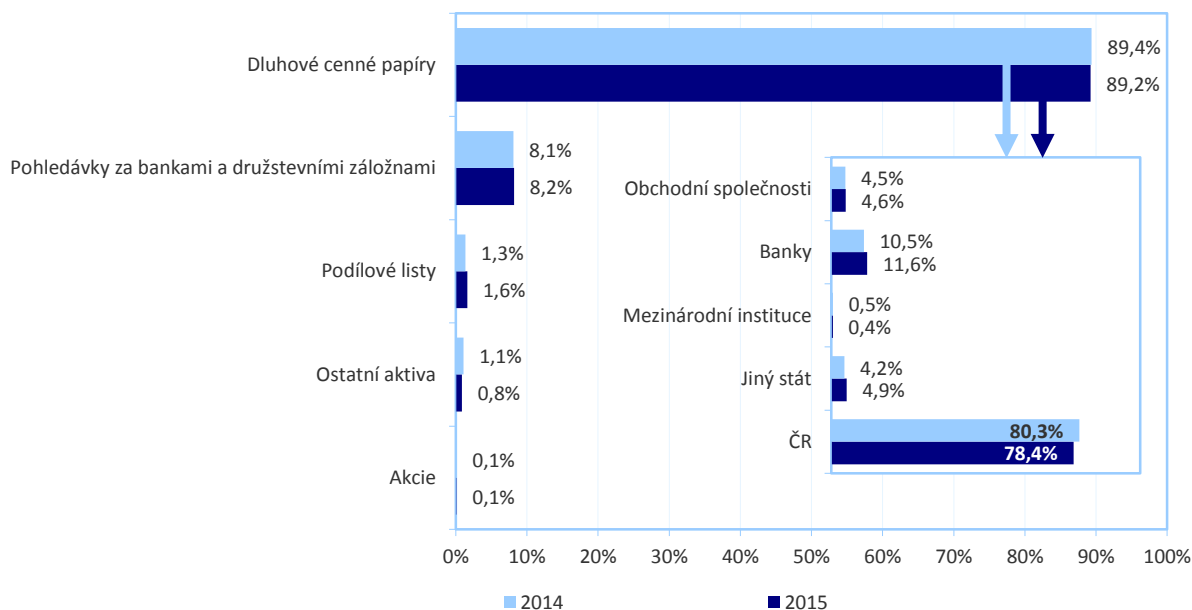
Graf 8.9: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů

Pramen: APS ČR

Investiční portfolio transformovaných fondů (viz graf 8.10) si již dlouhodobě zachovává výrazně konzervativní charakter, který vyplývá z regulatorního rámce. Podíl dluhopisů na celkových aktivech se oproti roku 2014 významně nezměnil, přičemž v portfoliu stále dominují státní dluhopisy vydané ČR, i když oproti roku 2014 s mírně nižším podílem, což je pravděpodobně způsobeno poklesem výnosů nově vydávaných českých státních dluhopisů. Na vklady u úvěrových institucí připadalo cca 8 % celkových aktiv. Ostatní položky včetně akcií zaujímaly v portfoliu minoritní podíl.

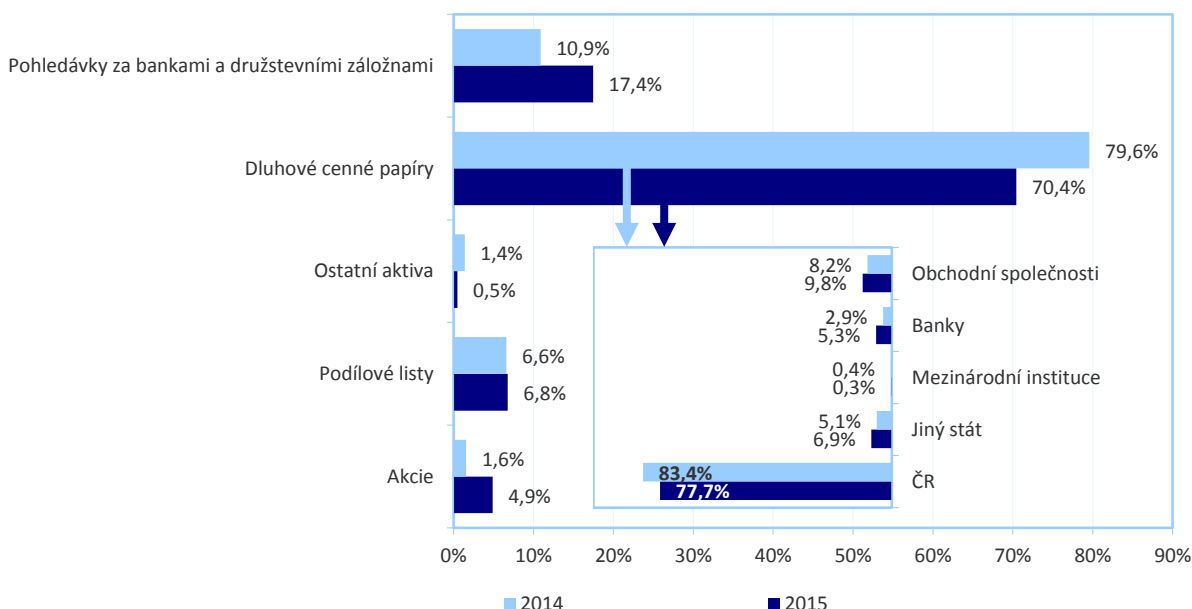
Graf 8.10: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Investiční portfolio účastnických fondů prošlo z hlediska své struktury od roku 2013, kdy vykazovalo ještě konzervativnější umístění prostředků než v případě transformovaných fondů, výraznou proměnou. Vzhledem k významné pozici povinných konzervativních fondů v objemu prostředků převažují v majetku účastnických fondů dluhové cenné papíry, které jsou zastoupeny zejména státními dluhopisy ČR, a pohledávky za úvěrovými institucemi, jejichž zastoupení se v roce 2015 na úkor dluhopisů zvýšilo. Oproti transformovaným fondům však účastnické fondy mají více prostředků situováno v dluhopisech obchodních společností, jejichž podíl navíc oproti roku 2014 mírně vzrostl. Nárůst o 3,3 p.b. rovněž zaznamenal podíl připadající v rámci portfolia na akcie, což reflektuje mírné oslabování prozatím dominantní pozice povinného konzervativního fondu vůči ostatním účastnickým fondům z hlediska preference účastníků při umísťování svých prostředků.

Graf 8.11: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

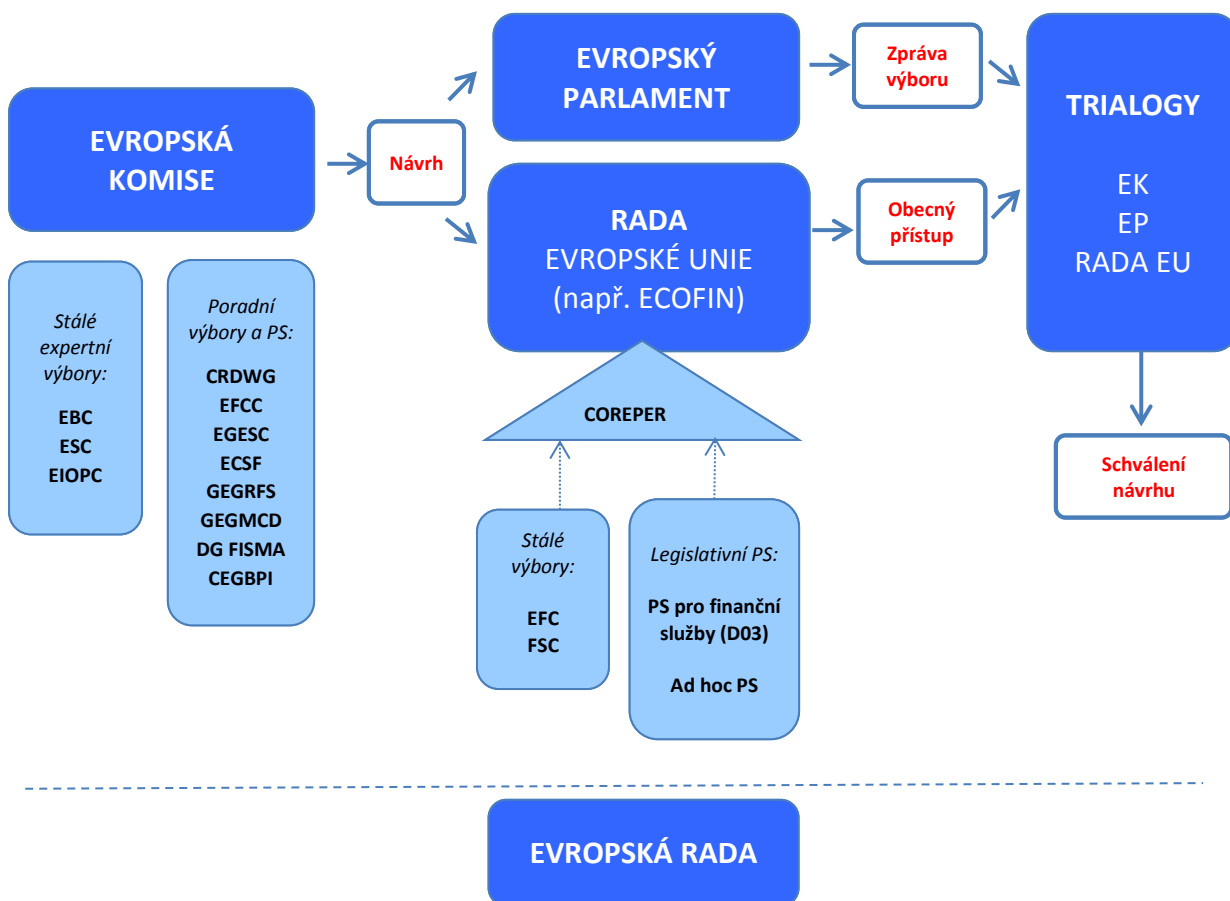
Podrobnější informace o sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, které jsou pravidelně publikovány na internetových stránkách www.mfcr.cz, obsahují tabulky P2.7 a P2.8 v příloze 2.

9. AKTIVITY MF A LEGISLATIVA V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

9.1. Aktivity na evropské úrovni

Aktivity MF na evropské úrovni jsou spojeny s legislativním procesem projednávání, resp. schvalování směrnic a nařízení regulujících finanční trh. Schéma 9.1 zobrazuje jeho základní průběh. Přípravou návrhů legislativních aktů se zabývá Evropská komise (Komise), která má v této oblasti tzv. iniciační monopol. Své záměry či texty návrhů v řadě případů diskutuje se zástupci členských států na expertní úrovni, a to na platformách stálých expertních výborů (tzv. výborů 2. úrovně), poradních expertních výborů a pracovních skupin. Návrh Komise je následně dokončen, zveřejněn na internetových stránkách Komise a postoupen k paralelnímu projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie. Na úrovni Evropského parlamentu jsou návrhy projednávány v příslušném výboru (návrhy upravující finanční trh jsou projednávány výborem ECON), výstupem jednání je pak schválená zpráva výboru obsahující úpravy původního návrhu Komise. V rámci struktur Rady jsou návrhy projednávány zástupci členských států v příslušných pracovních skupinách, v případě finančních služeb je to skupina D03, příp. ad-hoc zřízené pracovní skupiny. Výsledkem jednání je upravené znění předložené ke schválení v podobě obecného přístupu Výborem stálých zástupců (COREPER) a následně Radou ve složení ECOFIN. Obecný přístup a zpráva příslušného výboru Evropského parlamentu jsou pak vstupem do tzv. trialogů, ve kterých je dojednáno kompromisní znění směrnice či nařízení mezi třemi stranami – Komisí, Radou a Evropským parlamentem. Konečné znění je pak formálně schváleno Radou a Evropským parlamentem a publikováno v Úředním věstníku EU (Věstníku).

Schéma 9.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem

Pramen: vlastní konstrukce

Následující pasáže kapitoly 9.1 popisují projednávaná témata ve strukturách Komise a Rady. Více informací k jednotlivým návrhům směrnic a nařízení pak přináší kapitola 9.3.

Evropská komise

Evropská komise je nadnárodní orgán EU, nezávislý na členských státech a hájící zájmy EU. Pojem je používán ve dvou významech: buď jako kolegium komisařů nebo jako kolegium s celým administrativním aparátem. Komise se podílí takřka na všech úrovních rozhodování, má největší administrativní a expertní aparát. Komise je především „strážkyní smluv“, tedy dbá na dodržování zakládajících smluv EU a z úřední povinnosti podává žaloby v případě zjištěného porušení. Důležitou pravomocí je účast na tvorbě legislativy, kde má tzv. iniciační monopol – pouze Komisi je vyhrazeno předkládat návrhy legislativních předpisů. Dalšími pravomocemi Komise jsou vydávání doporučení a stanovisek, výkon pravomocí v přenesené působnosti (delegovaná legislativní pravomoc) a zapojení do jednání EU navenek, včetně udržování diplomatických styků a sjednávání mezinárodních smluv. Komise také spravuje z převážné části rozpočet EU.

V rámci struktur Komise působí jako její poradní orgány různé pracovní skupiny a výbory. Jejich jednání se účastní zástupci členských států, v případě finančních služeb obvykle zástupci ministerstev a někdy i centrálních bank. V roli pozorovatelů bývají v některých případech členy také zástupci ECB, orgánů 3. úrovně – EIOPA, EBA a ESMA, zemí ESVO, EHP a kandidátských zemí na členství v EU.

Stálé expertní výbory Evropské komise

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC plní úlohu poradního orgánu Komise při tvorbě návrhů prováděcích aktů (implementing acts) EU v oblasti bankovníctví. V roce 2015 se konala dvě jednání EBC, která se zabývala návrhy a přijímáním prováděcích aktů týkajících se prodloužení přechodných období ve vztahu k aplikaci kapitálových požadavků na expozice vůči centrálním protistranám. Vzhledem k tomu, že proces autorizace stávajících centrálních protistran na kvalifikované centrální protistrany stále nebyl ukončen, byla prodloužena přechodná období. Účelem byla penalizace finančních institucí v podobě vyšších kapitálových požadavků na expozice vůči centrálním protistranám, které dosud nebyly autorizovány. Dále zde byla snaha vyhnout se možnému narušení fungování finančních trhů v důsledku případných odchodů institucí z clearingových systémů dosud neautorizovaných centrálních protistran.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

ESC je výborem zástupců členských států, který má právo hlasovat o prováděcích předpisech Komise (implementing acts) v rámci regulativního postupu s kontrolou (tzv. regulatory procedure with scrutiny, netýká se technických standardů, které Komise jen formálně schvaluje). V roce 2015 se hlasovalo o uznání účetních standardů Indie a o ekvivalenci dohledu ústředních protistran v Mexiku, Kanadě, Jihoafrické republice, Jižní Koreji a ve Švýcarsku. V červnu 2015 byla rozeslána ke komentářům prováděcí směrnice o zneužívání trhu (MAR) týkající se whistleblowingu, o které bylo následně hlasováno na říjnovém jednání. Všechny předpisy byly jednohlasně schváleny.

Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC)

EIOPC funguje jako komitologický výbor Komise při projednávání a schvalování prováděcích aktů 2. úrovně. Projednávání aktů v přenesené pravomoci předal výbor expertní skupině CEGBPI. Od roku 2012 výbor EIOPC nezasedal.

Další vybrané platformy Evropské komise

Capital Requirement Directive Working Group (CRDWG)

CRDWG se zabývá přípravou regulace v oblasti bankovníctví, resp. regulace úvěrových institucí a některých obchodníků s cennými papíry. Cílem práce skupiny je zejména převzetí doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled do evropské legislativy s tím, že doporučení jsou předmětem úprav tak, aby byla zohledněna specifika evropského bankovního trhu. Pracovní skupina v roce 2015 nezasedala.

European Financial Conglomerates Committee (EFCC)

EFCC řeší expertní otázky spojené s problematikou finančních konglomerátů. Jednání tohoto výboru se jako pozorovatelé účastní zástupci orgánů 3. úrovně – EIOPA, EBA a ESMA. V roce 2015 výbor nezasedal.

Expert Group of the European Securities Committee (EGESC)

Zasedání EGESC často probíhá ve stejný den jako zasedání ESC, je-li nutno, aby se ESC fyzicky sešla (viz výše). V roce 2015 se skupina EGESC sešla: 13. 1. 2015 jako transpoziční workshop k MiFID II (řešil se i čl. 8d nařízení o ratingových agenturách), 15. 1. 2015 jako transpoziční workshop k MAR, 11. 2. 2015 jako transpoziční workshop k MiFID II a k řešení delegovaných aktů k MAR, MiFID II a MiFIR a prováděcích aktů k MAR (také se řešil EMIR ve vztahu k USA), 23. 4. 2015 k CMU, revizi prospektové směrnice, delegovaným aktům k MiFID II,

MiFIR, MAR a UCITS V, k prováděcím předpisům k MAR a prováděcím předpisům k nařízením o EuVECA a EuSEF, 19. 5. 2015 k revizi prospektové směrnice a delegovaným aktům k MAR, MiFID II a MiFIR, 2. 7. 2015 k revizi prospektové směrnice, 9. 9. 2015 k revizi prospektové směrnice a jako transpoziční workshop k MiFID II, 21. 9. 2015 k revizi prospektové směrnice, k prováděcím předpisům k PRIIPS, k technical advice ESMA k CSDR a jako transpoziční workshop k MiFID II, 28. 10. 2015 k delegovaným aktům k CSDR a k CMU. 19. 2. 2016 se skupina EGECs sešla opět jako transpoziční workshop k MiFID II a MiFIR.

European Crowdfunding Stakeholders Forum (ECSF)

ECSF je novou skupinou založenou v roce 2014, jež se poprvé sešla na podzim roku 2014. Tato skupina se výhradně zabývá tématem crowdfundingu, tj. národními regulacemi, best practices a potřebou regulace crowdfundingu na panevropské úrovni. Toto téma je někdy řešeno i na EGESC (18. 12. 2014 a 10. 2. 2016). V roce 2015 se skupina sešla jen 4. 3. 2015. Dne 1. 4. 2015 zahájila ECSF internetový průzkum na téma crowdfundingu, jehož výsledek byl publikován 4. 11. 2015. V roce 2016 se uskutečnilo jednání 17. 2. 2016, jehož cílem bylo shromáždit pro připravovanou zprávu Komise o vývoji crowdfundingu na evropském trhu dosavadní zkušenosti členských států se stávající národní legislativou, s přeshraničním využitím a regulačním prostředím crowdfundingu a zhodnotit celkové povědomí společnosti o příležitostech, výhodách a hrozbách crowdfundingu coby alternativního zdroje financování.

Government Expert Group on Retail Financial Services (GEGRFS)

GEGRFS se zabývá otázkami retailových finančních služeb a její práce vychází zejména ze Zelené knihy o retailových finančních službách na jednotném trhu vydané v květnu 2007. Na jednání skupiny jsou předkládány jak konkrétní legislativní či nelegislativní návrhy Komise, tak témata ve fázi odborné diskuse. V roce 2015 se skupina prezenčně nesešla.

Government Expert Group on Mortgage Credit Directive (GEGMCD)

GEGMCD se zabývá otázkami právní úpravy hypotečního trhu. Pracovní skupina se v roce 2015 zabývala koordinací transpozice směrnice o úvěru na bydlení (MCD).

Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (CEGBPI)

Expertní skupina CEGBPI byla vytvořena v roce 2013 a do značné míry nahradila Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC). Jejím cílem je asistence a poradenství Komisi při přípravě legislativních návrhů a aktů v přenesené působnosti v oblasti bankovníctví, platebního styku a pojišťovnictví. Skupina představuje také platformu pro komunikaci a výměnu názorů mezi orgány členských států a Komisí.

Ve formaci pro pojišťovnictví řeší nejen expertní témata, ale diskutuje i politická témata spojená s pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním, včetně zprostředkování v oblasti pojišťovnictví. Jednání expertní skupiny ve formaci pro pojišťovnictví se vedle zástupců členských států a Komise účastní jako pozorovatelé také zástupci dohledového orgánu EIOPA a zemí EHP. Součástí jednání jsou také informace členských států k pokroku při transpozicích příslušných EU předpisů. V roce 2015 projednávala expertní skupina CEGBPI v oblasti pojišťovnictví tato témata: obnovu a řešení problémů pojišťoven, investice do infrastrukturních projektů, dlouhodobé financování, akciové investice, sekuritizaci, ekvivalenci regulace třetích států a problematiku pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel ve světle nedávné judikatury Soudního dvora EU a možné návrhy změn příslušné směrnice.

Komise využívá CEGBPI ve formaci pro bankovníctví, resp. bankovní regulaci a dohled, jako platformy pro konzultaci připravovaných aktů v přenesené pravomoci (delegovaných aktů) vycházejících ze směrnice CRD IV⁸³ a nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky CRR.⁸⁴ Pracovní skupina zasedala v roce 2015 třikrát a podílela se na přípravě zpráv a prováděcích aktů v přenesené působnosti, kterými byly provedeny potřebné změny a doplnění ustanovení nařízení CRR. Mezi další témata, kterými se pracovní skupina zabývala, patří mj. makro-obezřetnostní problematika, veřejná konzultace ve vztahu ke směrnici CRD IV (např. politik odměňování) a nařízení CRR (např. dopad kapitálových požadavků na financování reálné ekonomiky, včetně SMEs), revize stávajících výjimek u limitů velkých expozic a mnohé další aspekty regulace plynoucí ze směrnice CRD IV a nařízení CRR.

⁸³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁸⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení CRR se zástupci členských států, orgánu EBA a ECB.

První jednání v roce 2016 se konalo dne 15. 2. 2016, kde se diskuze soustředila na revizi regulatorních opcí a národních diskrecí zakotvených ve směrnici CRD IV, nařízení CRR a nařízení Komise v přenesené pravomoci k požadavku krytí likvidity či na budoucí přístupy a postupy v regulatorních oblastech, jako jsou kryté dluhopisy, problematika vyhodnocování ekvivalence regulace a dohledu EU ve vztahu ke třetím zemím nebo na další vývoj v oblasti regulatorně technických standardů připravovaných orgánem EBA.

V rámci jednání CEGBPI ve formaci pro řešení krize a krizové řízení byly ze strany Komise v roce 2015 konzultovány se zástupci členských států zejména návrhy aktů v přenesené pravomoci vycházející ze směrnice BRRD a nařízení SRMR. Kromě přípravy aktů v přenesené pravomoci, které se týkaly např. vymezení zásadních funkcí, upřesnění okolností pro vyloučení závazků z odpisu nebo konverze či doplnění ustanovení BRRD a SRMR v oblasti mimořádných příspěvků do fondů pro řešení krizí, se pracovní skupina zabývala rovněž problematikou podřízenosti závazků v insolvenční. V této souvislosti byla první dvě setkání pracovní skupiny v roce 2016 věnována možnostem implementace požadavku Rady pro finanční stabilitu (FSB) na celkovou kapacitu globálně systémově významných bank absorbovat ztráty (tzv. TLAC – Total Loss-Absorbing Capacity) a revizi minimálního požadavku na kapitál a odepisovatelné závazky (MREL).

Barriers to Free Movement of Capital in the EU (DG FISMA)

FISMA (Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů) je novou pracovní skupinou speciálního formátu založenou v prosinci 2014, jejímž cílem je identifikace možných bariér volného pohybu kapitálu napříč všemi členskými státy. V případě, že dojde k identifikaci existujících bariér volného pohybu kapitálu, bude na posouzení skupiny, zda je možné tyto bariéry odstranit harmonizací, přičemž v takovém případě navrhne Komisi, aby danou otázku předala odpovídající skupině. Pokud to budou bariéry vnitrostátního charakteru, pak je na jednotlivých členských státech, aby se zavázaly danou překážku odstranit. Dne 13. 10. 2015 se konalo první jednání, na kterém byla projednávána agenda na následující rok. Druhé jednání se konalo v lednu 2016, na kterém se dále projednávala agenda a otázka procesní úpravy srážkové daně ve vztahu k přeshraničním investicím.

Rada Evropské unie / Rada ECOFIN

V Radě Evropské unie (neoficiálně se jí také říká Rada EU) se setkávají ministři členských států EU a přijímají právní předpisy a koordinují chod jednotlivých politik. Mezi hlavní úkoly Rady EU patří schvalování právních předpisů EU, koordinace hlavních směrů hospodářských politik členských států, podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi, schválení ročního rozpočtu, rozvoj zahraniční a obranné politiky EU, koordinace spolupráce mezi soudními orgány a policejními složkami členských států. Předsednictví v Radě EU rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v prvním pololetí roku 2009, v roce 2015 předsedalo Lotyšsko a Lucembursko, v 1. pololetí 2016 Nizozemsko). Rada nemá stálé členy. Členské státy posílají na každé zasedání Rady zástupce (ministra), který odpovídá za danou politickou oblast. Rada se tedy schází v různých formacích (celkem jich je 10) dle oblasti, do které spadají projednávané materiály.

Rada ECOFIN je formací Rady EU složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech, jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných financí členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada ECOFIN dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernéři centrálních bank.

V rámci Rady EU působí různé expertní výbory a stálé či ad-hoc pracovní skupiny projednávající legislativní návrhy. Pro oblast finančních služeb jsou relevantní výbory EFC a FSC a PS pro finanční služby označovaná jako D03.

Rada ve složení ECOFIN v průběhu roku 2015 schvalovala obecné přístupy k návrhům Komise, které byly projednávány v pracovní skupině pro finanční služby; dále zejména diskutovala a informovala o agendách týkajících se hospodářské politiky, daní, finančních trhů nebo pohybu kapitálu.

Na jednotlivých jednáních Rada ECOFIN:

- schválila nařízení o pravomoci Evropské centrální banky (ECB) uvalovat sankce⁸⁵ (27. 1. 2015);
- projednávala Investiční plán pro Evropu (únor a květen 2015);
- rozhodla se nebránit přijetí delegovaného aktu Komise, který doplňuje nařízení CRR⁸⁶, pokud jde o regulační technické normy pro kapitálové požadavky na instituce (17. 2. 2015);
- projednala implementaci jednotlivých prvků bankovní unie, a to především pokud jde o přijetí opatření týkajících se ozdravných postupů a řešení krize, a apelovala na členské státy, aby urychlily přijetí těchto opatření na národní úrovni (10. 3. 2015);
- vzala na vědomí aktuální situaci v oblasti projednávání legislativy finančních služeb (12. 5. 2015);
- schválila obecný přístup k návrhu nařízení o strukturálních opatřeních ke zlepšení odolnosti úvěrových institucí v EU (BSR); projednala implementaci jednotlivých prvků bankovní unie, a to především pokud jde o přijetí opatření týkajících se ozdravných postupů a řešení krize, a apelovala na členské státy, aby dokončily proces transpozice a ratifikace relevantních opatření na národní úrovni; schválila závěry týkající se Unie kapitálových trhů (CMU)(19. 6. 2015);
- diskutovala tzv. Zprávu pěti předsedů, obsahující kroky k dokončení hospodářské a měnové unie; přijala rozhodnutí upravující blíže aplikaci postupů v souvislosti s fungováním jednotného mechanismu pro řešení krizí (SRM)(14. 7. 2015);
- projednala implementaci jednotlivých prvků bankovní unie, a to především pokud jde o přijetí opatření týkajících se ozdravných postupů a řešení krize a apelovala na členské státy, aby dokončily proces transpozice a ratifikace relevantních opatření na národní úrovni; vzala na vědomí Akční plán Komise týkající se Unie kapitálových trhů (CMU)(6. 10. 2015);
- přijala závěry týkající se Akčního plánu Komise v oblasti Unie kapitálových trhů (CMU); projednala implementaci jednotlivých prvků bankovní unie a opětovně urgovala přijetí relevantních národních opatření; diskutovala přechodné financování jednotného fondu pro řešení krizí; diskutovala opatření implementující tzv. Zprávu pěti předsedů, obsahující kroky k dokončení hospodářské a měnové unie (10. 11. 2015);
- diskutovala práci na návrhu zaměřeném na zavedení daně z finančních transakcí (FTT) v 11 členských státech prostřednictvím posílené spolupráce; diskutovala Komisi předložený návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se doplňuje nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (EDIS) a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, ECB, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – „Dokončení bankovní unie“; diskutovala aktuální stav implementace některých prvků bankovní unie; projednávala návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a potvrdila obecný přístup dosažený výborem COREPER k návrhům týkajícím se sekuritizace (8. 12. 2015).

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

FSC a EFC patří mezi stálé výbory Rady ECOFIN. Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na vyšší expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady ECOFIN. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a evropské orgány dohledu EBA, ESMA a EIOPA.

Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států eurozóny a EU jako celku, podávat zprávy Radě ECOFIN a Komisi a přispívat k přípravě činností Rady v hospodářském a finančním sektoru. Tematický záběr EFC je tedy podstatně širší než u FSC. Jednání výboru se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a národních centrálních bank.

Mezi diskutovaná témata finančního trhu v rámci těchto výborů patřila v průběhu roku 2015 mimo jiné problematika Unie kapitálových trhů, sekuritizace, svrchané expozice, otázky spojené s fungováním jednotného mechanismu pro řešení krizí (SRM), přijímání level 2 opatření, další kapitálové požadavky umožňující absorpci utrpěných ztrát (TLAC), implementace jednotlivých prvků bankovní unie, vývoj na

⁸⁵ Nařízení Rady (EU) 2015/159 ze dne 27. 1. 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 2532/98 o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce.

⁸⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

finančních trzích a vliv klimatických změn na finanční trhy. Výbory se dále podílely na přípravě společné pozice k otázkám projednávaným Radou pro finanční stabilitu (FSB) a na zasedáních G20.

V červenci 2015 byla na úrovni EFC založena pracovní skupina, tzv. High Level Working Group (tzv. HLWG), která se zabývá revizí regulatorního zacházení se státními expozicemi (státním dluhem). V roce 2015 se HLWG soustředila zejména na problematiku expozic bank vůči vládnímu dluhu. Jiné finanční subjekty (pojišťovny) jsou také součástí revize, ale HLWG je zařadí do svých analýz a úvah až v pozdější fázi, včetně představení možných variant dalšího postupu. HLWG identifikovala 5 základních variant dalšího postupu v oblasti regulace bank, které budou předmětem dalšího přezkumu na úrovni HLWG. Práce na revizi regulatorního rámce stále pokračují i v roce 2016. Výstupem HLWG by mělo být předložení návrhu evropského řešení, které by mělo nově upravovat zacházení s expozicemi vůči státnímu dluhu. Přijaté evropské řešení by následně mělo být prosazováno na mezinárodní úrovni, především v Basilejském výboru pro bankovní dohled, který pracuje na přípravě nového standardu upravujícího globální regulatorní přístup bank ke státnímu dluhu.

V roce 2016 výbory pokračují v projednávání otázek souvisejících s problematikou Unie kapitálových trhů, svrchovaných expozic, implementace bankovní unie a vývoje na finančních trzích (včetně vlivu klimatických změn).

Pracovní skupina pro finanční služby (D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy Komise z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením Radě ECOFIN. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU. Zejména v pozdějších fázích projednávání návrhů jsou členské státy zastoupeny svými finančními atašé. V průběhu roku 2015 pracovní skupina Rady pro finanční služby jednala čtyřikrát a věnovala se návrhu nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF), nařízení o referenčních hodnotách (benchmarks) a návrhu nařízení o sekuritizaci. V roce 2016 do konce dubna proběhla tři jednání a byl na nich řešen prospekt (viz kapitola 9.3).

Ad hoc pracovní skupina

V listopadu 2015 zveřejnila Komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se doplňuje nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (EDIS) a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, ECB, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – „Dokončení bankovní unie“. K projednávání této problematiky byla ustavena ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie, přičemž její první zasedání se konalo v lednu 2016.

Více informací k jednotlivým projednávaným návrhům obsahuje kapitola 9.3.

Evropská rada

Evropská rada je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda Komise. Evropská rada se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU. Evropská rada nevykonává legislativní funkce. Po každém svém zasedání je povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávu o pokroku dosaženém EU.

Evropská rada se na svých zasedáních v průběhu roku 2015 věnovala mimo jiné otázkám spojeným s tzv. Zprávou pěti předsedů obsahující kroky k dokončení hospodářské a měnové unie, přičemž kladla důraz na dosažení pokroku, zejména pokud jde o (i) účinnější správu ekonomických a fiskálních záležitostí, s cílem podpořit konkurenceschopnost, konvergenci a udržitelnost; (ii) vnější zastoupení eurozóny, aby byla lépe vyjádřena její váha ve světové ekonomice a (iii) bankovní unii, v zájmu posílení finanční stability v eurozóně. Pozornost byla rovněž věnována problematice Unie kapitálových trhů.

9.2. Aktivita na globální úrovni

OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice a prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů. Mezi hlavní orgány OECD patří rada složená z ministrů zastupujících členské země a dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí. Některé aktivity OECD překračují geografický rámec členských zemí. Příkladem je Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE).

Committee for Financial Markets (CMF při OECD)

Výbor CMF je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou finančních trhů. Je platformou pro diskuzi vývojových trendů na finančních trzích a opatření usilujících o jejich lepší fungování v jednotlivých zemích a v širším nadnárodním měřítku. Členy CMF jsou zástupci ministerstev financí, centrálních bank či dalších orgánů regulace a dohledu. Jednání se také účastní zástupci celosvětových finančních institucí, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Banka pro mezinárodní platby v Basileji, dále pak také zástupci z přidružených rozvíjejících se ekonomik. Jedná se tedy o geograficky širší platformu pro debatu a sdílení zkušeností, nežli jsou např. diskuse mezi členskými státy EU.

Specifickým prvkem zasedání výboru je pravidelné setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, zejména vývojové tendence na světovém finančním trhu. Mezi témata diskutovaná na jednáních v dubnu a říjnu 2015 patřily mj. otázky vývoje na finančních trzích, implicitních vládních záruk vůči finančnímu sektoru a některých aspektů přeshraničních strukturálních reforem. Proběhla také diskuze ohledně příležitostí pro další rozvoj tzv. zeleného financování. Výbor se také vrátil k analýze expertů OECD ohledně některých aspektů propojení mezi finančními trhy, reálnou ekonomikou a investiční aktivitou firem v různých světových regionech. Jejich další výzkum v oblasti komplexních vazeb mezi vývojem zadlužení a globální ekonomickou aktivitou by mohl být přínosný zejména pro malé otevřené, exportně orientované, ekonomiky, jako je ČR.

V roce 2016 se CMF na svém dubnovém zasedání věnoval zejm. tématům tržního vývoje v kontextu zhoršující se situace tzv. rozvíjejících se ekonomik, vývoje krátkodobých a dlouhodobých dluhopisů a tzv. zeleného financování.

Ve stejném časovém období jako zasedání CMF probíhá též obvykle jednání pracovní skupiny Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation. Jejím jednání se účastní především někteří členové výborů CMF, IPPC a Investičního výboru OECD z různých zemí. Obsahem diskuzí byla dílčí regulatorní opatření (jako například ukazatel likviditního krytí - LCR) ve vztahu k finančním trhům v kontextu Kodexů OECD o liberalizaci pohybu kapitálu a jejich revizi.

Task Force on Financial Consumer Protection

Pracovní skupina Task Force on Financial Consumer Protection při OECD má za cíl zpracování mezinárodních standardů v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, především v oblasti týkající se architektury dohledu, pravidel jednání se zákazníkem, řešení spotřebitelských sporů, finančního vzdělávání a finanční inkluze. Tyto tzv. high-level principles do značné míry odrážejí příklady již funkční regulatorní praxe v EU, současně však zpětně fungují jako vzor nově vznikající regulace (zejména pro země OECD mimo EU). V roce 2015 pokračovaly práce na vytváření on-line mezinárodní platformy pro sdílení zkušeností a přístupů států OECD k regulaci v oblasti ochrany spotřebitele a k souvisejícím nelegislativním aktivitám.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC při OECD)

IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojistného trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá Working Party for Private Pensions – WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí. Jednání se účastní také zástupci dohledových orgánů členských států organizace a při jednáních, která jsou otevřená, i zástupci trhu nebo odborů.

V roce 2015 se v rámci výboru IPPC projednávalo především investování pojišťoven do dlouhodobých aktiv (infrastrukturní investice, „green assets“) s ohledem na prostředí nízkých úrokových sazeb. Dlouhodobě má výbor na programu pojištění a financování rizika katastrof, přičemž mezi hlavní témata patří pojištění v souvislosti s klimatickou změnou a finanční řízení rizika povodní. Dále pokračuje jednání o postupech řízení (tzv. „governance practices“). Nově se výbor detailněji zabýval pojištěním kybernetického rizika.

Working Party for Private Pensions (WPPP)

WPPP se věnuje obdobným tématům jako IPPC s větším zaměřením na sektor penzijních fondů, jejich správců a účastníků soukromých penzijních systémů, jak individuálních, tak zaměstnaneckých systémů. V roce 2015 pokračovala v projednávání návrhu přepracovaných principů regulace v oblasti soukromých penzijních systémů, kde jsou nově zahrnuty jak individuální penzijní schémata, tak zaměstnanecké penzijní systémy. Projednávala i nadále problematiku anuit, rizika dlouhověkosti, dlouhodobé investování, fiskální zvýhodnění penzijních plánů. Pravidelně pokračuje sběr a revize dat pro statistické databáze, které spravuje OECD. Představen byl proces hodnocení systémů Irsku a Mexika a také přístupové hodnocení Kolumbie a Lotyšska. Projednávány byly návrhy na nové projekty pro budoucí období.

International Network on Financial Education (INFE při OECD)

Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání je platformou institucí (zpravidla ministerstev financí a centrálních bank) nejen členských států OECD, která vytváří strategické dokumenty na globální úrovni. Webové stránky sítě⁸⁷ jsou branou k informacím o finančním vzdělávání, datům, zdrojům, výzkumům a zprávám jednotlivých členských zemí.

V roce 2015 organizovala OECD měření úrovně finanční gramotnosti dospělých, jehož se zúčastnilo několik desítek zemí. Síť INFE předložila v průběhu roku 2015 skupině G20 základní kompetence finanční gramotnosti 15-18letých a začala pracovat na základních kompetencích finanční gramotnosti dospělých. Skupině G20 byla předložena také zpráva o finančním vzdělávání mikro, malých a středních podniků a analýza OECD/INFE finančního vzdělávání migrantů. Aktivity INFE se dále zaměřovaly na trendy finančního vzdělávání v Evropě, na finanční vzdělávání, inkluzi a ochranu spotřebitele v digitálním světě finančních služeb, investiční vzdělávání, metodiku hodnocení finančně vzdělávacích programů a jejich databáze, finanční well-being a v neposlední řadě povzbuzení důchodových plánů.

Pro rok 2016 je v plánu vydání zprávy s výsledky měření finanční gramotnosti dospělých, dokončení rozpracovaných témat a finanční integrace uprchlíků.

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí⁸⁸ a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. ČR není členem G20, ale je de facto reprezentována společným zástupcem za EU.

V roce 2015 skupině předsedalo Turecko, v rámci summitu v Antalyi (listopad 2015) lídři mimo jiné:

- potvrdili dokončení klíčových prvků reformy v oblasti regulace finančních trhů, a to především pokud jde o tzv. mezinárodní standard týkající se požadavků na vytvoření kapacity umožňující absorpci utrpených ztrát (TLAC) pro systémově významné banky a rovněž schválili první verzi takovýchto požadavků pro systémově významné pojišťovny;
- upozornili na nutnost dalších prací na odolnosti centrálních protistran a případném řešení jejich problémů a rovněž na dalším posílení dohledu a regulace stínového bankovníctví;
- potvrdili snahu pokročit v procesu implementace reformy v oblasti OTC derivátů.

9.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu

Evropský systém pojištění vkladů (EDIS)

Dne 24. 11. 2015 zveřejnila Komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se doplňuje nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů. Prostřednictvím návrhu má dojít k vytvoření Evropského systému pojištění vkladů, který by doplnil již schválený jednotný mechanismus dohledu

⁸⁷ <http://www.financial-education.org/>, <http://www.oecd.org/finance/financial-education/>

⁸⁸ Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Velká Británie a USA.

(SSM) a jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM). Cílem evropského systému pojištění vkladů je posílit bankovní unii, zvýšit ochranu vkladatelů, upevnit finanční stabilitu a omezit vazbu mezi bankami a státy. Návrh by se měl vztahovat na systémy pojištění vkladů v členských státech účastnících se bankovní unie a na úvěrové instituce k nim přidružené. Dle návrhu by evropský systém pojištění vkladů měl vznikat postupně, a to ve třech fázích v průběhu osmi let. Zřízení by měl být Evropský fond pojištění vkladů financovaný rizikově váženými příspěvky hrazenými jednou ročně přímo úvěrovými institucemi přidruženými k zúčastněným systémům pojištění vkladů.

Platební služby (PSD II)

Dne 23. 12. 2015 byla ve Věstníku uveřejněna směrnice Evropského parlamentu a Rady o platebních službách na vnitřním trhu.⁸⁹ Právní předpis vychází ze stávající směrnice o platebních službách (PSD). Nově je směrnicí regulován přístup ke službám tzv. poskytovatelů platebních služeb jednajících jako třetí strana (TPP). Komise si od nového typu poskytovatelů slibuje zvýšení konkurence především při placení na internetu. Směrnice dále nově upravuje podmínky ochrany peněžních prostředků, přístupu platebních institucí do platebních systémů a spoluúčasti spotřebitele v případě zneužití platebního prostředku.

Mezibankovní poplatky (MIFR)

Dne 19. 5. 2015 bylo ve Věstníku publikováno nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.⁹⁰ Právní předpis má za cíl regulovat mezibankovní poplatky za karetní transakce v rámci čtyřstranných karetních schémat. Mezibankovní poplatky jsou placeny za každou karetní transakci bankou příjemce bance, která kartu vydala. Regulací má být dosaženo zvýšení akceptace platebních karet a posílení hospodářské soutěže. Nařízení dále upravuje podmínky přijímání platebních karet či sdílení jednoho platebního prostředku více schématy.

Kapitálové požadavky (CRD IV, CRR)

Směrnice CRD IV a nařízení CRR byly uveřejněny ve Věstníku dne 27. 6. 2013. Lhůta pro jejich implementaci do národních právních řádů byla stanovena na 31. 12. 2013. Zákon, kterým jsou implementovány směrnice CRD IV a nařízení CRR, nabyl účinnosti dne 22. 7. 2014.

V roce 2015 pokračovaly práce na přípravě legislativních návrhů a aktů v přenesené působnosti vycházejících ze směrnice CRD IV a nařízení CRR. Jedná se zejména o nařízení Komise v přenesené pravomoci v případě ukazatele krytí likvidity nebo ukazatele pákového poměru. Rovněž intenzivně pokračovaly práce na přípravě regulatorně technických standardů a prováděcích technických standardů Evropského orgánu pro bankovníctví, které jsou přímo účinné, ale vyžadují adaptaci národních právních řádů členských států EU, včetně ČR.

Obchodníci s komoditami

Dne 16. 12. 2015 uveřejnila Komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení CRR, pokud jde o výjimky pro obchodníky s komoditami.

Návrhem nařízení se prodlužují výjimky pro obchodníky s komoditami o 3 roky, tj. do 31. 12. 2020, z povinnosti dodržovat kapitálové požadavky a požadavky na velké expozice. Jejich platnost původně měla skončit dne 31. 12. 2017. Prodloužení uvedených výjimek se navrhuje z toho důvodu, že zatím nebyl dokončen celkový přezkum regulace vztahující se na investiční podniky (mezi které patří také obchodníci s komoditami), který provádí Komise ve spolupráci s EBC a ESC a trhy, a není tedy zřejmé, zda by se tato pravidla měla na obchodníky s komoditami vztahovat, případně v jaké podobě. Na základě přezkumu pak může Komise předložit legislativní návrh na změnu nařízení CRR.

Návrh nařízení byl současně s jeho uveřejněním předložen Radě a Evropskému parlamentu k projednání. Rada schválila dne 23. 3. 2016 návrh prodloužení výjimky pro obchodníky s komoditami a postoupila návrh nařízení Evropskému parlamentu ke schválení v prvním čtení.

Sekuritizace

Dne 30. 9. 2015 předložila Komise návrh nařízení o změně nařízení CRR⁹¹, který nově tvoří společně s návrhem nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří se evropský rámec pro STS sekuritizaci (tzv. Simple, Transparent and Standardised – jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci), jeden legislativní balíček. V nařízení CRR dochází k úpravám zejména v části

⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. 4. 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

⁹¹ Návrh nařízení o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky.

třetí hlavě II kapitole 5, která je věnována sekuritizaci. V souladu s nařízením o sekuritizaci bylo třeba provést v nařízení CRR úpravu kapitálových požadavků pro instituce, které jsou původci, sponzory nebo které investují do sekuritizací s cílem zohlednit specifické znaky STS sekuritizace a odstranit nedostatky současného přístupu, které se projeví během finanční krize. Významnou úpravou je rovněž úprava metod pro určení rizikově vážené expozice v sekuritizaci.

Návrh byl projednán na COREPERu 2. 12. 2015 a na ECOFINu 8. 12. 2015, kde byl schválen obecný přístup. Následně byl předložen Evropskému parlamentu, kde se nacházel počátkem roku 2016 v úvodní fázi projednávání.

Alternativní řešení sporů (ADR)

Úprava alternativního řešení sporů se opírá o směrnici o alternativním řešení spotřebitelských sporů (ADR) a o nařízení o řešení spotřebitelských sporů on-line (ODR)⁹² zveřejněné ve Věstníku 18. 6. 2013. Transpozičním termínem pro směrnici ADR bylo 9. 7. 2015. Nařízení ODR vstoupilo v účinnost, s výjimkami některých ustanovení, 9. 1. 2016. Jelikož se jedná o obecně spotřebitelskou úpravu, gestorem ADR a ODR je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Úprava se ovšem týká i finančních služeb, proto MF průběžně oba návrhy připomínkovalo a aktivně spolupracovalo s gestorem.

Cílem směrnice ADR je umožnit spotřebitelům, aby mohli své vnitrostátní a přeshraniční spory s obchodníkem (resp. poskytovatelem služby), vzniklé v souvislosti s prodejem zboží nebo poskytováním služeb, předložit subjektu mimosoudního řešení sporů (subjekt ADR). Subjekty ADR budou muset umožnit přijímání podání online (z důvodu provedení navazujícího nařízení ODR). Směrnice neupravuje do podrobností proces, kterým by se subjekty ADR měly řídit, nicméně stanoví, že případná procesní pravidla nesmí výrazně zhoršit přístup spotřebitele k ADR. Směrnice dále klade určité minimální kvalitativní požadavky na subjekty ADR, a to v oblasti nestrannosti, transparentnosti, účinnosti a spravedlnosti. Postupy ADR by měly být pro spotřebitele bezplatné nebo spojené jen s mírnými náklady. Členské státy mohly využít již fungující subjekty ADR, nebo vytvořit subjekty nové. Cílem by mělo být zajištění plného přístupu spotřebitelů k alternativnímu řešení sporů v různých zeměpisných oblastech a v různých odvětvích.

Spotřebitelský úvěr (CCD)

V roce 2013 zahájila Komise přezkum transpozice směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru (CCD) a o zrušení směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru. Cílem přezkumu bylo zjistit, jak byla směrnice implementována, jaké z možností regulatorní volby členské státy využily a zda je či není nutná úprava směrnice. V této souvislosti byla na půdě Komise zahájena série setkání zástupců členských států, která byla v březnu roku 2015 uzavřena s tím, že revize směrnice není nutná, resp. že hlavním úkolem do budoucna je spíše posílit vynutitelnost pravidel daných platnou úpravou.

Evropský fond dlouhodobých investic (ELTIF)

Dne 26. 6. 2013 uveřejnila Komise návrh nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic. Návrh nařízení navazuje na směrnici AIFM a v řadě otázek ji pro své účely doplňuje. Evropský fond dlouhodobých investic (ELTIF) má investovat alespoň 70 % svého majetku do dlouhodobých aktiv, ve zbytku může investovat jako UCITS fond. ELTIF bude moci být nabízen kvalifikovaným i retailovým investorům. V případě nabízení retailovým investorům se uplatní dodatečné požadavky, zejména v podobě minimální vstupní investice a povinného provádění testu vhodnosti.

V březnu 2014 byla k návrhu nařízení zahájena jednání pracovní skupiny Rady, která v červnu téhož roku vyústila v dosažení obecného přístupu. Od října 2014 probíhaly trialogy, které byly úspěšně ukončeny začátkem prosince 2014 a finální text návrhu nařízení byl schválen bez diskuse na Coreper II dne 11. 12. 2014.

Dne 10. 3. 2015 byl návrh nařízení schválen Evropským parlamentem a dne 20. 4. 2015 Radou. Dne 19. 5. 2015 bylo ve Věstníku publikováno nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF).⁹³ Adaptační nařízení proběhla s ohledem na krátkou adaptační lhůtu (6 měsíců) formou pozměňovacího návrhu rozpočtového výboru v listopadu 2015. Návrh zákona byl 20. 4. 2016 schválen Senátem.

⁹² Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. 5. 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (ADR) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 524/2013 ze dne 21. 5. 2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (ODR).

⁹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/760 ze dne 29. 4. 2015 o evropských fondech dlouhodobých investic.

Fondy peněžního trhu (MMFs)

Dne 4. 9. 2013 uveřejnila Komise návrh nařízení o fondech peněžního trhu, který v reakci na zkušenosti s finanční krizí navrhuje opatření směřující k posílení stability a zajištění dostatečné likvidity fondů peněžního trhu (MMFs). Návrh nařízení klade přísné požadavky zejména na fondy peněžního trhu s konstantní hodnotou aktiv (tzv. constant net asset value - CNAV MMFs). Jednání pracovní skupiny Rady byla zahájena v červenci 2014, tedy po relativně delším časovém úseku od uveřejnění návrhu nařízení. Poslední jednání pracovní skupiny v roce 2014 se konalo 1. 12. 2014, dohody zatím nebylo dosaženo a k návrhu se po dlouhou dobu žádá další jednání pracovní skupiny nesvolávala. Holandské předsednictví se rozhodlo obnovit vyjednávání a svolalo první jednání na 13. 4. 2016 s cílem dosáhnout dohody na Radě do konce června 2016. K návrhu se též 26. 2. 2015 vyjádřil výbor ECON Evropského parlamentu.

Referenční hodnoty (benchmarks)

Dne 18. 9. 2013 uveřejnila Komise návrh nařízení o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách. Návrh reaguje na manipulace s referenčními úrokovými sazbami LIBOR a EURIBOR. Mají být regulovány všechny uveřejněné indexy, které jsou používány jako referenční hodnoty pro různé finanční účely. Obzvláště přísně mají být regulovány tzv. referenční hodnoty s kritickým významem. Dne 13. 2. 2015 byl na jednání Coreper II přijat obecný přístup. Od 2. 6. 2015 probíhaly triology mezi Radou EU, Komisí a Evropským parlamentem. Na triologu konaném dne 24. 11. 2015 bylo dosaženo předběžné shody nad kompromisním návrhem, dne 3. 12. 2015 byla dosažena politická dohoda, kterou dne 9. 12. 2015 potvrdil Coreper II. Evropský parlament návrh schválil v dubnu 2016, očekává se publikace ve Věstníku do konce června 2016. Nařízení ale bude moci být plně aplikovatelné až po schválení prováděcích předpisů.

Unie kapitálových trhů (CMU)

Velkým tématem roku 2015 bylo vytváření Unie kapitálových trhů (CMU). V této souvislosti Komise zveřejnila Zelenou knihu (18. 2. 2015) a navazující Akční plán (30. 9. 2015). Prostřednictvím CMU by mělo dojít ke zlepšení přístupu k financování, zejména pro malé a střední podniky, k realizaci infrastrukturních a dlouhodobých projektů, rozšíření a diverzifikaci zdrojů financování a celkovému zlepšení fungování kapitálových trhů jako alternativy tradičnímu bankovnímu financování reálné ekonomiky. Za účelem dosažení těchto cílů byly v roce 2015 vydány dva legislativní návrhy upravující jednotná pravidla sekuritizace – 30. 9. 2015⁹⁴ a nařízení o prospektu dne 30. 11. 2015. K návrhu nařízení o sekuritizaci Rada EU přijala obecný přístup na konci roku 2015 (viz níže).

Sekuritizace a STS sekuritizace

Návrh nařízení o sekuritizaci a o STS sekuritizaci publikovala Komise 30. 9. 2015 společně s Akčním plánem k CMU jako první legislativní návrh CMU (současně byl publikován návrh novely CRR ve vztahu k sekuritizaci – viz níže).

Návrh nařízení zejména harmonizuje požadavky na sekuritizaci a na jednom místě upravuje pravidla dosud upravená v sektorové legislativě (CRR, delegovaný akt k AIMFD, delegovaný akt k Solventnosti II a připravované delegované akty k UCITS IV), a to základní pravidla pro náležitou péči (due diligence), posuzování rizikových expozic (risk retention) a transparentnost. Dále stanovuje pravidla pro STS sekuritizaci, což je nové dobrovolné evropské označení pro méně rizikové sekuritizace. S tím souvisí i nižší kapitálové požadavky bank navrhované v novele CRR a připravované změny požadavků na solventnost pojištěoven v delegovaný akt k Solventnosti II. ČR tento návrh akceptuje zejména proto, že na českém trhu není sekuritizace příliš využívána a nečeká se masivní využití ani v budoucnu. Při vyjednávání cílí ČR zejména na srozumitelnost a snadnou aplikovatelnost tohoto nařízení.

Návrh byl projednán na COREPERu 2. 12. 2015 a na ECOFINu 8. 12. 2015 a byl dosažen obecný přístup. Basilejský výbor publikoval 10. 11. 2015 konzultační materiál v obdobné oblasti.

Prospekt

Komise publikovala dne 30. 11. 2015 návrh nařízení o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování. Toto nařízení má nahradit směrnici o prospektu⁹⁵, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a o změně směrnice 2001/34/ES. Jde

⁹⁴ Kompromis předsednictví k návrhům nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří se evropský rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a kterým se mění směrnice 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 648/2012a nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o omezitelných požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR).

⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES ze dne 4. 11. 2003 o prospektu.

o důležitý krok k vytvoření CMU. První jednání proběhlo dne 13. 1. 2016, dalších pět jednání proběhlo do dubna 2016.

ČR návrh v obecné rovině podporuje, domnívá se ale, že prováděcí opatření by měla mít formu technických standardů a nikoli delegovaných aktů. Navrhované navýšení limitu pro nepoužití ustanovení o veřejné nabídce a prospektu z 5 mil. EUR na 10 mil. EUR může ČR akceptovat pouze za podmínky zachování diskrece členských států na možnost jeho snížení (v ČR nyní 1 mil. EUR). Zkrácení lhůty pro schválení prospektu z 10 na 5 dní pro časté emitenty se z pohledu ČR jeví jako přehnané. ČR dále navrhuje prodloužit adaptační lhůtu na 24 měsíců, aby s ohledem na délku legislativního procesu v ČR byl poskytnut dostatečný čas na adaptaci.

Pojišťovnictví

V roce 2015 vydala Komise příslušná nařízení a rozhodnutí ke směrnici Solventnost II. Jedná se především o prováděcí akty Komise, které obsahují technické normy upravující mimo jiné interní modely, doplňkový kapitál, výpočet kapitálového požadavku či posuzování externích úvěrových hodnocení, informační povinnosti a formát reportování (kompletní přehled obsahuje Příloha 1 v části 5).

Distribuce pojištění (IDD)

Potřeba revidovat směrnici o zprostředkování pojištění (IMD) byla identifikována již v roce 2007, zejména z důvodu vysoké rozdílnosti národních úprav zprostředkování pojištění, a dále byla umocněna tehdy probíhající finanční krizí. Revize IMD reagovala na potřebu posílit v systému prvky ochrany spotřebitele, zajistit vnitřně konzistentní a vzájemně neutrální regulaci finančních služeb jako celku, a to jak po stránce produktové, tak distribuční, sjednotit přístup k výkonu dohledu a správnímú trestání a zjednodušit, resp. vyjasnit režim přeshraničního působení na vnitřním trhu EU v oblasti pojištění. V logice rozšíření působnosti směrnice i na přímý prodej pojištění pojišťovnami došlo rovněž i ke změně jejího názvu (nově IDD – směrnice o distribuci pojištění).

Nová směrnice o distribuci pojištění⁹⁶ setrvává v režimu minimální harmonizace. Pro jednotlivé členské státy tak bude představovat pouze určitou minimální požadovanou a v rámci vnitřního trhu garantovanou úroveň ochrany spotřebitele s možností uplatnit v některých oblastech regulace národní úpravy. Členské státy by měly směrnici IDD transponovat do svých národních právních řádů do 23. 2. 2018.

Daň z finančních transakcí (FTT)

V září 2011 předložila Komise návrh směrnice o společném systému daně z finančních transakcí (FTT). Pro odpor některých členských států Rada ECOFIN přijala dne 22. 1. 2013 rozhodnutí, kterým umožňuje jedenácti členským státům dále pracovat na systému daně z finančních transakcí v režimu posílené spolupráce dle čl. 326 a násl. Smlouvy o EU. Rozhodnutí bylo přijato kvalifikovanou většinou, přičemž ČR se spolu s Lucemburskem, Maltou a Spojeným královstvím zdržela hlasování. Jednání států v rámci posílené spolupráce se dostalo do další fáze, kdy tyto státy nyní pracují na minimální variantě zdanění obchodů s akciemi a vybranými deriváty. Nicméně zatím nejsou žádné hmatatelné výsledky.

OTC deriváty, centrální protistrany a registry obchodních údajů (EMIR)

Nařízení o OTC („over-the-counter“) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů se označuje zkratkou EMIR – European Market Infrastructure Regulation. K nařízení jsou průběžně vydávána prováděcí opatření. V roce 2015 to bylo jednak opatření prodlužující přechodná období týkající se složek penzijního systému⁹⁷ a jednak opatření stanovující povinnost provádět centrální clearing vybraných derivátů.⁹⁸ Probíhal rovněž EU-USA dialog o vzájemném uznávání právní regulace centrálních protistran a povinného clearingů s cílem vyhnout se kolizi unijních pravidel a pravidel USA, který vyústil dne 24. 2. 2016 dosažením dohody.⁹⁹

Hlavním cílem EMIR je snížení, případně eliminace systémového rizika, a to pomocí několika základních principů – vyšší standardizace OTC derivátových nástrojů, vypořádání obchodů prostřednictvím centrálních protistran, masivní regulace centrálních protistran, vyšší transparentnost a informační povinnost. Subjekty

⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/97 ze dne 20. 1. 2016 o distribuci pojištění.

⁹⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1515 ze dne 5. 6. 2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o prodloužení přechodných období týkajících se složek penzijního systému.

⁹⁸ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2205 ze dne 6. 8. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o regulační technické normy pro povinnost clearingů.

⁹⁹ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/377 ze dne 15. 3. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce Spojených států amerických pro ústřední protistrany, které jsou povoleny Komisí pro obchodování s komoditními futures (Commodity Futures Trading Commission) a podléhají jejímu dohledu, požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012.

podléhajících regulaci budou kromě centrálních protistran a registrů obchodních údajů jak finanční, tak nefinanční instituce.

Centrální depozitáře cenných papírů (CSDR)

Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů tvoří součást širšího trendu poslední doby v oblasti regulace tržní infrastruktury. V červenci 2014 bylo nařízení CSDR publikováno ve Věstníku a nastala fáze jeho adaptace do národních právních režimů. V průběhu roku 2015 byla k nařízení připravována prováděcí opatření.

Hlavním cílem nařízení je zvýšit bezpečnost provozování vypořádacích systémů, odstranit právní překážky vyplývající z národního práva upravujícího fungování systémů a centrálních depozitářů cenných papírů jako jejich provozovatelů, zejména překážky spojené s rozdílnou úpravou délky vypořádání, standardů kladených na centrální depozitáře cenných papírů z hlediska obezřetnostní regulace a možnosti přístupu do národních centrálních depozitářů cenných papírů a systémů jimi provozovaných. Dále by v delším horizontu mělo dojít k úplné dematerializaci nebo imobilizaci všech cenných papírů obchodovaných na organizovaných trzích.

Bankovní strukturální reforma (BSR)

Návrh na bankovní strukturální reformu (BSR) zveřejnila Komise v lednu 2014, a to ve formě nařízení. Návrh Komise vychází ideově z Liikanenovy zprávy, nicméně se od ní poměrně odchyľuje. Pokud jde o fázi projednávání, dne 19. 6. 2015 dosáhla Rada dohody o obecném přístupu, ovšem Evropský parlament svou pozici stále nezaujal, a trialogy tak nemohly být dosud zahájeny.

V obecné rovině je cílem návrhu nařízení vytvoření odolného, transparentního a odpovědného bankovního systému a snížení rizika úpadku bank, jež jsou příliš velké na to, aby si členské státy mohly dovolit je nezachránit, jedná se o tzv. too-big-to-fail banks (TBTF). Navrhované nařízení si dále klade za cíl doplnění probíhajících reformy regulace bankovního sektoru na unijní úrovni.

Nařízení by mělo zahrnout zhruba 30 největších bank v EU a bankovní skupiny, jejichž jsou tyto banky součástí. V rámci takto vymezených bankovních skupin bude rozlišováno mezi tzv. základní úvěrové instituce (tzv. core credit institutions – CCI) a obchodní subjekty (tzv. trading entities – TE). Kritériem tohoto rozlišení je skutečnost, zda daná instituce vede účty pro své klienty, které jsou zahrnuté do fondu odškodnění v případě úpadku dané instituce (pokud tyto účty vede, jde o CCI). Naše banky jsou typicky CCI (tj. depozitní banky). Všechny CCI v rámci podchycených bankovních skupin budou mít zakázán tzv. proprietary trading (tj. obchodování na vlastní účet čistě za účelem zisku bez vztahu ke službám poskytovaným klientům). Dále budou obchodní aktivity celé dané skupiny podrobeny zkoumání, zda nepřekročí velikost obchodování s investičními nástroji nastavené prahy. Pokud ano, měl by dohledový orgán požadovat separaci obchodních aktivit z CCI do TE. Taková TE pak bude mít zákaz poskytovat účty klientům, které jsou kryty systémem odškodnění.

Jako obecný problém jak Liikanenovy zprávy, tak návrhu Komise se jeví skutečnost, že od doby publikace Liikanenovy zprávy byla přijata regulatorní opatření, jejichž účelem je posílení stability bankovního sektoru, včetně možné separace určitých aktivit. Nejvýznamnější z reforem je v tomto směru přijetí CRD IV, která významně zpřísňuje obezřetnostní požadavky pro úvěrové instituce, včetně TBTF bank. Další významnou regulací je směrnice BRRD, která dává možnost orgánům pro řešení krize nařídít separaci některých aktivit, jestliže je to nutné kvůli zajištění způsobilosti k řešení krize (tzv. resolvability) určité úvěrové instituce nebo obchodníka s cennými papíry. Rizika spojená s OTC deriváty velmi důkladně řeší přijaté nařízení o OTC derivátech (EMIR). V současnosti pak probíhá na úrovni G-20 iniciativa zavedení TLAC, která by měla adresně řešit problém TBTF bank.

Hlášení finančních transakcí (SFTR)

Dne 23. 12. 2015 bylo ve Věstníku uveřejněno nařízení o transparentnosti obchodů¹⁰⁰ zajišťujících financování a opětovného použití a o změně nařízení (EU) č. 648/2012. Nařízení stanovuje závazné požadavky týkající se podávání zpráv a transparentnosti u obchodů zajišťujících financování a vztahuje se na veškeré finanční nástroje poskytované jako kolaterál podle oddílu C přílohy I směrnice MiFID. Jeho cílem je omezit nezamýšlený dopad paralelně probíhajících reforem bankovního systému, které mohou vyvolat přesun určitých činností do méně regulovaných oblastí, např. stínového bankovníctví, a zúžit tak prostor pro regulatorní arbitráž.

V nařízení jsou stanoveny povinnosti smluvním stranám účastnícím se rehypotekace (opakované použití přijatého kolaterálu jako zajištění). Rehypotekaci bude možné uskutečnit pouze, pokud dojde k řádnému

¹⁰⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 ze dne 25. 11. 2015 o transparentnosti obchodů.

písemnému vyrozumění přijímající smluvní strany o souvisejícím riziku, po předchozím souhlasu poskytující smluvní strany zakotveným ve smlouvě a za podmínky odpovídajícího zachycení na účtech cenných papírů.

Instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění (IORP II)

V dubnu 2014 Komise Radě EU a Evropskému parlamentu předložila návrh směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (IORP II). Jedná se o přepracování směrnice IORP I. Obecným cílem návrhu je usnadnit rozvoj spoření v rámci zaměstnaneckých penzijních schémat a usnadnit přeshraniční činnost institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění odstraněním zbývajících překážek a přispět k přiměřenosti a udržitelnosti důchodů účinnou a obezřetnou správou prostředků a řízením rizik. Usnesením č. 71 ze dne 29. 5. 2014 vzala Poslanecká sněmovna návrh na vědomí s tím, že bude zásadní sledovat, aby nedošlo k zasahování do práva státu na organizaci důchodového systému. Dne 10. 12. 2014 byl přijat obecný přístup Rady a v roce 2015 byl návrh projednáván v Evropském parlamentu. V roce 2016 byly zahájeny politické a technické dialogy.

9.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu

Pojištění vkladů

V roce 2015 pokračovaly v souvislosti s transpozicí směrnice o systémech pojištění vkladů (tzv. DGSD) legislativní práce na novele zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech. Cílem úpravy obsažené ve směrnici DGSD je harmonizovat úroveň ochrany vkladatelů a zajistit stejnou míru stability systémů pojištění vkladů ve všech členských státech EU. Vkladatelé by měli mít díky širšímu rozsahu pojištěných vkladů, kratším lhůtám pro výplatu (z původních 20 na 7 pracovních dnů), lepší informovanosti a harmonizovaným požadavkům na financování výrazně lepší přístup k systémům pojištění vkladů.

Termín pro transpozici směrnice DGSD byl (s výjimkou některých ustanovení) stanoven do 3. 7. 2015. V dubnu 2015 byl návrh zákona předložen vládě a dne 28. 12. 2015 vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 375/2015 Sb. s datem účinnosti od 1. 1. 2016.

V návaznosti na zákon č. 375/2015 Sb. nabyla dne 20. 1. 2016 účinnosti vyhláška č. 12/2016 Sb., o vzoru informačního přehledu o systému pojištění pohledávek z vkladů pro klienta.

Krizové řízení ve finančním sektoru

Ke dni 1. 1. 2016 nabylo účinnosti zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a zákon č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů. Tyto zákony implementují směrnici BRRD, jejímž cílem je nastavit pravidla pro předcházení a řešení případných krizí úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry. Základním principem je, aby náklady případné krize těchto institucí byly nesený v první řadě akcionáři a věřiteli prostřednictvím odpisu a konverze jejich majetku.

Stavební spoření

V průběhu roku 2015 probíhaly přípravné legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Důvodem předložení návrhu zákona je především zefektivnění výkonu kontroly dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření. Návrh zákona dále zavádí změny v podobě doplnění registrovaného partnera mezi osoby blízké a možnost poskytnout úvěr ze stavebního spoření také k financování bytových potřeb této osoby či několik menších úprav v oblasti předávání informací o vrácené státní podpoře, což by mělo přispět k lepšímu praktickému fungování této výměny informací. V březnu 2016 byl návrh zákona projednáván Legislativní radou vlády. Dne 11. 4. 2016 byl návrh zákona schválen vládou a poté byl postoupen k projednání Poslanecké sněmovně. Předpokládá se, že zákon nabude účinnosti do konce roku 2016.

Kapitálový trh I

Dne 26. 1. 2015 byl vládě předložen návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh zákona obsahuje převážně změny, jimiž se sleduje implementace evropských právních předpisů, konkrétně pak novely transparenční směrnice (TD II), Omnibus II ve vztahu k prospektu, nařízení o centrálních depozitářích (CSDR), novela směrnice UCITS (UCITS 5) a doporučení o kvalitě podávání zpráv o správě a řízení společnosti. Národní úpravy v novele jsou vyvolány potřebou reagovat na vývoj trhu a reflektují poznatky z praxe. Navrhované změny sledují zatraktivnění fondového podnikání (zejména ve vztahu k akciové společnosti s proměnným základním

kapitálem), zjednodušení procesních otázek v oblasti kapitálového trhu (zejména ve vztahu ke schvalování prospektu), jakož i harmonizaci správních poplatků na úseku finančního trhu. Vláda návrh schválila dne 29. 7. 2015 a návrh byl předložen Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk 571). Pozměňovacími návrhy v Poslanecké sněmovně se adaptovalo nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic (tzv. ELTIF), snížila se minimální výše vstupní investice do fondů kvalifikovaných investorů a částečně transponovala novela účetní směrnice (směrnice 2014/95/EU novelizující směrnici 2013/34/EU) ve vztahu k emitentům, jejichž akcie nebo dluhopisy jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Návrh zákona byl schválen Parlamentem ČR a 26. 4. 2016 předložen k podpisu prezidentovi.

Návrh zákona novelizuje následující předpisy:

- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Kapitálový trh II

Dne 9. 9. 2015 byl předložen vládě návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh byl znovu předložen vládě dne 16. 3. 2016 po zohlednění připomínek Legislativní rady vlády. Návrh zákona obsahuje převážně změny, jimiž se sleduje implementace několika unijních předpisů na úseku kapitálového trhu, konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů (MiFID II), nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů (MiFIR), nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 o zneužívání trhu (MAR), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/57/EU o trestních sankcích za zneužívání trhu (CSMAD) a prováděcí směrnice Komise EU 2015/2392 k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o oznamování skutečných nebo možných porušení tohoto nařízení příslušným orgánům. Účinnost zákona je aktuálně navržena k 3. 1. 2018 s ohledem na navrhovaný posun účinnosti MiFID II a MiFIR a jejich provádějících nařízení EU. S ohledem na účinnost MAR (3. 7. 2016) je u vybraných souvisejících novelizačních bodů stanovena účinnost třicátým dnem po vyhlášení tohoto zákona. Dřívější účinnost je navrhována i u některých změn, které nesouvisí přímo s MiFID II a jde o národní úpravu nebo o upřesnění transpozice již dříve transponovaných směrnic.

V obecné rovině má navrhovaný právní rámec přispět k vyšší efektivitě a transparentnosti podnikání na úseku finančního trhu. V reakci na technický pokrok v této oblasti se zavádí nová obchodní platforma v podobě organizovaného obchodního systému (OTF), reguluje se vysokofrekvenční obchodování (HFT) a zavádí se nové subjekty, tzv. poskytovatelé služeb hlášení údajů (APA, CTP a ARM). Úpravou informačních povinností uložených regulovaným subjektům a pravidel jednání se zákazníky se zvyšuje ochrana investorů. Zásadně přepracována je právní úprava investičních zprostředkovatelů. Novela také harmonizuje a modernizuje úpravu správního trestání.

Návrhem zákona se mění:

- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a
- zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

Alternativní řešení sporů (ADR)

Gestorem problematiky je Ministerstvo průmyslu a obchodu, MF však průběžně oba návrhy připomínkovalo, aktivně spolupracovalo s gestorem a od září roku 2013 se podílelo na zajištění transpozice směrnice ADR a adaptace nařízení ODR v rámci pracovní skupiny při Ministerstvu průmyslu a obchodu. Implementace směrnice ADR, resp. adaptace práva na nařízení ODR, byla provedena zákonem č. 378/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 28. 12. 2015.

Na základě nařízení ODR vznikla on-line platforma umožňující spotřebitelům, po vyplnění formuláře v jejich mateřském jazyce, mimosoudně řešit své spory s obchodníky z prozatím 18 zemí EU. Tato platforma je spotřebitelům k dispozici od 16. 2. 2016.

Subjektem příslušným k řešení spotřebitelských sporů souvisejících s poskytováním nebo zprostředkováním finančních služeb i po výše uvedené novele zákona o ochraně spotřebitele zůstává finanční arbitr. Novela v souladu s požadavky směrnice ADR přináší pouze menší změny zákona o finančním arbitrovi. Jde zejména o rozšíření působnosti finančního arbitra na všechny druhy úvěrů poskytovaných spotřebitelům (tedy zejména o hypotéční úvěry, ale též o jakékoliv další zápůjčky, úvěry a jiné obdobné finanční služby prozatím vyloučené z působnosti zákona o spotřebitelském úvěru – např. hotovostní půjčky do 5 000 Kč) a dále na oblast nabízení, poskytování nebo zprostředkování stavebního spoření a oblast poskytování investičních služeb. Rovněž se jedná o omezení působnosti finančního arbitra výlučně na řešení sporů na návrh spotřebitele či o rozšíření oprávnění finančního arbitra požadovat vysvětlení nebo předložení důkazů i od dalších osob, které nejsou účastníky řízení.

Distribuce pojistných produktů

Vláda v roce 2015 předložila Poslanecké sněmovně k projednání novelu zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (ZPZ). Návrh představoval komplexní novelizaci, jejímž cílem bylo posílení ochrany spotřebitele v sektoru, zefektivnění výkonu dohledu a zvýšení nároků na distributory pojistných produktů a služeb. Vzhledem k neshodě na potřebě a podobě regulace finančních vztahů vznikajících v distribuci životního pojištění byl v červenci 2015 zákon vládou ze sněmovního projednávání stažen. V březnu roku 2016 pak vláda Poslanecké sněmovně předložila dílčí novelu ZPZ, jejímž obsahem je právě pouze úprava finančních vztahů v distribuci. Ucelenou novou právní úpravu (zákon o distribuci v pojištnictví), transponující nově přijatou směrnici IDD, předloží MF vládě do konce roku 2016.

Distribuce úvěrů pro spotřebitele

Vládní návrh nového zákona o spotřebitelském úvěru, představující novou komplexní právní úpravu spotřebitelských úvěrů (nově včetně úvěrů na bydlení), transponuje příslušné evropské právní předpisy (MCD, CCD) a reaguje na vyskytující se tuzemské problémy ve sjednávání retailových úvěrových produktů. Zákon tak primárně posiluje ochranu spotřebitele v sektoru – zpřísňuje požadavky kladené na nebankovní poskytovatele a zprostředkovatele úvěrů, vytváří podmínky pro účinný dohled nad činností těchto osob a přímo zlepšuje práva spotřebitelů vůči distributorům úvěrů. Zákon proto například zavádí transparentnější způsob sdělování některých klíčových produktových informací, omezuje celkovou výši sankčních poplatků za prodlení se splácením, zlepšuje pozici osob usilujících o předčasné splacení úvěrového závazku apod. Některé delikty poskytovatelů úvěrů jsou spojené s citelnými sankcemi, které by měly mít odrazující účinek, a mělo by tím dojít k celkovému zlepšení poměrů v tomto dlouhodobě problematickém sektoru finančního trhu. Zásadní změnou institucionálního charakteru je zamýšlené sjednocení licenčních a dohledových pravomocí pod ČNB. Vládní návrh byl Poslanecké sněmovně předložen k projednání v prosinci 2015, v dubnu 2016 se návrh nacházel ve 2. čtení.

Penzijní reforma

Dne 1. 7. 2015 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 163/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů, který v souladu se záměrem vlády ukončit systém důchodového spoření zastavil vstup nových účastníků do systému tzv. II. pilíře. Na konci roku 2015 pak byl schválen zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření a zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření s účinností od 1. 1. 2016.

Ukončení důchodového spoření podle zákona o ukončení důchodového spoření respektuje roční cyklus placení pojistného na důchodové spoření. Tedy od ledna 2016 se ukončuje placení pojistného na důchodové spoření. Nejpozději do konce března doručí penzijní společnost účastníkům výzvu, aby jí účastník důchodového spoření nejpozději do konce září 2016 sdělil, zda si přeje vyplacení všech jeho prostředků, nebo převod všech jeho

prostředků na jeho smlouvu ve III. pilíři. V červenci 2016 bude zahájena likvidace důchodových fondů. K vyplacení prostředků účastníků by pak mělo dojít v průběhu čtvrtého čtvrtletí 2016.

Součástí zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření, jsou i dílčí změny ve III. pilíři, tj. v doplňkovém penzijním spoření. Ty se zejména týkají umožnění vstupu do systému i pro děti, uvolnění některých investičních limitů za účelem umožnění vyššího zhodnocení prostředků účastníků a osvobození penze vyplácené minimálně po dobu 10 let od daně z příjmů. Mezi další změny ve III. pilíři by mělo od roku 2017 patřit zvýšení daňové podpory.

Nastavením III. pilíře se i nadále zabývá Odborná komise pro důchodovou reformu.

Pojišťovnictví

Během roku 2015 probíhalo projednávání návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, v Poslanecké sněmovně. Účelem tohoto návrhu novely zákona o pojišťovnictví je transponovat směrnici Solventnost II a s ní související směrnice do českého právního řádu. Návrh zákona nebyl z důvodu rozdílných názorů na regulaci odměn za zprostředkování pojištění schválen a v březnu 2016 byl předložen Poslanecké sněmovně opětovně.

Dále probíhaly legislativní práce na novele zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Návrh novely reaguje na rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2014 ve věci C-162/13 (Vnuk) tak, aby vnitrostátní právní úprava byla v souladu s právem EU, konkrétně by mělo dojít k rozšíření povinného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla i na jeho provoz mimo veřejné pozemní komunikace tak, aby toto pojištění pokrývalo jakékoli užití vozidla v souladu s jeho funkcí. Návrh zákona byl začátkem roku 2016 projednáván Legislativní radou vlády.

Na základě usnesení vlády ze dne 1. 12. 2014 č. 992 zpracovalo MF ve spolupráci s Ministerstvem vnitra a zdravotnictví návrh právní úpravy povinného zdravotního pojištění cizinců, která byla součástí novely zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů. O tomto návrhu bude vláda jednat.

MF také aktivně od roku 2015 spolupracuje s Ministerstvem pro místní rozvoj při implementaci směrnice 2015/2302/EU o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, a to v souvislosti s novou právní úpravou povinného pojištění cestovních kanceláří pro případ jejich úpadku.

Peněžní oběh

Dne 3. 9. 2015 byl předložen do Poslanecké sněmovny vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti peněžního oběhu a devizového hospodářství a kterým se zrušuje zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů. Návrh zákona je především technickou novelou zákona o oběhu bankovek a mincí. Konkrétně se např. zjednodušuje postup při výměně nestandardně poškozených bankovek a mincí a také se snižují požadavky na tzv. vkladové bankomaty tak, aby mohly podezřelé mince pouze odmítnat a nemusely je zadržovat, což bylo technicky obtížně proveditelné.

Návrh dále ruší devizový zákon. V uplynulých 20 letech došlo v důsledku liberalizace devizového hospodářství k výraznému úbytku materie devizového zákona. Právní úprava směnárství byla navíc přesunuta do samostatného zákona o směnárské činnosti. Devizový zákon je tak dnes pouze torzem, které lze bez problémů zrušit a alespoň částečně tím přispět ke zpřehlednění českého právního řádu. Úprava nouzového stavu v devizovém hospodářství je přesunuta do krizového zákona, kam věcně patří.

Platební účty

V prosinci 2015 byl vládě předložen návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Důvodem předložení návrhu zákona je transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. 7. 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky. Zákon přináší povinnost sjednocení terminologie platebního styku, pravidla pro provozování srovnávacích internetových stránek a povinné umožnění změny platebního účtu (tzv. switching). Zákon dále zavádí povinnost bank nabízet tzv. základní platební účet. Dalším důvodem předložení návrhu zákona je adaptace zákona o platebním styku na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. 4. 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

9.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu

Aliance proti dluhům (APD)

MF se podílí na činnosti Aliance proti dluhům, jakožto odborné platformy složené ze zástupců státních institucí a nestátních neziskových organizací, založené z iniciativy odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, Probační a mediační služby a Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v květnu 2011. Cílem Aliance je nalézat řešení problémů spojených s předlužeností osob, které mohou vyústit až v opakovanou trestnou činnost. Záměrem Aliance je navázat na obdobné aktivity, zkušenosti a analýzy všech partnerů, včetně zahraničních, kteří se předmětnou problematikou zabývají, a vytvořit návrhy vedoucí k minimalizaci předlužování a rizik s ním souvisejících.

Základních deset cílů Aliance je vyjádřeno v Základním prohlášení APD, k jehož naplňování byly ustanoveny čtyři pracovní skupiny: Spotřebitelské úvěry, Vymáhání pohledávek, Finanční vzdělávání a Alternativní způsoby oddlužení. Členové pracovních skupin se setkávají na pravidelných jednáních. K účasti na tzv. kulatých stolech jsou přizváni také zástupci odborné veřejnosti.

V roce 2015 se členové APD věnovali problematice místní příslušnosti exekutorů (tzv. teritorialitě) či v rámci veřejné konzultace vyhlášené MF k připomínkám k nové právní úpravě distribuce úvěrů pro spotřebitele.

Finanční vzdělávání

MF vede Pracovní skupinu pro finanční vzdělávání (PSFV), která je platformou pro výměnu zkušeností a názorů jejích členů. Jsou jimi zástupci veřejné sféry (MF, MŠMT a další ministerstva a ČNB), zástupci profesních asociací působících na finančním trhu, subjekty realizující finančně vzdělávací projekty (především neziskové organizace a spotřebitelská sdružení), zástupci akademické sféry a odborníci v oblasti vzdělávání. Členové PSFV se snaží najít společný postup při zvyšování finanční gramotnosti české populace.

V roce 2015 MF začalo s revizí Národní strategie finančního vzdělávání. Do procesu revize spadá provedení měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace (jedná se o společnou aktivitu s OECD, do které se zapojilo několik desítek zemí celého světa), jehož výsledky budou zveřejněny v průběhu jara 2016, revize strategických dokumentů (včetně Rámcové politiky MF v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu), zmapování projektů finančního vzdělávání a následně revize samotného textu Národní strategie finančního vzdělávání.

MF také průběžně spravuje rozcestníkový portál finančního vzdělávání a finanční gramotnosti „Proč se finančně vzdělávat?“ www.psfv.cz, který je určen široké laické i odborné veřejnosti. Portál na jednom místě shromažďuje informace o fungování a rizicích finančního trhu a o finančním vzdělávání v rámci ČR i v zahraničí. Obsahem jsou mj. rodinné finance včetně tvorby domácího rozpočtu: struktura, instituce a produkty finančního trhu; řešení sporů, rady a návody zaměřené především na předlužení, oddlužení a exekuce; odkazy na zajímavé stránky s projekty, hrami a kalkulačkami v ČR i v zahraničí a kontakty na spotřebitelské a dluhové poradny, které poskytují zdarma pomoc v případě sporů s institucemi finančního trhu či např. při složité životní situaci.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Tempo růstu reálného HDP	5
Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele	5
Tabulka 1.3: Srovnání vývoje inflace a klíčových sazeb centrálních bank.....	6
Tabulka 1.4: Vnější vztahy.....	7
Tabulka 1.5: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů.....	9
Tabulka 1.6: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku.....	10
Tabulka 1.7: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám	10
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	11
Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu	14
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	15
Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí	17
Tabulka 4.4: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí	17
Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru	23
Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB.....	25
Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba	25
Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami	26
Tabulka 5.5: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska	27
Tabulka 5.6: Nové hypoteční úvěry (HÚ) podle účelu pořízení.....	30
Tabulka 5.7: Celkový objem hypotečních úvěrů (HÚ) podle účelu pořízení	30
Tabulka 5.8: Hypoteční úvěry (HÚ) podle doby fixace úrokové sazby	31
Tabulka 5.9: Hlavní ukazatele stavebního spoření	36
Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen.....	38
Tabulka 5.11: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv	41
Tabulka 6.1: Hodnoty globálních akciových indexů	43
Tabulka 6.2: Výnosy desetiletých státních dluhopisů	47
Tabulka 6.3: Hodnoty indexů PX, PX-TR a PX-GLOB	48
Tabulka 6.4: Konstituenti indexu PX	48
Tabulka 6.5: Objem burzovních obchodů na BCPP	49
Tabulka 6.6: Objem mimoburzovních obchodů na BCPP	49
Tabulka 6.7: Objem burzovních obchodů na RM-Systému	49
Tabulka 6.8: Počty registrovaných emisí na BCPP.....	50
Tabulka 6.9: Objem obchodů na PXE	51
Tabulka 6.10: Vybrané ukazatele sektoru OCP	51
Tabulka 6.11: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku	52
Tabulka 6.12: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů dle domicilu.....	53
Tabulka 6.13: Čisté prodeje podílových listů domácích podílových fondů	53
Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu.....	56
Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií).....	59
Tabulka 8.1: Počet fondů jednotlivých penzijních společností v rámci II. a III. pilíře	61
Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností.....	62
Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku	65
Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných fondech (TF) a účastnických fondech (ÚF).....	66
Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska.....	101
Tabulka P2.2: Objem majetku v domácích podílových fondech podle distributorů	101
Tabulka P2.3: Objem majetku v zahraničních podílových fondech podle distributorů	102
Tabulka P2.4: Objem majetku v domácích fondech kvalifikovaných investorů podle správců	102
Tabulka P2.5: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR	103
Tabulka P2.6: Alokace aktiv penzijních fondů	104
Tabulka P2.7: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech.....	104
Tabulka P2.8: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech	105
Tabulka P2.9: Vybrané položky finančního umístění	106

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.1: Vývoj deficitu vládního sektoru (v % k HDP)	7
Graf 1.2: Vývoj dluhu vládního sektoru.....	8
Graf 1.3: Kurz koruny k hlavním měnám.....	9
Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu.....	11
Graf 3.1: Struktura úspor domácností	13
Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku ve vybraných státech EU	20
Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání	21
Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1.....	24
Graf 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami.....	26
Graf 5.5: Celkové zadlužení domácností	28
Graf 5.6: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP	29
Graf 5.7: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu.....	32
Graf 5.8: Vývoj vybraných úrokových sazeb	32
Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření	34
Graf 5.10: Podíl objemu vkladů po vázací době.....	34
Graf 5.11: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření	35
Graf 5.12: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření.....	35
Graf 5.13: Vývoj úrokových sazeb z nově uzavřených úvěrů na bydlení domácností.....	36
Graf 5.14: Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem	37
Graf 5.15: Celkově vyplacená státní podpora	37
Graf 5.16: Podíl státní podpory na poskytnutých úvěrech.....	38
Graf 5.17: Základní roční ukazatele sektoru družstevních záložen a čtvrtletní vývoj v roce 2015.....	39
Graf 5.18: Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách	40
Graf 5.19: Vývoj podílu úvěrů na vkladech a celkového kapitálového poměru.....	40
Graf 6.1: Emisní činnost na světových akciových trzích dle residency emitenta	44
Graf 6.2: Hlavní světové akciové indexy.....	44
Graf 6.3: Výkonnost významných indexů burz členských států EU	45
Graf 6.4: Emisní činnost na světových dluhopisových trzích dle residency emitenta.....	46
Graf 6.5: Vývoj indexu PX.....	47
Graf 6.6: Vývoj dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky.....	50
Graf 6.7: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu	52
Graf 6.8: Struktura investičních fondů	54
Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného.....	55
Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	58
Graf 8.1: Objem prostředků v jednotlivých typech důchodových fondů	62
Graf 8.2: Struktura aktiv důchodových fondů	63
Graf 8.3: Prostředky a počet účastníků ve III. pilíři	63
Graf 8.4: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech	64
Graf 8.5: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech	65
Graf 8.6: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel	66
Graf 8.7: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech	67
Graf 8.8: Podíly smluv ve III. pilíři s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP)	67
Graf 8.9: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů	68
Graf 8.10: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta.....	69
Graf 8.11: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta.....	69

SEZNAM ZKRATEK

abs.	absolutně
ADR	Directive on Alternative Dispute Resolution for Consumer Disputes (Směrnice o alternativním řešení sporů)
AIFMD	Alternative Investment Fund Managers Directive (Směrnice o správcích alternativních investičních fondů)
AKAT	Asociace pro kapitálový trh
APD	Aliance proti dluhům
APS ČR	Asociace penzijních společností České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
b.b.	bazický bod
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (Směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků)
BSR	Regulation on Bank Structure (Nařízení o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU)
BÚ	běžný účet
cca	circa (přibližně)
CCD	Consumer Credit Directive (Směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru)
CCI	Core Credit Institutions (základní úvěrové instituce dle vymezení bankovních skupin BSR)
CEGBPI	Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (expertní skupina)
CMF	Committee for Financial Markets (Výbor pro finanční trhy)
CMU	Capital Markets Union (Unie kapitálových trhů)
CNAV MMFs	Constant Net Asset Value Money Market Funds (fondy peněžního trhu s konstantní hodnotou aktiv)
CNY	Čínské renmimbi - mezinárodní kód měny
COREPER	Comité des Représentants Permanents (Výbor stálých zástupců)
CP	cenný papír
CPI	Consumer Price Index (Index spotřebitelských cen)
CRD	Capital Requirements Directive (Směrnice o kapitálových požadavcích)
CRDWG	Capital Requirement Directive Working Group (pracovní skupina)
CRR	Capital Requirements Regulation (Nařízení o kapitálových požadavcích)
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů)
CSMAD	Directive on Criminal Sanctions for Market Abuse (Směrnice o zneužívání trhu)
CZK	Česká koruna – mezinárodní kód měny
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna, a. s.
ČSOB	Československá obchodní banka, a. s.
ČSÚ	Český statistický úřad
D03	Pracovní skupina pro finanční služby
DG FISMA	The Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union (Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů)
DGSD	Deposit Guarantee Schemes Directive (Směrnice o systémech pojištění vkladů)
DPS	Doplňkové penzijní spoření
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán dohledu pro bankovníctví)
EBC	European Banking Committee (Evropský bankovní výbor)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropská banka pro obnovu a rozvoj)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí členských zemí EU)
ECON	Committee on Economic and Monetary Affairs (Hospodářský a měnový výbor)
ECSF	European Crowdfunding Stakeholders Forum (evropské fórum)

EDIS	European Deposit Insurance Scheme (Evropský systém pojištění vkladů)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EFCC	European Financial Conglomerates Committee (Výbor pro finanční konglomeráty)
EGESC	Expert Group of the European Securities Committee (expertní skupina Evropského výboru pro cenné papíry)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee (Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy)
ELTIF	European Long Term Investment Funds (Evropský fond dlouhodobých investic)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (Nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ES	Evropská společenství
ESC	European Securities Committee (Evropský výbor pro cenné papíry)
ESCB	European System of Central Banks (Evropský systém centrálních bank)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro - mezinárodní kód měny
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds Regulation (Nařízení o evropských fondech sociálního podnikání)
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate (průměrná mezibankovní sazba bank eurozóny)
EuVECA	European Venture Capital Funds Regulation (Nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu)
FA	Finanční arbitř
Fed	Federal Reserve System (Centrální banka USA)
FO	Fyzická osoba
FPV	Fond pojištění vkladů
FSB	Financial Stability Board (Rada pro finanční stabilitu)
FSC	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby)
FTT	Financial Transaction Tax (daň z finančních transakcí)
G20	Skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank
GBP	Britská libra - mezinárodní kód měny
GEGMCD	Government Expert Group on Mortgage Credit Directive (vládní expertní skupina)
GEGRFS	Government Expert Group on Retail Financial Services (vládní expertní skupina)
GFOCP	Garanční fond obchodníků s cennými papíry
HDP	Hrubý domácí produkt
HFT	high-frequency trading (vysokofrekvenční obchodování)
HICP	Harmonized Indices of Consumer Prices (Harmonizovaný index spotřebitelských cen)
HÚ	Hypoteční úvěr
HUF	Maďarský forint – mezinárodní kód měny
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj)
IDD	Insurance Distribution Directive (Směrnice o distribuci pojištění)
IMD	Insurance Mediation Directive (Směrnice o zprostředkování pojištění)
INFE	International Network on Financial Education (Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání)
IORP II	Directive on Institutions for Occupational Retirement Provision (Směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého pojištění a dohledu nad nimi)
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
JPY	Japonský jen - mezinárodní kód měny
KB	Komerční banka, a. s.
KTK	Kontokorentní úvěr

LCR	Liquidity Coverage Ratio (ukazatel likvidního krytí)
LIBOR	London Interbank Offered Rate (průměrná mezibankovní sazba předních londýnských bank)
MAD	Market Abuse Directive (Směrnice o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem)
MAR	Market Abuse Regulation (Nařízení o obchodování zasvěcených osob a manipulacích s trhem)
max.	maximálně
MCD	Mortgage Credit Directive (Směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení)
MF	Ministerstvo financí ČR
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (Směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Regulation on Markets in Financial Instruments (Nařízení o trzích finančních nástrojů)
MIFR	Interchange Fees Regulation (Nařízení o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách)
mj.	mimo jiné
mld.	miliarda
MMFs	Money Market Funds (Fondy peněžního trhu)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
OCP	Obchodník s cennými papíry
ODR	Online Dispute Resolution for Consumer Disputes and Amending Regulation (Nařízení o řešení spotřebitelských sporů on-line)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících ropu)
OTC	over-the-counter (mimoburzovní vypořádání obchodů)
OTF	organised trading facility (Organizovaný obchodní systém)
p.a.	Per annum (za rok)
p.b.	procentní bod
PLN	Polský zlotý – mezinárodní kód měny
PO	Právnícká osoba
Pozn.	poznámka
PP	Penzijní připojištění
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate (průměrná sazba na českém mezibankovním trhu)
PRIIPs	Packaged Retail and Insurance-based Investment Products Regulation (Nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou)
PS	Pojistná smlouva, případně Pracovní skupina
PSD II	Payment Service Directive (Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu)
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
PX	Hlavní index BCPP
PXE	Power Exchange Central Europe
PX-GLOB	Index BCPP se širokouází
PX-TR	Index BCPP zohledňující dividendy (Total Return)
resp.	respektive
RM-S	RM-Systém
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
RUB	Ruský rubl - mezinárodní kód měny
SFTR	Transparency of Securities Financing Transactions Regulation (Nařízení o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami)
SP	státní příspěvek
SRM	Single Resolution Mechanism (Jednotný mechanismus pro řešení krizí)
SSM	Single Supervisory Mechanism (Jednotný mechanismus dohledu)
STS Securitization	Simple, Transparent and Standardised Securitization (jednoduchá, transparentní a standardizovaná sekuritizace)
TBTF	too-big-to-fail

TD II	Transparency Directive (tzv. transparenční směrnice)
TU	Trading Entities (obchodní subjekty dle vymezení bankovních skupin BSR)
TF	Transformovaný fond
TLAC	Total Loss-Absorbing Capacity (kapacita bank absorbovat ztráty)
TPP	Third Party Provider (poskytovatel platebních služeb jednajících jako třetí strana)
TREA	Total Risk Exposure Amount (celkový objem rizikových expozic)
tzv.	takzvaný
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities Directive (Směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ÚF	účastnický fond
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar – mezinárodní kód měny
vč.	včetně
VŠPS	Výběrové šetření o pracovních silách
WPPP	Working Party on Private Pensions (pracovní skupina)
ZPZ	Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a EU doznala v roce 2015 v oblasti finančního trhu následujících úprav:

P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2015:

- žádné

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2015) a další iniciativy Komise:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 14. 12. 2015, kterým se opravuje nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/63, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krizí;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 2. 2. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o okolnosti a podmínky, za nichž lze úplně nebo částečně odložit úhradu mimořádných následných příspěvků, o kritéria pro určení činností, služeb a operací v souvislosti se zásadními funkcemi a o kritéria pro určení oborů podnikání a souvisejících služeb v souvislosti s hlavními liniemi podnikání;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 4. 2. 2016, kterým se dále upřesňují určité okolnosti, za nichž je nutné vyloučení z výkonu pravomocí k odpisu nebo konverzi podle čl. 44 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 18. 3. 2016 o třídách ujednání, které mají být chráněny při částečném převodu majetku podle článku 76 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 23. 3. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující obsah ozdravných plánů, plánů řešení krize a skupinových plánů řešení krize, minimální kritéria, která má příslušný orgán posoudit v souvislosti s ozdravnými plány a skupinovými ozdravnými plány, podmínky vnitroskupinové finanční podpory, požadavky na nezávislé odhadce, smluvní uznání pravomoci k odpisu a konverzi, postupy a obsah požadavků na oznamování a oznámení o pozastavení, jakož i běžné fungování kolegií k řešení krize.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2015:

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (transparenční novela)(účinnost od 31. 12. 2015).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které však nenabyly účinnosti do 31. 12. 2015):

- Návrh zákona o spotřebitelském úvěru (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016);
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost v lednu 2018)(novela MiFID II).

5) Sekundární legislativa:

- Návrh vyhlášky České národní banky o žádostech, oznámeních a informacích podle zákona o spotřebitelském úvěru (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016);
- Návrh vyhlášky České národní banky o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016).

P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2015:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1 ze dne 30. 9. 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o regulační technické normy

pro pravidelné výkazy poplatků účtovaných ratingovými agenturami předkládané Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy pro účely průběžného dohledu;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2 ze dne 30. 9. 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o regulační technické normy pro předkládání informací, které ratingové agentury poskytují Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/3 ze dne 30. 9. 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o regulační technické normy pro požadavky na zveřejňování informací o strukturovaných finančních nástrojích;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/97, ze dne 17. 10. 2014, kterým se opravuje nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 918/2012, pokud jde o oznamování významných čistých krátkých pozic ve státních dluhopisech;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/761 ze dne 17. 12. 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES, pokud jde o některé regulační technické normy týkající se významných účastí;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/514 ze dne 18. 12. 2014 o informacích, které mají podávat příslušné orgány Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy v souladu s čl. 67 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/760, ze dne 29. 4. 2015, o evropských fondech dlouhodobých investic (tzv. ELTIF);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1605 ze dne 12. 6. 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 1569/2007, kterým se zavádí mechanismus pro určení rovnocennosti účetních standardů používaných emitenty cenných papírů ze třetích zemí v souladu se směrnicemi Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES a 2004/109/ES;
- Provděcí rozhodnutí Komise (EU) 2015/1612 ze dne 23. 9. 2015, kterým se mění rozhodnutí 2008/961/ES o používání vnitrostátních účetních standardů některých třetích zemí a mezinárodních standardů pro účetní výkaznictví emitenty cenných papírů ve třetích zemích při sestavování jejich konsolidovaných účetních závěrek;
- Provděcí směrnice Komise (EU) 2015/2392 ze dne 17. 12. 2015 k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o oznamování skutečných nebo možných porušení tohoto nařízení příslušným orgánům.

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2015) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. 9. 2013 o fondech peněžního trhu;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. 9. 2013 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách;
- "Akční plán na budování Unie kapitálových trhů" ze dne 30. 9. 2015 (tzv. CMU);
- Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 30. 9. 2015, kterým se stanoví jednotná pravidla sekuritizace a vytvoření Evropského rámce pro jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace a o změně směrnic 2009/65/EC, 2009/138/EC, 2011/61/EU a nařízení (EC) č. 1060/2009 and (EU) č. 648/2012;
- Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 30. 9. 2015 o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky;
- Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 30. 11. 2015 o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2015:

- žádné

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které však nenabýly účinnosti do 31. 12. 2015):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost v červnu 2016, tzv. TD2 novela);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost v lednu 2018, tzv. MiFID II novela).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 344/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 247/2013 Sb., o žádostech podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech (účinnost od 1. 1. 2015).

P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2015:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/488 ze dne 4. 9. 2014, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 241/2014, pokud jde o kapitálové požadavky na podniky založené na fixních režijních nákladech;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/585 ze dne 18. 12. 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy vymezující období krytí rizika marží;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/850 ze dne 30. 1. 2015, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 241/2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro kapitálové požadavky na instituce;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/942 ze dne 4. 3. 2015, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 529/2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro posouzení, jak podstatné jsou rozšíření a změny interních přístupů při výpočtu kapitálových požadavků k tržnímu riziku;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/923 ze dne 11. 3. 2015, kterým se mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 241/2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro kapitálové požadavky na instituce;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1555 ze dne 28. 5. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro zpřístupňování informací týkajících se dodržování požadavku na proticyklickou kapitálovou rezervu ze strany institucí v souladu s článkem 440;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1556 ze dne 11. 6. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro přechodné zacházení s akciovými expozicemi v rámci přístupu IRB;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 16. 12. 2015, kterým se stanoví obecné zásady a kritéria pro investiční strategii Jednotného fondu pro řešení krizí a pravidla pro jeho správu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 17. 12. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014, pokud jde o kritéria týkající se výpočtu příspěvků předem a o okolnosti a podmínky, za nichž lze úplně nebo částečně odložit úhradu mimořádných následných příspěvků;
- Prováděcí nařízení Rady (EU) 2015/81 ze dne 19. 12. 2014, kterým se stanoví jednotné podmínky uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014, pokud jde o příspěvky předem do Jednotného fondu pro řešení krizí;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/880 ze dne 4. 6. 2015 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1278 ze dne 9. 7. 2015, kterým se, pokud jde o pokyny, šablony a definice, mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o podávání zpráv institucí pro účely dohledu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/99 ze dne 16. 10. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o stanovení běžného fungování kolegií orgánů dohledu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2197 ze dne 27. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o silně korelované měny, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2326 ze dne 11. 12. 2015 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2344 ze dne 15. 12. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o měny s omezeními dostupnosti likvidních aktiv v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2015) a další iniciativy Komise:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (tzv. sekuritizace);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/98 ze dne 16. 10. 2015, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy k upřesnění obecných podmínek pro fungování kolegií orgánů dohledu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/101 ze dne 26. 10. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy ohledně obezřetného oceňování podle čl. 105 odst. 14;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/100 ze dne 16. 10. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, jimiž se specifikuje postup společného rozhodování, pokud jde o žádost o některá obezřetnostní svolení podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/200 ze dne 15. 2. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o zpřístupňování informací o pákovém poměru institucí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/230 ze dne 17. 2. 2016, kterým se mění prováděcí rozhodnutí 2014/908/EU, pokud jde o seznamy třetích zemí a území, jejichž požadavky na dohled a regulaci jsou považovány za rovnocenné pro účely zacházení s expozicemi podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (tzv. EDIS).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2015:

- žádné

4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které však nenabyly účinnosti do 31. 12. 2015):

- Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (účinnost od 1. 1. 2016);
- Zákon č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů (účinnost od 1. 1. 2016);
- Zákon č. 104/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 6. 4. 2016);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost v prvním pololetí roku 2016).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 12/2016 Sb., o vzoru informačního přehledu o systému pojištění pohledávek z vkladů pro klienta (účinnost od 20. 1. 2016).

P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2015:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/751 ze dne 29. 4. 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce (tzv. MIFR);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1515 ze dne 5. 6. 2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o prodloužení přechodných období týkajících se složek penzijního systému;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2205 ze dne 6. 8. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o regulační technické normy pro povinnost clearingů;
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2365 ze dne 25. 11. 2015 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (tzv. SFTR);
 - Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (tzv. PSDII).
- 2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2015) a další iniciativy Komise:**
- žádné
- 3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2015:**
- Zákon č. 261/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu (částečná účinnost od 1. 1. 2015)
- 4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které však nenabýly účinnosti do 31. 12. 2015):**
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost od 18. 9. 2016).
- 5) Sekundární legislativa:**
- žádné

P1.5. Legislativa v oblasti pojištnictví a soukromých penzijních systémů

- 1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2015:**
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/460 ze dne 19. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postup pro schvalování interního modelu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady;
 - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/461 ze dne 19. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postup společného rozhodování o žádosti o používání skupinového interního modelu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/462 ze dne 19. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy pro povolení orgánů dohledu ke zřízení zvláštních účelových jednotek, pro spolupráci a výměnu informací mezi orgány dohledu v souvislosti se zvláštními účelovými jednotkami, jakož i pro stanovení formátů a tabulek pro informace, které mají zvláštní účelové jednotky podávat v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/498 ze dne 24. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postup schválení použití parametrů specifických pro pojišťovny nebo zajišťovny ze strany orgánů dohledu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/499 ze dne 24. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy, které mají být použity pro udělování schválení ze strany orgánů dohledu k použití položek doplňkového kapitálu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/500 ze dne ze dne 24. 3. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy, které mají být použity pro schvalování žádosti o uplatnění vyrovnávací úpravy ze strany orgánů dohledu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1602 ze dne 5. 6. 2015, o rovnocennosti solventnostních a obezřetnostních režimů pro pojišťovny a zajišťovny platných ve Švýcarsku na základě čl. 172 odst. 2, čl. 227 odst. 4 a čl. 260 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
 - Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2290 ze dne 12. 6. 2015 o dočasné rovnocennosti solventnostních režimů platných v Austrálii, na Bermudách, v Brazílii, Kanadě, Mexiku a Spojených státech amerických, které platí pro pojišťovny a zajišťovny se sídlem v těchto zemích;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2303 ze dne 28. 7. 2015, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/87/ES, pokud jde o regulační technické normy upřesňující definice a koordinující doplňkový dozor nad koncentrací rizik a transakcemi uvnitř skupiny;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2011 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o seznamy regionálních vlád a místních orgánů, u kterých se s expozicemi zachází jako s expozicemi vůči centrální vládě v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2012 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy pro rozhodování o uložení, výpočtu a zrušení navýšení kapitálového požadavku v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2013 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o standardní odchylky u systémů vyrovnavání zdravotních rizik v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2014 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy a šablony pro předkládání informací orgánu dohledu nad skupinou a pro výměnu informací mezi orgány dohledu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2015 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy týkající se postupů pro posuzování externích úvěrových hodnocení v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2016 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o akciový index pro symetrickou úpravu standardního akciového kapitálového požadavku v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2017 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o upravené faktory k výpočtu kapitálového požadavku k měnovému riziku v případě měn vázaných na euro v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2450 ze dne 2. 12. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o šablony pro předkládání informací orgánům dohledu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2451 ze dne 2. 12. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o šablony a struktury zveřejňování specifických informací orgány dohledu v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2452 ze dne 2. 12. 2015, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy, formáty a šablony ve zprávě o solventnosti a finanční situaci v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2015) a další iniciativy Komise:

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (přepřacované znění)(tzv. IORP II);
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/165 ze dne 5. 2. 2016, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 1. 1. do 30. 3. 2016 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES (tzv. Solventnost II);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/467 ze dne 30. 9. 2015, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/35, pokud jde o výpočet regulatorních kapitálových požadavků pro několik tříd aktiv pojištěven a zajištěven;
- Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/309 ze dne 26. 11. 2015 o rovnocennosti režimu dohledu nad pojišťovny a zajišťovny platného na Bermudách s režimem stanoveným ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES a o změně rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2290;
- Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/310 ze dne 26. 11. 2015 o rovnocennosti solventnostního režimu pro pojišťovny a zajišťovny platného v Japonsku s režimem stanoveným ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. 1. 2016 o distribuci pojištění (IDD) (přepřacované znění);
- Konzultační materiál k vytvoření standardizovaného pan-evropského osobního penzijního produktu.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2015:

- Zákon č. 163/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 7. 2015).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které však nenabyly účinnosti do 31. 12. 2015):

- Zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření (účinnost od 1. 1. 2016, některá ustanovení od 1. 1. 2018);
- Zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření (účinnost od 1. 1. 2016, některá ustanovení od 1. 1. 2017 a 1. 1. 2018);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)(předpokládaná účinnost 1. polovina roku 2017);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (ZPZ).

5) Sekundární legislativa:

- Návrh vyhlášky České národní banky o žádostech podle zákona o pojišťovnictví (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016);
- Návrh vyhlášky České národní banky, kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví (předpokládaná účinnost 2. polovina roku 2016).

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska

K 31.12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Kontokorentní a debetní zůstatky běžných účtů	143,6	148,2	150,9	2,7	1,8
Spotřební úvěry (bez KTK a deb.zůstatků na BÚ)	187,0	186,3	203,1	16,8	9,0
Úvěry na bydlení bez hypotečních	132,2	127,1	126,9	-0,1	-0,1
Hypoteční úvěry na bytové nemovitosti	789,5	844,3	911,6	67,3	8,0
Hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti	120,2	120,7	117,9	-2,8	-2,3
Ostatní úvěry	514,7	545,2	544,3	-0,8	-0,1
Investiční	585,4	619,6	697,2	77,6	12,5
Na přechodný nedostatek zdrojů	2,6	2,5	0,5	-2,1	-82,0
Na obchodní pohledávky	39,1	41,1	30,4	-10,7	-26,1
Celkem	2 514,3	2 634,9	2 782,4	147,5	5,6

Pramen: ČNB – ARAD

Tabulka P2.2: Objem majetku v domácích podílových fondech podle distributorů

Podílový fond (mld. Kč)	Objem majetku		Podíl 2015 (%)	Meziroční změna	
	2014	2015		abs.	(%)
Česká spořitelna	70,6	82,3	40,4	11,7	16,6
Investiční kapitálová společnosti KB	33,8	39,9	19,6	6,1	18,1
Generali Investments CEE, investiční společnost	15,9	18,0	8,8	2,1	13,4
Raiffeisenbank	9,4	12,7	6,2	3,3	34,5
ČSOB Asset Management, investiční společnost	9,5	11,9	5,9	2,4	25,7
Conseq Investment Management	7,8	10,9	5,4	3,1	39,8
Pioneer investiční společnost	8,5	9,0	4,4	0,6	6,7
J&T investiční společnost	3,8	7,0	3,5	3,2	84,6
AXA Investiční společnost	5,4	6,3	3,1	0,9	16,1
Ostatní členové AKAT	2,3	5,5	2,7	3,2	-57,3
Celkem	167,0	203,5	100,0	36,6	21,9

Pozn.: Hodnota Conseq Investment Management představuje v roce 2014 hodnotu spravovaného majetku Conseq Funds investiční společnosti.

Pramen: AKAT ČR

Tabulka P2.3: Objem majetku v zahraničních podílových fondech podle distributorů

Podílový fond (mld. Kč)	Objem majetku		Podíl 2015 (%)	Meziroční změna	
	2014	2015		abs.	(%)
ČSOB Asset Management, investiční společnost	80,0	87,3	48,0	7,3	9,1
Pioneer Asset Management,	15,2	17,2	9,5	2,0	13,3
Česká spořitelna	16,2	16,3	9,0	0,1	0,8
NN Investment Partners	15,2	15,7	8,7	0,6	3,7
Komerční banka	6,4	14,6	8,0	8,3	129,6
Conseq Investment Management	11,0	13,3	7,3	2,4	21,5
Raiffeisenbank	4,9	5,2	2,9	0,3	6,1
Generali Investments CEE, investiční společnost	2,9	3,3	1,8	0,5	17,2
BNP Paribas Asset Management	2,7	1,9	1,0	-0,8	-29,7
Ostatní členové AKAT	7,6	6,8	3,8	-0,7	-9,6
Celkem	161,9	181,8	100,0	19,0	11,8

Pozn.: NN Investment Partners je vyjádřena včetně majetku ING Bank N. V., organizační složky.

Pramen: AKAT ČR

Tabulka P2.4: Objem majetku v domácích fondech kvalifikovaných investorů podle správců

Fond kvalifikovaných investorů (mld. Kč)	Objem majetku		Podíl 2015 (%)	Meziroční změna	
	2014	2015		abs.	(%)
AVANT investiční společnost	14,2	17,8	25,9	3,6	25,6
AMISTA investiční společnost	21,4	13,6	19,9	-7,7	-36,2
Investiční kapitálová společnosti KB	13,8	10,8	15,8	-3,0	-21,6
Generali Investments CEE, investiční společnost	5,4	6,8	9,9	1,4	26,0
J&T investiční společnost	4,8	5,7	8,3	0,9	18,5
QI investiční společnost	4,4	5,5	8,0	1,1	24,2
Česká spořitelna (skupina)	4,1	3,6	5,2	-0,5	-12,4
ČSOB Asset Management, investiční společnost	2,0	2,5	3,7	0,5	24,0
Pioneer investiční společnost	1,2	1,2	1,7	0,0	-0,6
Ostatní členové AKAT	0,9	1,0	1,5	0,1	9,1
Celkem	72,2	68,5	100,0	-3,7	-5,1

Pozn.: Skupina České spořitelny představuje spravovaný majetek za Erste Asset Management, GmbH, pobočka Česká republika a REICO investiční společnost České spořitelny.

Pramen: AKAT ČR

Tabulka P2.5: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR

K 31.12.		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	532 765	410 461	433 093	449 588	481 439	373 096
	změna (%)	-7,4	-23,0	5,5	3,8	7,1	-22,5
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami - občany	objem (tis. Kč)	300,5	346,2	366,1	370,8	336,0	371,1
	změna (%)	-2,7	15,2	5,7	1,3	-9,4	10,5
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření	počet	4 845 319	4 550 468	4 316 999	4 066 684	3 825 367	3 503 349
	změna (%)	-1,6	-6,1	-5,1	-5,8	-5,9	-8,4
Přiznaná státní podpora	objem (mld. Kč)	11,7	10,7	5,3	5,0	4,8	4,6
	změna (%)	-11,5	-8,6	-50,7	-6,4	-3,9	-4,2
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	2 631,0	1 324,0	1 312,3	1 315,7	1 314,7	---
	změna (%)	-5,2	-49,7	-0,9	0,3	-0,1	---
Naspořená částka	objem (mld. Kč)	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2
	změna (%)	3,6	0,8	0,4	-1,4	-3,6	-7,1
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹⁰¹	počet	993 357	956 659	894 358	815 160	752 558	695 439
	počet	564 633	552 999	521 312	471 441	425 508	380 873
	počet	428 724	403 660	373 046	343 719	327 050	314 566
	změna (%)	0,5	-3,7	-6,5	-8,9	-7,7	-7,6
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹⁰¹	objem (mld. Kč)	293,4	293,1	282,2	261,4	249,6	242,7
	objem (mld. Kč)	53,1	55,8	55,7	51,7	48,0	43,9
	objem (mld. Kč)	240,3	237,3	226,5	209,7	201,6	198,7
	změna (%)	9,7	-0,1	-3,7	-7,4	-4,5	-2,8
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	68,2	67,6	64,9	60,9	60,4	63,2

Pramen: stavební spořitelny

¹⁰¹ Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka P2.6: Alokace aktiv penzijních fondů

K 31.12. (tržní ceny, mld. Kč)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Podíl 2015 (%)
Dluhopisy	171,6	195,3	214,2	235,9	256,9	300,3	324,4	87,0
Pokladniční poukázky	2,2	1,1	0,6	6,8	0,9	1,7	4,7	1,3
Akcie	3,5	1,9	1,0	0,6	0,9	0,5	0,9	0,2
Podílové listy	6,9	8,7	5,7	3,1	3,8	5,0	6,5	1,7
Peníze a ostatní aktiva	31,5	25,2	26,0	26,8	34,9	31,7	36,5	9,8
Celkem	215,7	232,1	247,5	273,2	297,4	339,2	373,1	100,0

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD

Tabulka P2.7: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech

K 31.12.		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Smlouvy o penzijním připojištění ¹⁰²	počet	4 394 522	4 527 774	4 565 741	5 134 862	4 886 675	4 585 149	4 281 621
	změna (%)	4,5	3,0	0,8	12,5	-4,8	-6,2	-6,6
Nová penzijní připojištění	počet	524 867	495 516	457 033	1 128 020	-	-	-
	změna (%)	-11,1	-5,6	-7,8	146,8	-	-	-
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	1 261 525	1 284 736	1 271 934	1 317 563	1 339 000	1 313 766	1 289 925
	změna (%)	3,2	1,8	-1,0	3,6	1,6	-1,9	-1,8
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	5,3	5,5	5,6	5,9	6,8	6,6	6,3
	změna (%)	5,1	3,0	1,7	5,6	15,0	-3,3	-4,8
Příspěvky účastníků ¹⁰³	objem (mld. Kč)	23,0	23,2	23,4	25,5	33,0	31,6	30,1
	změna (%)	4,9	1,1	0,9	8,8	29,3	-4,3	-4,6
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	105,2	105,0	105,4	108,0	117,0	119,0	122,0
	změna (%)	0,3	-0,2	0,4	2,5	8,2	2,1	2,5
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	443,9	439,6	441,7	465,0	568,0	574,0	589,0
	změna (%)	-1,5	-1,0	0,5	5,3	22,2	1,1	2,6

Pramen: MF

¹⁰² Údaj uvádí počet připojištění, která nejsou v evidenci ukončena.

¹⁰³ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.8: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech

K 31.12.		2013	2014	2015
Doplňková penzijní spoření ¹⁰⁴	počet	76 669	217 985	361 395
	změna (%)	-	184,3	65,8
Nová doplňková penzijní spoření	počet	77 771	145 841	156 062
	změna (%)	-	87,5	7,0
z toho s převodem prostředků z penzijního připojištění ¹⁰⁵	počet	1 284	14 221	12 959
Doplňková penzijní spoření s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	13 461	40 719	72 358
	změna (%)	-	202,5	77,7
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	0,062	0,270	0,539
	změna (%)	-	335,5	99,6
Příspěvky účastníků ¹⁰⁶	objem (mld. Kč)	0,342	1,341	2,573
	změna (%)	-	292,1	91,9
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	143	148	152
	změna (%)	-	3,5	2,7
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	749	722	722
	změna (%)	-	-3,6	0,0

Pramen: MF

¹⁰⁴ Stav ke konci období; údaj uvádí počet doplňkových penzijních spoření, která nejsou v evidenci ukončena.

¹⁰⁵ Prostředky byly převedeny z transformovaného fondu do účastnického fondu podle § 191 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

¹⁰⁶ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.9: Vybrané položky finančního umístění

K 31.12. (mld. Kč)	2014			2015			Změna abs.			Meziroční změna (%)		
	ŽP	NP	Celkem	ŽP	NP	Celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	Celkem
Dluhové cenné papíry	199,8	75,7	303,8	184,6	72,3	282,4	-15,2	-3,4	-21,4	-7,6	-4,4	-7,0
z toho dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou	118,1	55,5	185,6	107,1	52,2	171,8	-11,0	-3,3	-13,8	-9,3	-5,9	-7,4
kótované dluhopisy vydané bankami členských států	19,6	4,6	28,0	20,3	4,0	27,8	0,8	-0,6	-0,2	4,0	-13,8	-0,8
kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi	18,3	6,2	31,1	19,2	6,3	30,9	0,9	0,0	-0,2	4,9	0,6	-0,5
pokladniční poukázky	0,2	1,8	5,2	0,3	1,8	2,5	0,1	0,0	-2,7	54,5	-0,5	-52,3
kótované komunální dluhopisy	2,0	0,6	3,0	1,8	0,6	2,8	-0,2	0,0	-0,1	-10,5	-3,8	-4,2
hypoteční zástavní listy	20,0	4,3	25,8	14,6	4,7	22,0	-5,3	0,5	-3,8	-26,7	11,3	-14,8
dluhopisy vydané EIB, ECB, EBRD nebo IBRD	6,9	1,3	8,2	5,3	0,9	6,2	-1,6	-0,3	-2,0	-23,5	-27,0	-23,9
zahraniční CP, obchodované na regulovaném trhu členských států OECD (dluhové)	14,1	1,3	16,2	10,0	1,6	12,4	-4,1	0,4	-3,8	-28,9	29,8	-23,6
Majetkové cenné papíry	52,9	9,7	85,5	50,2	11,4	84,9	-2,7	1,7	-0,6	-5,1	17,3	-0,7
z toho kótované akcie	4,9	0,6	5,6	3,5	0,6	4,5	-1,5	0,0	-1,1	-29,5	1,6	-19,7
CP vydané fondem kolektivního investování splňující požadavky práva ES	36,3	4,7	44,1	32,7	6,4	42,7	-3,5	1,7	-1,3	-9,7	37,2	-3,0
Ostatní pohledávky	0,3	1,1	1,8	0,3	1,0	1,7	0,0	-0,1	-0,1	-6,4	-5,2	-6,3
Nemovitosti	0,3	2,2	5,1	0,3	3,0	4,9	0,0	0,8	-0,2	-2,0	35,9	-3,3

Pramen: ČNB

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2015

Vydavatel
Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1
Červen 2016

Tisk
Ministerstvo financí

© Ministerstvo financí

1. vydání
Číslo svazku: 1
Počet stran: 106
Zpráva je rovněž dostupná v tištěné verzi.

ISBN 978-80-85045-91-8